

Catech.
395

Rich K. I. 1055.

2. p'eld.

Feby

1055

Blue

Cyan

Green

Yellow

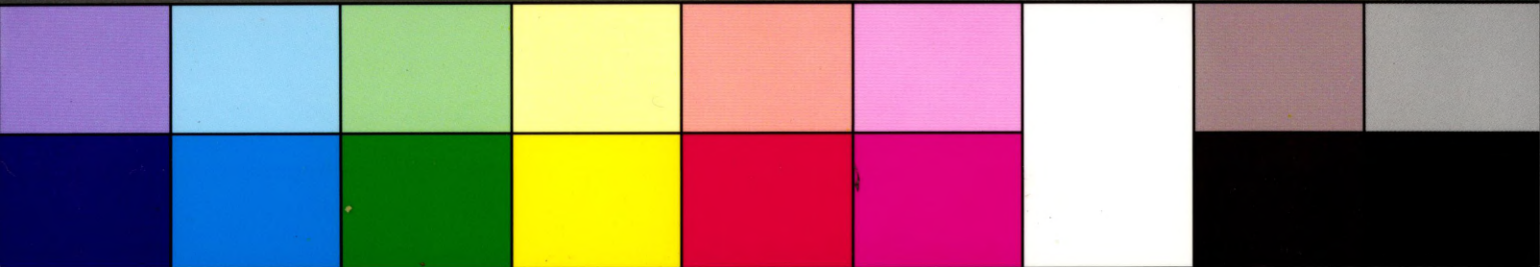
Red

Magenta

White

3/Color

Black

RMK I 1055
Catech. 395
CONCIONES

I N

CATECHESIM

PALATINATAM

Secundùm explicatio es

Catecheticas Zachariæ Vrl ni;

Quibus adjuncta sunt Authorum

Theologorum Bucani, Wendelini, Wolle
bii, Amesii, Thomæ Felegyházi opera The-
ologica. Quæ hinc & inde collecta, in

unum corpus inclusa, & in pra-
xim concionatoriam re-
ducta sunt.

Et qua omnes locos communes & articu-

los fidei fundamentales methedo con-
cionandi enucleant, &c.

His addita:

CATENA SALVTIS.

Ex Capitibus 26. 27. 28. 29. 30.

Medullæ Amesii lib. I. Sumptis cum
Orationib⁹ aliquot publicis.

P E R

I. D. P. P. E. R. T.

Cassan nyomtatva, TÖRSCH DAVID. 1667.

L. Nagy Ferencz

RMK I. 1055.
Catech. CONCIONES

I N

CATECHESIM

PALATINATAM

Secundùm explicatio es

Catecheticas Zachariæ Vrl ni;

Quibus adjuncta sunt Authorum

Theologorum Bucani, Wendelini, Wolle

bii, Amessii, Thomæ Felegyházi opera The

ologica. Quæ hinc & inde collecta, in

unum corpus inclusa, & in pra-

xima concionatoriam re-

ducta sunt.

Et qua omnes locos communes & articu-

los fidei fundamentales methode con-

cionandi annueant, &c.

His addita:

CATENA SALVTIS.

Ex Capitibus 26. 27. 28. 29. 30.

Medullæ Amessii lib. I. Sumptis cum

Orationib⁹ aliquot publicis.

P E R

I. D. P. P. E. R. T.

Cassán nyomtatta, TÖRICH DAVID. 1667.

R. Nagy Ferencze

AIANLÓ LEVEL.

A' jo hirrel, nével tündöklő,

Nemes, Nemze, es, és nagy ér-
telmű Férfiaknak.

A' *Melioságos Feszedelmi Urnak,*
G R O F F

RHEDEI FERENCZ

Uramnak, &c. Huszti fő Kapitányá-
nak, Nemzetes

CSERNEL PAL

Uramnak, es Nemes Ung. Vármegyén-
nek egygyik fő Assessorának,
Nemzetes

TOKAI ISTVAN

Uramnak.

Az Isten Anyaszentegyházá-

nak hűséges Dajkáinak, és oltalmazói-
nak; Az Istentől a' mi Atyáinktól, és az

Ur Jesus Christustól, kegyelmet, bék-
keséget, és böltseségnek lel-
két kívánok.

Nemes, Nemzetes,
és tisztelendő Vraim!

Eleitől fogván azon mester-

kedet

kedet ama' setéttségnek An-
gyala: a Sátán; mi mód a' fok
Eretnekségeknek füstivel, és
homályával borítsa-bé az E-
vangeliom ragyogo világát.
Hogy az ó Testamentombéli
fok bálványozásokrol (mel-
lyek nem tsak a' Pogányok
köztt uralkodtak; hanem az,
még ama szent nép köziben is
bé-tsusztot, másztot vala) ne
szollyak; szollok tsak idvezi-
tő Vrunk idejétől fogván va-
lo eretnekekről: Mindgyárt
Vrunk születése után: első,
és második *seculum*okban, tá-
masztá a Sátán: Ebion, Ce-
rinthus, Valentinus, Marci-
on eretnekeket, kiknek un-
dok tudományokat tázfoltak,
vélek tusakodtak ama' régi
nagy Atyák: Iræneus, Epi-
phanus, Philastrius. Az után
har-

*Vide ad
hæc Da-
vid in Pa-
rei, Com-
mentar.
in Apoc.
pag. 239.*

harmadik, és negyedik *secu-
lumban* támasztá: Photinust,
Samosatenuust, Sabellinust, A-
riust, Eunomiust, &c. kiknek
tévelygésének némely ragad-
ványi, még amaz akkori bölts
Atyáknak-is: Hieronymus-
nak, Ambrosiusnak, Augusti-
nusnak, Chrysostomusnak, A-
postoli tudományokat némi-
néműképpen meg-vestegeté,
s-homályosítá. Az után ötö-
dik, s-hatodik *seculum*okban,
el-hatalmazván ez egész vilá-
gon az Ariánismus, követke-
zék az Pelagianismus, Nesto-
riánismus, Eutychianismus.
Ez idő tájban következék oś-
tán: hogy ama nagy Constan-
tinus Imperator az Ecclesiá-
nak ennyi fok kerelztek alatt
valo nyögésén meg-indulván:
és az Ecclesiának pihenést se-
:) (3 rez-

*David
Parei Cō-
ment. in
Apocal.
pag. 240.*

*Ibid. pag.
240.*

David
Parei Co.
ment in
Apocal.
pag. 290.

rezvén: az egyházi tanítókat,
de kiválképpen à Romai egy-
házi Püspököket, gazdagsággal,
nagy méltosággal, és *jurisdi-*
*ctio*val megajándékozák, mely-
ből következék ostan az egy-
házi rendeknek kevélységek,
kényelségekről való disputá-
lások, melly Romai egyházi
Püspököknek kényelségek,
kevélységek, és nagyra valo
vágyodások vala első magva:
ama fene Bestiának, nagy An-
tiChristusnak fogontatásának
ki (à nagy Constantinustól fo-
gván: amaz Attyát meg-öli
Phoca Imperatorig) az Eccle-
siának méhében, à Romai egy-
házi Püspököknek kevélysé-
geknek s-nagyra valo vágyó-
dásoknak magvából fogonta-
ték, és 3-dik Innocentiusban
(ki leg-első Pápa vala) ez vi-
lag-

David
Parei pag
584.

lagra születteték, Idvezítő V-
runknak hat száz hatodik esz-
tendejében. Ezt, az à lator
Phoca Imp. *intronisálá*, széki-
ben ülteté. E' kezdé mingyárt
à Christusnak ama' szerelmes
Galambját az Evangeliomi A-
nyaentegyházat üldözni, ki
az üldözéseknek napján à kő-
sikláknek haladékiban mon-
datik lakozni. Ez kergeté-el
mindgyárt ama sz. szűz Aszo-
nyi állatot: az Isten Anyaent-
egyházát, à pusztában, sok vi-
zeket okádván utánna: ki ez
hatalmas AntiChristusnak ke-
gyetlen üldözőse miatt, é né-
hány *seculum*ok alatt à pusztá-
ban, az az: titkos helyekben
rejtette vala el magát, hanem
à felső 2. *seculum*okban kivál-
képpen mutatá ki önnön ma-
gát, az őtet kergető fene Be-
stia

David
Par. Com-
ment. in
Apocal.
pag. 585.

Can. 29
141

Apoc. 12-
6. 15.

;)(: 4

stia

Apoc. 14.

Bar. Par
Comm. in
Apoc. p.
715.

Ibid. pag.
716.

Par. Com.
in Apoc.
pag. 725.

stia előtt, a midőn amaz örök-
ké való Evangeliomot rejtek-
ből világosságra hozó Angya-
lok, az az: Ref: tanítók, (*Apoc.*
14. 6. ugymint: Wiclevus lá-
nos Angliában, 1371-ben. ki-
nek segítő társai voltak: *Ricar-*
dus, *Killingtonus*, *Robertus*,
Langlandus. Az után Cheh or-
szágban: *Huss János*, *P. Hie-*
ronymus. Az után Saxoniában:
Luther Márton, *Cálvinus*, *Phy-*
löp Melanchton. Helvetiában
Zwingleus, *Oecolampadi⁹*) &c.
világosságra hozzák, és ama lel-
ki Babylont igen meg-ronták.
Honnét a mi jó Istenünk, az ő
sz. Evangeliomát mi közink-
benis bé-iktatá, mellyet mind
ennyi fok keresetek alatis tűn-
dőkölni engedet, mind é mai
napig. De mivel még mostanis
nem szűnik-meg, ez régi fene
Be-

Bestia, hanem minden erejé-
vel azon vagyon: hogy a fok
tévelygések által a setétlégnek
országát felépítse. Illendőnek
ítéltem azért: hogy az énnéké
adatot kitsiny girátska szerint
a Palatinata Catechesisnek fo-
lyása szerinr, rövid tanításká-
kat írnék, ízedegetnék, a majd
meg-nevezendő írás magya-
rázokból, mind az Ecclesiá-
ban, a kitsiny Talentumuak-
nak, s-mind a Politiában, az
írástudóknak, olvasóknak é-
pületekre, és lelki vigasztalá-
sokra, mellyeket kegyelme-
teknek élő nyelvelis el-prædi-
kállottam. Aka rom azért N.
Vraim, hogy a kegyelmetek jó
hire neve alat kellyen szárnyá-
ra, és mennyen világosságra
ez idvességes munka. Annyi-
valis inkább: mivel kegyelmed
:(;5 N.

N. Tokai István Vram, adot-
 kor elsőben is ez méltatlan
 munkának kibotsátásáról va-
 lo gondolkodásra, és mivel
 többire a kegyelmed költsé-
 gével lát világot és sz. munka,
 melly kegyelmed sokaknak jó
 példajokra meg-mutatot jó
 tselekedetiről ne felekezzenek
 el az Vr. Kegyelmed is N.
 Csernel Pál Vram, ki is ez id-
 vességes munkában engemet
 költségével nem kevésbé segit-
 tet, s eléb mozdított, mely ke-
 gyelmed kegyes indulattya,
 (több élekezetes jó téteményi
 között) maradgyon emleke-
 zetben Istennek előtte. Ked-
 vellye azért kegyelmetek ez méltatlan
 munkát, meg tekintvén nem nem annyira
 az adománt, mint az én ado Bivbeli in-
 dulatomnak mi voltát. Az Ur kegyelme-
 teket tartsa meg, az ő Anyasent-
 egyházának épületire, Segény
 házáknak hasznára,

AMEN.

A^o KEGYES OLVASÓHOZ.

Kegyes Olvasó, hogy ez tanítá-
 nak rendit akartam követni, nem
 egyéb oktol inditattam; hanem ettől:
 mert noha a Dominicale Evangelio-
 moknak tanítása, és több egyéb rend-
 beli tanítatok is igen kellemetese-
 k; de mind azonáltal, mivel azoknak ren-
 diben, a hitnek némelly ágazati fer-
 forognak, és tanittatnak; de némelly
 ágazatok el-maradnak, azért tette-
 nekem, a Catechesisnek rendi szerint
 való tanítás, mellyben a hitnek min-
 den fő ágai s ép rendel tanittathatnak,
 és magyaráztathatnak. Hogy pedig
 Kegyes Olvasó, ez kis munkának egy-
 gyűgyű Authora, nevét világossan ki
 nem fejezi, ennek is belső oka nem e-
 gyéb; hanem hogy ezzel (egyűgyű
 edény lévén) magamnak ne láttassam
 ditsóséget halászni, hirt, nevet, s em-
 lekezetet vadászni, kire bizonságom
 lehet nekem az Vr, hogy a végre e kis
 mun-

munkát nem irtám; hanem akartam:
hogy a mi Vrunknak Istenünknek or-
szága az együgyűek által is építsék,
eshogy ezt, mint egy hála-ado lelki
áldozatot, Istennek velem tett jo-té-
reményiért Isten eleiben fel-botsáf-
sam. Nemis elmém mutogatása, vagy
maga gondolatlan fel-fuvalkodása vit-
erre, melly ebből tétzik-meg: hogy
é kis munkában sohol nem mérészet-
tem arra vetni magamat, hogy magam
értelmét csak ingeráltam volna; ha-
nem a minek nyomdokát a majd meg-
nevezendő Authorkban láttam, azt
követtem, és mindenút, a melly Lo-
cus Communisra jutottam, elsőbenis,
a mely textust leg-alkalmatosabbnak
láttam, azon hit ágazattyának leg-
fundamentomossab részeinek ki-ma-
gyarázására, azt válaszítottam. Azu-
rán, azon materiáról elsőbenis Vrsi-
nust, (mint hogy az *per quaestiones Ca-
techeticas tractat*) tovább pedig Buc-
nust,

nust, Wendelinust, Wollebiust, és a-
ma Magyar Felegyházit, azon mate-
riáról szorgalmasan meg-olvasván:
azokban tractáltatot leg-szükségesebb
*quaestio*kat *exegetis*ben, a leg-funda-
mentomossabb dolgot, doctrinában,
a mellyek penig *in doctrina* ellenkez-
tenek azzal Refutatióban, a mellyek
in moribus ellenkeztek, Redargutio-
ban rekelztettem. Hozzáragasztván
a doctrinából, mint egy ki-folyo kut-
fóból ki-folyható több idvelséges hasz-
nokokat. Kérlek azért az Vrs szerelmé-
re benneteket mindeneknek előtte
tisztelő nagy elmék, nagy ranátsu s-
értelmű tudos Atyák, hogy ez kis mál-
atlan munkát látván: ne neheztel-
yétek, hogy csak az Eldadok, és Me-
ladok is prophetálnak, el-távoztatván
Iosuenak, a Nun fiának, amaz edgy
nem ditsirendő humorát: *Num. 11.*
7. 28. 29. ki azon kéri vala Mólest,
hogy tiltsa-meg azokat, hogy ne pro-
phe-

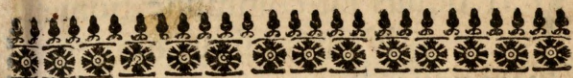
phétállyanak, kövessétek tiszteletes
előljáru Mofesek à Moles nyomdo-
kát, ki azt mōdà: vajha az Vrnak min-
den népei Prophéták volnánk, *Ÿ. 29.*
örüllyetek, örüllyetek: hogy à Ioël-
nek ama jōvendōlése ez mai napon is
megbizonyittatik, *Joël. 2-28.* midōn nē
tsak az ōregek; hanem még tsak à fi-
ak és leányok is prophétálnak. Tite-
ket pedig, kik à sz. talentomot kisseb
mértékben vettétek, arra kérlek: hogy
ez kis munkához többet munkálkod-
gyatok, (*inventis enim facile est adde-
re*) munkálkodgyatok mondom, ad-
dig: míg az Vr el jō, kinek légyen tíf-
telség, és minden ditsőség, Amen.

Luc. 10. 21. Meg-jelentetted azokat,
az az: a' Menyország titkait a' kicsiny
gyermeknek.

2. Cor. 12. 9. Az én erőm erőtelenség
által végeztetik el.

Ez

EZ könyvben meg-irattatott
Prædikatiokat én nagy részre, a'
mint sok foglalatosságim között ér-
keztem; meg-olvastam. Mellyben
nem vőttem semmit eszemben, melly
az igaz Reformata tudománnyal, és à
valóságos kegyességgel ellenkeznek.
Sőt inkább úgy itélek felőle, hogy
mind külső rendű emberek, s-mind
penig az egyházi rend talál innét oly
idvességes dolgokat, és tanulhat,
mellyek az Isten ditsőségére, magok-
nak lelkek idvességére, és az Isten A-
nyaszentegyházának éppületire fog
szolgálni. Irtam Vngvárat Die 15.
Decembris. Anno M. DC. LXVI,

TARPAI ANDRAS.

Az Ungvári Reformata Ecclesiának egyhá-
zy Lelki Tanítója, és a' környékbeli egyhá-
zy rendnek Eszereftye.

Vir

Vir bonus est commune bonum;
Namq; uſibus omnem
Quam potis eſt; operum Patriæ com-
munibus aptat.
Sic te Poſteritas ſublimem, laudibus
omnis
Euehat; & vitâ te poſthuma fama
beabit.

*Reverendo ac dilecto suo Compatri publico
a suis fructuose laboranti in honorem
apposuit.*

PAVLVS GÖRGEI.
M. Capostensis.

Ex Libris Jas. Arago Med. Donz.

CATECHESIS
CHRISTIANA.

C O N C I O.

De Unica Consolatione
Christiani.

in quæstionem primam
Catecheseos Palati-
nae.

TEXTVS . I Cor. 3. 23.

(Ex verbis: vos autem estis Christiani.)

Mtsoda dolog szolgáltatot okot és alkalmatóságot a Sz. Pál Apostainac, erre a szent-
szekerre? nem egyéb, hanem, némely
ditsekedések a Corinthusiaknac. 7. 4. 5.
6. 7. Azzal ditsekedet némely ő köz-
fűcc; hogy én Pálé vagyoc, némellyic
-ig azzal, hogy én Apolloé vagyoc.
Nyet meghályn az Apostol, fel-in-
ezen, és úgy írja nekic ezeket az igé-
-t, mellyeket meg-hallál a sz. Irtzékéb.

A

செய்து.

Exordium

Scopus. Summa szerint azért, oktattya az Apostol a' Corinthusiakat az ő lelki köteleltségekre, erre tudni, illic: hogy ő nem Pálhoz, sem Apollohoz köteleztetec, hanem tsac egyedül az Ur JESU Christushoz.

Partes. Kés dolgokat ad azért itt előnkben az Apostol.

I. Az Corinthusiaknac lelki köteleltségeket.

II. Az Személyt jelenti meg, a' kihe voltac köteleztetve a' Corinthusbéliec, a' penig nem egyéb hanem a' Christus.

Quaestio. I. De minek előtte idvességes fundamentumot tennék fel, lássuk, Miltoda erősségekkel próbálly a' Apostol hogy ők nem Pálé, sem nem Apollóé?

1. *Argumentum.* Nem hogy ti volnátoc a' Pálé és Apollójé, de sőt inkább a' Pál tiétec az Apollóis tiétec az az: ti szolgátoc, senki penig nem mondhattya azt a' szolga felől hogy ő az ő szolgájájé, hanem sőt inkább ellenben a' szolga övé.

2. Ti a' Christusé vattoc, azért nem lehettec a' Pálé és az Apollójé.

Quaestio. II. Miért mondaßanak Christusénak?

1. A' teremtsére és gond. viselésére nézve.

2. A' meg. váltásra nézvé. I Petr. I. 18. 19.

T A.

TANVSAG.

A' kerelziyén ember nec nintsen soha nagyobb vigasztalása ennél, mint ha ő tudgya, hogy ő a' Jesus Christusé.

Oka ez:

I. Mert ez a' vigasztalás sem az életben sem az halálban el nem mulic, de ha mind ez világot meg-nyernyéd. is, de az tsac el mulic.

II. Mert ez meg-haladgya ama főjokat, mellyeket az ember ec' világon főjoknac tartnac. (1. *bona animi.* 2. *Corporis.* 3. *bona fortuna.*) Valoban kívánatos dolog az elménec jova, minémű: a' böltsesség, &c. Gyönyörűséges dolog a' testnec java, minémű: a' jó egétség, szép dolog a' lezentség nec jova, minémű: a' gazdagság, böltsület. De mind ezeket meg-haladgya ez a' vigasztalás. *Ursini pag. 21. Thess. I.*

III. Mert ez minden ágait a' fő vigasztalálnac magában foglally. *Ursini pag. 22.*

De mellyek azok?

1. A' Christus Elég tétele, mellyel eleget tett a' mi bűneinkért, és meg-fittette érettné ama' mi nagy adótságunkat az öröc halált. *Gen. 3. 3. Rom. 5. 8.* Azért immár ne fély a' bűntől; mert azért a' Christus eleget tett, ne fély a' haláltól; mert azt a' Christus meg-győzte

A 2

az

[::]

Ratio.

Ratio.

Ratio.

az ő kápuít ki:rontván. *1 Cor. 15. 55.* Ne fély az őrdögül; mert azt is a' Christus meg-rontotta az ő szájából a' prädát ki-ragadván, és tégedet az ő őrdöcké való rabságából ki szabadtván. *Gen. 3. 15. Hebr. 2. 14.*

2. Az Isten haragjánac meg engesztelése; mert az Atya Ur Isten a' bűnért haragut te reád, de hogy immár a' Christus a' te bűnödért eleget tett, és az ő áldozattával azt el törölte. *1. Joh. 4. 10.* nintsen miért haragudni te reád az Atya mindenható Istennek; mert az ő sz. Fia az Ur Jesus Christus az ő rettenetes haragját a' bűn ellen a' maga halálával engesztelte meg, és azzal békéltette meg mi velűnc az ő szent Attyát. *Rom. 5. 8.*

3. A' Christus Elég tételénec megbőrsülhetetlen, elégséges, és drágalátos volta; mely oly méltóságos volt, hogy a' mi bűneinket meg haladgya, és olly kedves volt, hogy azzal az Atya Isten szintén meg-elégedet, mert a' maga sz. Fia vérét fizette érettűnc. *1. Pet. 1. 18. Mt. 20. 28. 1. Joh. 1. 7.*

4. Az Isten meg-engeszteltetésénec, kedvénec, és mi hozzánk való szerelménec meg változhatatlansága, és megmaradandosága; mert annac soha vége nem szakad. *Phil. 1. 6. Rom. 8. 28. & 14. 8.*

5. A' foci próbáknac és minden nyomoru

moruságinknac jó ki-menetele; mert a' mi testűnk nec gonofznac látaik-is, de Ielkűnk nec használ, és a' gonofzt. is Isten a' hiveknec javokra fordittya. *Rom. 8. 27. Jacob. 1. 12. Hebr. 12.*

6. A' mi idvességűnk nec, és ezen lelki-joknac mi reánc való szabála, és annac bizonyos volta: mert vagy on mi bennűnc oly bizonyosság, melyből megismerhettyűc idvőségűnk, és ezeket a' lelki-jokat magunkra szabhattyuc.

1. Bizonyosság. A' Szent Lélek nec tanu-bizonyosság tétele, mellyet titkossan tsele; kelszic a' mi szívűnkbe. *Rom. 8. 15. 16. 17. 26.*

2. A' bennűnc lévő hit, mely ki-muttattya magát az ő gyűmölséből, mely a' poenitentia-tartás, és az Isten törvényénec engedetlenségére való serény igye; kezet. *Gal. 2. 20. Jacob. 2. 18.*

Visgáld meg azért magadat, ha te Christusé vagy. 1. Ha a' Christus elég tételét, halálát, és azzal kereset-jokat a' hit által magadra szabad. 2. Ha érzed szivedben ama' bizonyosságot az Szent-Lelket. *Rom. 8. 15. 16.* 3. Ha teremted a' hitnecgyűmölsét, melly a' poenitentia, és szent élet. *Joh. 15. 14.* 4. Ha vitelkedel és tusakodol a' test, e' világ, és őrdög ellen: Mert a' ki ezek nec baráttya, nem lehet az baráttya a' Christus-nac. *1. Joh. 2. 15, Jak. 4. 4.*

1. *Ufus.*
In vestigi
Signum.
Signum.

Signum.

Signum.

2. *Ussu*
Consolat.
Object.

Vigasztalnac ezec téged, a' Satannae ellenverési ellen.

Object.

1. Azt mondgya tenéked a' Sátán: igen nagy bűnos vagy te, azért el kel veszned. *Rz. ex prima.* A' voltam, de a' Christus el törölte az ő áldozattyával bűnömöt, és értem eleget tett.

Object.

2. Haragnac fia vagy. *Rz. ex secunda.* A' voltam, de a' Christus azon ő halálával az ő szent Attyánac ellenem való haragját meg engesztelte, és engem az Atya Istennek kedvében bésejtet.

Object.

3. Igen sokac, képtelenec, és rettentés nagyoc a' te bűneid, mellyeket te tselekedtél. *Rz. ex tertia.* Nagyobb még az én bűnömnel az meg-bótsúlhetetlen drága ár, és a' bér, mellyel az én bűnömért fizetet a' Christus 1 *Pet.* 1. 18. és a' Christus érdeme s' elég tétele véghetetlen a' meg-térőkhöz. Nagyob az Isten irgalmasságánac meg-mérhetetlen, mélységes tengere, melyhez képest tsac annyi az én bűnöm, mint egy tsep víz, a' tenger mélységéhez képest, és mint a' mák szem a' föld temérdekségéhez képest.

4. Igen melzse és nehéz az örök élet úttya, te pedig igen hajlando vagy, és el-esél, és ki-esél az Isten kedvéből. *Rz. ex quarta.* Nem, mert immár én nem a' magam hatalmában vagyoc, hanem Isten-

nec

nec ereje és kegyelme kezdődöt el bennem, melynecőha félben nem szakadása felől szép ígéretec vadnac. *Phil.* 1. 6. *Rom.* 8. 8. & 14. 8. & *Phil.* 2. 13.

5. El-vetet Isten taged, mert rettentés próbákkal ostromoz, nyomorgat. *Rz. ex quinta.* Rossz jel az, mikor az ember tsac teltti és világi gyönyörűségben él, mert akkor távol vagyon a' sziv Istenről, de az Isten ostromaiban meg törődic a' sziv, az ollyan szivekben lakozic pedig az Isten. *Psal.* 34. 6. 19. 20. 2. A' boldog állapot, gyakorta a' hitetlenec jele. *Psal.* 73. 5. 12. de ellenben a' *soc tribulatio*k egygyic jelec és cimerec a' hiveknek. *Hebr.* 12. 8. *Matth.* 16. 24. *Apoc.* 7. 14.

6. Mi halznod van azokban a' jobban, ha tenéked nintsen hited, és ezeket magadra nem szabad? *Rz. ex sexta.* Tudom hogy bennem vagyon, mert az ő gyümölsit ki-műtogattya belőlem, mely a' Poenitentia, és a' jó tselekedetec, mellyec azelőt, nem éreztettec annyira bennem mint most. *Gal.* 2. 20.

7. A' te hited kitsiny, meg-fogyatkozic. *Rz.* Nem, mert tsac annyi légyen is: mint a' Mustár mag, de annac nevelkedése fölől ígéretec vadnac. *Luk.* 19. 26. *Mark.* 9. 24. *Esa.* 42. 3. 2. Noha azoc próbác, kifizetec, és nyomorúságoc miatt egy kevesé nem érzem hite-

A 4

met;

met; de majd eljőn a' Szent Lélec tit-
kos munkájának gyönyörű tavalza, és
ízép fényes napja, és elűzi ama hitemet
bé borító szomorú felhőket *Psal. 51. 3.*
A' kisény hit szintén azon Christust fog-
ja meg. *Luc. 8. 14.* mellyet a' nagy hit,
Matth. 15. 28. Ursin. pag. 13.

CONCIO.

*De Partibus seu distributione
Catecheseos, & proxime de Misteria
nostra, seu morbo spirituali, ejus
demq; remedio.*

In quaestionem secundam Ca-
techeticam.

TEXTUS. *Matth. 9. 11. 12. 13.*

Exordiu.
Partitio.

Exordium ex occasione superiorum.

KEt dolgok vadnak itt a' sz.
letzkében.

I. A' tanítványokhoz tött kérdésec
a' Pharisausoknac.

II. A' Christus feleleti, melyben há-
rom okát adgya a' Publicanusokkal való
társalkodásának.

I. *Ok az:* Mert én orvos vagyoc,
ezec penig betegec, az Orvosnac penig
izűség a' betegcekel társalkodni, és
azokat környül jární.

2. Mert

2. Mert nagy irgalmatlanság volna,
ezeket a' bűnösöket bűnökben hadni
veszni; holot az irgalmaságot Isten pa-
rantsollya, és abban inkább gyönyörkö-
dic, hogy nem mint a' külső ceremoni-
ánkban melyekhez ti ragaszkodtóc.

3. Mert én, nem a' magoc igazságát
hányó és bűnóc meg nem ísméro bűn-
sókért; hanem ez ilyen töredelmes szí-
vű, és igazán megterő bűnösökért jöt-
tem ez világra.

I. Mítoda ravalzságot tselekefz nec
itt a' Pharisausoc Urunc ellen?

Quaestio.

Rz. I. Mert nem az erőfeli. e. a' Chri-
stussal mennec szemben, hanem az együ-
gyű tanítványokkal, hogy azokat el-
tsábitsac. nem külömben mint régen a'
kigyó az Evát.

2. Mert ebből a' gyalázatbol ki re-
kesztic a' tanítványokat, noha, öksis a-
zon Publikánusokkal ettec és ittac; ha-
nem tsac a' Christust magát keveric eb-
ben a' gyalázatban, ezért, hogy a' tanít-
ványokkal meg untathatnác a' Chri-
stust, és ő töle a' tanítványokat el. sza-
kaszthatnác. Ezért mondgyac *7. 11.*
Mí az oka? &c. Mínt ha így szoltaná-
nac: Lám nem társalkodic mi velűnc,
kic igaz emberec vagyunc, a' törvény-
ben ülűnc; hanem inkább ellenkezic ve-
lűnc. Egy általlyában, hanem javalla-

A 5

na

ná azoknac tselekedeteket, nem barát-
koznéc vélec. *Similis simili gaudet. No-*
scitur ex socio, qui non cognoscitur ex se.
Igy gyalázá meg a Sátánis elsőben az
Istent, és az ő tanítványit. *Gen. 3. 4. 5.*
Igy a Jobot Istent előtt. *Joh. 1. 10. 11.*

Quaestio.

II. Miért nevezi a Publikánusokat
betegeknek? Ellenben penig a Phari-
seusokat egészségeseknek.

Rz. Azért *per Ironiam* tsufolásképpene
Mertők magokat agnac tartották lenni,
noha az magoc bibéjét nem ismértéc.
Ellenben penig a Publicanusoc, ismér-
téc az ő lelki nyavalyájakat, és érzettéc
annac keferü mérgét.

Quaestio.

III. Holott a Ceremoniás törvént
Isten parantsolta: miért mondgya te-
hát hogy irgalmalságot akaroc, &c.

Rz. *Comparatè.* Es inkább gyönyörköd-
dic Istent az irgalmalságban-jóremény-
ben, hogy nem az áldozatokban. Erre
citállja Hoseast. *Hof. 6. 6.* Kinéc idejé-
ben is a Sidóc tsac a Ceremoniákat
követék-el, azonban minden törvény-
telenséget tselekedtenec.

Quaestio.

IV. Miért nem téfzen külömbséget
a bűnösök között? Hanem ama minden
bűnösöket magában foglaló igével áll,
mikor azt mondgya: *A Bűnösökért.*

Rz. 1. Azért, hogy meg mutassa azt
hogy a Christus semmi külömbséget

nem

nem téfzen a bűnösökben, és azoc köz-
semmi személyt nem válogat, hogy egy
bűnösnek meg-kegyelmezne, málnac
penig nem, avagy azokat kegyelmében
venné, kic kevésbbé vetkeztenec, ellen-
ben penig a nagy bűnösöket kegyelmé-
ből ki-rekesztene; (mert gyakorta a
kic nem annyira vetkeztenec el-vefznec
hitec nem lévén: Ellenben penig a
nagy bűnösoc, a meg-térés által meg-
gyogyulnac Mária, Péter, Dávid, szent
Pál) Egy szóval, tsac azt akarja abban
meg-mutatni; hogy szinten ugy jót-
ő nagy bűnösökért, mint azokért, kic
nem annyira vetkeztec.

2. Azt akarja meg-mutatni, hogy
akar minémü képtelen vétec sem gátol-
hattya meg a bűnöst, a Christushoz va-
ló menerelben, és hogy nem lehet ollý
bűnös, tsac ő hozzá szíve szerint meg-
térjen, hogy azt meg-vesse *Matth. 11. 28.*
A Szent Lélec ellen való bűnön hívül,
ki a büntetésre nézve meg botsáthatat-
lannac mondatic. *Matth. 12. 32.*

V. Miért adgya hozzá e' tikkelyt: *Quaestio.*
A meg-térésre?

Rz. 1. Hogy meg-mutassa azt: hogy
tsac a meg-térő bűnösökért jót ő felsé-
ge e' világra, és hogy tsac a meg-térőc
mehetnec a Christushoz. *Act. 1. 38.*

Eph. 1. 4. 2. Hogy meg-mutassa azt:
hogy

*Comm-
sent. pag.
245.*

Vide ad
hoc Com.
Musculi
in hunc
locum p.
245.

hogy ő felsége a szegény bűnös ember-
től, nem kíván egyebet; hanem tsac az
igaz megterést. Ezért nem mondgya
azt: hogy azért jöttem, hogy a bűnöst
el-veszesse, vagy hogy a bűnös eleget
tegyen magáért; hanem azt mondgya:
hogy megterjen és éljen.

I. T A N V S A G.

[1]

Még a nagy bűnösök is; nem rekesz-
tetnek ki az Ur Jesus Christus idvezítő
kegyelméből. Avagy így: A nagy bű-
nösökért jött a Christus ez világra, szin-
tén úgy, mint a kic nem annyira vét-
keztenec.

Ratio.

I. Példácz erre a Publikanusoc, az A-
ron, Noé, Lott, Abraham, Salamon,
Dávid, Szent Péter, Szent Pál, és mind a
tanítványoc kic megbotránkozának az
ő Mesterekben, és el-hagyácz őtet. De
hová lehetet nagyobb bűnös Magdale-
nánál, &c. Kics kegyelmet nyere.

Ratio.

II. Mert gyakorta a meg-térő nagy
bűnösök, nagyobb buzgósággal szolgál-
lyácz, ditsóitíczaz Istent, jobban szeretic a
meg-térés után Istent, és keferveseb po-
nitentiát tartnac, hogy nem azoc, kic
nem annyira vétkeztenec. Luc. 7. 47.
Mert sokan kic nagy vétekben nem el-
nec, alig ismérhetic meg, hogy tsac aka-
mely közönséges vétek is maga termé-

izeti.

zetiben örök kárhozatot érdemellyen.
Mint: Math. 5. 28. Jacob 2. 10.

III. Mert a nagy bűnösöknek meg Ratio.
gyógyításában; inkább fénlíc a Christus
ditsósége, kegyelme, és Isteni ereje.
Mint a jó Orvos, inkább ditsírtetic a
meg gyógyulhatatlan nyavalyáknac
gyógyításában. Rom. 5. 20.

Ne esletec hát kétségben, nagy bűn-
sók, ne fúllatóc a Christustól; hanem
inkább siessetec ő hozzája. Erre pedig.

1. Inditson az ő hivatala, ígérte,
Joh. 6. 37. Math. 9. 13. & 28. Ps. 34. 6.

2. Az példác kinec fóc és nagy aka-
dályi lehetec volna, mellyec meg gá-
tolhattácz volna őket a Christustól; de
mind azokat el-szággattácz, mint Abra-
hámot: hogy tsac edgy gyermeke volt
meg-gátolhatta volna, az Isák meg-á-
doztatásában. Az tizenkét esztendeig
vérben fetrengő Afiszont: hogy ocs-
mány volt; és az Moyses törvénye is ti-
lalmazta a félékét a gyülekezetben len-
ni, a Chananeát, hogy Pogány volt; és
hogy darabos vallása volt, de az Isten-
néc országán erőszakot kel tenni, mint:
kic a gutta útöt embert Christus eleiben
bocsáttácz; a padlást hasogattyácz fel;
a Jákob, ki lett Izrael. Amaz hamis Bi-
rora járó özvegy Afiszony, kit meg hal-
gata az, hamis Biró lévén; mennyivel

inkább

1. Usus
Consola-
torium.

Motiva.

Motiva.

inkább amaz igaz Biró az Isten, meghal-
gat. Es az ilyen dolgokban ditsírtetik-
meg az hit. *Matth. 15.*

II. TANVSAG.

[2.] Feletteigen nyavalyás, és beteg a' sze-
gény bűnos ember.

Ratio. I. Mert miképpen hogy a' betegsé-
get, tsac az Isten orvosolhattya meg,
még akkor is, mikor külső eszközökkel
gyógyítnac az Orvosoc. Így a' bűnt, &c.

Ratio. II. Mert miképpen a' beteg nem,
munkálkodhatic; hanem tsac hever-
fekszik, így a' bűnös az Ujjá születés-
lőtt megholt a' bűnben.

Ratio. III. Mert miképpen a' beteg minden
vigasztalástól meg fosztatván: nyög ke-
servesesen. Így a' bűnös, bűnét megilmet-
vén: *Matth. 11. 28.* A' bűn terhe alatt nyög.

Ratio. IV. Mert miképpen a' beteg semmit
nem kíván jobban mint az Orvost; így a'
bűnös a' Christust *Esai. 53. 4. 5.*

Ratio. V. Mert miképpen a' beteg nem,
minnyájan gyógyulnac meg, így a' bűn-
ben fokban meghalnac, és fokban meg-
gyógyulnac; mint: Dávid, Aron.

2 Uss
Redarg: Feddettene, kic nem isméri meg a'
magoc nyavalyáját. *Matth. 7.* és a' Pha-
riseusoc, kic amaz Ászszont vádolác pa-
rázsnasággal, de követ edgyic sem vete-
ré. De azt mondod.

Vesze-

Veszedelmes a' bűnt meg-ismérni,
mert itt esic a' bűnös kétségben, mint:
Cain, Judás. *Rz.* Mert nem tsac a' te
nyavalyáságodat kell meg-ismérned,
hanem edgyis mind abból való meg-
szabadulásodnac modgyát is, mint a'
betegeknek nem tsac az nyavalyákat kel-
meg ismérni, hanem ha meg-akar gyó-
gyulni, Orvost is kel kereszni. Mert itt
két felé szakad az út: A' pokolra és az
idvességre. A' pokolra, a' kétségben e-
sélne cút. Az idvességre az Pœniten-
tia tártálnac út. Holott a' törvényből
ki kel futni az Evangéliomhoz, és az E-
vangéliomi szép ígéretekhez kel ragaszkodni. *Matth. 11. 28. Esai. 53. 45. Job. 6. 37. Esai. 1. Jer. 3. Ezech. 18.*

Ismerd meg hát elsőben a' te nyava-
lyáságodat. Erre pedig indítson:

1. Mert valameddig bűncidet meg
nem isméri, mind addig tsac a' nagy
testi bátorságban élsz, de ha bűnöd meg
isméri, menten meg-alázod magad,
és semmit a' magad igazságánac nem tu-
lajdonítasz; hanem tsac az Ur kegyel-
méhez ragaszkodol. Így tselekedte-
régen: a' Prophetác, Apostoloc. Nem
tsac az Isten kegyelmét és irgalmát pra-
dikáltac. (Mert így a' bűnös soha bű-
neinec véget nem vétne.) Hanem az I-
sten haragját, és igazságát a' törvényből
első-

Object

2. Uss
Hortatio-
vis,
Motiva

elsőben, melly az szegény bűnöst a földig lerontja, lesepűli, és szívet megtöri. Az után olíán a gyógyító Evangeliumat. *Act. 2. 37-38*

Motiva.

2. Mert ha bűnöd nyavalyáságod meg nem ismérné, soha az szabadítót ugy nem tudnád kívánni, mint: mikor a beteg nyavalyáját nem érzi, nem keresi az Orvost, hanem az ő nyavalyájának érzése kívántattya véle az Orvost. Így a bűnös a Christust.

Motiva.

3. Mert ha nyavalyáságodat, meg nem ismérné, soha volta-képpen meg nem tudnád bertsülni a meg-szabadítót, de azt meg ismervén, őszve veted, minémű nagy nyavalyából, az őrc kintol szabadított meg, és minémű nagy jót közlött veled; az az: az őrc életet, annál inkább felindulsz az Istennek dicsőítésére:

2. Hov-
ratio.

Motiva.

Ismerd meg a te szabadításodat. Erre pedig inditson:

1. Mert ha tsac nyavalazáságodat ismered, és a mellet a szabadulásnak modgyát nem, menten kétségben kel esned, de ha bűneid gyötrelmében, és mélységében, meg láthatod ama te bűneidért áldozó, és eleget tévő, Christust, menten felsemelkedel, ha a törvényből kilépsz, az Evangelomi ígéretekre, menten meg ujjulsz.

2. Hogy

2. Hogy a' szabadítót annál jobban kívánnya, és esekedgünk rajta; kit ha meg nem ismérünk, nem tudgyuk kívánni, *ignati nulla Cupido.*

Motiva.

3. Hogy életünkben, mindennemű próbáinkban, vizsgálathassuk azzal magunkat, az mely jót pedig az ember jól meg-ismer, azzal vizsgálthattya magát.

Motiva.

4. Ezért kel még is jól meg ismerni az szabadítót, hogy Isten bolzságával, és idvelségünk védelmével, olyat ne fogjunk szabadítónak, az ki szabadító nem lehet, és a' Sz Írás is annak nem mondgya; Mint: a' Pápiák. Meg nem ismervén jól az egy szabadító Christust, többeket fogtanak melléje, a' Máriát, &c. Kik minket bűnünkől meg nem szabadíthatnak. A' Törökö: Mahumetet. Jól meg-ismerd azért, ki legyen a' te szabadítód.

Motiva.

5. Mert a' szabadító, hit nélkül meg nem ismértethetik, a' hit pedig ismeret nélkül végben nem mehet.

Motiva.

Intetel; hogy ezt a' szabadítót könnyen ne hadgyad, de ugyan hozzá ragadgy: mint: a' Jákob, a' Chananea, ama' hamis Biróra járó Alszyony. *Matt. 9. 20. 21. 11. 15.*

3. Hov-
tio.

B

CON.

CONCIO.

De Lege.

In quaestiones Catecheticas

III. IV. V.

TEXTUS. Matth. 22. *à versu*

35. *ad v. 39.*

Exord.
am

Mitfoda adott okot az Chri-
stusnac erre a' tanításra?

Nem egyéb, hanem az Phariseusokkal,
Saduceusokkal, &c. való hármias dispu-
tatiói Urunknac, mellyekről tanítana
a' felső versec.

Partitio.

Két dolgok vadtak itt, &c.

Elsőben a' Phariseusok kérdése. v. 36.

Másodszor a' Christus felelete. v. 37. 38. 39.

Quaestio.

I. Mit ért a' szívem?

R. 1. A' szívnek minden indulattját.
2. Kivánságát. 3. Hajlandóságát. Mel-
lyec által mint egy fogonodica' jó, vagy
gonosz, az ember szívében. Egy szóval,
egész szívet kíván, nem két felésántikál-
lót.

Quaestio.

II. Mit ért a' Léleknek nevezetén?

R. A' Léleknek másodica' tehetségét,
az egész akaratot.

Quaestio.

III. Mit ért az Elmen?

R. A' Léleknek első tehetségét az
értelmet. Egy szóval azt kívánja, hogy
vala-

valamenyt még tanulhatz, és ismérhetz
az Isten felől, annyit kövél. el akara-
toddal. *Vrsin. pag. 29.*

IV. Mit ért az minden tehetésen?

Quaestio.

R. Itt azt kívánja, hogy minden
külső belső tagainknak tehetedete,
csak az Isten törvényére légyen.

V. Miért mondja Elsőnek ezt a'
parantsolatot?

Quaestio.

R. Mert ez; az Istennek szeretete,
mind a' több parantsolatoknak oka és
kút feje; mert az Isten szeretetit minő-
künk, Felebarátunkban kell meg bizo-
nyítanunk; mert a' leg. főbb jóról, s'
annak szeretetiről vagyon. Mert a' ki
az Istent szereti, azért, hogy Isten pa-
rantsollya, nem öli meg felebarátját,
nem lopja el marháját, hírt, &c. 2. Mert
az első kö. tábián vagyon meg-irva.

VI. Miért mondatik Nagynak?

Quaestio.

R. Az ó czéllýára nézve; a' kit mon-
gya hogy szerezsünk, mely az Isten, ki
mindennél nagyobb. 2. A' Ceremoniás
törvényre nézve; mert ez nagyobb a'
Ceremoniás törvényénél, mellyet a' Pha-
riseusok nagyobnak tartottak az Erköl-
tsók törvényénél, de a' Christus, *Matth.*
9. 12. &c.

VII. Miért mondatik hasonlónak a' másik?

Quaestio.

R. Az egyben kötetésre nézve; mert
edgyik a' másik nélkül nem tartattatik
B 2 meg.

meg. 1. *Iob.* 4. 20. 11. 13. & 3. 18. 19. 2. A büntetésre nézve; mert ennek által há-
gála szintén ugy örök kárhozatot érde-
mel, mint az elsőnek.

[::]

TANVSAG.

Senki az Isten Törvényét tökéletes-
sen bé nem töltheti. *Gen.* 6. 5. *Rom.* 3. 11. 12.
2. *Cor.* 3. 5.

Ratio.

I. *Ex Exeget.* Mert egész szívet, egész
értelmet, akaratot, tehetséget, &c.
kíván.

Ratio.

II. Mert annyira meg romlottunk az
Adámban, hogy csak rész szerint ísmé-
rünk prophetálunk, &c. 1. *Cor.* 13. 10.

Ratio.

III. Mert nagy, és sok ágai, bugái
vadnak; mellynek ha nagyobb részeit bé-
tölthetnők is, de ha egyben *impingalunk*,
az egész törvényt rontjuk meg. *Iac.* 2. 11.

Ratio.

IV. Mert még csak az emberi törvént
sem töltyük bé, noha az csak külső tsele-
kedetet tilt meg, és ha végben nem viszi
a' bünt, nem büntetetik meg; de az Isten
törvénye nem csak a' külsőt, hanem, az
szívnek, &c egész meg-térését és tisztas-
ságát kívánja.

Ratio.

V. Mert igen különbözik, a' mi termé-
szetünkől, mert a' lelki, mi pedig testiek
vagyunk. *Rom.* 7. 14. Az menyieket kí-
ván, *Col.* 3. 2. 1. mi pedig csak magunkat
és a' földieket szeretnők.

1. Miért

1. *Miért igér bát örök életet?* *Rom.* 2. *Object.*
13. *Sal.* 3. 12. *Rz.* *Conditio* alatt, hogy ha
valaki azt bé tölthetné, örök életet nyer-
ne a' törvény által.

2. *Miért hánnyák bát annyira igazságokat* *Object.*
a' Szentek? *Psal.* 131. 2. *Iob.* 10. 2 & 13. 22. 23.
Rz. Nem a' személy igazságát; hanem az
ő abbéli igyekben való igazságokat. 2.
Nem az Isten előtt való igazságot, hanem
az emberek előtt valót. 3. *Non eff. Czum,*
sed affectum.

3. *Hát miért kívánja a' törvény az en-* *Object.*
gedelmességet, ha lehetetlen? *Rz.* A' magát
kívánja, mert elégedendő erőt adot
vala a' teremtsében Isten, de el-téko-
lottuk. Mint az 1000. Talentummal
tartozó szolgátul kívánhatta az Ura az
adóságot, ha színrén el-költötte is és
meg nem adhatta is azt.

Hát elszűnkben vehettyük, hogy ter-
mészetünk szerint minnyájan az átokban
vagyunk. *Deus.* 27. 26. mellyet *per syllo-*
gismum a' mi lelkünk ísméreti mi reánk
írab, ha az Evangeliomi ígéretekre és a'
közben járó Christusra szemeinket nem
vettyük.

Vétkeznek, Kik az Ujjá szűletet em-
bernek, lehetségesnek tartják bé-tölte-
ni az Istennek törvényét; de még töb-
bet mondnak. *Opera super erogationis*, és
azt mondgyák: hogy nem kíván az Isten

B 3

tör-

3. *Vfus*
Informa-
tio.

2. *Vfus*
Refutato-
rius.

törven ye többet az embertől, hanem csak az kitétellyel lehetű k.

3. *Vfus.*
Hortato-
rius.
Motiva.

Hát folyamodgyunk az Evangeliomhoz. Erre inditson.

1. Mert a' törvény a' bé-töltésnek *Conditio*ja alatt ígér életet, de az Evangeliom a' hitnek *Conditio*ja alatt, mely lehetséges. *Joh. 3. 16. &c. recens.*

Motiva.

2. Mert a' Törvény sebesít. *Ad. 2. 37.* megöl. *1. Cor. 3. 6.* de az Evangeliom meg elevenít.

CONCIO.

De Imagine Dei.

In quaestionem Catecheticam
sextam.

TEXTUS. *Gen. 1. v. 26.*

Exordium.

Micsoda rendel teremtette Isten a' mennyet földet?
Meg vagy *Gen. 1. 1.* Nap a' földet, &c.
2. Nap, az eget, &c. 3. Nap, a' füveket,
és gyümöls termő fákat. 4. Nap, az
egy világozságokat. 5. Nap, a' halakat
és repeső állatokat. *Gen. 1. ad. vers. 21.*
le. szál immár a' hatod napi teremtfre.
vers. 26.

Kés

Két dolgok vadnak itt.

1. Tanácsa az Istennek.

2. Vége az ember teremtésének.

I. Miből teremtette az ember?

Quaestio

R. Az ő teste veres agyagból, az léfecs
igyenestlen semmiből, Szűz földből re-
remtetett az első Adam. A' másodics
szűztől születettet. Az Eva az Adám-
tsontyából, melyet az Isten álmában
ki vón Adámból. *Gen. 1. 27.* tisztán, az-
ért nem oka a' bűnnek az Isten.

II. Mi végre teremtette?

Quaestio

R. 1. Hogy az ő teremő és meg-vál-
tó Istenét meg-ismérje, és őtet minde-
nek felett tisztelje. *Joh. 17. 3.* és tsac en-
gyedűt ő neki szolgályn. Mert min-
deneket, az ember szolgálatyára terem-
tet Isten, de az embert a' maga szolga-
latyára, és ditsóségére. *Object. Psal. 19.*
R. *Objectivè non subjectivè.*

2. Hogy mind az ő igaságát, mind ir-
galmasságát az emberben mutassa: igas-
ságát a' hitetlenekben, irgalmasságát a'
hívekben, melyet meg nem mutathatot
volna, ha az embert, &c. nem teremte-
te volna, és az Angyalokat, &c.

3. Hogy az embernek tisztiben meg-
mutatná, és jelentené minden teremtet
állatokat, mennyen földön, (azokat
mint egy summás és rövid Compendi-
umban befoglalná.) Innen vagy,

B. 4.

hogy

hogy az ember, *Microcosmos*nak; kis világnak nevezetése, mert ebben mind a négy *Elementum*ok meg találhatók. És az egi Lámpások a' szemekben, &c. A' vizek a' humorokban, &c. A' föld a' testben, &c. tetzenek meg.

4. Hogy az ember lelkében kiváltsággal megmutatná és jelentené önmagát az Isten természetiben; Mert miképpen hogy a' lélek test nélkül való lelki állat. 2. Okor. 3. Halhatatlan. 4. Láthatatlan. Így az Isten mind ilyen az ő természetiben. És miképpen másodszor a' Lélek állattya szerint csak egy; de az ő tehetségére nézve két vagy három része vagyon. *Memoria. Intellectus. voluntas.* *Cogitatio & Voluntas*, így az Isten állattya szerint egy ugyan, de személynében három. *Vide ad hoc Buccam, pag. 97.*

Quaestio. III. Hány dologban viseli, vagy az ember az eset előtt az Isten képét?

1. A' Lélekben, mert miképpen hogy a' lélek láthatatlan, halhatatlan, magában csak egy; de tehetségére való nézve három, (*ut supra*) Így az Isten, &c.

2. Az értelemben, mely meg tetzet abban; hogy az Adám álmából fel serkenvén, az Evát meg isméré ő testének lenni. *Gen. 2. 23.* És hogy a' teremtet állatoknak is mindennek a' maga természetéhez illendő neveket ada az ő bölcsesége szerint.

3. Az

3. Az Akaratban, mellyel az Istennek akaratyát, az fienteletett mindenben elkövetheti, vagy fíradhatatlan képpen, ha az épségben megmarad vala.

4. Az Testben, és annak tagjaiban, mely testnek tagjai, az Istennek lelki tökéletességét példázzák, vagy a' szem, az ő igazságát, irgalmaitságát, az szív, minden tudását, a' kez, hatalmat, a' láb mindenűt jelenvalóságát.

5. Az boldogságban és dicsőséges állapotban, mely ál vala a' léleknek örömében, és Istenben való meg nyugovásában, és az Isteni joknak véle való közlésében.

6. A' teremtet állatokon, halakon, madarakon, vadakon, &c. való tökéletes Uralkodásban. Mindezekkel, az a' leg-nemessebb teremtet állat, az Ember, példázza és ki-rajzolja a' Teremtő Istent.

TANVSAG.

[: :]

Az Isten felette igen gyönyörűséges állapotban teremtet vala ez ember.

Quaestio. De mitsoda boldogság volt az?

Quarta quaestio fiat tota illustratio. Documēti.

Visgáld-meg mitsoda *reliquia* maradt meg ebből az Istennek szép képiből benned, és mitsoda vétetett el az esetnek utánna.

1. V. m. Im. Sestig.

B 5

A

1. A' Lélekben még meg - vagyon ugyan, az láthatatlanság, halhatatlanság, &c. az hogy átlattya egy a' Léleknek, de három részből áll, ísméretből, értelemből, akaratból, de hol vagy az ő szentisége, &c. mert az Isten tisztán teremtetten vala azt, minden bűn nélkül, miképpen ez mai napon teremtet, s' teremtetendő kisdédek Lelkei is tisztán teremtetnek, és származnak Istentől, hanem tisztán ama' bűnos magval való egyesülésben. *Psal. 51.* Ferteztetnek meg.

2. Az értelemben meg - maradt az, hogy nagy fáradsággal, gyakorlással tanulunk *Arso*kat, és az természet világosságát, avagy csak az egy járásból is még a' Pogányok is meg ísmérhetik, hogy vagy az Isten; De mitsoda természetű legyen az, és mitsoda akaratú legyen mi hozzá, miképpen kell idvöznünk, nem tudhattuk különbé, hanem az Ujjá. szülő kegyelem által.

3. Az Akaratban, hogy a' természetű külső dolgokban vagy az szabad akaratunk, a' mit el akarunk követni el követtyuc, de az idvességes jonak, még csak meg - gondolása is nem miénk. *Psal. 2. 13.*

4. Az Testben ama' tagok, (supra) példázác ugyan néminémüképpen az Isteni tulajdonságokat, de annac természet

szeti csak bűn. *Genes. 6.* tsalárd a' szív, &c.

5. A' boldog öröm, noha vagy az világiakban, de a' mi a' Léleknek örömet illesk. *Rom. 5. 1. & 14. 17.* A' bűnnel állapottyában nincsen, hanem a' kegyelemnek állapottyában vagy, de az is ez életben csak rész szerint való. (hanem a' fel-támadás után léfzen tisztán tökéletes) és az is nem mindenkor vagy jelen. (*quoad sensum*) hanem gyakorta a' bűnnel habjaitól, és fellyegeitől, ugy el burittatik, hogy ez ilyen probakban forgó ember ideig azt gondolja, hogy az kárhoznak állapottyában vagy ő, hanem ama' lelki széllel a' Szent Lélek el-érkezvén vidulnak meg. *Vide. medula. Amesi pag. 125.*

6. Az Uralkodásban, engednek ugyan az házi állatok, de ha az Erdei ket nézed, az Orozánt, Sá kánt, &c. nem azok félnek őket, hanem te félsz azokat. *Ursin pag. 17.*

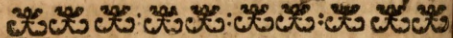
Hallod, hogy Isten mindeneket az Emberért teremtet, az embert pedig magáért, a' te Lelkedet, elmédet, akaratodat, szivedet, nyelvedet, szemeidet, &c. mind magának teremtetten. hát miért adod ember ezeket a' te tagaidat (kikben viseled az Isten képét) az ördögnek, a' testnek kívánságának, &c. gondold

meg

meg ha nem méltán haragszik Isten az emberre, mert ha méltán mondgya a Szent Pál. 1. Cor. 3. 17. szintén így meg-
rontya att, az Isten, ki az Isten képit
meg förtőzteti.

3. V/m.
Hortato-
rima.

Kérjük az Atya mindenható Istent,
szánnyon meg bennünket, és ezt az Isten
képének bennünk való meg-homályo-
sodását állassa helyben, a' Fiu Isten által,
az Fiu az szent Lélek által, a' szent Lélek,
az Isten igéje által. Hogy meg-ujjulván
elménkben, akarattunkban, &c. néki szol-
gálhassunk ez életben, ez élet után vehet-
sük el ama' Coronát.

CONCIO.

De lapsu Hominis.

In quaestionem Catechetica
Septimam.

TEXTUS. Gen. 3. 1. ad 7.

Partitio.

KEt dolgok vadnak itt a' sz-
letzkében.

I. Az kigyónak az Evával való álnok-
beszélgetése.

II. Az Evának el-esése.

Quaestio.

I. *Mitoda á' nok'ágokkal tsalta meg
az őrdög az Evát?*

1. R.

1. Ravaszság, mert olyan állat képe-
ben késértette meg, a' ki minden álla-
toknál leg-ravaszab vala. v. 1.

2. Mert nem az erősebbet, i. e. Adá-
mot, hanem az Evát késértette meg.

3. Mert elsőben is olyank érdést te-
sien fel, mellyel bé- színli magát Evá-
hoz, és okot s' alkalmatosságot ad min-
gyárt Evának, a' meg- tiltott fárol való
beszélgetésre, mint ha nem tudta volna
ő azt. v. 1.

4. Nagyot hazud; Nem haltok meg,
mint hogy ő haragságnak lelke.

5. Az Isten erős fenyegetésével el-
lenkező igiretet téfszen. v. 5. Olyanok
lesztek mint az Isten. Ezért mondgya az
Isten tsufolásképpen az eset után, imé
az Adám ollyá lön, mint mi közölünk
edgy.

6. Hogy ezt az igiretet jobban meg-
erősítse, és az Evát ennél-is jobban el-
hiteffe, jobban fel-inditsa, vizsgálá el az
Istennek nevével, és a' fának-is nevével,
(jónak és gonosznak tudói lesztek.)
Mint ha az Isten jonak és gonosznak tu-
dója volna, és mint ha mondaná: Mi
azért hiják ezt jonak gonosznak tudásá-
nak fájának, hogy valaki abban eszik,
de az jónak és gonosznak tudója léfszen,
maga nem azért mondarott annak ha-
nem hogy annak meg ételből vette az

Ember

Ember eszében, mind a' jót, a' mellyet el-vel tet, mind a' gonoszt, mellyet az engedetlenséggel magának nyert.

7. Es hogy jobban el szafasztassa az Istenről Evát, igen meg gyalázza és káromlya az Isten, Eva előtt, mint ha az Isten irigyené ő tőlök a' jót, mikor azt mondgya: *vers 5.* Mi jót tudgya azt az Isten, &c.

Quaestio.

II. *Miképpen szakadot el az Ember az Istenről?*

1. Első grádits az Eva maga gondolatlansága, hogy olyan nagy dologban, az kigyóval való beszédben, és az parantsolatnak meg-szegésében avatta magát, az ő Férje híre nélkül.

2. Az hihetetlenség, hogy nem hitte Istennek iméz szavát; halálnak halálával haltok meg, hanem inkább hitte az ördögnek iméz hazugságát: Nem haltok meg, &c.

3. Az bűntre való hajlandóság, és meg-tiltott fának gyümölcseinek meg-kívánása. *vers 6.*

4. Annak meg étele.

5. Az Adámnak is el hitetése, és ő véle való meg éterése.

[::]

TANVSAG.

Fellette igen nagy vétek vala, a' mi elő szüleinknek vétke.

I. Mert

1. Mert a' tíz parantsolatot egéfszen meg-rontotta.

1. *Az első:* mikor az igaz Istenről el szakadott, idegen Istenhez: az ördöghöz.

2. *A' Másodikas:* mikor Bálványt imádot, mikor nem hitt az Istennek, hanem hitt annac az ördögnek ki nem vala Isten, a' hit penig, és az imádás csac egyedül Isten illet.

3. *Az Harmadikat:* mikor azt álitotta, hogy, ne talámtán irigységből tiltotta meg Isten a' fának gyümölcseit, melly noha az Isten nevéhez semmiképpen nem illet, mind az által még is arra az káromlásra, az Isten nevének káromlására okot adott, az ő engedetlenségével.

4. *Az Negyediket:* nem Continuálván az Isten megszentelését, és nem az Isten munkáját, hanem az ördögöt követvén.

5. *Az Ötödiket:* meg nem betsülvén az ő édes Teremtő Attyánac parantsolatját, és mikor az Istennek az ő Attyánac véle közlött javait, azzal hálállymeg, hogy fellyeb betsülli az ördög szavát, az Isten parantsolatjánál.

6. *Az Hatodikas:* mind magát s mind minket halálban ejtvén.

7. *Az Hetediket:* az ő férje híre, és tanátsa nélkül szerződén, és magát a' kigyóhoz avatván.

8. *Az*

8. Az Nyolczadiket; a' fának gyümölc-
sét, mely nem övé volt el-lopván.

9. Az Kilencediket; Az Istennek
szavát: (meg-haltok) hamis tanu-
bizonságnak vélvén.

10. Az Tizediket; meg-kivánván a'
meg tiltott gyümölcsöt.

Ratio.

II. Mert sok vétek találtattak az
egyben. 1. Ebben volt Istenről el-
szakadás. 2. Hihetlenség. 3. Engedet-
lenség. 4. Hála adatlanság. 5. Isten-
nek és maradékinak nem izeretete.
6. Kevélység, nagyra való vágyás.

Ratio.

III. Mert igen nagy büntetésekkel
büntettetett meg. 1. Az eredendő
bűnnel. 2. A' tselekendő bűnnel.
3. Minden ez világi nyavalyákkal,
fáratsággal, elmének vakságával,
Lelki-isméretnek félelmével, győ-
relmével. 4. Idő szerént való és örök
halállal.

Ratio.

IV. Mert igen nagy árron kellett meg-
váltani; a' Christus vérére.

*2. Vfus
informa-
torius.*

1. Máltán bünteti hát ennyi sok bűn-
tetésekkel a' bünt az Ur Isten.

2. Ved effeiben innét, az ördögnek
ezér mesterségét, és az embernek erőte-
lenségét, mely könnyű el-esni még az
igaza nak is, ha csak az magok erejére
szorulnak. Aron, Dávid, Péter, &c.
példák erre.

Meg-

Meg-feddettetnek kic az Isten a' bűn-
nek ókánac mondgyác: miért hogy ele-
ikben adta a' meg tiltott fát. Object.

*2. Ufus
Redarg.*

Rz. 1. Nem azért tselekédte, mint ha
azzal okot adot volna az életre, hanem
hogy azzal meg-probálná az embert, az
ő engedelmesiségében.

Object.

2. Es hogy életit meg-engedte; 1.
azért tselekédte, hogy ebből meg-
ismérné az Ember az ő erőtelenségét hogy
valamikor az Isten az embert meg nem
erőssíti, mindgyárt el-es-hetic. 2. Mert
ha meg nem engedte volna életit, soha
az Isten irgalmasságát a' hivekben, és
igasságát a' hitetlenekben, meg nem mu-
tathatta volna.

CONCIO.

De peccato Originali.

In secundam partem quaestio-
nis Septimae Catecheticae.

TEXTUS. Psalm. 51. 7.

MEg-vallya Dávid az ő
nyavalyáságát, mely nem egyéb
hanem az ő bűnben való fogontatása.

Summa.

Két dolgok vadmak iss, &c.

Partitio.

I. Meg vallya Dávid bűnben való
fogontatását,

C

II. Azt

II. Azt jelenti meg: holott fongon-
tatott bűnben, tudni illik: az ő annya
mellyében.

Quaestio.

I. Micsoda az Eredendő bűn?

Az a természeti vesztesség, és romlot-
ság, mellyben fogontattunk, és mellyet
ez világra magunkal edgyűt hozunk
Anyánk méhéből.

Quaestio.

II. Hányféle az Eredendő bűn?

Kétféle. I. A' melly eredet reánk
Adám Atyanktol, kinec ágyékában vol-
tunk, és vele edgyűt vétkezünk. Ez
mondatik, *Imputativum Originalenak*; mert
szintén úgy nekünk tulajdonitta-
tik, mint ha mi magunk ettük volna meg
a' mát. NB. *Hoc non constat Pomum ali-
quid aliis fructus fuerit.*

Az másik *Originale Inherens*; mellyet
Anyánk méhében szülcünk bűnös mag-
vokból vesztünk, és onnan eredet reánk.
Ezt érti Dávid; de a' másikat sem rekész-
ti ki.

TANVSAG.

Mindenekre el- származot az Ereden-
dő bűn, az Adam engedtlensége miatt.
In textu. Gen. 6.5. Rom. 5.15.19. Gal. 3.22.
b. I. Mert még a' kisedek is meg- hal-
nak Anyok méhében, a' halál pedig a'
bűnnek sóldgya. *Rom. 9.*

Ratio.

Ratio.

II. Mert meg hereztelkedünk, a'
kereltség pedig a' bűnnek bostánattyá-
ra léte

ra létezen, és a' bűn- bostánatnac külső
bizonsága, meg- erőstője, és meg- pe-
tsétője, melly meg nem lehetne, ha az
az credendő bűn nem volna. *Act. 2. 37.*
s' nem is mondathatnéc a' kereltség új-
já, szülcetnec feredőjénec, *Tör. 3.* ha az
eredendő bűn nem volna, mellyből ki-
mosogattya a' kereltség a' kisedet, az
bűnnec kárhoztató erejére nézve. NB.
Baptismus non fluminis, sed flaminis.

III. Mert vagon eredendő bűn, ez
penig hol venné magát, ha az eredendő-
bűl nem folyna ki.

Ratio.

IV. Mert minnyájan meg- vesztett, és
romlott Atyáktol származunc, a' meg-
romlott természetű szülcéig, soha-
természet kívül való magzatokat nem-
szülcetnec, hanem magokhoz hasonlót;
mert az minem a' fa, ollyan gyümölcsöt
teremt, a' gonosz fa jó gyümölcsöt nem
teremt, &c.

Ratio.

I. Csáfoltatnac régen a' Pelagiánusoc,
Ez mai napó az *Anabaptistac, Sociniana-*
soc, kic tagadgyac az eredendő bűnt,
hogy légyen, és tagadgyac, hogy az A-
dám esetiből származot volna, az ere-
dendő bűn, az is tanitgyac, hogy nem-
az eredendő bűnben fogontalséc az em-
ber, hanem tsac az Atyátszelekedetnec
követesiből vétkezik, és azzal vonza osto-
tán az ember magára az ő őc halált. (*sed*
recense superiora) C 1 2. A'

I. Vfus Re-
futor.

2. A Photinianusoc, kic noha vétek-
nec ismérle lenni az eredendő bűn-
mind azon által tsac in proprie diuinae
mondgyác.

3. A Pápiśc kic a' boldogságos szűz
Máriát az eredendő bűnből ki rekeszític.

1. Ismért meg hát eredendő vesztet-
ségedet és nyavalyaságodat.

2. Meg ismérvén nyavalyaságodat,
keres orvost ez te lelki nyavalyaságod-
nac meg orvoslására. Erre inditsanak.

A' Christuśnac maga hivatala és ma-
ga ajánlása. *Matth. 11. v. 28. E(a. 1. vers.*
18. Jer. 3. v. 22.

Mert tsac egyedül az Christus a' lelki
nyavalyáknac meg-orvosloja. *E(a. 53.*
v. 5. Psalm. 147. v. 3. Matth. 9. v. 12.

A' példác inditsanac, kic Istenhez fo-
lyamodván, lelki nyavalyákból meg-
gyógyultanac, mint: David, kinec
mennyi lelki sebei voltanac tudgyátoc,
a' Mária Magdalena, a' Publicánus, és
többec.

CONCIO.

De peccato actuali.

In quaestionem eandem Ca-
techeticam.

TEX-

TEXTUS, Psalm. 51. v. 6.

Symmásképpé meg-vallya *Summa.*

David Isten előtt az ő bűneit.

Kér do'gok vadnak az szent lelkében.

I. Vádolysa magát a' Dávid.

II. Az Istent meg-menti, és igaznac pro-
nunciállya.

I. Missio az tselekedendő bűn?

Az Isten Törvényével ellenkező tse-
lekedet.

II. Hány féle a' tselekedendő bűn?

R: 1. Uralkodo, avagy nem Uralko-
do. Az Uralkodo, a' melynac ellene
nem jár az ember, és nem tulajdonic vé-
le; erről szol: *Rom. 6. 12. 1. Job. 3. 8.*
a' ki bűnt tselekeszic ördögül vagyon,
a' ki Uralkodo bűnt tselekeszic. U-
ralkodonac mondatc peniglen ez a'
bűn: 1. Mert mint az Ur parantsol
abban a' bűnben élő ember nec, és azt
öröc kárhozatra talzittya, hogy ha an-
nac ellene nem támad, és abból meg-
nem tér. 2. Mert az az ember enged
és szolgál annac a' bűnnec, mig belőle
ki nem tér, mert az Uralkodo bűn-
még a' hűek-is gyakorta meg tselek-
szic, mint: az Aron, Dávid, Péter, &c.
szomorú példájoc mutattya.

A' nem Uralkodo bűn az: a' kinec el-
lene álnac a' hűec; ellene álnac, és tu-
szakod
az ördög ellene szigorúan

fakodnac véle, és a Szent Léleknek kegyelme által nem hadgyác magokban meg elevenedni. Ilyen a hivec, tudatlanságból, erőtelenségből, és nem akarattýokból való tselekedetec. *Rom. 7.* és mind a hivek nec szívek nec gonos kivánsági, hajlandosági, &c. míg ez romlott testben laknac.

2. Lelki - isméret ellen való, avagy nem lelki isméret ellen való. Lelki - isméret ellen való az: midőn tudván az Istennek akaratt  t fel tet szándékával vétkezik az ellen Avagy midőn tudva és k  l  z akarattal vétkezik az ember, mint David *Psal.* 57. 8. Nem lelki isméret ellen való, midőn nem tudva és akaratt  ból vétkezik,   gy a' sz. Pál. *Rom.* 7. 15. Ide járul az hiveknek gyarlos  gbol sz  r  mazot foc v  t  k, melyet noha v  t  knek lenni ism  rnek, és ugyan meg is sz  r  tt  k, de a' természet   r  telens  ge miatt el nem t  vozttathatnac.

3. A' meg-botsátható, és meg-botsáthatatlan. A' meg-botsátható az: a' melyből adatic meg térés, mint gyilkosság, &c. fősvénység, részegség, szizoc, &c. Ha ki ezekből meg-tér, meg-botsáttatic. A' meg-botsáthatatlan, mely örökké való vaksággal büntettetic meg; az a' Szent Lélec ellen való vétéc.

4. A' magában való véték, mind az oknactselekedése, mellyeket Isten meg tiltott. A' történet szerint való véték az: melly ő magában jo ugyan, és az Isten is parantsollya; de amaz *Conditio*k benne nem lévén, bűn, és Isten előtt nem kedves dolog, mellyek azok: 1. *Principium boni operis*, melly nem egyéb, hanem a' hit, és az szívbeli poenitentia. 2. *Modum boni operis*, melly nem egyéb, hanem az Istennek ki jelentet akarattya, hogy az ember oly dolgot tselek edgyék, mellyet Isten parantsol az ő Törvényéből. 3. *Finis*, hogy jó végre tselekedgye, az az: Isten dicsőségére, nem magamutogatására, ne is a' végre hogy abból érdemet várjon magának, (*ex opere operato*) Ilyen az Ujjá születetteleneknek, a' tévelygő eretnekeknek, a' Hypocritáknak, és a' Pogányoknak tselekedetec: Mint az Scipio szűzisége, Aristides igasága, illyen a' Pápisták, és több Eretnekeknek, és Pogányoknak alamifnájok, és fok tselekedetec: a' mellyek ő magában jók volnának, mert azokat Isten parantsollya; de mint hogy nem a' felül megmondot *Conditio*k szerint estnek, azért nem kedves az ő tselekedetek Isten előtt. (*Vide paginam 56. Urfini.*) Mert a' Pogányoknak és Eretnekeknek igaz hitek nintsen; mert az Istent igaz

zán nem isméric. 2. Az Istennel kijelentet akarattya szerint nem tselekedzik a' jót; mert nintsen náloc az Isten igéjének tiszta predikállása, &c.

A

TANVSAG.

Tsac egyedül Istennek kel a' bünt megvallani.

- Ratio.* I. Mert tsac néki vétkezünk.
Ratio. II. Mert tsac ő bocsáthattya meg.
Ratio. III. Mert a' Szentek is tsac néki vallottak meg.

1. Usus. Meg-czáfoltatnac a' Pápiáfác, kic fülökben sugattyac minden bűnöket, hogy mind kőz rendes' mind Királyocok szivekből ki, horgászfác a' titkokot, mellyeket tsac Isten vizsgál.

Object. 1. *Matth.* 8. 4. R: Nem mondgya a' Christus, hogy bűneit sugja bé a' Papnac; hanem hogy meg-mutassa magát a' Papnac, és a' Pap bizonyoságot tegyen az ő meg-tisztulásáról, a' Moises törvényének szokása szerint.

Object. 2. *Jac.* 5. 16. R: Nem minden bűnről szól, hanem tsac azockrol, mellyec a' lelki-isméretet győtric, és vizsgálalás nélkül szűkölködnec, hogy a' felelmiatt a' szegény lélec kétségben, vagy a' Sátán kezében ne esséc; hanem arról felelőztáttya által vizsgálalást vegyen.

2. *Matth.*

3. *Matth.* 3. 9. R: *Sonat de Generali* Object: *Confessione non de privata.*

Mutafd-meg hát lelki sebeidet, ne fedd meg; hanem terjed ki inkább az élő Isten előtt. Erre inditson: *2. Usus* *Hortatorius.*

Az nyavalyáloc és betegc példája, kic minden ő nyavalyájakat az orvosnac meg szoktác jelenteni, hogy a' Doctorec meg ismervén az ő nyavalyájakat, az ő nyavalyájoknak gyógyulására szolgáló orvolságot nyujtsanac ő nékic. Es ama' fekélyes kuldusoc példája, kic mennél jobban ki-terjesztie fekélyeket, annál nagyob' igazalmságra indittyac fel az embereket. *Proverb.* 28. 13. 14. *Psal.* 37.

Mot: I.

Mot: 2.

CONCIO.

De libero Arbitrio.

In quæstiones Catecheticas
VIII. & IX.

TEXTUS secundæ Corinth. 3. 5.

Ebben a' Szent leczkében két kiváltképpen való dolgokra tanit bennünket az Apostol. *Partitio.*

I. Meg-mutattya; Melly igen meg-síthatatlan keserves sorfa vagyon az szegény bűnös embernek, az bűnnec állapottyában.

C

II. Az

II. Azt adgya előnkben, hogy im-
már midőn az kegyelemnek állapottyá-
ban vagyon az ember, és jót telekeshik,
honnan légyen az a jó? a' felől azt
mondgya, hogy nem magától vagyon
az embertől, hanem Istentől; mert ön-
nön magától az ember csak meg gon-
dolására is a' jónak alkalmatlan.

Quaestio. I. *Missoda állapottyáról szól itt a' Szó*
Pál az embernek?

Rz. Négy állapottya vagyon az em-
bernek, a' mellyeken meg fordul, és ed-
gyikből a' másikban lépik.

1. Gradus. Az ártatlanságnak állapottya, mely-
ben noha tökéletes szentségben, ártat-
lanságban vala az ember, mind az által,
nam erősfittet vala ugy meg az Istentől,
hogy egy kevelésé magának hagyat-
tavan, és az ördögtől meg-késértetvén,
el ne eshesék, oka mert ha változhatat-
lan képpen meg-erősfittetet volna, (mí-
képpen a' ditsólság állapottyában, meg-
erősfittetni fognak a' hívék) el nem es-
hetet volna.

2. Gradus. A' bűnnék állapottya, melyben csak
egygyes egyedül a' bűnre hajlando az
ember, és semmi jót nem tselekedhetik
egyebet bűnnél, (és ha tselekedhetnék-
is valami jót *per se*, mint Aristides Scipio,
&c. *ut supra de per accidens* bűnné lében,
mert nem hitből tselekeszi.) *Gen. 6. 5.*
Jer. 13.

Jer. 13. 23. Matth. 7. 18. textum Plid. 2. Oka,
mert az Ujjá-születés előtt, olly nagy
vakságban vagyon az elme, és a' termé-
si romlottság feilegével, annyira bé bu-
rittatic, hogy tsac meg sem ísmérheti az
ő Istent. *Rom. 8. 7. Eph. 4. 23. Az aka-*
rat Istentől el-hajlott. Rom. 3. 12. A' te-
hetség erőtlen. Rom. 11. 12. (inutilis factus
in textum.) Phil. 2. 13.

A' kegyelemnek állapottya, melyben *3. Gradus.*
az ember nem egyedül tsac a' gonofira;
(mint a' bűnnék állapottyában) hanem
részt szerint a' jora, részt-szerint a' gonof-
ra hajlando. A' jora ezért; mert im-
már a' Szent Lélec az elmében uj világot
gyujtott, az akaratot és a' szívnek indu-
latit jora hajtotta, és annac el követé-
sére való tehetséget is ad. *Exech. 36. 26.*
1. Job. 3. 9.

1. A' gonofira ezért; mert az elmé-
nek, és akaratnac meg ujjíttáfa, egy szo-
val az egész ujjá-születés nem tökéle-
tes, hanem tsac részt szerint való.

2. Mert még az szentekben is meg-
maradnac, mind egész életekben is a'
bűnnéc foc maradványi, sepredéki, az ő
hozzájoc ragadot Eredendő bűn miatt,
mellyből ki törnec a' foc erőtelenségeg,
és gonofira való hajlandóságoc. In-
nen vagyon, hogy a' Szenteknek tsele-
kedetec *imperfecte* joc, és foc fogyatko-
zások

záfokkal motakoltatnac meg; (de ell fedéztetnec *ut supra*) Rom. 7. 18. *Nem habitas in me bonum, h. e. perfectè bonum.*

3. Mert az Ujjá-születtetec nem mindekor a' szent Lélektől igazgattatnac, hanem ideig magoknac hagyatnac, e' végre hogy ő magokat meg-ismérvén, magokat meg-alázzác, meg-probálattassanac, és Istent annál buzgobban szolgállýac. *Es. 63. 17. Psalm. 51. 13.*

4. Grad^o.

A' negyedik grádusa, vagy állapottya a' szabad akaratnac; az ditsósíég nec állapattya, melyben az akarat, tsac edgyes egyedül a' jora léfien hajlandó, tőkélletessen és meg-változhatatlanul, mellyben az akarat a' bünt soha nem akarhattya, és a' bünt soha semmiképpen nem tselekedhettyűc.

1. Mert az Ujjá-születés tőkélletes léfien. Az Elmében az Istennec esméréte, az akaratban az Istenzhez való engedelmesség &c.

2. Mert soha magánac el-nem hagyatnac; hanem meg-szünés nélkül a' szent Lélektől ugy igazgattatnac, és meg-erősítetnec, hogy attol az igazságtól el-szakadnioc, és abból a' boldogságból kiesnioc tsac lehetetlen légyen. Mint: az Istennec Angyali, kic öröcké meg-erősítetec. Mi is azokhoz hasonlótészűnc. *Matth. 22. 30. Ergo.*

3. Mert

3. Mert lehetetlen dolog, hogy a' kiet a' Christus edgyser meg-váltott, azoc kietessenec a' kegyelemből, mert így a' Christus vére és halála haszontalan lenne, avagy a' meg-váltásnac másodszor kellenéc lenni, melly lehetetlen és képtelen dolog.

4. Mert nem léfien ki vétkeztető az embert. Mert a' bűn a' testből kietörtetec, és új állapotban öltőzic az ember. *1. Cor. 15.* E' világ itt hagyattatnac, az ördög nec penig fellyeb való hatalma a' levegő Egnél nintsen, egy szoval, meghaladgya ez: az Adam boldogságát, melly változható vala. *Superabit status gloria statum Adami. 1. Quia ille erat mutabilis, hic erit immutabilis. 2. Ibi non erat homo Confirmatus, hic in æternum Confirmabitur.*

Quæstio

I. Innen már eszedben veded, mi légyen a' szabad akarat?

Rz. Az ember nec olly szabad os tehesége, hogy ha akarja jót tselekezzic, ha akarja gonoszic, (*Recense qual: habuisti in 1. gradu in 2. 3. 4.*)

TANVSAG.

Olly siralmas állapottya vagyon az ember nec a' bűnec állapottyában, hogy abban semmi jót nem tselekedhetic. *vide Genes. 6. 5. Jer. 13. 23. Matth. 7. 18. &c. in textu.*

1. Mert

Ratio.

I. Mert a' bűnnec állapottyában az ember. a' bűnnec szolgálja, és az ördög-necrabja, az szolgálja pedig az ő Urának akarattját tselekefzi. 2. *Pet.* 2. 19. 2. *Tim.* 2. 26.

Ratio.

II. Mert az Ujjá születés előtt az ember meg. holt a' bűnben. *Eph.* 2. 23.

Ratio.

III. Mert valami jó vagy az emberben de az nem övé; hanem Isten ajándéka. *Jac.* 1. 17. 1. *Cor.* 4. 7.

Ratio.

IV. Mert a' bűn állapottyában az elmét a' természeti romlottság fellege, valósága buritotta el. az akarat, Istenről elszakatt. a' tehetségtől pedig éppen megfosztatott. *Supra.*

Ratio.

V. Mert a' mi hibából nincs, bűn; az bűnnec állapottyában pedig nincs hit. *Rom.* 14.

1. *Vfus*
Refut.

Meg. czáfoltatnac a' Pápiát, kic azt taníttat, hogy az embernek olly szabad akarattya vagy, hogy ha akarja jó tselekefzi, ha akarja gonofit. Es azt mondgyát, hogy az ujjá születetlen ember s tselekedhet az Isten törvényével egygyező jó tselekedet.

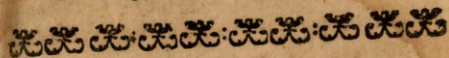
2. Pelágiánusoc, kic azt taníttat, hogy az f. Léleknek kegyelme nélkül maga erejéből is az ember meg. térhet. és maga erejéből az Iste törvényét bétöltheti.

2. *Ufus*
Mon.

3. Ismérjűc meg nyavalyaságunkat, s keressűc a' meg szabaditást, ki a' Chri-

stus,

stus, ki meg. épít bennünket. 1. Az ige által, honnét a' Hit. 2. Az ő Szent Lelke által, ki meg eleveníti az igét.

CONCIO.

De miseriis & poenis peccati.

In quaestiones Catecheticas

X. XI.

TEXTUS. *Heb.* 12. 78.

Svmmma szerént int a' békef-keléséges türelse.

Kés dolgok vadtak itt. &c.

I. Kitsodák legyenek a' Fiak?

II. Kitsodák legyenek a' Fattyák?

Mi legyen az Isten dorgálása?

Quaestio.

Rz. Minden büntetés; mely a' bűnért következik,

Az Ur Isten még az ő szerelmés hivelben is el nem szenved a' büntetetlen; hanem azt külömb külömb féle ostorokkal meg. ostorozza. De miért tselekefzi ezt.

I. Hogy azok által magokat, és bűnőket meg ismérjék, bűnőkből kitisztuljanak, és azok által poenitentia-tarast tanuljanak. 1. *Cor.* 11. 32. *Psal.* 119. 71. *Jer.* 31. 18 19.

Ratio.

II. Hogy

Ratio.

II. Hogy azzal meg-utáltassa az ő hiveivel a testet, ördögöt, és ez világot; mert ha nem rángatná az hiveknec szájokban a' zabolát, a' testnec kívánságiban elmerülnének, ez világhoz ragaszkodnának. Job. 15. 19. 1. Job. 2. 15.

Ratio.

III. Hogy a' probáknac gyakorlása által, épülyünc s nevelkedgyünc a' hitben, reménségben, békeséges türésben, engedelmeségben, és hogy meg-tesse mind magunc előtt, s' mind másoc előtt a' mi hitünc, békeséges türesünc, mert a' boldog állapotban minden ember kérkedhetic, a' hittel; de a' proba válszrya meg. Syrac. 34. 10. Rom. 5. 4.

Ratio.

IV. Hogy azokban, mutassa meg Isten az ő dicsőségét, böltségségét, hatalmat, mint: gyakorta az Isten az ő hiveit a' leg utolsó veszedelemben vísei, és tsac nem a' kétségben esésnec mélységes örvényénec partyánac szélire állattya, mint: Egyiptomban, Babyllonban, a' holott immár a' teremtet állatnac semmi reménsége nem lehetne; seintén ott mutattya meg az Isten az ő böltségségét, és hatalmát, hogy az Isten-abbéli szabadítása annál bötsületesb legyen, és annál bürgosságoftabban dicsóítsa az hivec az az Isten. 1. Sam. 2. 6.

Ratio.

V. Hogy a' nyomoruságoc által hasonlatosflocká tétesse a' hivec a' Christus-

ushoz. 2. Timoth. 2. 2. Roman. 8. 19. Matt. 10. 24

VI. Mert az Isten igazsága azt kívánja, hogy valaha a' joknac jól legyen dolgoc, a' gonoszoknac penig gonoszul, a' penig ez életben nintsen, (mert láttyuc hogy a' hivec nyomorgattatnac a' hitetlenec nem annyira) hát a' másé életben fognac örülni. Luc. 16. 2. Theff. 15. Job. 15. 19.

Melly igen goromba itélettel vadnac azoc, kic az Isten hivéi felől kic nyomorgattatnac gnoszul irélnec ellenben kic boldog állapotban vadnac, azok felől jó itélnec, holott kic látogatás nélkül vadnac, fattyac azoc, &c.

Mit gondolhatnac hát itt a' hitetlenec Luc. 23. 31 Psal. 73. 18.

Haaz Isten még a' maga hiveiben sem fzenvedi el a' bünt; távoztassuc hát a' bünt, de, miképpen.

1. Zabolázzuk meg az mi elméinket a' gonosztol. Eph. 2. 3. Es akaratunkat. Matt. 5. 28. Hogy el végezett akaratból ne vékezuint. 2. Hirünkben erőssécc legyünc; mert a' hitnec erőtelensége miatt a' Sáránnac, és a' testnec erős kísértetiből meg győzettervén még a' hivek-is el esnec, mint: Péter, és Dávid. 3. A' bünt szokásul ne vegyünc, és az gonosz emberek társalkodását. 4.

D.

A' bünt

Ratio.

1. V/ue
Anformad.

2. V/ue
Teritor.

3. V/ue
Horator.

1. Medis.

2. Medis.

3. Medis.

4. *Medi.* A' bűnnec alkalmatosságát el-távoztat-
suc. Erre mitsodác inditsonac?

Motiva 1. Inditson. 1. Az mi életűnc végénec bi-
zontalan volta. *Matt 25 13 Apoc.*

Motiva 2. 2. Mert a' bűn nem csak mag- vagyó,
hanem edgyic a' másikat uránna vonzza
mint: a' relesség. az Dávid vétke, a'
kainirigysége.

Motiva 3. 3. Mert a' bűn minden nap gyűjti a'
Isten haragját, és büntetését nevei az
Ember fejére. *Rom 2 15.*

Motiva 4. 4. Mert el-idegeniti. és el szakasztja
az Isten az embertől. *Esa 59.*

Motiva 5. 5. Mert el-idegeniti az szent Lelket, és
az szent Léleknek lelki vigasztalást
meg-fosztja az embert. *P/ 51. 12 13.*

Motiva 6. 6. Mert el-idegeniti az Angyalokat
miképpen a' fűst a' méheket; mert ezzel
a' mint hogy örülne meg-térésin a' bű-
nősnec, így smorkodnac meg-térhe-
terienségén. *Luc 15. 7. 10.*

Motiva 7. 7. Mert az mi felebarátinknak
nagy kárt tesűnc ezzel, mert azok nem
vehetne jó példát, hanem meg-botrán-
koznac. *Luc 11. 7.*

Motiva 8. 8. Mert a' meg-térés hálogatása,
ördögnek öröme, és az ember az ördög-
necád helytszívében, vagy annál inkább
nehezebb lesz a' meg-térés mert hová to-
váb keményedic a' szív. *1er. 13. 23.*

Motiva 9. 9. A' meg-térhetetlen példác, kic ha
logat

logattac azt. Sodoma, Egyptus, Az első
világ, Jerusaleml.

De mikor az Isten dorgálását szenved-
ded mitsoda vigasztalásid lehetne tené-
ked, még a' nyomorúságoknac mélysé-
giben is, ezzel vigasztald magad.

1. Mert a' ki téged ostromoz, nem gonos-
s akaród, nem ellenséged; hanem édes
Atyád, ki soha az ő gyermekét úgy nem
sújtolhattya, hogy még nem szánja,
ostán, nem haragbol ostromoz, hanem
szeretetből. *1er. 1. 11. 12.*

2. Az jó lelki isméret, mellyel el-hi-
sz az ember, hogy ez az ő Atya az Isten,
meg-engeszteltetett ő hozzá a' Christus
halála által. *Rom 5. 10* és ő néki minden
bűneit meg-botsátta. *Mat. 10. 43.* Tud-
ván pedig ezt, hogy az Isten a' Christus
haláláért minden bűnűnket meg-bot-
sátta, lehetetlen hogy meg ne vigasztal-
tasűnc a' lelki háborunkban; mert a' ki
a' bűnt el-engedte, a' büntetést is meg-
kel-engedni.

3. Az hogy nem történetből esett raj-
tad, hanem az te szent Atyád akarattya-
bol, ezzel győzé meg magát Dávid. *Psal.*
39. 9. Eli. 1 Sam 3. 13. 1er. 11. ezt valyuc
az Miatyánkban is, Legyen a' te aka-
ratod, &c.

4. Mert jó végre tselekefsz. 1. A' ma-
ga dicsőségére, hogy őtet annál fellyeb
D 2 magad.

4. *P/ 100*
Consolatio-
11660

Quaestio:

TANVSAG.

1. Timot. 2. 5. *Heute* als *Offen*

De miért kellett igaz embernek
lenni?

Rain.

kel

Miert kellett továbbá igaz Istennek lenni
a kőben járónak?

46 Luc. 22. 43. 44. Heb. 5. 7.

D 4

III.

III. Mért a' közben-járónak oly ha-
talmas Királynak kellet lenni, a' ki meg-
oltalmazhatta az ő Anyaszent egyházát,
az Antichristus ellen, és az Anyaszent-
egyháznak minden ellenségi ellen. Ol-
lyannak kellet lenni, a' ki meg-győzte a'
halált, a' bünt, az ördögöt, és azoknak
ha almok a'ol minket meg szabadítsón,
mellyeket végben nem vihetet volna,
ha igaz Isten nem lett volna. Továbbá
ollyan Prophtának is kellet lenni, a' ki
meg-taníthasson minket az ő szent Lel-
ke által, az ő szent Attyának akarattýára.
Jób 1. 18. Es ollyan Papnak kellet lenni,
a' ki áldozhassék ollyan véghetetlen ér-
demű és erejű áldozattal, mellyel az Atya
Isten meg-élegethesék.

Veddeszedben innét 1. Az Istennek
bölcseséget, a' ki illyen modo talált a' te
meg-váltásodban. 2. Az Istennek irgal-
matságát, hogy az embert nem harra el-
velzni az eserbén. 3. Az Istennek hatal-
mát, a' ki ujjonnan teremthette, és abbá
a' boldog állapotban vizsgálá a' lathatta
az embert, a' melyből ki esett vala. Ezt
Celebrállyá Sz. Pál. Rom. 11. 30.

Vétkeznek itt az Ariánusok, az Chri-
stusnak Istenségét ellen, mikor ötet ta-
gadgyák örökké való Istennek lenni. 26
Az Sídók vétkeznek az ő embersége el-
len, kik noha várják jövődóbéli meg-
teste-

testesülését a' Christusnak, de az Immé-
ron régen meg-letten berségét ő szent
Elségének tagadgyák.

Oh melly nagy vigasztalásodra vagyón
tenéked ember, a' közben-járónak em-
berré létele, mert akar mitsoda nyomo-
ruságban légy, minden nyomoruságodat
meg-kosztolta a' te fejed, és közben-járód
a' Jesus Christus. Ha persecutiót szen-
vecz, ha éhséget, Matt. 21. 19. ha szomju-
ságot, Jób. 4. 7. ha szegénységét, Matt.
8. 20. ha kísértetet, Matt. 4. Hebr. 2. 18.
ha lelki hartzot, tufakodást, szenvedz.
Luc. 22. 44. Mind ezekben vigasztald és
erősítsd magadat a' te Mesterednek pél-
dájával.

CONCIO.

De Persona Mediatoris.

In quaestione Catechetica
XVIII.

TEXTUS. 1. Tim. 2. 5.

Summa szerint tanit az Isten-
ről; és az közben-járórol.

Két dolgok vannak itt. &c.

I. Hány légyen az közben-járó.

II. Ki légyen.

D 5

Csak

3. V/uo
Consolatio

Partitio

Az Istennek
bölcseséget, a' ki
illyen modo talált
a' te meg-váltásodban.
2. Az Istennek irgal-
matságát, hogy az
embert nem harra el-
velzni az eserbén.
3. Az Istennek hatal-
mát, a' ki ujjonnan
teremthette, és abbá
a' boldog állapotban
vizsgálá a' lathatta
az embert, a' melyből
ki esett vala.

3. V/uo
Refutatio

A Csak egyedül az Christus az igaz közbe-
járó, Isten között, s' mi közöttünk.

Ratio. I. Mert az közben járónac két ter-
mészetűnec kell lenni, mint hogy két
természetec között való közben-járó;
tsac világi mód szerint is, a' közben já-
rónac mind a' két félnek, jó akarojánac
kell lenni, ha a' bekeséget végben akara-
ja vinni.

Ratio. II. Mert az közben-járónac helyben
kellet állatni azt a' jót, és épséget, mely-
ből ki estünk, és attol a' gonosztól mely-
ben estünk meg kellett szabadítani. Ezt
penig csak a' Christus vitte végben.

Ratio. III. A' közben-járónac olyannac kel-
let lenni, a' kit az Atya Isten, az ő kebelé-
ből küldgyön mi hozzánk. *Ioh. 1. 18.* és a'
ki osztán minékünk szent Lelket küld-
gyön. *Ioh. 16. 26.*

Ratio. IV. A' közben-járónac meg kellett
halni, szenvedni, a' mi bűneinkért. *1. Tim. 3. 16.* Ezt penig csak a' Christus tse-
lekedte.

Ratio. V. A' közben-járónac sok számtalan
tsudákkal kellett meg-erősíteni az Evan-
geliumot, és Új Testamentomot: Mind
ezeket penig csak egyedül a' Christus vitte
végben. *Esa 53. Ioh. 7. 31. Matt. 11. 4.*

**2. Vssz
Refutatio.** Hát nem Mária, nem a' Szentec, mert
a' felső *requisitumok* nem találtsanak fel-
bennük (*recense supra.*)

Hát

Hát csak egyedül, hozzá folyamod-
gyunc, esedezünk, engesztellye hozzánk
az ő szent Attyat, jelentse meg az ő aka-
ratyát, építsen fel bennünket az el-ve-
szet épp állapotban, mellyet el-kezdünk
ez életben, el-végezünk az örök életben,
AMEN.

CONCIO.

De Evangelio.

In quaestionem Catechetica XIX.

TEXTUS. *Rom. 1. 16.*

KEt dolgok vadnak itt a' sz. **Partitio:**
letzkében.

I. Hűséges maga viselése az Apostólnac,
az Evangelium Prädikálásában.

II. Ok.

I. *Mitoda az Evangelium?*

**2. Vssz
Refutatio.** Ez. Az Istennek kegyelme, és velünk
való meg-békélésé felől való örvende-
tes izenet, a' mely meg-jelentetet mind-
gyárt az eset után a' Christusban, és a'
melyben bűn-botsánat, és örök élet igér-
tetec az igaz hiveknek, és poenitentia tar-
tónac. Ezt lassuc czickelyenként.

1. Istennek való meg-békélésnek, ör-
vendé-

2. Vssz
Refutatio
vssz.

Quaestio

vendérszénének mondatik, azért mert míg a' törvény alatt valánk istennek ellenségi voltunk.

2. Az eset után: mert mindgyárt mondaték: Az Átszöny állat magva megxontya a' kígyónak féjét. Azután Ábrahámnak meg erősfitteték: Az te magodban áldatnak meg, &c.

3. Az Christusban: mert csak ő tanultatta ki az Attyának akarattját *é finu Patris, Job. 1. 18.* úgy annyira, hogy ha az Angyal prédikállana is most, nem kell hinné. *Gal. 3. 1.*

4. A' hiveknek, &c. mert a' hitetleneknek, és kic meg nem térnek a' bűnből, *Matt. 9. 13.* semmi közöc a' Christus-hoz: és azoknac szívekben nintsen semmi ereje az Evangéliomnak. *In texin. 1. c. Omnicredens.*

TANVSAG.

Valakic hisznek az Evangéliomnak, de azoknac szívekben az Evangéliom idvesség hatalma. Avagy így: csak egyedül a' hiveknek szívekben vagyon idvezítő ereje s' hathatósága, és idvesség munkája az Evangéliomnak. De, melyek azok az Evangéliomnak idvesség munkái és gyümölsi?

I. Az meg nyomorodot, beteg, és bűn miatt felháborodot lelki ismertet

et meg vigasztallja, és meg békélteti, a' bűn bocsánatnac meg mondásával. *Act. 10. 43. (Hinc Evangelium pacis dicitur. Eph. 6. 15.)*

II. Hitet szerez. *Rom. 10. 17.*

III. Szent Lelket szolgáltató. *(Hinc Ministerium Spiritus dicitur. 2. Cor. 3. 8.)* mert a' szent Léleknek ereje melléjé vagyon költetve az igének, a' hiveknek szívekben. *Rom. 1. 16.*

IV. Örök életet, idvességet ad, mert ez az mi lelkünknek kenyeré, a' ki táplál bennünket az örök életre. *In texin. 2. Cor. 2. 16. Job. 6. 68. Rom. 1. 16.*

Illyen hatalmas lévén az Evangéliom az hivekben, melly tsudálatos dolog hát ez: Hogy még is a' hitetlenekben halát szerez. *2. Cor. 2. 16. R.* Nem magában; hanem *per accidens*. Mert nem hisz nec ő néki az hitlenec.

1. Melly igen véskézne az hitlenec, kic ezt megveti, és bolondságnac tartja. *1. Cor. 1. 23.*

2. Kic enné együgyűségében megbotránkozna, mint: a' Phariseusoc, &c. azért nem vehetéc el a' Christustól az Evangéliomot, hogy mind maga, s' mind Apostoli, olyan együgyű emberc voltac. Ezért mondgyác: Kitsoda hitt néki a' Nagy Rendec közzül; de ugyan az szegényekben, oly hathatósága volt

W/ro
Monie.

繫連表：表連表表：表表：表表表表：表表

De Fide.

TEXTUS. *Matt.* 9. 28. 29.

Exordium

Partitio.

Kés dolgot vadnak itt, &c.

1. A'ket világtalan hiti.

II. A' Christus tsuda tétele..

Russie.

I. *Musoda* biset kiván?

Rx 1. Az hit nevezete ötképpen vétetik.

1. Az Evangéliomi tudományért, mely azért neveztetik hitnec; mert az Evangéliom teremti és gyűmölcsözi bennűac a hitet. *Rom. 1. 16. & 10. 17.* Így vétetici.

3. Time.

2. Hísfőit, mellyel el-hífi, igazak-
nalcenni mind azokat, mellyec meg-
vadnak irva a' szent irásban. Ezzel az ör-
dög-is hífi. *Jac. 1. 19.*

3. Idő szerint való, mely kirsiny ideig
való örömet szerez az ember szívében, a'
bóldo időben, de a' késértetnec napján
mindgyárt el-fogy. Ezec meg-kostol.,
hattyác azigét, és a' szent Léleknek kö-
zönséges ajándékát, de el nem nyelhetic
és szívekben el nem rejthetic. *Heb. 6. 3. 4-5*
Mat. 13. 20. 21.

4. A' tsuda tételec hiti, melly oll, magános-jándéka vala régen Istennec, melly által a' Prophétác és Apóštoloc Isteni erökert selekedenec, hogy ha Isteni jelenésből, vagy igiretből, vagy a' sz. Lélec indításából el- hittéc azt; hogy ő általoc mint esköz által vízi végben Istent azt a' tsuda dolgot, másképpen ha ebben meg- fogyatkozta, vagy kételkedte, nem ment végben sz a' tsuda tétel. *Mat. 17. 19. 20. 2. Cor. 13. 1. 2.*

5. Az idvezítő hit, melyet így határoz szent Pál. *Heb. II. 1.* A' hit az olyan dolgoknak valósága, a' melyeket reménlünk, és a' mely dolgoc nem láttat.

424

né azoknac bizonyos mutatója. Né.
mellyec.

Quæstio
II. *Mitsona azért még is az id
vezető his?*

A' Catechesisben így határozta meg.
Az Isten ígéretiben és fogadásában való
tökéletes bizodalom, mellyel el hiszi a'
keresztény ember azt, hogy ő neki min-
den bűne meg-bocsátatik, és az örök
életet Isten meg-adja a' Christus ked-
véért, ki minékünk lett igazságunc, vál-
tságunc és Isten előtt való meg-igazu-
sunc (*velis placet definitio Catechesi: Pala-
strata*) nagyobb tanuságnac okáért. A'
hitnec három része vagon.

1. Az ismétel, mellyel az ember meg-
ismeri a' Christust, és mind azokat, mel-
lyec az idvességre szükség-fec, hogy pe-
nig az ismétel nélkül ne lehessen a' hit,
meg-tetzie. *Iob. 17. 1. Esa 53. 11. Rom. 10.
vers. 13. 14.*

2. Az el hívés, mellyel el hiszi a' keresz-
tyén ember, igazaknac lenni mind azo-
kat, mellyeket Iste meg-ígért vagy meg-
irator a' szent írásban. *Mat. 24. 14.*

3. A' bizodalom, a' mellyel a' keresz-
tyén ember magára szabja, és kaptsolly a'
Christust, és az Eva-geliomi ígére-
ket. *Heb. 4. 15. 16. & 3. 6. Eph. 3. 12. Matt. 9.
an. 1. Iob. 5. 14.*

TANVSAG.

Minden keresztényen embernek bizo-
nyosnak kell lenni az ő hitiben. Avagy
így: az hitnec tulajdonsága az, hogy ő
bizonyosan magához kaptsolly a' Chri-
stust: és az ő jó-téreményét.

I. Meg-tetzik ennek igazsága, ez két
vakoc példajából. *in textu.* Továb példa
erre szent Pál. *2. Tim. 1. 12 & 4. 8. Phil. 1. 21.*
Példa szent Job. *Iob. 19. 25.* Ama' meg-ke-
sereket Atya. *Mar. 9. 24.*

II. Mert minden hieketben vagon
az szent Léleknek minket idvessége-
ről bizonyosá tévő kegyelme. *Rom.
8. 15. 16.*

III. Mert erre intetűnc. *2. Cor. 13. 5.
Iac. 1. 5.*

Meg-cráfoltatik itt a' Pápista, ki bizo-
nyos a' maga hitiben nem tud; hanem
bizza a' Romai Anyaszentegyházra.

Visgáld meg- tehát, ha érzede te ma-
gadban a' hitnec bizonyos voltát. Ezt
penig észredben vehed, a' hitnec gyümöl-
tsiből, mely a' szent élet, melly által az
Christust menten magadra kaptsoltdad.
Matt. 9. 13. Gal. 2. 20. Iob. 15. 4.

2. A' Christus halálának, meg-festité-
sének, és fel-támadásának magadra való
szabásából és kaptsolásából. *Rom. 6. 3 &
5. Apoc. 1. 6.*

Ratio.

Ratiol

Ratio.

*1. Vfus Re-
futoris.*

*2. Vfus Iu-
festigat.*

Signum.

Signum.

Signum. 3. Az el választásnac te bened meg-
éreztetet gyümölteiből. *Rom. 8. 29.*

Signum. 4. A Sacramentumockal valo méltán
és igazán valo élésből. *Iob. 6. 51.*

Signum. 5. A' szent Léleknek; és a' lelki. ísmé-
retnéctitkos munkálkodásából. *Rom. 8.
15. 16.*

3. *V/mo*
Motivator.

Efedezzúnc hát annac, ki bizonyosá-
teheti hitűnkét; de kitsoda az? sac egye-
dül az mi szivűnkben lakozo Szent Lé-
lek. Mint meg tettze. *Mat. 16. 17. Iob. 3. 5.
& Iob. 6. 63. Rom. 8. 16. Gal. 5. 22.*

Könyörögjűnc azért; hogy elevenitse
meg az igét az mi szivűnkben; Hogy ne
tsachalgafluc; hanem a' mi szivűnkben
bé-rejtsúc, annac ez életben gyümölte-
teremtsúc, és ez élet után, &c.

Duo sunt adjuncta fidei pro-
pria: 1. certitudo. 2. fortitudo.
Dictum de certitudine, sequitur
de fortitudine.

Minden keresztyén embernek erősnek
kell lenni az ő hitiben.

De kitsoda erősegek támogatják
a' hiset?

I. A' Sacramentumoc, mert miképpen
a' Királyoc az Armalist petséteckel erő-
sític. Így az Isten a' szent irást a' Sacra-
mentumockal.

II. Pél-

II. Példác. A' Jácob, ki el nem bo-
tsátta addig az istent, mig meg nem ál-
dá; a' Canánea, *Mat. 15.* a' vér folyás-
ban fe trengő, *Mat. 9.* ama' hamis bírő-
rajáro Afzszony, &c. *vide Heb. 11.* Noë,
Abraham, Mozes, &c.

III. A' bűnnec erőtelensége, *Rom. 6.
6. & 8. 1.* Az őrdőgnec. *Heb. 2. 14.* A' tör-
vény nec erőtelensége. *Rom. 6. 14. Gal. 3.
23.* (*Lex Condemnans intelligitur.*)

IV. Az Isten kegyelménec meg- vál-
tozhatatlansága, *Rom. 8. 38. 39. & 11. 29.*

V. Az ígérer tevő Istenec igasága,
Iob. 3. 16. & 6. 47. 54. Act. 10. 43. Rom. 10. 11.

VI. Az Istenec erőssítő hatalma,
Psal. 37. 23. 24. Phil. 2. 13. Rom. 8. 38.

VII. Az Christus páltztori gondvise-
lése, *Iob. 10. 29.*

VIII. Az Christus imátsága, és az
egekben valo efedezése. *Iob. 17. 15. 20.*

Tartsuc meg tehát a' hit nec erőségét.
Inditsanac a' felső példác.

V/mo Mot.
141.

1. A' Jácob Chanánea, ama' vér- fo-
lyást szenvedő Afzszony példája.

Motivar.

2. A' szép hasonlatosságoc. *Psal. 1. 3.*
elő fához, Sion hegyéhez, *Psal. 115. 2.* ha-
sonlittatunc a' hivec, ísmét a' kősziklán
építettett házhoz, és a' kősziklához.
Mat. 7. 24. & 16. 17.

Motivar.

3. Az ígérer. *Apoc. 2. 10 &c.*

Motiva 3.

E 2

CON.

De Fide eadem.

In quaestiones eadem Catechericas.

TEXTUS. *Job. 6. 47.*

Partitio.

KEt kiváltképpen való dol-
goc vádnac a' szent letzkében.

I. Az esküvés, avagy idvezitőnknek
erős állatós beszéde. *Bizony bizony monda.*

Quaestio.

II. Az esküvés mellé kötött ígérlet.

I. *Mitsoda okokból származék a' hit?*
vagy hány okai vadnak?

R. Fő oka a' szent Lélec, *Matt. 16. 17.*
Ioh. 35. & 6. 63 Gal. 5. 22.

Ezköz képpen való az ige. *Rom. 1. 16.*
& 10. 17.

Allat szerént való, a' Christusnac és jó-
téreményének meg fogása.

Indító, az Isten irgalmasága. *Eph. 2. 8.*
Rom. 3. 24.

Erdemlő oka a' Christus. *Rom. 3. 25.*

Quaestio.

II. *Holott vagyon leg-derekebb lakása,*
vagy se/zté a' hitnek?

R. A' szivben *Eph. 3. 17. Rom. 10. 10.*
Act. 16. 14.

Quaestio.

I. I. *Mitsoda tulajdonsága?*

R. Az Istenben való öröm és nyugó-
vás.

Hit nélkül senki az örök életet nem
láthatja.

I. Mert Istennek ismérte nélkül sen-
ki örök életet nem láthat, a' pedig a' hit-
ben vagy. *Ioh. 17. 1.*

II. Mert hit nélkül senki a' Christust
magára nem szabhatja, a' Christust pe-
nig az út, a' menyország kapuja.

III. Mert hit nélkül amaz idveséget
meg előző ajándékokat magunk évá né-
tehettyűc, minemű a' Christusban való
oltatás, meg igazítás *Rom. 5. 1.* Fiuvá való
fogadás *Ioh. 1. 11 &c.*

Vizsgál meg ha vagyóné hited.

I. Isméréd az Isten ki legyen, mi-
tsoda természetiben, mitsoda akarattal
legyen te hozzád, és az idvelség mód-
gyát tudodé?

2. El hiszedé Istennek minden igéjét
és hogy a' minemű szép igéreteket téssen
a' meg terő bűnösöknek, azokat bé-is
teljesíti.

3. Magadra szabodé a' Christust? &c.
i. e. el hiszedé, hogy te érettéd jött e'
világra, te érettéd holt meg, szenve-
dett? &c.

4. Erzedé az szent Léleknéc munká-
ját, s bizonságtételét szivedben? *Rom. 8.*
16. 1. Ioh. 5. 10.

5. Tufakodiké a' te hited a' kételke-
déssel? mert az a' vitéz, a' ki hartzol,

E 3. nem

nem a' ki succumbál. Gal. 5. 17. 2. Cor.
vint. 4. 8.

6. Tapasztalodé gyümölsét a' hitnec
magadban? mert a' fa az ő gyümölsé-
ről ismértic meg. Jas. 2. Igyekezele
szüntelen minden gonoszt eltávoztatni,
és minden jót követni az Isten törvénye
szerint?

7. Erzedé néha az hitnec örömit, és
a' léleknek békeségét? noha ez is
quoad sensum nem mindenkor vagyon
jeien; hanem sok kételkedéssel tusako-
dic, de meg nem győztetie az kétel-
kedésektől.

2. V. f. 3.
Mortale-
stus.

Motiva.

Keressd a' hitet. Inditson.

1. Az Isten parantsolattya. *Mat. 16. 31.*
2. Az hitnec ereje, e' világot, a' Sátánt
meg győzi, &c. *Heb. 11.*
3. A' távol valokat, jelen valokká téfzi.
Heb. 11. 1.
- Boldogtalansága a' hitetleneknek. *Iob. 3. 18.*
4. Boldogsága a' hiveneknek. *Iob. 3. 16. &
in textu.*

I D E A.

De eadem fide.

TEXTUS *Jos. 10. à vers. 24.
ad vers. 28.*

Eött

Eött dolgokat ád itt előnk. Partitio.
ben az Evangelium.

- I. Az Sidóc kérdését.
- II. Christus feleletit. *Y. 25.*
- III. Okát. *Y. 26. 4.*
- IV. Christus juhainac le-irását. *Y. 27. 5.*
- V. Christus igéretit a' Sidóknac.

TANVSAG.

Valaki a' Christusnac igaz választatott
juha, de soha az semmiképpen az hittől
el nem szakadhat. *ex vers. 28.*

I. Mert az Isten ajándéki meg. bán-
hatatlanoc. *Rom. 11. 29.* A' hit pedig Isten
nec ajándéka, *Eph. 2. 8.*

Ratio.

II. Mert a' hivenec Istennek erejével és
kezével őrizetnec az idveségre. *Psal. 37.
vers. 23, 24. 1. Pet. 1. 5.* meg-tetzig tovább
a' példákbol:

Ratio.

III. Job példa; ki minémű nagy
próbákban forga, *vers. 10.*; de mint hogy
Christus választatott juha vala, a' hittől el
nem szakadhat. 2. David. 3. Péter. *Luc. 1. 7.*
4. Szent Pál. *Cor. 12.*

Ratio.

IV. Hasonlatosságokbol; midőn kő-
sziklához hasonlittatnac. *Mat. 6. & 16.*
Sion hegy éhez, Elő fához. *Psal. 1.*

Ratio.

1. Némellyec tsac ideig híznec. *Luc. 8.*
2. R. Szol az idő szerint valo hitről, nem
az idvezítő hitről.

Object.

3. *Himnusu*, &c. el-szakadtac a' hit-
től.

Object.

nem a' ki succumbál. Gal. 5. 17. 2. Cor.
rint. 4. 8.

6. Tapasztalodé gyümölsét a' hitnec
magadban? mert a' fa az ő gyümölsét-
ről ísméretic meg. Jas. 2. Igyekezé-
szüntelen minden gonoszt eltávoztatni,
és minden jót követni az Isten törvénye
szerint?

7. Erzedé néha az hitnec örömit, és
a' léleknek békeségét? noha ez is
quoad sensum nem mindenkor vagyon
jelen; hanem sok kétkedéssel tufako-
dic, de meg nem győztetetic az kétel-
kedésektől.

Keresséd a' hitet. Inditon.

1. Az Isten parantsolattya. Act. 16. 31.
2. Az hitnec ereje, e' világot, a' Sátánt
meg győzi, &c. Heb. 11.
3. A' távol valokat, jelen valokká téfzi.
Heb. 11. 1.

Boldogtalansága a' hitetleneknek. Job.
3. 18.

4. Boldogsága a' hiveneknek. Job. 3. 16. &
in textu.

I D E A.

De eadem fide.

TEXTUS Job. 10. à vers. 24.
ad vers. 28.

Eött

Eött dolgokat ad itt előnk- Partitio.
ben az Evangéliom.

I. Az Sidóc kérdését.

II. Christus feleletit. 7. 25.

III. Okát. 7. 26. 4.

IV. Christus juhainac le-írását. 7. 27. 5.

V. Christusigéretit a' Sidóknac.

TANVSAG.

Valaki a' Christusnac igaz választott
juha, de soha az semmiképpen az hittől
el nem szakadhat. ex vers. 28.

I. Mert az Isten ajándéki meg. bán-
hatatlanoc. Rom. 11. 29. A' hit penig Isten
nec ajándéka, Eph. 2. 8.

II. Mert a' hiven Istennek erejével és
kezevel őriztetnec az elveségre. Psal. 37.
vers. 23, 24. 1. Pet. 1. 5. meg- tetzig tovább
a' példákbol:

III. Job példa; ki minémű nagy
próbákban forga, *recede*; de mint hogy
Christus választot juha vala, a' hittől el
nem szakadhata. 2. David. 3. Péter. Luc. 1. 7.
4. Szent Pál. Cor. 12.

IV. Hasonlatosságokbol; midőn kö-
sziklához hasonlittatnac. Matt. 6. & 16.
Sion hegy éhez, Elő fához. Psal. 1.

I. Némellyec tsac ideig híznec. Luc 8.
3. 3. Szol az idő szerint valo hitről, nem
az idvezítő hitről.

a. *Himnenu*, &c. el- szakadtac a' hit-
től.

töl. 1. Tim. 1. 19. Nem az idvezítő hitről
szól, hanem az Evangéliumi tudomány-
ról, a mely hitnec nevezetec; azért, mert
abból származik a' hit.

Object. 3. Az hivec igen erőtelenecc. R. Erőte-
lenecc magokban, de az Urtól erősfittet-
nec, és igazgattatnac mindē napon *Psalm.*
34. 24. *Ioh* 10. 28. *Rom* 8. 38. *Phil* 1.

Object. 4. A ki áll, meg lássa hogy el ne eséc,
hát a' hivec el- eshetnec. 1. *Cor* 10. 12.
Rom 11. 10. Ezzel nem tanittya azt, hogy
a' hivec el- esnénecc, hanem tsac mod-
gyát írja meg, a' mellyel el-távoztathat-
tyác a' hivec az esetet, tudni illic: ha a'
testi bátorságtól meg- ojjác magokat, és
ez ilyen intési hathato eszközi a' Szent-
Léleknek, a' mellyekkel meg akarja tar-
tani a' hiveket Isten.

Object. 5. Saul, Judas. R. Nem voltac igaz hi-
vec, hanem Hipocritác.

*Vsua Con-
solatorius.*

Melly igen nagy vigasztalásoc a' hivé-
nec ez. Ezzel vigasztallya magát David,
minden nyomoruságiban. *Psalm* 23. Szent-
Pál. *Rom* 8. 38. 2. *Tim* 4. 4.

CONCIO.

De Essentia Divina.

In quæstiones Catecheticas.

XXII. XXIII. XXIV.

TEX-

TEXTUS. 1. Cor. 8. 6.

Svmmma szerint azt akarja *Scopus.*

meg mutatni az szent Pál Apostol ez
szent leczkében, hogy noha a' bálvány
imádoknac, és egreb tévelygőknek soe
Istenec vagyon; De minétűnc igaz hi-
veknek, tsac edgy Istenűnc vagyon: a'
Jehova: a' ki noha személyeben három;
de az ő á'ttyában tsac egy, a' mint ez
fel-vert lezke tanittya. *verf. 6. Collatio cum
verf. 4. 5.*

Két kiválíképpen való dolgokat ad előnk-
ben az Apostol.

Partitio.

I. Azt jelenti meg, hány légyen az
Isten állattyában, tsac egy.

II. Azt jelenti meg nevezet szerint:
ki légyen az igaz Isten, azt mondgya:
hogy amaz Atya, a' kiől mindenec
vadtac.

I. Holott a' Sz. Iános, 1. *Ioh* 5. 7. bármá-
mond miképpen mond az szent
Pál tsak edgyet?

Quæstio.

R. Az szent János izól az Isteni sze-
mélyekről, az szent Pál pedig az Isten-
nec edgyetlen egy állattyából, mint
meg-tetizic amaz kérdésből, miért tehát
hogy hármat nevezűnc, &c.

II. Mit ért az Attyának ne-
vezetűnc?

Quæstio.

R. Az Attyának nevezete kétképpen
nevezetec a' szent írásban, néha vé-

E 5

tetic

retic az szent Háromságnac első szemé-
lyéért, *Lnc. 23. 46. & 22. 42. Job. 15.* néha
peniglen vétetic az Istenec állattyáért,
Matth. 6. 9. Vide Vandel. pag. 135. Ravanelli
in voce Pater. Így vétetic ebben az mi
leczkénkben-is.

Quaestio.

III. Hányképpen vétetik az Isteni ne-
vezet a sz. írásban?

Rz. Négyképpen. 1. A' Magistratuso-
kért. *Psal. 82. 6.* 2. A' hamis Istenekért.
Psal. 115. Jer. 10. 11. 1. Cor. 8. 5. 3. A' Sátá-
nért, 2. *Cor. 4. 4.* 4. Az igaz Istenért, a'
mint ebben a' mi leczkénkben.

Quaestio.

IV. Miért tulajdonították a' teremtés az
Atyának, és tovább a' meg-váltás a' Fi-
nak, a' meg-szentelés pedig a'
sz. Léleknek?

Rz. Tsacczért, mert az Atya az Isten-
ségben az első személy, a' Fiú az másod-
dic, a' sz. Lélek az harmadic; azért az
első Isteni munka, az az: a' teremtés, az
Atyának, a' másodice Isteni munka, tud-
ni illic: a' meg-váltás, a' Fiunak, az har-
madice Isteni munka, h. e. a' meg-szente-
lés, az harmadic személynek a' Szent
Léleknek tulajdonítottat,

TANVSAG.

Az igaz Jehova Isten, kit eleitől fogá-
ván tisztelt az Anyaszentegyház, tsac egy-
és nem több egynél az ő állattyában.

I. Mert

I. Mert az írás tsac edgyet jelentet- *Ratio.*
meg. *Exod. 20. 2. 1. Tim. 2. 5. & in textu*
nostro.

II. Mert ha több Isten volna egynél; *Ratio.*
soha ilyen szép rendel, ez e' világ ekédig,
len meg nem álhatot volna; de hogy
ilyen szép rendel, ilyen bőtsen, és
meg-mozdulhatatlanul, ez egész világ
ekédiglen meg-állott, az ég-is ilyen
szép rendben meg-állott, ez az oka; hogy
azon egy Isten igazgattya és tartya mind
ezeket, a' ki őket teremtetete.

Eszünkben vehettyúc már innét, mely
igen nagy külömbség legyen az mi jo
Istenünc között, és a' bálványoc, és po-
gányoc Isteni között. 1. Az mi Istenünc
tsac egy állattyában, személyében há-
rom; de a' pogányoké foc. 2. Tulajdon-
ságokkal, mert a' mi Istenünc öröcké
valo, végheterlen, mindenút jelen valo,
minden tudo, erős, hatalmas, de a' po-
gányoc bálványozoc Istene, nem öröcké
valo, &c. 3. Munkával, mert a' mi Iste-
nünc teremtetete a' mennyet, földet, &c.
igazgattya azokat, táplállya még az éh
holló fiakat-is, a' gonoszokat-is, *Matth. 5.*
De a' pogányoc Isteni, nem teremtetec
semmi-is; hanem az Acs Mester tsí-
nálta, ezért neveztetnec bé-omlott ku-
tagnac. *Ier. 12. & 10. 4. 5. Esa. 46. 7.*
Melly helyeken-is magokkal jól tehe-
telleneknec mondatnac.

*1. Vss.
Informa-
tione.*

Ha

2. *U/ur* Ha egy az igaz Isten, hát arra intetűnc, *Hortatio,* tisztellyűcsac az egy igaz Istent a' szent *vini.* Háromságban. Erre inditsanac e' mo-
 stan meg jelentett okoc. 3. Intetűnc
 arra, hogy kövessűc az egy igaz Istent,
 1. A' jó tereménnyben. 2. Szentségben.
 3. Az igazságban. 4. Az irgalmaságban.
 Erre inditsanac ezec:

Motiva 1. Mert azért teremtetűnc az Isten
 képere, és azért visellyűc mi magunkon
 az ő képét, hogy az másodás önnön
 maga a' Isten az ő természetiben, tudni-
 illic az szentségben igazságban, irgal-
 maságban, &c. Kövessűc az ő nyom-
 dokát.

Motiva 2. Mert Isten parantsollja mind ez-
 eket.

Motiva 3. Az irgalmatlanoknak nagy károc.
Luc. 16.

Motiva 4. Az irgalmaságnac szép jutalma.
Matth. 25.

CONCIO.

*De tribus personis Sacro-Sanctæ
 Trinitatis.*

In quæstionem Cateheticam

XV.

TEXTUS. 1. *Joh. 5. 7.*

Summa

Summa szerit tánit az edgy *Scopus:*
 Istenségben való három Isteni Ize-
 mélyről.

Két kiváléképpen való dolgokat ad e- *Partitio.*
 lönkben:

I. Tánit a' mennyei bizonyságokrol,
 közönségesen. (*in genere.*)

II. Azon mennyei bizonyságokat, *in*
specie: nevezet szerint számlállyá elől.

Miért nem mondgya a' 2. személyt Fiúnak, Quæstio.
 hanem igének mondgya?

R. Az származatra nézvé, mert a' mi-
 képpen az ige származik az ember szájá-
 bol, így származik a' Fiu az Attyától. 2.
 A' meg jelenéfre nézvé mert ő jelentette
 meg minékűnc az ő Attyának minden
 akarattját. *Iob. 1. 18.*

TANVSAG.

Az öröké áldando és imádando egy
 Istenségben, három egymághol meg-
 különböztetett személyec vadnac. Kettőt
 mondunc itt. 1. Hogy három szemé-
 lyec legyenec. Meg-tettzik ez a' Kísde-
 dec Catechesisűnc ama' kérdésből:
Bizonyíts meg, hogy három személy legyen
az egy Istenségben.

I. Meg-bizonyítottatc nyilván való i-
 rásból. *Ioh. 5. 7. 8. Ioh. 15. 26.*

II. A' keresztségnec formájából,
 mert az parantsollja a' Christus a' Ta-
 nitvá

*1. Membri
 Docum.*

Resolutio.

Ratio.

nitványóknac ; hogy keresztyenec
Atyánac, Fiunac, &c.

Ratio.

III. Látható jelenés által-is, mert az
Christus keresztségében, három szemé-
lyec jelennek meg, az Atya az égből ki-
ált, a' Fiu a' Jordánban keresztekedic,
a' Szent Lélec Galamb képiben le-száll
a' Christusra.

Ratio.

IV. Az Apostoli Credoban-is eá
gyenlőképpen valljuk ; hogy hiszünk
az Atyában, a' Jesus Christusban, és a'
S. Lélekben.

Ratio.

V. Az Teremtéskor-is így szól Isten ;
Teremtsünc embert a' mi képünkre, és
hasonlatosságunkra, nem jo az Ember-
nec magánac lenni, teremtsünc néki se-
gitő tárlót.

a. Membr.

2. Hogy ezec edgy mástól meg-kü-
lömböztetnec. De miképpen külö-
böztetnec meg. 1. Rendel, mert az
Atya első, a' Fiu második, a' Szent Lélec
harmadik személynec mondatic. 2.
Mert az Atya magától, a' Fiu az Atyától,
a' Szent Lélec az Atyától és Fiutól va-
gyon, és tselekelzic: 3. Munkával,
mert az Atya magától tselekelezic, a' Fiu
az Atyától, a' Szent Lélec mind a' kettő-
től tselekelezic; Továb az Atyánac az el-
ső munka teremtés, a' Fiunac a' meg-
váltás, a' Szent Léleknec az ujjá-születés
tulajdonittatic.

*Differētia
Ordin.*

*Differētia
Processus.*

*Differētia
Operis.*

Az Ariánusoc, kic tagadgyác a' Chri-
stus öröcké valo Istenségét. 2 Samosa-
reniánusoc, Sociánusoc, Photiniánusoc,
kic tagadgyác a' szent Lelket ; az Atyá-
tól meg-külömböztetet Isteni személy-
nec lenni, *Vendel. pag. 149. & pag. 159. Buc-
can. pag. 11. & 34.*

1. *Ufus
Refutat.*

1 *Luc. 1.* R. Az Istennec erején érte-
tic a' Szent Lélec Isten önnön maga.
(*Effectum pro Efficientie.*)

Object.

2. A' holott három személy vagyon,
nem lehet hogy tsac egy Isten légyen.
R. Meg lehet még tsac a' természetben-
is, mint: a' hó. 2. A' jég. 3. A' víz, kiknec
noha három nevezetec vagyon ; de ter-
mészetec tsac egy. *h. e.* az víz ; menyivel
inkáb meg-lehet ez az természet felett,
félelmesen kell.

Object.

Három személyt tisztellyünc hát, egy
tisztlettel, edgy Istenségben, ennec az
egy Istenségben lakozo Szent Háromság-
nac legyen ditsiret, hatalom és biroda-
lom, Amen.

2. *Ufus
Hortat.*

C O N C I O.

De Creatione.

In quæstionem Catechetica
XXVI.

Az A-

TEX-

TEXTUS. *Gen. 1. 12.*

KEt kiváltképpen való dolgokat ad előnben a' Moises Propheta, ebben a' szent leczkében.

I. A' menyenc földnec bizonyos időben való teremtését tanította; és summásképpen meg. mutattya, hogy a' meny és föld nem mind öröktől fogván voltanak; Hanem azok bizonyos időben teremtettek.

II. Előnkben adgya néminéműségét a' földnek, mitsodas volta a' föld az első napon, mikor az semmiből teremtetett.

Quaestio.

I. Mit teremtet az Isten?

R. Két fele állatokat teremtetet Isten, láthatokat és láthatatlanokat. A' láthatók: Nap, Hold, &c. A' földnec állatai: Hegyek, Fűvek, &c. A' láthatatlanok az Angyalok, a' mi lelkeinc, mellyeket naponként semmiből teremtet Isten, *Ioh. 3. 8.* mellyek noha valóságos állatok; mind az által az mi szemeink azokat nem láttyák.

Quaestio.

II. Miképpen teremtetette Isten a' mennyet földet?

R. Noha az Isten mindeneket minden mulatozás nélkül csak egy szempillantásban teremtet; mind az által: A' Doctorok négy graditsot tulajdonítanak nagyobb távolságnak okáért az Istennek a' teremtésben.

I. A'

I. A' parantsolat, mert tsac parantsolt hatalmassan, és mindenec lettenec, *h. e. Fiat lux, producat terra, aqua, &c.*

2. Azoknac javallása, mert mindent jó, jól, és jó végre teremtet Isten: ez az oka, hogy minden teremtfi felől azt mondá az Isten: látra ugy mond Isten, hogy az jó volna, *Gen. 1. ver. 18. 11. 15.*

3. Ezeknec kiváltképpen való jóra, és haszonra való fordítása, az el-rendelés, mellyel Isten mindeneket bizonyos haszonra, és jóra fordított, rendelt, és semmi halzontalan teremtet állatot nem teremtet; *Vide ad hac Vendelinum pag. 281. sub Thefi 7. de Creat.* még a' lábunc alatt való fűvetskét-is, mellyet tapodunc, és meg-utálunc. *Gen. 1. 6. 14.* Legyenec világosító állatok, hogy világosítsa a' földet, &c.

4. A' Törvénynec szabása, mellyel minden teremtet állatnac törvényt szabott; hogy kiki abban meg-maradgyon, és azokat bizonyos rendben és karban állatta. Ugyan-is mi az oka, hogy a' nap, meg nem változtattya az ő tisztit; hanem minden nap tsac fel-kél, és le-szál, a' Hold, az ő változandóságát, az elztendő, az ő négy részben való forgandóságát, a' tenger, noha magoffabnac láttat az ő partjánál; mind azon által soha az ő határát által nem hája, ez

F

az oka:

az oka: Mert Isten törvényt szabott neki,
hogy soha e' világot viz- özönnel el ne
burítsa.

TANVSAG.

A' végire lehetetlen, és nagy hatal-
mus' bölcsességű Isten, mind a' mennyet
földet az emberért teremtette.

Ratio.

I. Mert a' földnek minden külső bel-
ső hasznai, tsac az embernek javára
szolgálnak.

1. De mitsoda hasznai vadnak a' föld-
nek? Belső haszna ez: hogy az ő mé-
hében, és gyomrában is az embérek
hasznára, drága értz nemeket, kőveket,
sót, vasat, ezüstöt, aranyat, teremtsen.
Buccani pag. 52. quest. 15.

2. Külső haszna, hogy minden gyü-
möltstöt hoz, és valami magot belé ve-
tűnc, de azt minékűnc juralmasan meg-
adgya, meg-termi. *Matt. 13. 13.*

3. Utolsó haszna, hogy az mihelt tiz-
gainkat, mellyec földből vétettek, az ő
gyomrában befogadgya, és ísmét az i-
télet napján meg-adgya, az Urnak ki te-
remtette azt.

II. Mert az Égnek is minden hasz-
nai az embernek vadnak javára. De mi-
tsoda haszna az égnek?

1. Hogy az Nap, világoskodgyéc; a'
Föld, az ő változásával az időket külö-

bőstesse, és érszaka a' földet nedvesítse,
a' csillagok ritkítsák a' temérdec sűrűség-
get.

2. Hogy segitség, és a' termékeny-
ségre alkalmatossá tegyék a' földet, az
Istentől ő beléjéc avatott erő által, ama'
principium szerint: *superiora agunt in in-*
feriora. Mert a' felső Flánétác, a' négy
életető állatokból vétetett testeket, meg-
illetic, az ő meg melegítő, hűdegítő, szá-
razító, és nedvesítő erejekkel, ilyen *Cor-*
respondentiára telőz: *Hos. 2. 20. 21.* En
meg-halgotom az Egeket, az Egéc a' földet,
&c. honnan azt tanulhatjuk-meg,
hogy az ember, a' buzából, borból, &c.
várja áldást, a' buza &c. a' földből, a'
föld az Egből az Eg, az Istentől.

1. Oktat téged, az Isten hatalmára,
melly igen hatalmas hát az Isten, hogy
tsac mondotta és mindenec lettene.

2. Az Isten jóvóltára, melly igen jó
hát az Isten az ő természetiben; hogy
valamiket teremtet, de azoc mind jók
és jól teremtetett mindeneket, még az em-
bert is; de ő az után, maga rontotta, és
velszette magát, így a' gonosz Angyalok is.

3. Az Istennec bölcsességére, melly i-
gen bölts az Ur Isten, hogy semmit nem
teremtett haszontalant; hanem min-
dent bizonyos haszonra és jóra.

4. Az Istennek álhataloságára, hogy valamit teremtet, minden, mind eddig meg-maradot az ő törvényében, rendiben.

2. *Vsus*
Medarg.

Oh melly igen nagy ortalma pirulására szolgál ez az embernek, hogy még tsac az alá való teremtet állatok-is meg-maradtac az ő törvényekben, rendekben, tsac éppen hogy az ember változtattamag az ő rendit; mert ő szentségben; &c. teremtetet, de abban meg nem maradt, az őrdőgne engedvén, a' halálban bűnben ejtette magát.

2. Holott az meny föld te éretted teremtetvén, mindent ki szolgált a' te hasznodra, te pedig Istennek teremtetél, miért hát, hogy az ő ditsiret minden napon, órán, ki nem szolgáltatod, miért hogy nem szolgálj Istennek a' ki teremtet; hanem őrdőgne, világnac, ki pokolra viszen.

3. *Vsus*
Mortato-
vius.

Szolgállyad hát a' te Teremtődöt, az erős hatalmas Isten.

Motiva

1. Inditson az Istennek soc jóvólta, lám mindent te jódra teremtet, mennyen földön.

Motiva

2. Mert azért ruházta reád a' magá képit, hasonlatoságá.

Motiva

3. Mert a' teremtet állatok-is arra nogatnac téged, *Psal.* 19. 1. 2. i. e. Okot adnac, fel-inditnac, az bölts Istennek

ditsiret, ennek légyen ditsiret, ditsőség, hatalom, mind őrdőkon őrdőké, AMEN.

CONCIO.

De providentia Dei.

In quaestiones Catecheticas

XXVII. XXVIII.

TEXTUS. *Ps.* 104. 27. 28. 29.

Magasztallya Dávid az Istennek mindenekre ki-terjedett gondviselését.

Summa.

Két dolgot ad előnkben a' szent Dávid a' szent lelkében.

Partitio.

I. Közönségesen magasztallja az Istennek mindenekről való gondviselését.

II. Nevezetesebben vagy világosabban exaggerálja, ugyan azon Istennek mindenekről való gondviselését. 7. 28. 29.

I. *Mitsonda az Isten gondviselése?*

Quaestio

R. Az Istennek mindenható, és mindenűt jelen való ereje, mellyel az Ur Isten mindeneket mennyen földön a' maga kezében tart, és úgy igazgat, hogy sem egéség, sem betegség, sem jó szerentse

F 3

rentse, sem gonosz szertentse, &c. nem történetből, hanem mindenec az ő tanításából és akarattából legyenec.

Quaestio.

11. Hányféle az Istennek gondviseleése?

R. Kétféle, vagy minden eszköztől nélkül való; miképpen tartá Móseszt Exod. 34. 18. Illyest 1. Reg. 19. 8.

2. Avagy eszközöképpen való, mint Elizeust a' Sareptabeli ő vagy liszatskájével. Illyest az Angyal által. 1. Reg. 19. 5. 6. &c. őt árpa kenyereckel, 7000. embereket.

Quaestio.

11. De miért hogy az Isten néha eszközök által, néha eszközök nélkül munkálkodoz?

1. A' mi erőtelenségünkért, hogy az eszközökben való munkáját látván Istennec, annál inkább meg-erősödgynünk hitünkben, az Istennec jó volta, és hozzánc való kegyelme, és gondviseleése felől.

2. Hogy az Isten gondviseelésénec színe alatt, meg ne utállyuc az Istentől rendeltetett eszközöket, mert ha mindenkor eszköz nélkül munkál kodnéc az Isten, semmiben hájtanánc az eszközöket, s meg-utálnánc. Így az Isten ígért áldást, az embernek; de úgy, ha munkálkodik. Psal. 128. 2. Dávidnagyzedelmét a' Philisteusokon; de úgy, ha harraol. 2. Sam. 5. 19. 24.

Elz.

Eszköz nélkül azért: 1. Hogy megmutassa az ő szabados uraságát.

2. Azért hogy ha még-találunc fogyatozná az eszközökben, ne kételkedgynéc, és kétségben ne eszunc, az Urnac hozzánc való kegyelme, és meg szabadditása felől, úgy mint ki nem köttetett az eszközökhöz, és nem szorítottott, hanem azoc nélkül is hatalmas a' szabadditásra, &c.

TANVSAG.

A' mennyen földön mindenec tsac egyedül az Isten kezében vadnak, és ő tőle igazgattatnac. Psal. 94. 8. 9. 10. 11. Mat. 17. 25.

De honnan tecrik ez meg?

Quaestio.

1. A' teremtésből. Mert ő teremtettennyet földet, &c. azokban való látható, láthatatlan állatokat, azért tsac egyedül maga az Isten mind azoknac igazgatója gondgya viselője, &c.

Ratio.

11. Az Egenec ilyen szép rendel valójárásából, ez földi rendeknek. is álhatatoságokból, mellyec ha az Isten kezében, nem voltac volna eddig, és ő tőle nem igazgattattac volna. A' Nap, Hold, s' Tsillagoc, e' földön minden rendec, soha azoc ilyen szép rendel nem folyánac, hanem meg-bomlottac volna, vagy el-vesztetac volna eddig.

Ratio.

III. Hasonlatosságból; Nézd meg az embernek külső belső tagait, mely szép rendel igazgattya az emberben a közös lélec. Az elmét, aka a tot fel-indittya, valaminec végben vitelére, felindittya a szemet a látásra, a fület a hallásra (mely ajtaja a Léleknec) a nyelvet, az Isten ditsiret, a kezeket a munkára, a labakat a járásra, mind az on edgy Lélec bírja és igazgattya mind ezeket, (kit kit az ő tiszte) Mit példáz ez? példáz az ő örökké való Léleknec az Istennek az ő mindeneckel való bírást, igazgatását hogy vála miképpen az bennünk lakozo lélec igazgattya; amaz (Mykroko/mos) kis világot, az embert, így az Isten ama' Nagy világot a mennyet földet.

1. Ufus
Redarg.
Indefect.

1. Vétkezne ez ellen azoc a' világfiak, kic viszá élne az Istennek gondviselésével, ezt mondván: miért emélszéném én magamat gondol és szorgalmatossággal, hiszem. (lám azt hallýuc a' tudományban) gondot visel Isten mindenekre, és ki szolgáltattya énnékem azokat, melyec énnékem szükségese, azokban az Istenről rendeltetett, vagy Isten gondviselő kegyelme mellé kötöttetett ezközöket el-mulattýuc. Gondod viseli az Isten Aryám fia; de ugy, hogy te is igyekezzél, mert nem hivolkodás.

kodásra teremtet Isten, (mert az, az örögnec lágy párnája) hanema' munkára. Psal. 28. 2.

2. A' kic igen szorgalmatoskodnac, annyira, hogy inkább keressic e' világiakat, hogy nem e' menyeciket. Matt 6. 19. 20. Azért ugy kell munkálkodni, hogy e' világgal ne szakaszdson téged az idveiségtől; hanem főképpen a' lelkid keressic, és az után a' testit. Matt 6. 36.

3. Azoc, kica' szerentsénec vagy szerentsétlenségnek tulajdonitnac sóc dolgozat, mikor azt mondýác: Melly nagy pokol szerentse, ha oda nem megyen vála, a' nem esic vála rajra. Mint régenten az Epicurensuc, Ethnicsuc, mindent tsac a' jó szerentsénec, és gonosz szerentsénec tulajdonitottac. De meg hallánc, hogy Istenre nézve nintsen semmi történetből; hanem az emberek tartýác azt szerentsétlenségnek, de Isten ugy végezte volt, a' mint lett.

4. A' Philosophusoc, kic azt mondottac régen: hogy a' nagy dolgokat igazgattýac az Istennek; de a' kitsinyt, el-mulattýac; de meg hallánc, hogy hajunc szála sem esic el, Isten akarattýa nélkül.

Vigasztalást vehetneccinnen a' hivec, mikor hallýac, hogy noha mindenekre ki-terjed az Istennek gondviselő ereje;

in encyclo.

3. Psa
Consolaz.

de leg. inkább tsaca' hivekben vadnac az
Urnac szemei. *Psalm. 34. 16. Esa. 49. 2. c. Vide
supra ultimam questionem.*

I D E A.

De providentia eadem.

TEXTUS. *Gen. 22. a vers. 6.
ad vers. 13.*

Eött kivál- képpen valo dol-
gokra tanit, e' izent leczkében, az
Urnac lelke.

I. Meg-jelenti az Abrahámnac áldo-
zatra valo készületit. *vers. 5.*

II. Meg-jelenti az Abrahámnac az ő
fiával az Isákkal valo beszélgetését,
mint beszélgettenec legyen az áldozat-
rul. *vers. 7. 8.*

III. Meg-jelenti az Abrahámnac tse-
lekedetét, mellyel végben akarta vinni
az Istennek az Isác felől valo parantsó-
lantját. *vers. 9. 10.*

IV. Előnkben adattatit az Abrahám-
nac igyekezetiben valo meg bántodása,
és Istenről valo meg tiltatattása. *v. 11. 12.*

V. Az Istennek tudálatos gondgya-
velését adgya előnkben, *v. 13.* miképpen
viselet gondot Isten az áldozatról.

T A N V S A G.

Belette igen tudálatos az Istennek a'
hivec felől valo gondviselése. Ezt mu-
tattyá

tattyá az Abrahám példája, *in textu 2. u2*
gyanide valo példa a' Jacob. *Gen. 30. v. 32.*
33. 34. v. 10. 3. Az Izrael népe, kiknek
ruhájoc meg nem kopott, és ki munka
nélkül ép altatott az Égből, a' pusztá-
ban mennyei kenyérral. 4. Dávid, kiról
az ő bujdosásában gondot visele Isten,
a' Barfillai által, és az Abimelec Pap ál-
tal, noha ő neki a' Nábál semmivel nem
gáz tákodéc az ő éhségében, de láddé
honnán is rendelt az Úr Isten ő neki
táplására valót. 5. Az Illyés Propheta,
kit Angyal által táplála. *1. Reg. 19.* és az
Eliseus, kit egy szegény özvegy Asszony
által táplála. 6. Példác erre: tsac am az
őkösiág nékü valo teremtet állatots-
kákis. *Matt. 6. v. 26. Psalm. 147. 9.*

Tsudálkozhatol hát, és nagy álmélko-
dással magasztalhad az Istennek nevét,
ezekért az ő tsudálatos gondviselésiért;
ezt tsелеkeksi szent Pál, *Rom. 11. 30. a' 12.*
Dávid. *Psalm. 8.*

Vigasztald hát magadat minden búk-
ségedben, szegénységben, ezzel a' tu-
dománnyal, és a' tudományban meg-
hallott példákkal.

I D E A.

De providentia eadem.

TEXTUS. *Gen. 50. vers. 17.
18. 19. 20.*

Mitsoz

1. V/na
Admiral

2. V/na
Consul

Exordium

Mitsoda adott erre a' mi-
szent leczkenkre okot? né egyeb,
hanem: amaz álom látása Jos' phnec.
Gen 37. 18. 19. 20.

Partitio.

Két kiváltképpen való dolgok adattatnak
itt előnkben.

I. A' Joseph bátyyainac könyörgése
és esedezése.

II A' Joseph engedelmes maga vi-
selése, az ő bátyyaihoz.

T A N V S A G.

Az Isten még a' gonosz eszközök által-
is, gyakorta jót szokott munkálódni.
Avagy így:

Az Isten, még az ő kedves fiait is gyá-
korta gonosz eszközök közibe borsáttya,
és gonosz eszközök által ostromozza, de
miért tselekeszi ezt a' bölts Isten?

Ratio.

I. Hogy ezzel az ő hiveinac bűnőket
meg-ostorozza, hogy az ő hivei az Isten-
nec dorgálását érezvén az ő bűnőket
meg-ismérjék poenitentiát tartsanak, és
az által idvezüllyenec.

Ratio.

II. Hogy ezzel az ő hiteket, és béke-
ségei türelmeket az Isten meg-probállya,
melly a' gonosz időben sokott meg-tet-
tzeni, ha vagyóné avagy nincsen.

Ratio.

III. Hogy ez illyenec által az ő hive-
inac hiteket, reménségeket, nagyobra
nagyobra nevellye, és öregbitse, mert a'
korlá-

miképpen a' vitézec, a' vitézségnek gyá-
korlásával öregbednec a' vitézségben:
igy a' Christus ráfűzője alatt vitézkedő
hivec, ez illyen dolgoknak gyakorlásoc
által öregbednec a' hitben, a' lelki vitéz-
ségben, &c. mint a' Pálma fa, ki a' tereh
alatt sokott nőni.

IV. Meg-tettzic ez a' példákbol-is: *Ratio*
első példa erre a' Joseph, kit az Ismaeli-
tác kezében ad Isten. *Gen. 37. 28.* 2. Isten-
nec kedves szolgája vala a' Jób, kit u-
gyan meg- ditsire Isten a' Sátán előtt, *Job 1. 1.*
de a' Sátánnáckezében borsára ötet. 3. *1. Sam. 31. 2.*
Szive szerint való vala a' Dávid, de ama-
gonosz Semeit borsátá reá. 2. *Sam. 16. 10.*
4. Szent népe vala Izrael, de soc pogá-
nyoc által ostromozá, és a' Frigy ládat a'
Philisteusoc kezében adá. 5. Az Attyá-
nac kebelében lakott a' Christus, kit Be-
relmes Fiának mondaz Attya. *Matt. 3. de*
a' gonosz Sidóc martzongác öret. *Mat. 4. 27.*
6. Válastor vala sz. Pál, *Mat. 9. 15. de*
a' Sátánt borsátá reá. *Cor. 12.*

Melly bölts az Isten, hogy még a' go-
noszbol-is jót tud ki-hozni, és a' kiből
az ember vétkezéc, abban ő jót tseleke-
szic, vétkezénec ebben a' Joseph bátyyai,
de nem vétkezéc az Isten, hanem jót ho-
za ki belőle; a' Dávidnac idveséget, a'
Semei dolgából: az emberi nemzetnec
meg-váltást, a' Sidóc tselekedetiből, &c.
(*recense superiora.*)

Oh

2. *Ufus*
Redarg:

Oh melly igen vétkeznéc hát itt a gonosz eszközök; hogy, mikor Isten az ő hiveit kezeiben borsáttya, nem azt a véget teszi fel, hogy Istennek abban elrendeltetett tanársát vigyén végben; hanem hogy haragjokat, bosszújokat megálljác, mint a' Joseph bátyjai vétkezzenec. 2. A' Sátán. 3. Pogányoc. 4. Semel. 5. Sidoc. (*Vide Ratione quarta sup.*)

2. Vétkeznece, ma napon az Ecclesiának ellensége: kiker, noha Isten a' mi büntetésünkre tart fel, mind az által, ok kevélységből, az Antichristus pengyűlölségből. üldöz beannunkat. Minden gonosz eszkő őket egyben summávan: rájoc illic amaz Isten büntetése: *Ésa. 10. 5. 6. 7. &c.*

3. *Ufus*
Horatio,
vims.

Arra intetnece itt az Istennek hivei: hogy mikor afele gonosz eszközök által ostromoztatnac, ne az őszkőzőkre vessenec, mint a' dertseg lovac, kic tsac az ő szájokban vettetett vas zabolát rágjác, a' onban nem gondoljác meg, hogy az ő rajtoc ülő, s' őket igazgató Ur az által akarja őket szelidségre tanítani; hanem inkább legyenec békeséges tőrőc, meg-gondolván azt: kitől, és miért jött az ostrom rájoc. *Lament. cap. 3.*

7. 38. 39.

CON:

CONCIO.

De officio Christi.

In quaestiones Catecheticas

XXIX. XXX. XXXI.

TEXTUS. 1. *Cor. 3. II.*

KEt dolgokat ad itt előnk. Partitio.
ben az Apostol.

I. Közönségesen szól az Apostol, az Anya szent-egyháznak lelki fundamentomáról, ezekben az igékben: mert más Fundamen. &c.

II. *In specie*; ugyan azon Anya szent-egyháznak Lelki Fundamentomát nevezet szerint, és személy szerint mondgya meg, ki légyen? *b. e. a' Jesus Christus.*

I. *Mit tézen az a' szo, aragynén,*
J E S U S?

R. Annyit tézen, mint Idvezítő, meg-tartó, meg-szabadító, nem-is ok nélkül, mert ő szabadította meg az ő népet az ő bűnéből. *Mat. 1. 21. Luc. 1. 36. ad 35.*

II. *Mit tézen az a' szo. (melly a' J E S U S N A C vezeté neve)*
CHRISTUS?

R. Annyit tézen, mint meg-kentett, nem-is ok nélkül, mert az ő mennyei szent Attya, fel-kente őtet a' m

há

hármas tisztre, Prophetiai, Királyi, és Papi tisztre. De:

Quaestio. III. *Miért kellett ő nékiz arra a három tisztre felkenetseini?*

1. Az ő Törvénybéli Prophetiákra nézve, hogy azoc ő benne be-telylegyenec, mert három rendbéli Emberec kenettettec meg olajjal az ő Testamentomban. 1. A' Királyoc. 1. Reg. 1. 39. &c. 1. Sam. 16. 2. A' Prophetác. E/s. 61. 1. 3. A' Papoc. Exod. 29. 4. ad 8.

2. Mi reánc képest, mert minékűnc mind a' háromra igen nagy szükségűnc vala. 1. Szükségűnc vala a' Prophetára, mert igen meg romlottunc vala a' mi elméinkben, az Adám esete miatt, ugy annyira, hogy kellett nekűnc olyan Propheta, a' ki, a' mi homályos elméinket ujjobban meg-világosítsa, és az Isten akarattjára minket meg-tanítson. 2. Szükségűnc vala a' Papra, mert az Istennek előbbi jó kedvéből ki-estűnc vala, haragha-c fia, és néki ellenségi lő-tűnc vala, azért kívántatot nekűnc olyan Pap, ki a' mi meg haragutt Istenűnket az ő áldozattjával hozzánc engesztelje. 3. Szükségűnc vala a' Királyra, mert nagy jó Országot vesztettűnc vala el az Adámmal, a' Menyországot, azért kellett nekűnc olyan Király, a' ki az ördög rabságából meg-szabadítson, és el-

veszt-

vesztett Országunkat, és boldogságunkat helybe állassa.

3. Magára nézve, mert ő maga mind a' három tisztet szép rendel végben vitte. 1. Prophetiai tisztit: Luc. 2. 43. 44. 47. &c. Mat. 3. 15. 16. 17. 2. Papi tisztit: mikoron meg-áldotta magát, a' keresztfán meg holt, és ama' keserves szokat mondta: *Tristis est anima*, &c. 3. Királyi tisztit: mert a' bűnt meg győzte, mikor azért eleget tett, a' halált, mikor a' halál őtet meg nem tarthatta, hanem abból fel-támadot; Az ördögöt, mikor a' prádát az ő kezéből ki ragadta, és fogva vitte a' menyégben a' fogságot, mint győzedelmes Király be-ült az ő székiben.

I. T A N V S A G.

Tsac egyedül az Ur Jesus Christus a' mi igaz meg-váltónc, és szabadítónc. 1. E/s. 53. 1. &c. 63. 32. Mat. 16. 18. 3. Ad. 4. 12. 4. in textu. 5. Eph. 2. 20. &c. 1. Tim. 2. 6.

Holott hallyc, hogy más fundamentot senki nem vethet, és hogy tsac egyedül a' Christus legyen a' mi meg-szabadítónc, &c, mitsoda szemtelenséggel esedeznec hát a' Pápi. a' Szenteknec? 1. Bizonyára meg-sértic a' Christus Papi tisztit. Az ő Törvénybéli Papnac két tiszti volt. 1. Hogy áldoz-

kéc, és az ő áldozattja a' bűnt eltöröl-

G

lye

2. U/m
Refut.

lyé. 2. Hogy a' népért esedezze. Így a' Christushnac, mellynechha edgyike, h. 1. az esedezés a' Szentekre volna, a' Christushnac egélz Papság nem tulajdonított. néc. 2. Verkezne ezec ellen az szent irásbéli bizonyságoc elien. *Esa. 63. 3. Acl. 4. 1. Tim. 25. 6c.*

2. *Vfus*
Horator.

Motiva 1.

Azért tsac egyedül őtet ismérjúc szabadítónknac, néki esedezzünk. Erre pedig inditsonac a' felső okoc.

1. Mert tsac maga tekerte a' fajtót. *Esa. 63. 1.* azért ha abban néki segítője nem volt, az Isteni tisztetben is ne legyenec néki társai a' Szentec.

Motiva 2.

2. Az a' jó a' mellyet Papságával nyert meg engesztelé hozzánc az Atyát, és néki kedvében jutatott; és a' mi nagy adóságunkat az Isten igazságának kebelében befizette, a' mi sarizunkat ama' nag' árt, az ő vétét, az ő áldozattyában.

Motiva 3.

3. Az a' jó, a' mellyet nyert nekünk Prophetai tisztivel, la' melly szépen meg tanított bennünket, és még jelentette az Atyának minden akarattyát. *Iob 1 18.*

Motiva 4.

4. Az jó, mellyet Királyságával nyert, mert minket, kic az őrdög Prádái voltunc, annac az Oroszlánnac torkából ki-ragadott, az ő öröké való rabságából ki-váltott, és az elvesztett Országunkat visszafá nyerte, a' menyországot, hová ment immár, és minékünk hajlékokat készített, és minket oda vár.

II. T A N V S A G.

Tsac egyedül az Ur Jesus Christus a' mi igaz Prophetánk, Fő Papunc, és Királyunc, ebbé a' szokban fundáltatic a' Tudomány Christus; i. e. a' meg kenetet mert a' Christus fel kenetet a' Prophétaságra, Papságra, és Királyságra.

Háromsága vagyona' Tudománynac: Az el ő, szol a' Christus Prophetiai tisztiről. A' másodic, az ő Papságáról. A' harmadic, Királyságáról.

Az mi az elsőt illeti, meg-tettzic ez innét: mert ő mint igaz Propheta végben vitte; és végben vízi az ő tisztit, háromképpen. 1. *Per se*, a' maga személyben. *Heb. 1 1. Iob 1 18. Luc. 24. 25 26. Matt. 13.* és több helyeken, valamelyec előnkben adgvác az ő fős szép idvességestanításit és prädikállásit.

2. *Per ministerium*; A' Tánitvány által. *Luc. 10 1. 2. 3. 17. 21. Matt. 23. 19. Eph. 3. 11.*

3. *Per Spiritum Sanctum*; az ő Szent Leke által, ezt ígerte meg. *Iob 14 26. Acl. 2. 6. 16. 14. 1. Cor. 3. 6.*

A' mi az másodikat illeti, hogy ő légyen minékünk valóságos Fő Papunc, innen tettic meg, mert valamit az ő Testamentombéli Papoc tselekedne az onképpen tselekedet a' Christus.

G 2

I. Az

1.
Membr.
Documē
11.

2.
Membr.
Documē
11.

1. Az ő Testamentombéli Papoc tisz-
ti volt: hogy imátkozzanac, és eszéde-
zenec Istenneca' népért; ezt tselekedte
a' Christus, az Uj Test: *Matt. 11. 25. Luc.*
22. 31. Ioh. 17. 20.

2. Tiszte volt a' Papoknak, hogy ál-
dozzanac, ezt is végben vitte a' Christus
mi érettűnc, az Uj Testam. 1. *Ioh. 21. 2.*

V/ue
Invest:
Signum

Vilgáld-meg keresztyén lélec, ha u-
gyan valósággal Prophetád és Papodé
tenéked a' Christus. Az ő Prophetasá-
gát eszedben veheted abból: hogy ha
érezed magadban a' szent Lélec Istenne-
ritkos tanítását, oktatását, és meg-vilá-
gosítását, ha ezt érezed magadban, nyil-
ván a' Christus Prophetaságának lelki
ereje hatott ki te beléd.

Az ő Papságát eszedben veheted ab-
ból: hogy ha a' Christus Papságának
lelki ereje, és hasonlatossága ki hatott
te reád, ezt pedig ilyen jelekből tudhad
meg

1. Signū.

Meg-isméredé a' te bűneidet, melly
miatt kesereg szived, mint a' Dávidé,
Máriáé, 3000. emberké. *Mat. 2. 37.* ha
így vagy a' dolog, örűly, mert a' Chri-
stus Papságának lelki ereje hatott ki be-
léd, &c.

2. Signū.

Környűl metéltedé nyelvedet, i. e. a'
gonosztól el fordítottadé, az Istenne-
csitsiretíre. *Psal. 50. 14.*

Meg-áldostadé egész testedet, az az: 3. Signū.
minden külső belső tagaidat el-fordi-
tottadé a' gonosztól, szemedet, füledet,
kezeidet, &c.

Jól telészé Felebaratoddal, a' szere- 4. Signū.
tet és irgalmaság által. *Heb. 13. 16.*

Intettetel annak-okaért ez négy féle
áldozatnac el-követésére.

2. V/ue
Hortat.

A' törelemeségnek lelki áldozat-
tyára, *Ier. 4. 4. Psal. 51. 19.* 1. Kő szíve-
det rontsa meg, törje-meg, bűneidnek
isméreti, és azokon való siránkozás, e'
mellet, erős bizodalommal ragaszkod-
gyál az Isten irgalmaságához. *Psal. 51.*

2. A' ditsiretnecc áldozattyára, *Psal. 50.*
14. & 19. fogd meg nyelvedet a' szitok-
tul, esküvéstől, rágalmazástól, mellyel
hírért, nevét, Felebarátodnac úgy eszed,
mint a' kenyeret, nagy vétec ez Istenne-
előtte.

3. A' mi testünknek áldozattyára,
Rem. 12. 1. fordíts el szemeidet a' gonos-
ról. *Mat. 5.* Kezedet ne emeld fel fe-
lebarátod ellen, lábaidat a' gonosztól
az Urnac utaira ósvényire.

4. A' jó téteménynek és szeretetnek
áldozattyára, *Hos. 6. 6.* tégy jól a' te fe-
lebarátoddal, *Heb. 13. 16.* irgalmaságot
kövess, *Gal. 6.* így léfzen, hogy az irgal-
maságnac jutalmát el-vésszed az utolsó
napon. *Mat. 25. &c.*

Meg

G3

A' mi

A' mi az harmadikát illeti; hogy tsau egyedül légyen a' mi hatalmas és fel- séges Királyunc, meg-tetzic innen: mert valamely dolog a' jó Királyban meg- kíván atnac, azoc mind fel-találtatnac a' Christusban.

1. Meg-kivántatic a' jó Királyban: hogy ő törvényt adgyon a' népnek, és törvénnyel igazgassa az országot, ezt tselekedte ő Felsége, mikor a' Sinai he- gyen az ő Törvényét ki-adá, hogy a' kic azt meg őrzic, azokat meg-oltalmazza az ő fiá nyai alatt, a' kic pedig azt meg- rontyác, azokat meg-büntesse és meg- rontsa.

2. Meg-kivántatic a' jó Királyban: hogy ő erős hatalmas légyen, hogy az ő Országát az ő ellenségi ellen meg-ol- ta'mazhassa, ellenségit pedig meg-ront- hassa, így tselekedt a' Christus. *Psal. 2. 7. 8. 1. Cor. 15. 55. Matt. 16.*

3. Meg-kivántatic: hogy tsudálatos és tanátsos légyen, hogy az ő jó tanátsá- val tudgya a' népet igazgatni. *1. Reg. 2. 7. 8. 9. 10. 11.* Így a' Christus, olly tsudálatos az ő tanátsában, hogy teremtet állat so- ha annac végire nem mehet, melly tsu- dálatos rendet meg-tartott eleitől fog- ván. 1. Az Anya-szent-egyháznak so- nemzetség köz ül valo szedegetésiben.

2. Annac tsudálatos meg-tartásában.

Exod.

Exod. 1. 15. ad 19. A' pusztaban, Babylo- niában, *Ester. 3. 13. 4. 16. 17.* Az Acháb idejében, ama' hét ez erembereket, a' lelki Babylonban ama' száz negyvennégy ez ereket, melly tsudálatoslan meg-tar- tá. 3. Annac meg-váltásában, mert nem Királyi, hanem szolgai formában jött e' világra. *Phil. 2.* Ezért foka- is meg-botránkoztanac ő benne. Ezen tsudálatos szent Pál. *Rom. 11. 30. Esa. 9. 6. 1. Tim. 3. 16.* 4. Meg-kivántatic a' jó Királyban: hogy az ő mellette fokat szennvedő, és vitézkedő hiveinac igazán soldgyokat meg-fizesse, és jutalmokat meg-adgya. Így a' Christus. *Apoc. 2. 10.*

Oh melly igen vétkesnek hát azoc, kic ez Királynac zászlója alá adgyac mago- kat, és a' nyomoruságnac napján mel- löle el-álnac, mint amaz iffiu: akará kö- vetni a' Christust; *Matt. 8. 19. 10.* de hogy meg-érté hogy nyomoruságos, nem követé. És a' Phariseusoc kö- zül is foka szerettéc volna őtet halgatni; de e' világi emberek előtt valo méltóság és gazdagság, el-vonta őket. Oh melly fokakat vonson el e' mái napon az A- nya-szent-egyház bol efféle.

Vitézkedgyél hát ez Király mellet, mind végiglen. Erre inditsenac ez pél- dác: Kic vitézkedtec az őrdög ellen: Szent Pál. *Cor. 12.* Jób. A' test ellen: Jo-

4

seph.

3. *Vfus Redarg.*

4. *Vfus Hortato- ri- Mot: 1.*

seph. Gen. 39. E' világ ellen: Moles,
Heb. 11. 24. 25. 26.

Mot: 2.

2. Esküvésed, mert keresztségben
arra esküttél meg, hogy az ő zábloja a-
latt vitézkedel, az őrdög, a' test, e' vi-
lág ellen.

Mot: 3.

3. A' büntetés, kic meg tagadgyá-
ötet. Matt. 10.

Mot: 4.

4. A' jutalom, mellyel meg jura-
maztatnac, kic végig vitézkedne. 2. Tim.
4. 8. Apoc. 1. 10.

5. *Vnus*
Consolatio
11ma

Nagy vigasztalásokra bógál a' hiveke-
nec, hogy ő nekik ilyen hatalmas Ki-
rályoc vagyon; Ki meg-rontotta a'
bünt, az őrdögöt, halált. 1. Cor. 15. Ne-
fély hát keresztyén, ha bintén a' halál
torkában jár is, ezel bírtatá magát.
Dávid. Psalm. 23. Szent Pál. Phil. 1. 21.
Rom. 8. 38.

C O N C I O.

De Christiana dignitate.

In quaestionem Catechetica

XXXII.

T E X T U S. 1. Cor. 6. 15.

vel Job. 15. 4.

Partitio,

KEt dolgok vadnak itt a' sz.
letzkében.

10.

I. A' kérdésnek formája, *h. e.* Avagy
nem tudgyátoké.

II. A' dolog, mellyet kérd, ét fel-té-
sen, *h. e.* hogyri, &c.

I. A' keresztyén ember miképpen lehet
a' Christushnak tagja bolos ő Felsé-
ge az egekben lakozik?

Quaestio:

R. Tsac egyedül az igaz hitnec álta-
la, melly által bé oltatnac a' Christus-
ban, mint a' Bölő veßbö a' Bölőtöké-
ben. Ioh. 15. 13. 4. Eph. 3. 7. Gal. 2. 20 Rom.
6. 5.

II. Missoda, és ki legyen ez ilyen ke-
resztyén ember?

Quaestio:

R. 1. Cateches. Siderii quaest. 2. Avagy
a' keresztyénember nem egyéb; hanem
a' Christushnak olyan tagja és tanítvá-
nya, ki a' Christust követi, mind a' tu-
dományban, s' mind a' Bent életben.
Avagy, 3. A' keresztyén ember olly be-
mely, ki igaz hitnec általa Christushban
bé oltatván, reßbttetett a' Christushnak
(az az; a' meg kenettetnec) hármás
tisztiból. Apoc. 1. 6. 1. Pet. 1. 9.

III. Hányféle a' keresztyénember?

Quaestio:

R. Kétféle, igaz, vagy Hypocrita.
Matt. 7. 22. 23. & 20. 16. Innen vagyon,
hogy azt mondgya a' Christus: Ioh. 15. 2.
hogy némely veßböt ki metz: Kito-
dác azoc a' Hipocritác, a' kic nyelveckel
kérdkednec, a' keresztyén nével, *h. e.*
G 5 hogy

hogy ők Christus tagjai, de valósággal
a' Christusban bé nem oltattac, és gyű-
moltat ő benne nem teremtenec.

TANVSAG.

Minden keresztyén ember igaz és va-
loságos elő tagja a' Christushnac. Meg-
hallod a' kérdésekből, mi sodás keresz-
tyén lehessen a' Christushnac elő tagja, és
miképpen? tsac hincz általa, &c. De
honnan tessic-meg?

Az hasonlatosságokból.

Ratio. I. Mert miképpen a' tagoc el-válhaa-
tatlan képpen egyesültenec (az inac
s' erec által) a' fővel, így a' Christus az
igaz hivec-vel. *Rom. 8. 38. 39. Ioh. 15. 1.*

Ratio. II. Miképpen a' tagoc, oly szeretet-
tel viseltetnec egymáshoz, hogy ha ő
között egy tagnac bántódása vagon,
a' több tagok is bántodnac véle; így az
igaz hivec közül egynec bántódása lé-
vén, a' többi is bántodnac véle. *Ier. 9. 14.
Zam. 5. 17. 18. Psal. 137. 5. 6. 1. Reg. 19. 10.*

Ratio. III. Miképpen a' tagoc, oly szeretet-
tel viseltetnec az ő fejekhez, hogy ők a'
magoc veszedelmével is oltalmazzác az
ő fejeket, így a' hivec a' magoc vesze-
delmeccel is oltalmazzác a' Christust,
és az ő ditsőségét. *1. Sam. 4. ult. Luc. 11. 15.
Exod. 32. 32. &c.*

Nagy

Nagy lelki méltóság hát ez, hogy te
Christus tagja vagy, istennec fia vagy
Iob. 1. 11. Szent Lélec temploma vagy.
1. Cor. 3. 16. Királyi Papság vagy, 1. Pet.
*1. Apoc. 1. 6. hová lehetnec penig méltó-
ságossab személyec, mint a' Királyoc és
Papoc volta az ő Test:*

Ha a' Christushnac tagja vagy, ne fély
hát, mert akar minémű lelki háboruk-
ban, nyomorúságokban, késértetekben,
forogj, de el nem merülz, mert veled a'
te kormányosod, a' Christus a' hajoban.
Mat. 8 és meg dorgállya a' bé-vefeket,
*el-űzi a' probáknac sűrű fellegit, habja-
it. Psal. 13. Rom. 8. 38. Phil. 1. 21.*

2. Ne fély, még ama' rettenetes íté-
let napjannis, a' mikor azt mondgyác:
hegyec szakadgyatoc reánc, &c. Mert
atyád fia léfzen, a' ki a' székben ül: Mert
fejed, Királyod, &c. és oda viszi a' tago-
kat is a' holott a' fő önön maga léfzen.

II. TANVSAG.

Nagy lelki edgyeségec vagon a' hi-
veknec az Ur Jesus Christussal, mert i-
hon Christus tagjainac mondatnac, (*si
placeat pro alia dispositione potest tractari hoc
Argumentum in textu, Iob. 15. 1.*)

I. Mert a' hivec minnyájan tagjai és
fiai ama' lelki Anyának, *Gal. 4. 26. a'
penig tiukos tísti az Ur Jesus Christushnac*
Eph. 1. ult.

II. Az

1. U/ua
Informa-
sorim.

2. U/ua
Con/olatio.

Ratio.

Ratio.

II. Az hasonlatosságokból. *Iob. 15. 1. Roman 11. 24.*

Ratio.

III. A' nevezetekből; mert a' szent irásban a' hiveket önnön magáról nevezí ő felsége. *Mat. 9. 4. Mat. 10. 4. 1. Sam. 8. 6. &c. Mat. 25. 40.*

Plus Redarg.

Oh melly igen vétkeznec tehát azoe ez ellen, kic keresztyéneknek hivattatnac, ama' lelki Anyánac fiánac, Christus tagjainac, azonban éktelen életben élne, de bizonyára valameddig az ember gonosz életet él, addig ne is kérdgyéc ezzel a' lelki edgyeséggel, mert lehetetlen, hogy az Ur Jesus Christus a' tiszczátalan szivekben lakozhasséc, holott ő tiszta. *Es. 59. 2. Iob. 9. 31. Es. 1. 15. 16.* Mert miképpen a' frigy láda nem lehetet edgyút az undoc Dagonnal, így a' lelki Frigy láda a' Christus, nem lehet edgyút az undoc sziveckel, és miképpen a' Salamon Templomá nem szenvedte a' bél-poklost, így ama' lelki Templom, *Mat. 26. 61.* a' lelki belpoklost; Mert ha tsac e' világi Urac, Fejedelmec, midőn valamely helyben, megakarnac szállani, azt a' helyet igen kiszoktác tisztítani, se perni minden szemettől, menyivel inkább a' menyec földne Királyánac, a' ki szvében szállást akar adni, meg kel annac az emberne tisztítani az ő szivét, a' töre-

delmesség által, bűnnec ismérleti siratása által, mert azokban talál kedves szállást. *Ps. 34. 19.*

Kövefd azért a' te fejedet a' Christust, az ő életénec folyásában. 1. Az Ujjászületésben. 2. A' keresztekne, próbákne viselésében. 3. A' bűnnec megfizetésében, &c. öldököllyed a' bűnt, támadgy-fel az új és szent életre.

1. Kövefd ötet az ő tisztiben, tanítsad mint Propheta házad népét. 2. Uralkodgyál mint Király a' testen, e' világot, öldögöt, győzd-meg az igaz hit által. 3. Aldozd-meg egészszén magadat, öldökölven az ő embert. *Rom. 12. 1.* 2. Aldozzál könyörgéssel, hála-ado áldozattal az el-vett jókért, és el-vevendőkért. 3. Alamilnával. *Heb. 13. 15. Mat. 10. 9. 4.* A' nyomorúságoknac, keresztekne a' martyromságnac áldozattyával, mint szent Pál. *2. Tim. 4. 6. Phil. 2. 17.* Megáldoztatom, i e. a' nyomorúságra, martyromságra adatom, &c. Így léssen a' hogy le-tétetic az életne Koronája.

CONCIO.

De Deitate Christi.

In quaestiones Catecheticas
XXXIII. XXXIV.

TEX.

a. *V. s. u.*
Hortat.
viss.

Felele Tamás az Ur Jézus és monda.
En Ur Jézus. **TEXTUS. Job. 10. vers. 28.**
Fiat occasio verborum supra.

KEt dolgok vadnak itt a'
szent leczkében.

I. *In genere* a' Thamás feletit adgya
előnkben, mikor azt mondgya
felele Thamás.

II. Nevezet: Berint való vallás tételit
a' Thamásnac adgya előnkben.

Quaestio. I. *Micrt mondatie Urnae a' Christus?*

R. Mert azt mondgya a' Thamás:
En Uram, &c.

1. Urnac mondatie a' Christus. 1. A'
teremtésre nézve; *Job. 1. 3* erre nézve;
mindénac Ura a' Christus, még az őrdő-
gőknek-is. *Marc. 5. 12. 13.*

2. A' meg-váltásra nézve. Így tsaca'
hivekre nézve mondatie Urnac, mert ő
váltott meg a' halálból, a' bűnből, az őrdő-
g rabságából, azért nagy Uri méltósá-
ga és jussa vagyon hozzánc.

3. A' meg-tartásra és gondviselésre
nézve, mert ő tart bennünket az őrcé-
letre, őriz a' bűntől, őrdőgtől, el-végezi
bennűnc az el-kezdet jót. *Phil. 2. 6.* mi
jó Pásztorunc. *Job. 10. 28 & 17. 12.*

4. Az Atya mindenható Istennec
rendelésére nézve; mert nem ~~as~~ azért
Urunc ő minékűnc, hogy meg-váltott,
és gondunkat viseli; hanem azért-is,
mert

mert minket az Atya Istent ő nékie adott,
és őtet minékűnc Urunká, fejjünké, és Ki-
rályunká tette. *Eph. 1. 22 Job. 17. 12. 24.*

TANVSAG.

Esedben vehed innen, hogy az Ur Je-
sus Christus az Attyával és Bent Léleckel
egyenlő hatalmu és méltosága igaz Istent
legyen. *Col. 2. 9. 1 Tim. 2. 16. Job. 1. 1. 2 Job. 14.*
9. 8. 10. &c holott azt akarja mondani:
hogy én és Attya edgyec vagyunc. De
továbbá meg tette.

I. Az Isteni nevezetekből (*quasi. Ca-*
tecb. Siderii. Bizonyíts meg, hogy Istent
légyen a' Fiu?) *Esa. 9. 6. Ierem. 23. 6.*
Rom. 9. 5.

II. Az Isteni tulajdonságokból. *Esa. 9. 6. Apoc. 1. 8. véghetetlen. Matt. 18. 10.*
(*Item* veletéc léstec mind világ végeze-
tig) Meg-változhatatlan *Matth. 24. 35.*
Mindenható. *Matth. 28. 18. 19.* Minden-
tudo. *Job. 21. 16. 17.*

III. Az Isteni erőkből, tselekedetek.
ből, mellyec néki tulajdonittatnac. *Job. 1.*
3. & 5. 19. 21. Job. 6. 47.

IV. Az Isteni tiszteletből, és imádás-
ból, melly ő néki tulajdonittatic. *Job. 5.*
23. Heb. 1. 6.

V. Az Hitnec dolgából, avagy Apo-
stoli Credobul, a' keresztségből. *Matth.*
28. 19. 20.

Meg-

i. *Ufus*
Refusa
torum.

Megcáfollja ez tudomány az Ari-
anuskat, *Buccan. pag. 11.* kic tagadgyác a'
Christus örök Isteniségét, melyet az ör-
dög talált ki, hogy ezt az idvélségnek
edgyetlen edgy uttyát; a' Christust el-
tévesztééc, és a' pokol urára térjenec, de
azt mondgyác: 1. Az Attya nagyobb a'
Fiunál. *loh. 14. 28.* R. Nagyobb. 10.
Az emberi természetre nézve, 2. Az ő
körbenjárói tistire nézve, a' menyiben
elküldötte őtet az ő mennyei Bent At-
tya. *loh. 5. 23.* de nem nagyobb az Attya
a' Fiunál Isteni természetre nézve. *loh.*
14. 9. 10.

Object.

2. A' Christus nem tudta a' Fige fát
a' figét, az ítélet-napját, *Marc. 13. 32.* ne-
velkedet a' böltseségben *Luc. 2. 52.* R.
Mind az ő emberi természetire nézve er-
tséd, de Isteni természetire nézve láts-
meg *loh. 21. 17.*

2. *Ufus*
Horat.

Tibirellyed hát őtet egyenlő Isteni tibi-
telettel, mint az Attyát és Bent Lelket
Erre penig inditson.

Mot. i.

Az Isten parantsolattyá. *loh. 5. 23.* ő
minékünc fejuñc, Királyunc, &c.

Mot. 2.

Mert ő minékünc Urunc; mind a' te-
remésre; meg váltásra, gondviselésre
&c. nézve; (*supra*) mi penig terem-
állatoc vagyunc, Izolgác, &c. azért tar-
tozunc. (*si placet Rationes Documenti fiam*
mörva.)

CON

De Conceptione Christi *Mariae Virg.*
gubernat. Virg.
Es una Mariae
fogadk. Fiat

CONCIO.

De Conceptione & Nativitate
Christi.

In quaestiones Catecheticas
XXXV. XXXVI.

TEXTUS. *Luc. 1. 31. 32. 33. 34. 35.*

Három dolgokat ad előnk-
ben az Evangelista,

I. Az Angyal követését és beszédét.

II. A' Mariakérdését & 34.

III. Az Angyal oktatását & 34. meg-
taníttya a' Mariát e' szent titokra.

Mivel a' Christus születéséről soe al-
kalmatosságokkal bőven hallunt, azért
tsac szintén az ő fogontatásáról tegyük-
fel ez kérdéset. Et. & 31.

Miképpen fogantatott a' Christus az ő An-
nya méhében? vagy mit értsünc
az ő emberre lételem?

Quaestio.

A' Christus emberre léte, ez három
dolgokban áll.

I. A' Mária méhenec meg szentel-
ésben, mert mindenek nec előtte meg-
kellet szenteltetni a' szüz Mária méhé-
nec, hogy a' Christus ne fogontatnéc
bűnben; *Luc. 1. 35.* hanem minden bűn-
macula nélkül való Fiat fogadhasson,

H.

méhé-

Vide ad
hoc Polle-
bium Una
gar. pag.
119. 120.
121. 122.

méhében, *Hebr. 2. 17. & 4. 15. & 7. 26.*
 2. A' Christus testének férni mag-
 nélkül való formálásában, mert szűztől
 kellett néki születettni. *Esa. 7. 14. Dan. 2.*
 34. innen vagy on, hogy mikor erről kér-
 dezkedné a' Mária, így felel Gábiel
Luc. 1. 34. 35.

3. A' Christus emberi természetével
 Isteni természetével való egyesülésé-
 ben, mert a' Christus Istensége fel- vette
 magához az emberi természetet, hogy
 a' két természet között a' közbenjár-
 rást végben vihessék.

TANVSAG.

A' Szent Háromság Istenségnek máso-
 dic személyének kellett e' világra szüle-
 ni, fel venni magára az emberi termé-
 szetet. *Phil. 2. 6. 7. 8. Heb. 2. 24. & 4. 15.*
 de miért kellett meg testesülni az Isten-
 ségnek másodici személyének. (*Vide*
his incarnationis.)

Ratio.
 Mert az Isten ditsósége úgy kíván-
 ta, melly kettőben áll: 1. Az Isten-
 igasága. 2. Irgalmassága, mint az An-
 gyaloc éneklic. *Zuc. 2. 14.* Miért kíván-
 ta az Isten igasága azt, hogy emberek-
 legyen a' Christus; azért, mert az Isten
 igasága azt kívánta, hogy a' bűnért az
 ember örök halált szenvedgyen, és ele-
 get tégyen, az ember pedig eleget nem

tehet vala; hanem az Isten Fia nake-
 let e' világra jöni.

Az ő irgalmassága ezért kívánta, mert
 ha ez világra nem jött volna, és sokakat
 meg ne váltott volna az ő irgalmasságát
 meg nem ismerhetnének volna az emberek.

II. Kivánta a' mi romlott állapotunc,
 mert ellensége lőttunc volt Istennek,
 azért kellett a' Christusnac ez világra jü-
 ni, hogy minket meg- békéltessen Isten-
 nel; és az ő haragját mi hozzánc az ő ál-
 dozatjával meg- engesztellye ezt ének-
 lic az Angyaloc. *Luc. 2. 14.* Békesség az
 embereknek; erről tanu szent Pál. *Rom.*
5. 1. & 8. 1.

III. Azért jött még- is e' világra, hogy
 a' Sárannac országát meg- tontsa, bűnnec
 erejét el- vegye, a' halált meg- győzze.
Heb. 2. 14. Rom. 6. 4. 1. Cor. 15. 55.

IV. Az ő Törvénybéli Prophetiákra
 nézve *Esa. 7. 14. & 1. 1. Dan. 2. 34. Gen.*
3. 15. Num. 18. 8.

Melly igen nagy légyen az Istennek az
 emberekhez való szerelme. *Iob. 3. 16.*

Mag- czáfoltatnac a' Sidóc, kic tagad-
 gyáz az ő ez világra való jövetelit; hané
 még- is várja, holott mind a' hely, mely-
 ben kellett születettni, el- töröltétet. *Mich.*
 5. Mind az idő, a' mikor el kellett jüni,
 régen be- tölt. a' Sidóc Királyi páltzája
 el- vétetett. *Gen. 49.*

Ratio.
 Mert az Isten
 ditsósága úgy kíván-
 ta, melly kettőben áll:
 1. Az Isten-
 igasága. 2. Irgalmassága,
 mint az Angyaloc
 éneklic. *Zuc. 2. 14.*
 Miért kívánta az Isten
 igasága azt, hogy
 emberek- legyen a'
 Christus; azért, mert
 az Isten igasága azt
 kívánta, hogy a' bűn-
 ért az ember örök
 halált szenvedgyen,
 és eleget tégyen,
 az ember pedig eleget
 nem tehet vala;
 hanem az Isten Fia
 nakelet e' világra
 jöni.
 Az ő irgalmassága
 ezért kívánta, mert
 ha ez világra nem
 jött volna, és sokakat
 meg ne váltott volna
 az ő irgalmasságát
 meg nem ismerhetnének
 volna az emberek.
 II. Kivánta a' mi
 romlott állapotunc,
 mert ellensége lőttunc
 volt Istennek, azért
 kellett a' Christusnac
 ez világra jüni, hogy
 minket meg- békéltessen
 Isten- nel; és az ő
 haragját mi hozzánc
 az ő aldozatjával
 meg- engesztellye
 ezt éneklic az
 Angyaloc. *Luc. 2. 14.*
 Békesség az emberek-
 nek; erről tanu szent
 Pál. *Rom. 5. 1. & 8. 1.*
 III. Azért jött még-
 is e' világra, hogy a'
 Sárannac országát
 meg- tontsa, bűnnec
 erejét el- vegye, a'
 halált meg- győzze.
Heb. 2. 14. Rom. 6. 4. 1. Cor. 15. 55.
 IV. Az ő Törvény-
 béli Prophetiákra
 nézve *Esa. 7. 14. & 1. 1. Dan. 2. 34. Gen. 3. 15. Num. 18. 8.*
 Melly igen nagy
 légyen az Istennek
 az emberekhez
 való szerelme. *Iob. 3. 16.*
 Mag- czáfoltatnac
 a' Sidóc, kic tagad-
 gyáz az ő ez világra
 való jövetelit; hané
 még- is várja, holott
 mind a' hely, mely-
 ben kellett születet-
 tni, el- töröltétet. *Mich. 5.*
 Mind az idő, a' mikor
 el kellett jüni, régen
 be- tölt. a' Sidóc
 Királyi páltzája el-
 vétetett. *Gen. 49.*

8. V/uo
Mortuo-
vino.

Interúnc a' mi meg-alázásunkra, a'
Menynec Földnec Királya magát meg-
alázta, szolgai formában öltözött. Phil.
Jászokban születet, pásztoroknak jelen-
hat mennyivel mi meg. alázuc magun-
kat és ebben ötet kövessúc.

2. Az Isten nevéne magafiztalására
hogy meg szánt bennünket, honnan ér-
demlettük. Az Angyalokat nem változt
meg, még is dírsóitc Istent. Luc. 2. 24.

4. U/uo
Conjunct.

Nagy vigafiztalásodra szolgál nekéd
hogy az te természetet és az mi ver-
ket vette fel; 1. Azért ne féllýnc mé-
a' halálban-is, még az ítéletben-is, mer
Atyánk fia az ítélo Biró. 2. Ne féllýn
a' büntől, mert azért fogontatot bűn né-
kül, hogy az mi bűneinket el vegye, a'
haláltól, ördögötől, mert azért jött, hogy
azokat meg rontsa. Heb. 2. 14. 1. Cor. 15.
3. Minket meg szabadtison, az a' mi re-
jó állapotunkban bé állasson.

CONCIO.

De Passione & Morte Christi

In quaestiones Catecheticas

XXXVII. XXXVIII.

XXXIX. XL.

T

TEXTUS. Luc. 24. 26.

MEllyek azok a' szenvedé-
sec, a' kőről mondgya: hogy
mind ezeket kellett a' Christusnac szen-
vedni? R. Mind azoc, a' mellyeket
mind egész életében és halálában szen-
vedet.

1. De mi szenvedet életében?

R. Mindgyart szám-ki vetett, bujdo-
sált, a' Herodestől Egyiptomban üzette-
tic, mint az Angyal álomban meg-inté
Josephet, &c.

2. Az emberi természetec minden
erőtelenségét, a' bűnön kívül, éhezett,
szomjuhozott, fáradott, firt, szomorko-
dott, Matt. 21. 19. Job. 4. 7. &c. Luc. 19.
Job. 11.

3. Rettenetes nagy szorongató sze-
génységet. Matt. 8. 17.

4. Végetlen soc bosszúságot, mocs-
kot, reá való törést, patvarkodást, árol-
kodást. Matt. 9. 11. &c. Karomkodást.
Job. 3. Emberec előtt való el vettetést,
megutálást. Psal. 22. 7. Esa. 53. 4. Matt.
12. 24.

5. Az ördög késértetit és azzal való
hartzot. Matt. 4.

11. Hát mi szenvedet halála idején?
R. Ackor szenvedet kétképpen, lelké-
ben, és testében.

H 3

1. Mis

Exor. Or.
Caso. 34.
perior.

Quaestio

Quaestio

Quaestio.

1. Mit szenvedet lelkében?

Gradus.

1. R. Az ő lelkében való belső gyótródást, kint, mellyet mindgyárt a' szent Vatsora után meg érzet. *Matt. 26. 38.*

Gradus.

2. Azon lélec gyótrelemnec öregbüléfit. *Marc. 14. 44. Luc. 22. 42.* Melly annyira öregbedet, hogy ugyan tulajkodot lelkébe, és vérrel veritezet, és az Angyalto vigasztaltatott *Luc. 22. 43-44.*

Gradus.

3. Azon lelki gyótrelemnec, tulajdódnacel buriását, midőn a' mi bűnüncterhit, az Istennek haragját, leg-nagyob mériékben érzette, az ő mennyei szent Atyánacelőbbeni jó kedvét nem érezven, erre fakad ki: En Istenem, &c. *Matt. 27. 46.*

* Loco illius poëst substituit STEPH. PRODOM. Vide Vrsinum sub quaest. Caes. 37. pag. 255.

De mitsoda azoka, hogy azokra a' szokra kellet ki-fakadni ő Felségének, Holott a' szent * Lőrincz (ki Rostéyon süssetett meg) és több Martyromok, bátrabbak voltak?

R. A' szent Lőrincz és több Martyromok szenvedése, tsac olyan volt a' Christus szenvedéséhez képest, mint edgy mák szemétske a' keréc föld temérdek ségéhez képest. Mert ő sem a' maga bűnét, sem az egész világ bűnének terhét nem érzette, sem az Istennek bűn ellen való haragját nem érzette, ezért mert a' Christus vette el az ő bűnöket. *Iob. 1. 29.* A' Christus engesztelte meg ő hozzájok az A-

az Atya Isten. *Rom. 5. 1. 5.* De a' Christus akkor az Istennek olyan haragját érzette, mellyet teremtet állat soha el nem szenvedhetet volna, (még Angyal is) hanem semmivé lett volna, vagy kétségben esett volna, és az egész világ bűnének terhe rakatot volt akkor a' Christus vállára. *Bsa. 53. 3. 4. 5.* Azért ezt ne tsudáld.

11. Hát mit szenvedet testében?

R. Testében is szenvedet négy helyeken, nagyob tanúságnac, és világoságnac okáért. 1. Elsőben szenvedet a' keriben.

1. Mit szenvedet a' keriben?

R. 1. El-ároltatot azokkal, és minden tanítványitól el hagyattatot. *Zachar. 13. 7. Matt. 26. 31.* Hogy a' meg-váltás nékie ne tulajdonittatné rész szerint. 2. Mint lator s' gonosz tévő a' vitézektől meg fogattatot. *Matt. 26. 54.* hogy azzal minket a' bűnnec, ördögnek rabsága alól meg-szabadítson.

Onnét vitetet ad Forum Ecclesiasticum. A' belső székre, a' Cajaphás fő Papnac házához.

11. Mit szenvedet a' Cajaphás fő Pap házában?

R. Elöl állattat a' Papoc széki eleiben, és kényszerített. *Matt. 26. 63.* hogy minket azzal az Istennek rettenetes ítélő

Quaestio

Bucan

pag. 220

széki elől meg szabaditana, úgy mint kikönc oda kel vala állanunc, citáltat-
nunc a' bűnért.

Bucani.
pag. 220.

2. Hamis tanúbizonsággal illettetik. *Matth. 26. 61.* Karomlással vádoltatic, hogy azzal minket a' bűnec vádolásától, az ördögnek káromkodásától meg szabaditson.

3. Halálra ítéltetéc, *Matth. 26. 66.* hogy minket a' haláltól meg mentsen.

4. Megtsufoltatot, pökdöftetet, ar-
tzuul tsapdostatot, ortzája bé köttetett,
pálczikákkal veretett, &c. *Matth. 26. 67.*
68. hogy minket a' bűnec gyalázattya-
tól, morskától, meg mentsen, és a' raj-
tunc Adámban meg mocskoltatott le-
stennec képit helyben állass.

Onnév vitetet ad *Forum Politiicum*, h. e.
a' külső izékre, *A Pontius Pilatus* udva-
rában.

Questio.

III. *De mit szenvedet Pontius Pilatus bázánál?*

Rz. 1. Ott hamissan vádoltatoc há-
rom vétekkel, 1. Pártolkodással, reá
fogván hogy ő támadt indit, hogy az
költséget el-ámittyá, és a' népet el-for-
dittyá. 2. Hogy tilalmazza az Tsá-
zárnac meg adni az adót. 3. Hogy ma-
gát Sidók Királyánac mondgya. *Matth.*
27. 11. Azért a' méltóságbeli személyec
ellen való vereckel vádoltatic, hogy aza-
zal

Bucani.
pag. 221.

mal azt a' mi kevélységünket, nagyra va-
ló vágyakodásunkat, pártolkodásunkat,
(mellyet Adámban tselekedtűnc a' méltó-
ságos menyec földnec Királya ellen)
el-töröllye.

2. Noha Pilátus, a' Romai ítélő Prae-
ses Biró, vétkeket nem talál benne; mind
az által ki adgya a' halálra, hogy azzal
minket az ítélő Biró isten széki előtt ö-
röc halálra sententiáztatott embereket,
az öröc halálnac sententiájától meg-
szabaditson.

3. Meg nevettetik, tsufoltatic, mint
hogy magát Sidók Királyánac mondra,
azért tsufolásképpen Király modon öl-
töztetic ötet, a' maga ruhájából le vet-
keztetvén, veres bársony köntöst adnac
reá, Nádat kezében, Királyi pálcza gya-
nánt; Korona helyett tövissét, és mint
Király előtt térdet fejet hajtván tsufol-
lyác: Egészséggel Sidók Királya, az ő sz.
fejét veric, ortzáját pökdöftic, tsapdos-
sác, hogy ezeckel a' mi méltóság kivá-
násunkat az Adámban el vegye.

IV. *Onnék ki vitetie a' városon kívül.*
Ott mit szenvedet?

Rz. 1. Hordozza a' keresztjét, kit vin-
ni segit Ciranebéli Simon, hogy meg-
mutatodgyéc az, hogy noha az elég té-
telben az Martyromoc társai nem lehet-
neca Christuinac; mind az által a' sten-
vedés-

Bucani.
pag. 222.

Questio.

Hec ordóp.
ne habes.
Bucani.
pag. 223.
223.

Mac. ordi.
me habet
Bucanus
pag. 222.
223.

vedésben részt kell vennünk, és hogy bé-
tellyesfedgyéc ama' Typus. *Gen.* 21. 6.

2. Meg-feszítettéc, mely leg-rettene-
tessebb, kevessebb, gyalázatosabb halál-
nac neme vala a' Sidóknál, és Istentől
meg-átkoztatott. *Dent.* 21. 23. hogy azzal
a' törvénytől ránk mondatot átkot ro-
lunc el vegye. *Gal.* 3. 13. és hogy mikép-
pen az halál az Paraditsomban fa által
jűt bé így azon halál fán vétetnec el.

3. Tolvajocközé számláltatéc, hogy
azzal az Angyalotársaságában ismét-
bé-ejtsen bennünket, mert azok is aze-
sekor fegyverrel kergettec bennünket
ki Paradisymból.

4. Ki-terjesztet. kézzel-feszítették-
meg, hogy azzal meg-mutassa. 1. hogy
mind a' Sidóknac, mind a' pogányok-
nac kőz az ő érdeme, és 2. egy szoval
azzal ajánlya minden meg-térő bűnő-
sőknek önnön magát, 3. hogy azzal
meg-mutassa, hogy ő az az ítéző Biró: ki
az ítélet napján némellyeket job-kéz fe-
lől, némellyeket bal-kéz felől fog ál-
latni.

5. Mezitelen függ a' keresztfán, hogy
az ő mezitelenségével el-fedezze az A-
dám mezitelenségét, melyet meg-í-
mért vala Paradisomban, és azzal ránk
ruházza amaz ártatlanságnac ruháját:
melytől meg-fosztatot vala Adám, és mi
minnyájan.

6. Szom-

6. Szomjuhozéc a' kinokban, és más
reggel egyelítettet etzettel itattatéc, hogy
az a' el-vegye, ama' halál-mérget, mely-
lyet Adám a' meg-tiltott fa-gyümölcse-
ből szívozt vala, és nekünk az halál-mér-
gét azzal meg-édesítse.

7. Szidalmazzác. gyalázzác, hogy
magát meg-nem-szabadíthattya. *Matt.* 27.
39. 40. 41. 42. 43. 44. hogy azzal minket
dicsőségeffeké tegyen, és fel-magas-
sallyon.

8. Meg-hal, hogy az örök-haláltól
meg-szabadítson, melyet fejünkhöz-
csapot vala az Isten. *Gen.* 24. 17.

9. Az ő kezei, és oldala altal liggat-
tatéc, hogy azokból ki-folyt piros-vérrel
minden bűneinket el-töröllye. *1. Iob.* 1. 7.
Heb. 9. 22. és hogy az ő oldalából kifolyt
vérrel és vzzel meg-mutassa, hogy az ő
oldalának sebéből, mint életnec kút-
fejéből, foly ki az Anyaszentegyháznac
minden idvessége, és ama' lelki főrődő:
Tit. 3. 5. mely meg-mosogat bennünket
minden bűneinc-motskaiból.

TANVSAG.

Szükségesképpen kelle meg-lenni a'
Christus-izenvedésnek. Avagy soc o-
kokra képest, el-multhatatlan-éppen
kelle a' Christusnak-izenvedni mi éret-
vűnc.

▲
Rationes
de Passio-
nis & Mor-
tis Christi.

De mō.

De missede okokra nézve.

Ratio.

1. Önnön magára Istenre nézve, mert ha a Christus nem szenvedet volna, az Isten az ő nagy szerelmét, melyet mond *Iob. 3. 16.* 2. Az ő irgalmasságát, (hogy irgalmas légy érmebetibé.) 3. Igátságát, (hogy ő bünt soha büntetetlen né hagyas, hanem hogy mi eleget nem tehetünk, a maga saját fiában büntette meg az mi bűnünket) meg nem mutathatta volna.

Ratio.

2. Mi reánk emberekre nézve, mert látván az embereknek közönséges veszedelmét, ha a mi veszedelmünket meg nem szánta volna, mi minnyájan el vesztünk volna, mint az el-tévedet Juhok. *Esa. 53. 6.* Ha Isten a Christust Lelkűne Pásztorául nem rendelte volna.

Ratio.

3. A bűnre, halálra, Sátánra nézve, mert az ő halála által állott bocsfuzat a Sátánon, a ki az Isten bocsfuzására szakasztotta volt el Adámot, &c. az Istentől, *Heb. 2. 14.* mint magoc meg-vallyác az őrdögöt; Nazaretbéli Jesus jött-el a mi veszedelmünkre idő előtt &c. (*Adds*) a bünt, *Rom. 6. 6.* halált. *1. Cor. 15. 55.* Hát immár az őrdögnek hatalma nincs, sőt késérteti is javunkra fordul.

Ratio.

4. A Szentírásnak Prophetiáira nézve, melyec bé nem tellyesedtec volna ha a Christus nem szenvedet volna. *Luce. 24. 23. 26. Matt. 21. 3. 4. &c.* Sokat vigyá-

zott

zott erre a Christus, ama szokott szávaiban. Hát miképpen tellyesednenc bé az írásoc, &c. *Matt. 26. 54. & 16. 21. 22. 23. & 21. 4.* Azoc voltac: Az Ertz király az áldozatban, barmoknak halála, *& Psal. 22. & 41. lege publice.* Az Isáknac halálra való adattatása, a Sámfonnac halála. ki a maga halálával állá bosszút a Phylisaeufokon,

Meg tráfollia ez tudomány a Pápi-
stákat, kik azt káromkodgyác: hogy
mostis minden napon a Misés Pap a
Christust meg-áldozza a Misében, és vá-
lóságossan az Atya Isten eleiben nyújtja
a holtakért, és elevenekért a Szent Pál
írása ellen. *Heb. 10. 14.* Es kica jó tsele-
kedetec érdemivel, Indulgentiákkal,
Szenteknek való könyörgéseckel, Puri-
gatoriomi elég tétellel, a Christus halá-
lának érdemét meg-motskollyác, erő-
telenitic.

Oh melly nagy vigasztalást szolgáltat-
nac téneced, a Christus halálának hasz-
nai. 1. De mit használt ő Felsége az ő
halálával? azt hogy az Isten meg-en-
geszteltetett, meg-békéltet. *Rom. 5. 10.*

2. Haszná az: hogy az őrdög meg-
győzetett, és immár semmi hatalma nin-
tsen, ha szinrén Isten engedelmeből ke-
mény késérteteckel busongattya is a hia-
veket; de az is a hiveknec jóra fordul.
Heb. 2. 18. & 4. 25.

1. Vissza
Refutatio

2. Vissza
Consolatio

3. A

3. A' halál elnyeleter, és ha meg, kel
hálnunk is; de annyira meg, edesítette
a' Christus az halálnac keferű mérgét,
hogy immár az, nem halálnac; hanem
isac öröc élet uttyánac nevezéséc.

4. Azbűn mi bennűnc meg öletett;
1. Pet. 2. 24. Rom. 6. 6. és noha az hívekben
ez napig is bennec vagyon az bűn; mind
az által annac kárhozt: ó mérge és ereje
nintsen, mert az Christus halálánac re-
án ki hatott ereje, bennűnc a' bűnt na-
ponként fogyattya, és meg öli.

3. *Vfus*
Mortuo-
vivo.

Azért mint az Christus meg, holt, mi-
is arra interűnc: hallýunc meg az bűn-
nec, az az: ne uralkodgyéc a' bűn a' mi
halandó testűnkben. 2. Az miképpen a'
Christus szenvedet, azonképpen mi is a'
Christust rűkőrűl előttűnc tartván, kö-
vessűc az ő nyődől át az bekefséges szen-
vedésben, és kie nekűnc gonoszt adnac;
ne adgyunc gonoszt a' gonosztért, mint
az Christus tselekedet. 1. Pet. 2. 23. Matt. 5.
44. Rom. 12. 20. Esa. 53. 7. Sőt az ő elleni
ségeért könyörgöt. Luc. 23. Ad. 7.

Erre miszélák indissanak?

Mot: 2.

1. Az Isten haragjánac nagy volt; vaj-
ki nagy haragját engesztelte meg Chri-
stus az Istenec, vajki szörnnyen meg hara-
gutt volt, hogy azt sem Angyal, sem Em-
ber meg nem engesztelhetie volna.

Mot: 2.

2. A' bűnnec fertelmes undoc volt; vajki

vaj ki undoc fertőből hozot ki az ő ha-
lál által, vajki nagy gonosztól, nagy
rabágból szabadított ki.

3. Az Istenec nagy szerelme, és ir-
galmasága, 1. Joh. 3. 16. ki annyira szere-
tet, hogy inkább akarta, hogy a' maga
Fia szenvedgyen halált, hogy sem te
szenvedtél volna.

4. Az Isten Fianac szörnnyű maga meg
alázás, ki Isten lévén, ditsőséges Király
lévén, szolgál formát vett fel, annac soc
szörnnyű szenvedési egész életében és ha-
lálában, lelkében való szörnnyű kinot, és
tisztiben való szenvedéséc. (*Vide supra*)
mind ezeket, és a' pokol kinnyait te-
retted szenvedte a' Christus, hát miért
kedveznél még is tovább a' te bűnődnec,
ki gyilkosa vala a' Christusnac.

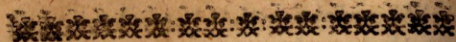
5. Mert valaki a' Christusnac igaz hi-
ve akar lenni, de annac az Christushez
hasonlonac kell lenni. Phil. 3. 21. *Adde*
Augustini dictum: Nézzétec a keresztifán
függőnc febeit, a' meg, halónac vérét,
a' meg, váltónac érdemét; Mert az ő fe-
je le vagyon függesztve a' meg tsoko-
lásra, az ő keze ki van terjesztve az hozzá
vérrelre, egész teste ki-terítve, a' meg-
váltásra, ezt úgy vegyétec, rejtétec szí-
vekben, hogy szívekben légyen az
meg, feszítve, ki meg feszítettet a' ke-
relátán.

Mot: 3.

Mot: 4.

Mot: 5.

CON:

CONCIO.

De sepultura Christi.

In quaestiones Catecheticas

XLI. XLII. XLIII.

TEXTUS. *Matt.* 27. 58. 59. 60.

KEt dolgok vadnak itt a'
Bentleczkeben.

I. Vágyon három tselekedeti Josphne
9. 56. 59.

II. El temetése Christu-nac.

I. Holott temetetteti el a' Christus?

R. Az Arimathiabeli Josphne kertben, melly közel vala az helyhez; a' holott a' Christust meg felzítették volt; hogy a' meg váltás meg feleltien az ő-
setne, mert miképpen az első Adám a' kertben esett el, így a' másic Adám a' kertben szenvedet, és temetetteti el.

Quaestio. II: Miért hogy kőszikából faragos koporsóban ízesetik? és miért hogy arra nagy követ íesznek?

R. Hogy ne mondhasácz az ő ellenségi: hogy az földből vájták ki őtet, és
2. Ne mondhasácz: hogy a' Tanítványok ellopták őtet, elhárítván a' követ, de
ihon semmi ki fogásoc nintsen; Mert
Az koporsó kő-szikla. 2. Annac fráj
nagy

nagy követ erősfittetie, és petséltetie meg. 3. Mert őrisóckel vétetie környül: hogy az ő kegyetlen ellenségi ő magoc kényszerítettessenec tanu bizonysgot tenni az ő fel támadása felől. Innen vágyon, hogy mind e mai napig is a' pogány Törökök a' Christus koporsóját meg-tarttyac *intadte*, és attol soc jóvedelmet vészne azokon, kic azt lsteni tisztetlethez okaért látogattyac, a' melly lsten a' karattyából vágyon; hogy az légyen fen álló erősege, és tanu bizonysga a' Christus halálánac, el-temetésenez, fel-támadásánac.

III. Miért kellett a' koporsóban temetetni mélyben senki az előtt nem fekűt?

R. Mert ha azon koporsóban, más valaki fekűt volna, ne talámtán azt mondták volna az ő ellenségi: hogy nem a' Christus támadott fel; hanem az, a' ki az előtt ott fekűt. 2. Avagy azt mondhatták volna: hogy a' Christus, nem a' maga erejével támadot fel; hanem annac erejével, vagy tsontainac meg illetéssel, a' ki az előtt ott fekűt *Vide ossa Elisei 2. Reg. 13. i. 1.*

I. TANVSAG.

Szükségesképpen, alacatossan kellett a' Christu-nac el-temetterni. Itt két dol-

Quaestio

Curios

Bucanus

pag. 236

intadte.

dolgozvadnac. 1. A' Christus alázaos eltemetése. 2. Az ő eltemetésének szükségessége volt.

1. Membr.
Docu.
mentis.

Az ő eltemetésének alázaos volta, meg tetzic a Circumstantiákból.

1. Az helyre nézve, mert nem friss kápolnában, &c. hanem tsac kertben temettetett.

2. Az időre nézve, mert nem az időnek a javán és elein; hanem tsac a napnak végén, és farkán, tudni illic estve, későn temettetett el.

3. Az személyekre nézve, mert a' Sisdóknak Királya lévén, nem a' Sidó Fejedelmec, nemis sokan; hanem ketten, a' Joseph és Nicodemus, *Ioh. 19. 39.* temetie el, és megkenie a' Sidó szökálá fát.

4. Az ő tözetre nézve, mert nem kamukában, bársonyban, &c. hanem egy darab gyoltsban takarjác, és temetie el őtet.

2. Memb.
Ratio.

Hogy szükségesképpen el kellett neki temettetni. Meg tetzic. 1. Hogy az irásoc bé-telly-sedgyenec. (*Typus Iona*) miképpen Jonátnac el-kellett nyelettetni, &c. *Plal. 16. 10. E/as 3. 9.*

1. Az mi vigasztalásunkért, hogy ő magával az Isten haragját, a' törvényt átkat. *Gal. 3.* a' mi bűneinket úgy eltemesse, hogy azoc többé Isten előtt emlekezeten ne legyenec.

2. Hogy az ő eltemetésében részesülvén, miis eltemetessünk a' mi bűneinknek. *Col. 2.*

1. U/ús
Redarg.

Oh melly igen vétkezec hát azoc: kic halljác, hogy a' Christus nagy a' áratolságban temettetett el, edgy darab gyoltsban, ők pedig még az halálban is kevélykedec, és tsarra ruhákban, pompákkal temetie halottjokat. 2. Kic halljác, hogy a' Christus ő magával a' mi bűneinket eltemette, még is az ő bűnöket fel vájjác, és azokban éllec, nem hogy meg-ölnéc, és eltemernéc azt, ezec azoc kic a' Christus koporsóján erőszakot téz nec, meg nem betsülvén azt.

2. U/ús
Hortator.

Haa' Christus eltemettetett, temetessünk el hát mi is a' bűnnec, és haljunc meg annac, hogy meg ne elevedheséc mi bennünk. Ezt példázra a' keresetség vizében való bé borulásunc, mellyben arra kötelez úc magunkat, hogy miképpen a' keresetség vizében el-bé borulunc, úgy temettünc el a' mi bűneinknek, és miképpen az keresetség vizében való bé borulás után, az keresetség vizéből fel emelkedünc, úgy a' bűnnec meg halván és eltemetvén, felámadunc a' bűnből, az U/ús sz. életre.

Nagy vigasztalásodra szolgál ez tenéked, hogy az Isten haragját, a' mi bűneinket

3. U/ús
Consolatio

inket magával úgy eltemette, hogy a-
zoc isten előtt emlékeztében nem jut-
nac. 2. Hogy a' te ellenségedet az ör-
dögöt meggyőzte, a' pradárt az ő skájá-
ból ki ragadván, a' halált is meggyőz-
te, és őtet szintén a' belső rejtek házáig,
a' koporfoig, persequalta. 3. Hogy a'
mikoporfoinkat az ő koporfojában va-
lo szállásával meg szentelte, bátorsá-
goslást tette, azért ne fellyüncimmár an-
nac mérgétől, mert azt minéünc meg-
édesítette, úgy annyira: hogy már az
nem halál; hanem tsac által út az örök
életre.

CONCIO.

*De Descensu Christi ad In-
feros.*

In quaestionem Catechetica[m]
XLIV.

TEXTUS. Psal. 116. 3.

Exordiu.

Mitsoda adott okot a' Dá-
vidnac, ezekre a' beizédekre.
Nem egyéb: hanem a' Saultól, Doeg-
tól, Semeitől, Ablolontól, és több e-
lenségítől való meg szabadulása a' Dá-
vidnac. És bűneinéc sebeiből való meg-
gyógyulása az Dávidnac, mellyeket ma-
ga rebesget, Psal. 51.

Elől számlálta Dávid, az ő soc nyo-
moruságát, betű szerint; de lelki érte-
lemben jövendől a' Christus lelkében
való szenvedésről.

Két dolgot adassanak itt előnkben.

I. A' személy, ki szenvedet; a' Dávid,
és lelki értelemben Christus.

II. A' nyavalyá nac néminéműségé,
mitsodás nyavalyákat szenvedet?

I. Hányképpen véstetik a' Pokol nevezési?

R. 1. A' koporfoért. Gen. 37. 34. 35.
Psal. 6. 6. & 88. 12.

2. Az kárhozatoc helyeiért. Luc. 16.

23. Num. 16. 3.

3. Az embernac Lelkében való rette-
netes gyötrelmiért, 1. Sam. 2. 6. úgy vé-
tetic itt is.

II. *Mit szenvedet a' Christus lelkében?*

R. 1. *Matth. 26. 38.* 2. *Matth. 26. 39.*

3. *Luc. 22. 44.* és annac öregbedését, *Y. 43.*

4. *Matth. 27. 46.*

III. *Holott a' Christus lelkére nézve nem
szállott le pokolra, miképpen szenvedte
bát a' pokol kínnyait? és miére
mondassanak pokol kín-
nyainak?*

R. Mert valamely kint néked kel val-
la szenvedned pokolban, azt szenvedte
a' Christus, és valamimű kint szen-
ved.

I 3

vednec a' hitetlenec, azt szenvedte; szenvednec pedig. 1. A' bűnnec terhét, és a' lelki ísméret mardosását. 2. Az Isten haragját, és ítélert félic, és rettegic. Ez két kint mind el-szenvedte a' Christ^{us}, te éretted az ő lelkében, szin'én úgy, mint ha porolban volt volna, *Esa. 53. 5. &c.* 2. *Mat. 27. 46.*

Quaestio. I V. Miképpen kell ezt a' hitnek ágai zástyái érteni?

Buccani R. A' Pápiác azt mondgyác, hogy a' Christus L. lke, minéc utánna el-vált testétől, az Atyác Lymbusára szállot a' lke, mely a' Pokolnac felső része; a' holott femmi büntetés nints, hanem tsac a' leg-főbbjótól való meg-fosztatás, a' holott volt a' Christus előtt való Atyác, és a' Christus lelkével azoc lelkei ki-hozat-tac, és menyben vitettec, de nem helyes ilyen okokért: mert

1. A' Szent irás nem mond olyan Lymbust.

2. Mert az ő Szent Attyának ajánlot-ta sz. Lelkét, hogy el-vált testétől.

3. Mit mond a' Tolvajnac? *Luc. 23. 43.* ma velem leszesz paraditsombá, &c.

Buccani 2. Némellyec azt mondgyác: hogy a' Christus teste a' koporsóban lévő, a' lelke valósággal le-szállot a' pokolra, hogy szenvedgyen ott az emberek lel-kéért; de nem helyes. 1. Mert a'

Christus még, hogy testben volna, már rettenetes kinokat szenvedet el-lelkéb. *Mat. 27. 46.* 2. Mert a' keresztfán azt mondta a' Christus: *Consumatum est.* *Iob. 19. 10.*

3. Némellyec úgy: hogy szálla Pokolokra, i. e. a' több halottac közé szám-látatott *Psal. 28. 1. & 38. 5.* 6. de ez talám *canologia* volna, mert az ő halottac közé valo számalását meg magyarázta ezzel: El-temettetéc.

4. Némellyec a' pokolra való szállá-sán értic, azokat az ő lelkénec rettene-tes gyötrelmit, mellyeket a' keresztfán, a' kertben, és halála oráján szenvedet, *ut supra vide*: ez leg-helyesebb magyará-zat, erre izéloz Dávid-ir. *Psal. 18. 6. Esa. 53. 5.* Meg-rontatott a' mi bűneinkért, &c. Nem elég pokol kinnya volt, amaz átoc: *Gal. 3. 13. Heb. 5. 7. Luc. 22. 43. 44. Mat. 27. 46. &c.*

V. Holott azok az ő lelkében való szen-vedések, eléb meg-lettek hogy nem az el-temetés, a' halál, miért hás hogy nem eléb, hanem halála, és el-temetése után tételeinek le az ő lelkében való szenvedések. *avagy* holott el-temetése után után nem szenvedes, miért tehát hogy az után írják le a' pokolnac kinny-ainak szenvedésit?

12. Nem vigyáz itt az időre, mellyel
lettél, mert a' pokol kinnyainac szen-
vedése, elég lett az eltemetésnél; hanem
vigyáz tsac a' szép rendre, mert elsőben
szép rendel akarja meg-írni, az ő testé-
nec szenvedését, mit szenvedet testében,
az urán ofatán, mit szenvedet lelkében,
azt teljén uránna. *Ursini pag. 278.*

T A N V S A G.

▲
Az Ur Jesus Christus, nem tsac testé-
ben; hanem kiválképpen az ő lelkében,
rettenetes kinokat, gyötrelmeket szen-
vedet. *Vide Matt. 26. 38. Matt. 26. 39. Luc. 22.*
43. Luc. 22. 44. Matt. 27. 46. Heb. 5. 7. ex qua
stione secunda superiori.

I. Mert így jövendőlte meg Dávid az
ő képében. *Psal. 116. 3. 1. Sam. 2. 6.*

II. Mert minékünk nem tsac testünk-
ben; hanem lelkünkben is kétképpen
kellet szenvednünk; Avagy minékünk
nem tsac testünket; hanem lelkünket is
meg- kellet váltani, azért mind testben,
lélekben kellett szenvedni.

III. Ezért kellett még is azokat lel-
kében szenvedni, mert minden mi bű-
neinc ő reá vettette. *Esa. 53. 6.* és az Isten
haragját úgy kellett neki érezni, mint ha
tulajdon maga tselekedte volna meg-
minden emberec bűnét.

IV. Mert minket pokoltól kellett meg-
váltani, azért a' pokol kinnyait kellett
szenvetni, mert ő volt a' mi kezesünk,
ki magára vállalta volt a' mi adósságin-
kat, az adósság pedig volt a' pokolnac
véghetetlen kinnya, mely a' öröchálál.

Ne tsudáld hát, hogy ama' szókra fa-
kadott ki a' Christus, *Matt. 27. 46. Heb. 5. 7.*
Matt. 26. 38. 39. és ama' dologra. Luc. 22.
43. 44. Mert rettenetes volt az Isten ha-
ragja. 2. A' mi bűnünk terhe. 3. A' pokol
kinnyai, mert noha az Atya Isten az ő
Berelmes Fiát soha el nem hadta, mind
azonáltal az ő Atyai kedvét, és segítség-
gét ideig úgy el-rejtette, hogy az Christus
embersége valósággal azokat a' kinokat,
és gyötrelmeket szenvedte, mellyekkel
boron gattatnac az el-hagyattattac, és
Istentől el-vettette. *Bucan. p. 240. q. 12.*

Vétkezec ez ellen a' Pápiśc, kic
még is a' Purgatoriomnac kinnyaiban
akarnac eleget tenni bűnökért, mint ha
a' Christus szenvedésiben valami maradt
volna el, mellyet el nem szenvedet vol-
na, holott nem a' Purgatorium kinnyait
(a' melly nints) szenvedte a' Christus,
hanem a' pokolnac kinnyait szenvedte el
mi értetnünk, hogy már mi ne szenved-
gyúc azt.

I. Ne rettegj azért immár a' pokol
kinnyától, ne irtozzál a' halál keferusé-
gétől,

Ratio.

1 *Usum*
Inform.

2 *Usum*
Refusio.

3 *Usum*
Consolatio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

gétől, mert attól meg-mentet. *Hof.*
13. 14.

2. Nefély az ördögtől, mert annac minden birodalmától meg-szabadított. *Eph. 6. 12. potestates, h. e. Satanam cum Angelis.*

3. Meg-győzván ezeket, meg-ujjítja ezzel nekünk a' menyország kapuját, melyben vigyen bennünket a' mi Istenünk, Amen.

CONCIO.

De Resurrectione Christi.

In quaestionem Catecheti cam

XLV.

TEXTUS. 1. Cor. 15. 20. 21. 22.

Exordium

Nemely Corinthusbéli hal-gatoinac hihetetlen ségec adott okot a' szent Pálnac erre, mert nem hittéc némmellyec a' fel-támadást. 1. Cor. 15. v. 12. Azért erős Argumentomockal próbál-lya a' fel-támadást a' 13. verstúl fogván. Mind eddig a' mi letékénig.

Három dolgok vadnák itt.

I. A' Christusc fel-támadását tanítja.

II. Annac végér és hasznát, tudni-illíc, hogy első fenge lenne, az az: hogy óu-ránna azok is fel-támadgyanac, kic meg-holtac,

III.

III. A' két Adámot ősrve veti. v.

31. 22.

Miképpen támadott fel a' Christus?

Quaestio.

R. 1. Nem tsac tünetésképpen; ha-nem igazán és valóságosképpen, mert az ő szent Lelke, melyet az ő Attyánac kezében ajánlott vala, halála oráján ís-mét az ő testével egyesült, és a' kopor-sóból az öröknec akaratyoc ellen, az-oknac szemec láttára ki-jött, mellyről megoc az ő ellenségi töttec bizonságot. 2. Fel-támadott ditsóségesen, azon em-beri természetben, a' mellyben soc ki-nokat, és halált szenvedet vala, tsac hogy azon emberi természet le-tévén a' testnec erőtelenségét, minémű az éhség, a' szomjuság, fáratság, szomorúság, di-tsóséges állapottal támadott fel. 1. Cor. 15. 42. 43. 44. Ugy mind azon által, hogy azon ditsóséges állapattyában meg-ma-radott az ő szent testnec láthatósága, tapasztalhatósága, bizonyos helyben való létele. Luc. 24. 39.

TANVSAG.

A' Christusc nac szükségesképpen fel-kellett támadni ha' ottából, kettő va-gyon itt. 1. Christus fel-támadása. 2. Annac szükségesképpen való meg-létele.

A' mi az első illeti, meg-probáltatic. *Rom.*

1. Mervé.

1. Ex Signis. Rom. 4. 25. & 6. 4. és még-tetzig az jelekből.

Signum 1. Jele ő néki az ő fel-támadásának a föld indulás, mert az - is meg-érezvén az ő fel-támadását, és annak erejét, megrendül, és meg-adgya az ő Urának a Christusnak testét, és a koporsó megújulnac.

Signum 2. Ama' nagy Fedel kö. melly az Angyal által el-fordítottatta a koporsó szájáról. Matt. 28. 2

Signum 3. A' koporsónak üres volta, mert üressen találtatic az Máriák.

Signum 4. Az ő ruhái, a gyolts, és keszkenő, mellyet ő felsége ott a' koporsóban hagyott. Iob. 20. 5. 6. 7. Melly jelec hazugságban hattac a' vitézeket, kic noha a' föld indulásból, és több jelekből észekben vettéc a' Christus fel-támadását, és meg-is mondottac a' Papi Fejedemeknek. Matt. 18. 11. még-is a' pénz által meg veztegettetvén, azt mondottac, hogy a' Tanítványoc loptac el őtet. Matt. 28. 13.

Ex Test. II. A' bizonyságokból, kic tanubizonyságot tettec arról, de kic voltac a' Tanuc.

Test. 1. Magoc a' Christus ellenségi, a' Romai vitézec, &c. kic arra rendeltetec, hogy őrizzéc a' koporsót, kic noha a' pénztől meg-veztegettetvén azt mon-

dote.

dottac: hogy a' Tanítványoc loptac el, de miképpen tudgyac hogy azoc loptac el, ha aluttanac. mint magoc meg-vallyac hogy aluttac. Matt. 28. 11. 12. 13.

2. Az Angyaloc, mennyei tanuc, fejér ruhákban, kic hol a' koporsóban ulvén, hol azon kívül alván tanubizonyságot tettec, hogy a' Christus fel-támadot. Iob. 20. 12. Luc. 24. 4. 5. 6. Marc. 16. 6.

3. A' Tanítványoc, kic mind a' koporsót lattac üressen lenni, mind személy szerént ő felségét lattac, beszéltec vele, tapaszaltac. 4. Iob. 20. 17. Luc. 24. 39. 42. 43. A' Máriác. Matt. 28. 9.

III. A' jelenésekből, mellyekkel mind azon nap, mellyen fel-támadot, mind az után az 40. nap, alatt meg-jelent, de hányszor jelent meg-azon nap.

1. Az Máriának kiből hét ördögöt űzöt vala ki. Marc. 16. 9.

2. Ugyan azon Máriának, és az más Máriának, kic már el-távoztac vala a' koporsótól, az urban. Iohan. 20. 14. Matt. 28. 10.

3. A' Cleophásnac, és az ő társának, kic Emausban mennec vala, kic noha az ő szemec tompasága miatt elsőben meg nem ismértéc vala, Luc. 24. 13 18. Mind az által a' Kenyérnec meg-ízegésében megismértéc őtet.

4. Sio

Test

Test

Ex Apparitionibus
1. Ejusdem
diei.

4. Simon Péternec magánac. *Lue.*
24. 34.

5. A Tanítványoknak a' Thamáson
kívül. *Marc.* 16. 14. holott noha a' jó bé-
zárás után ment bé a' Christus; mind
az által nem az ajton túnt által; hanem
engedhetec az ajtó c. &c. ő nekie mint te-
remtőnec, és ugy bé-menvén hozzájoc;
meg-állott ő köz őc, ezt mondván: bé-
keség tinektec. *Ioh.* 20. 1. *Cor.* 15. 5. *Cor.*

A' következő napokon.

1. Nyolctad nappal fel. támadása után
a' Tanítványoknak a' Thamás jelen léti-
ben. *Ioh.* 20. 26.

2. A' Tyberias Tengernél 7 Tanítvá-
nyoknak, kicháláztac. *Ioh.* 21. 1. 2.

3. A' fel-menetel napján, az Olaj fá-
nachegyén, az Apostoloknak. *Act.* 1. 12.
Lue. 24. 50.

A' mi az Másodikat illeti, miért kellett
ő nekie fel támadni.

I. Az ő Törvénybéli Prophetiákra
nézve. *Psal.* 16. 10. *Matt.* 12. 39. 40. *Ioh.* 2. 19.
és az példázatokra nézve, ezt példázta
Jónás, Sámson, *Iud.* 16. 3. Joseph, Isáknac
halálból való meg. szabadulása, ezeknek
ő benne kellett bé. telly. csejdeni.

II. Az mi ellenségünkre nézve, hogy
fel-támadásával meg-bírná a' halált, az ő
kapuján ki-rontván a' bűnt, ő érrette ele-
get tévén, az őrdögöt, az ő szájából ki-
ragadván a' przdát, b. c. minke.

III. A' Christus Isteni természetire,
és személye méltóságára nevez, mert ő
Istennec Fia volt. *Ioh.* 11. 25. 5. 26. & 10.
28. & 6. 34. Ezc így lévén, nem illet
volna ő hozzá, hogy az halában mara-
dot volna.

IV. Az ő közben járói tisztí azt ki-
vánta. 1. Mert a' közben járónac mind
örökké kellett országlani, uralkodni.
Psal. 2. & 100. 4. *Esa.* 9. 7. *Lue.* 1. 33. 2. Az
egekben kellett érettné csejdeni az ő
mennyei Attya előtt, *Psal.* 100. 4. *Rom.* 8.
34. mint hűséges fő Papnac. 3. *Quia des-
cendit esse Mediator.* 1. *Merito.* 2. *Efficacia.*
az az: Nem tsac meg kellett izerezni
idvességünket halálával, szenvedésé-
vel; hanem ugyan velünk. is kellett
azt közleni, az ő Szent Lelkének bennűne
munkálkodo, látható ajándéka által.
Azt penig velünk nem közölhetette volna,
és Szent Lelket nekünk nem bocsáthatot
volna, ha az halálában maradt volna.
Ioh. 16. Azért Királyi, Papi, Prophetai
tisztí azt kívánta.

V. Mert ha ő fel nem támadott vol-
na, az mi örökké a' bűnnec halálában ma-
radtunc volna, de ő immár fel. támad-
ván, az ő fel. támadásánac ereje által
minket is fel-támasztta, a' mi bűneink-
ből az igazságra. *Rom.* 6. 4. 5. 1. *Cor.*
15. 17.

*Appa-
ritio se-
quentium
dierum.*

a. Memb.

Refut.

Ratio.

Ratio

Ratio

Ratio

VI.

Ratio.

VI. Hogy az ő fel támadásának példájával, nekünk is reménységet adgyon, a' bődög fel támadásra, innen vagyon, hogy a' fel-támadásnak első sengerjének mondatika' Christus. *in textu.* Mert ha ő fel nem támadott volna, minekünk reménységünk semmi nem lehetne a' jóvá-vendő fel-támadásról.

1. U/sus
Refutat.

Vétkeznéc a' Sídóc, kic tagadgyác es napig. is az ő fel-támadását. Sőt kic arról bizonyosságot tettek-is, azokat-is megvesztetettécpénzel, hogy azt mondgyác, hogy az ő Tanítványi loptác el-ötet. 2. Holott meg hallóc a' magyarázatban, hogy noha a' Christus teste ditsőséges állapotban támadot fel, mind az által meg tartotta azon ditsőséges állapotban-is, az emberi testnécz valóságos tulajdonságait, mainemű az láthatóság, tapasztalhatóság, bizonyos helyben való lérel, még is a' Lutheristác vakmerőképén az ő testét láthatatlannac, min denütt jelen valónac taníttyc. *Contra. Ioh. 20. 26. & Iudas Contra Signa, testes, & Apparitiones supra dictas.*

2. U/sus
Inform.

E' Tudomány tanít benünket, az ő igaz istenségére, ha fel támadot, bizonyára hát igaz istennéc Fia volt, Ioh. 5. mert ihon a' halál, a' koporsó, nem tartattac meg ötet, bizonyára igaz élet volt ő, Ioh. 6. 35. mert mind magát meg

elevenitette, Ioh. 5. 26. mind minket meg-elevenit. Ioh. 5. 21. & 10. 18.

Az ő fel támadása minket arra int, hogy mi-is bűneinkből fel-támadgyunc.

3. U/sus
Horror.
Motivat.

1. Mert a' ki Christusnac igaz tségja, annac része vagyon mind szenvedésébé, mind halálában, mind fel támadásában, Rem. 6. 5. 6. a' Christusnac.

Motivat.

2. Mert azoc mennec által a' halálból az öröl életre. *Apor. 20. 6.*

Motivat.

3. Mert a' kősziklác meg-repednec, a' teremtet állatoc mostan meg-változnac, fák meg-virágoznac, mennyivel inkább hát mi, &c.

4. U/sus
Consolab.

1. Öruly és örvend a' keresztyén lélec, mert az ő fel-támadásával meg-győzte a' halált, a' bűnt, az ördögöt, poklot.

2. Mert a' té kőben-járód s' Királyod Uralkodóc a' te ellenségeden, vígyáz te reád, oltalmaz, &c. *Ex quinte ratione superiori.*

A' te hűséges Papod esfedezic ez mai napon, te éretted az ő Mennyci Szent Attya előtt Rem. 6. 34 A' te bölts Prophetád, oktat téged ez mai napon az ő SzentLelkénc bennünk világoskodó kegyelmével, és tickos munkájával.

3. Mert miképpen halálával eleget tett a' bűneidért, így fel-támadásának öröjével, meg oldozott téged minden

K bűne

bűneidből, ugyan is micsoda vigasztalásod volna, ha a' Christus a' halálban maradt volna, nem lehetne vigasztalásod, mert ugy te is a' halálban, a' te bűneidben maradtál volna, és a' bűnből fel nem támadhattál volna, Szent Pál mondgya, 1. Cor. 15. 17. de hogy ő fel támadot, fel támadásának ereje, te bened is azt tselekedte, hogy te is bűneidből fel támadgy, és azokból meg oldoztatsál, és meg-igazítsáls. Rom. 4. 25.

4. Oh melly szép vigasztalásod, és reménység lehet még is az ő fel támadásából, mert ha ő, ki tenéked fejed fel támadot, bizonyára tégedet is ő tagját nem hágy a' halálban; hanem meg elevenít, és önnön magához viszen. 1oh. 17. 24. Phil. 3. 20. 21.

CONCIO.

De Ascensione Christi.

In quaestiones Catecheticas

XLVII. XLVIII. XLIX.

TEXTUS. Heb. 9. 24.

Sordium **A'** Mennyeknec Országok-képpen neveztetik az írásban és azon kívül. 1. Az íráson kívül nevezik a'

zic a' Scholasticusoc *Cælum Empyreum* nac, tűzes Egnec, nem azért; mint ha tűzzel égne; hanem azért, mert mine a' tűznec világa ragyog, tündöklic, és világoskodic.

2. Egeknek Egénec. 1. Reg. 8. 30.

3. Harmadig Egnec. 2. Cor. 12. 2.

4. Paraditsomnac, mert azt példázta nekünk ama' Paraditsom keret.

2. Mert a' helyet az Eden keret helyet, a' készítettet minékünk a' Christus által.

5. Abrahám kebelénec. Luc. 16.

6. Az Atya Istennek házána, és abban valo hajlékoknac. 1oh. 1. 2. Mert az Isten onnet mutogatgya nekünk az ő kiválképpen valo ditsóságét, és jó téreményét.

7. Mennyeknec országána, *in texm.*

Két dolgok vannak itt, &c.

I. Helyét mondgya meg hová ment a' Christus: A' menyben.

II. Végit oda valo menetelíne. h. 6. hogy esedezic mi érettűnc, Rom. 8. 34.

1. Hová széles ezzel, nem kézzel csinált helyben?

Quaestio

R. Az ő Test. Sátornac, Templomnac részeire, melynec három részei vóltac.

1. A' Tornázt, melyben a' nép, és kölség állott, melly példázta a' látható

K 2

Anyag

Anyaszentegyházat, mellyben a' jóc a' Hypocritákkal edgyűt álnac.

2. A' szentséges hely, *b. e.* a' Templom deréc, melyben állanac, és áldoznac vala a' Papoc, melly példázza vala ama' láthatatlan Anyaszentegyházat, | mellyben a' hivec magoc vadnac.

3. A' leg szentségebb hely, mellyben tsac magavala a' fő Pap, melly példázza vala a' Mennyei *Sanctuariumot*, a' hová mondgya sz. Pál, hogy a' Christus ment, *in texin.*

Quaestio.

II. Mellyic égben ment fel a' Christus?

Rz. Három Egékét mond az irás:

1. Az levegő Eg, mellyben repesnee a' madarac, és mellyet bé-szivunc. *Matt.*

6. vers. 26.

2. A' Csillagos Eg, *b. e.* Fgi tartományl, melyben a' Hold, Nap, Planétac, csillagoc vadnac. *Psal. 8. 4. Esa. 34. 4.*

3. Ama' tüzes Eg, mellyben az Isten, a' szent Angyaloc, és a' böl dog hivec lakoznac. *Esa. 66. 1. Eph. 4.* Ebben ment fel a' Christus, és űt az Attyánac jobbjára.

TANVSAG.

Szükséges képpen kellett a' Christusnac fel-menni az mennyekben. Két ága vagyon az Tudományac.

1. A'

1. A' Christus menyben menetelinec valósága, és igazsága, hogy a' meg lett.

2. Annac szükséges volta, hogy annac szükséges képpen, el kerülhetetlen-képpen meg kellett lenni.

Első ága a' Tudományac, meg-terek a' tanu bizonyságokból, de kic voltac a' Tanúc? 1. ő maga a' Christus. *Job. 14. 2. 20. A' Tanitványoc. Mat. 1. 8. 9.* 3. Az Angyaloc, a' mint hogy születésében, kesértetiben, szenvedésiben, fel-támadásában, így menyben meneteli-ben-is jelen voltac, és néki szolgáltac. *Mat. 1. 10. 11.*

Másodíc ága, miért kellett annac szükségesképpen meg-lenni.

Ratio.

1. Hogy ezzel meg-mutassa az ő Királyi birodalmát, és győzedelmét, nem különben tselekedet a' Christus, mint ama' hatalmas Király, a' ki midőn meghallya, hogy ellenség jőt ő országra, és azt rontya, pusztittya, ki kél az ő Királyi székből, és eleiben ál az ő ellenséginec, meg-keresi azt az ő helyében, és meg-győzvén azt, fészkére hajtya ellenségét; így tselekedet a' Király Christus, midőn látta, hogy az őrdög, bűn, halál; rontya, pusztittya az országot, le-szállot az ő Királyi székből, a' mennyekből, *Psal. 2. 78.* szemben ment az őrdöggel; *Matt. 4. 6. c.* és a' halalt az ő fészkére, és

K 3

bar.

K 4 gek-

gekben hűséges fő Papunc vagyon, ki ott mi éret ünc eledezic.

2. Bölts Prophetánc, ki az ő szent Lelke által oktat bennünket, és az idvesség utaiban igazgat.

3. Hatalmas Királyunc, ki reánc vigyáz, és minden ellenségünket onnan meg fenyegeti, és onnan oltalmaz bennünket.

4. Ott vagyon immár a' mi Atyánk-fia a' mi fejűnc. hajlékokat készít minékűnc, hogy mi is ott legyűnc, a' holott ő vagyon &c.

CONCIO.

De Sessione Christi ad dextram

DE J.

In quaestiones Catecheticas

L. L I.

TEXTUS. *Coloss. 3. 1.*

KEt dolgok vadnak itt a' sz. Leczkében.

I. Intia az Apostol a' Colossébélieket, a' mennyeiekre.

II. *Motivum, in quo*, okát jelenti meg, hogy azzal annál inkább fel. emelje sziveket, a' mennyei joknac keresésére.

I. *Mot.*

I. *Quis* jelent ezzel, üle az Atya Istennec jobbjára?

Quaestio

R. Jelenti. I. Az ő hatalmát, hogy ő egyenlő hatalmu Isten, az Atyával. *Ioh. 5. 19.* Veszé hasonlatosságot az embernek jobbjára járul, melyben vagyon leg. nagyobb ereje. hatalma az embernek.

2. Az ő nagy méltóságát, hogy ő egyenlő méltósága az Atyával. *Ioh. 5. 23.* Veszé hasonlatosságot, a' nagy rendekről, kic a' kiket meg bethűlnec, job kezec felől ültet. *I. Reg. 2. 19.*

II. *Hányképpen* mondatie ülni az Atyának jobbjára?

Quaestio

R. Háromképpen, három dologban áll a' Christusnac, az Istennec jobbjára való ülése.

1. Az Atyának jobbjára ült, b. r. nagy méltóságra emeltetett, az ő emberi természetire nézve, mert le tévén a' testnek erőtelenségét, az éhséget, szomjúságot, fáradtságot, bánatot, &c. ditsőséges testben vitet fel az Egben. *I. Cor. 15. 44.* és ugyan azon emberi természetire nézve is, nagyobb ditsóséget, hatalmat, böltséget, és egyéb ajándékokat, vet minden teremtet állatoknál, és még az Angyaloknál is. *Ioh. 3. 34.* Mert a' hívec, &c. bizonyos mértékben veszi az Isten kegyelmét, ajándékát, de a' Christus mérték nélkül vette.

K 1

2. Az

a. Az Istennek jobbjára ült, *h. e.* nagy méltóságra emeltetett, az ő Isteni természetire néve, mert noha ő benne mindenkor volt az Isteni erő, méltóság, mind az által bizonyos ideig el rejtette vala azt, ez földön; de ki mutatta az után, az ő fel-támadásában, menyben meneteliben, &c. *Iob. 17. 1.* ditsóíts meg, *b. a.* jelents meg.

3. Az Isten jobbjára ült, *h. e.* Nagy méltóságra emeltetett, az Isteni tisztaletre, imádásra névze; mert a' Christus, noha ez földön is tiszteltetett; mind az által, annál inkább tiszteltetett mostan, minek utánna meg-tettzet az ő ditsósága. *Hebr. 1. 16.* Igy imádá a' szent István, *Act. 7. 16.* a' szent Pál. *Act. 9. Vide Ursinum pag. 304. 305.*

TANVSAG.

Minden keresztyén embernek keresni kel, nem a' földieket; hanem a' mennyieket, holott a' Christus vagyon. *Phil. 1. 25. 2. Cor. 5. 8.*

I. Mert ha ugyan el. szemléled is e' világi jokat, (*ut bona Animi. bona Corporis. bona fortuna*) de tsac mind hejában való ság. *Eccles.* Tsac mind változandó, e' mellet e' foc nyavalya, haboruság, &c.

II. Mert ott vagyon a' boldogság, melyet szem nem látott, &c. *1. Cor. 2. 9.*

III. Mert nints itt maradandó varo-
func,

func, *Heb. 13. 14.* és oda való polgárok vagyunc. *Phil. 3. 20. 21.*

IV. Mert ott vagyon a' mi fejunc, *Iob. 17. 24.* ott a' mi kintsunc *Mass. 6. 2.*

Oh melly igen vé kezec hát, kic fel-lyeb bertsüllic e' földieket, inkább ragaszkodnac ehez, mint ama' bolond Iffu, és ama' gazdag is, kinec monda Urunc: ad el mindenedet, kőveis engemet, mint Esau, ki az első szülötségnec méltóságát, tsac nagy olason egy tál pépen adá el. Szintén ily, &c.

Igyekezunc hát azért a' menyecien, de miképpen?

1. A' szívenc tisztasága által, mert mentül tisztáb a' szív, annál inkább közelget az Eghez, az Istenhez, mint a' tűz, a' fűt, a' fűt, miért fűtenc fel-fel? ezért, mert tiszta Materiác, és könnyűc, ellenben a' vas, föld, olom le fűtenc, mert nem tisztác, hanem rakvák rosdával, sópredéckel, így a' bűnnec rerhe, levonnya az embert a' Pokolig, mint Sodomá, &c. Chore, Dátan.

2. A' szíretet, mert miképpen a' magues köfel vonfsza a' vasat, így az Isteni szíretet, fel vonfsza az embert Istenhez. *Mass. 22. 37. Rom 8. ult. Phil. 1. 21. 23.*

3. Az alázatoiság. *Hinc Augustinus: Patria nostra est excelsa via humilis.*

Erre inditson.

1. A'

Ratio.

1. U/uo
Redarg.

2. U/uo
Horat.

Medius.

Medium.

Medium.

Motiva 1. 1. A' Christus példája. *Matt. 11. 29. Phil. 27. 8.*

Motiva 2. 2. Miért veszedelmes a' fel fuváltkosság, mint a' fák, mentől magosabbban nő nec, annál több menykőveket, szélveszeket, háborukat szendvednec.

Motiva 3. 3. Az ígérlet, &c. *Luc. 24. 10. 11. 1. Pet. 5. 5. 6.*

CONCIO.

De Iudicio Extremo.

In quaestionem Catecheticam

L I I.

TEXTUS. *Joël. 230. 31.*

Summa.

Summa szerint, a' Ioël Propheta előnkben a' Igya, ez szent leczkében, a' Christus első, és másodí eljövetele előtt, mitsoda tsudác, és jelec legyenec légyen az Egben, &c. de mi tsac az ő utolsó el-jöveteliről szollyunc.

Két dolgok vadnak itt, &c.

I. A' Tsudácát írja meg, mitsoda tsudác és jelec legyenec.

II. Idejét, mikor, avagy ugyan annac a' napnac el. jövetelit jelenti mego.

Ez szent leczkénec magyarázattya bűvön vagyon: A' másodí Advent Domínicában.

TANU.

TANVSAG.

Noha a' nagy kegyelmű Isten, az ítélet napját el. titkolta; mind az által annac közel létét e' néhány kiváltképpen való jelekből meg-jelentette.

Két ágai vadnak a' Tudománynac.

Az elsőnek okai; miért titkolta. el az ítélet napját?

I. A' testi bátorságnac el-távoztatásáért, és hogy az hitetlenec fockára és igen későre ne halasztsa a' poenitentia tartást, mint ama szolga: hogy az gondola, hogy el. halasztja későre az ő Ura a' haza jövetelt, menten kegyetlenkedni kezd az ő szolga társain.

Matt. 24. 43.

II. Ezért, hogy a' hívec mindenkor készen legyenec, tudván azt: hogy bizonyítalan az ő Uroknac. el-jövetele, *Matt. 24. 13. Luc. 13. 13.* és hogy annál inkább magokat Isteni félemben, hitben, reménységben, szeretetben, békeséges tűrésben gyakorolliac.

A' másic ágából az a' kérdés: hogy mellyec legyenec az az a' jelec?

1. Az embereknek erköltstelensége: *2 Tim. 3. 1. ad 5. vers. (lege.)*

2. Az Istennek rettenetes csapái, éhség, dőghalál fegyver, &c. *Matt. 24. 2. vers. 4. ad vers. 13. (lege.)*

Ratio.

Ratio.

Signa remota indicia.

3. A

3. A' nagy testi bátorság, hogy noha ezeket a' bűntetéseket fogják érteni az emberek. (mint Eſaiás 1. 5. 6. 7. &c. mongya;) mind az által el-merülne a' bűnben. *Matt. 24. 37. 38. 39.* Mint az első világ: látta hogy építi a' Noe azt a' nagy Machinát: a' bárkát, tuttác mire való; de ugyan tsac el merülte a' bűnben.

4. Az Anti-Christusnac, *2. Theſſ. 2. 3.* és annak lekeinec el-jövele, *Matt. 24. 4. 5. 11. 1. Ioh. 4. 1. 2. 3.* kic mint a' szemtelen sáskác, avagy békác, mindenre kőtic tudományokat, szép szin alatt, mint a' melly kortsmáros, nagy tégért téfzen, és mulikált fogad, hogy bűdös, szegény borát kőthesse valakire.

5. Ugyan azon Anti-Christusnac megromlása, az Evangelium ki-terjedése által; *2. Theſſ. 2. 8.* és annak székinec el-töröltetése. *Apoc. 16. 10. & 18. 21.*

6. A' Sídóknac meg-térése. *1. Cor. 3. 14. 15. 16. Rom 11. 26.*

7. Az ember fiának jele az égben; *Matt. 24. 30.* mely vagy a' Christus kereszt. fájának formája, vagy az ő nagy ditsósége fogláltatni az Egben.

8. A' Napban, Holdban, Tsillagokban, Egekben, Tengeren, földön való jelec, *vide Dominica 2. Adventus.*

Melly igen nagy hát az istennec irgalmafsága, hogy ennyi főc jelecekkel hag-

meg mutatni az ő rettenetes el-jövelelit, hogy minden ember, maga menthetelen legyen, mint Adám. 1. az első világ. 3. Sodoma. 4. Pharaoh. 5. a' Sídóc. *Ezech. 5. 2. Ier. 19. 10. Jerusaleml. Matt. 23. Luc. 19.*

Melly igen vétkeznec hát, a' kicmeric határozni az ítélet napját: mint Irenaus; ki hat ezer esztendőre határozta vala e' világ végét, &c. 1. Kic látván ez jeleket job rébent bé tölteknec lenni, még-is halogattyác a' meg-térést.

Visgald meg rendel, ha a' négy első jelec nem töltéké bé? (*Amplifica ex superioribus.*) Igen. is, a' négy utolsó meg-láttatja hátra lenni; de senki abban el-ne hidgye magát, mert azochamar béatellyesedhernec.

Készítsd azért magadat. 1. Inditson ama' gonosz szolga példája. 2. Ama' jó szolga példája. *Matt. 25. 23.*

CONCIO.

De eodem Iudicio.

In quaestione eandem Catheticam.

TEXTUS. *Judæ. vers. 14. 15.*

Két dolgok vadnak itt a' sz. leccakében.

1. Mod.

3. *Esai.*
Redarg.
Vid. Præ-
conium
Gelei p.

3. *U/*
in

4. *U/*
Mortuorum

Apoc. 9. 11
Apoc. 16.
18.

Signa prod-
ominia.

3. *U/*
in
Reform.

Partitio.

I. Módgya az ítéletnek.

II. Vege.

Quaestio.

I. Miisoda módon mennyen végben az ítélet?

R. Avagy miképpen vitésség végben.

1. Első módgya leírattatik az eljövendőben, eljún az Ur igen ditsóségesen, *in texin. Apoc. 1. 7. 1. Thess. 7. 16. 17. &c. Esa. 6. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

2. A parantsolatban, parantsol azért mindgyárt: *Surgite morituri, venite, &c.*

3. Az embereknek elől gyűjésében, az ő szent Angyali által össze gyűjti a halottakat, Nap keletről, Nyugatról, Északról, Délről, *Apoc. 20. 11. 12. 13.*

4. Az emberek megkülömböztetésében, elválasztja azért a juhokat, a kerskéktől, mint a pásztor. *Matt. 25. 31. 32. 33. ad vers. 41.*

5. A könyvec szerint való ítélet telben. *Apoc. 20. 11. a hieket itéli az életnek könyvéből, a hitetleneket, a lelki ismérlet könyvéből, a hieket az Evangeliom szerint, a mint hittene, a hitetleneket a törvény szerint, a mint tselekettenec.*

6. A Sententia ki mondásban, és követésben. *Matt. 25. 34. 41.*

Quaestio.

I. Miisoda az ítélet?

R. K.

R. Ez földi ítéletből eszedben vehed, a melly áll hat dolgokban.

1. Az emberi ítéletben, meg kívántatica Biró. 2. A fel-peres, all-peres. 3. Az Assessor bírác. 4. A Tanuc. 5. A Törvény. 6. Annacexequutioja.

1. Itélő Biró maga a Christus, mert néki atra kezében az ő Mennyei szent Attya. *Iob. 5. 22.*

2. Az Assessor Bírác: az Apostoloc, és a szentec, *Matt. 19. 27. 28.*

3. A megítélendő bűnösök: az emberek, és az ördögök, és ama bűnös ember, a veszedelemnek fia. *Iude. 1. 6. Apoc. 18. 6. 7. 8. lege,* és néminémüképpen, még a teremtet állatok is megítéltetnek, mert azoc megégnek, és nagy tsikorgással elmulnac. *2. Pet. 5.*

4. A bizonságoc, és tanuc.

1. A magunc lelki ismérleti, ki azokat is eszünkben jutattya, mellyeket elfelejtettunc.

2. Az Angyaloc, kic láttac a mi tseleketetinket, minket őrizvén.

3. Az ördögök, kic minden orában környülöttunc lefelketenec.

4. A Christus szolgálai, kic vádolnac, hogy az ő prädikálások, munkájakat hejában hagyván: meg nem tértunc, őket meg utáltuc, &c. szolgálattokat nem gyakorlottuc, &c.

L

3. A

y. A' Szegényec, kikét te meg-nyomó-
ritottál, vagy meg-öltél, vagy életektől,
javoktól meg-folztottad, hatalommal,
hamis praktikával, kegyetlenséggel, &c.

5. A' Törvény, a' melly szerint ítélt, a'
penig az Evangelium, és a' Törvény; ez-
zel a' hitlenec, amaval a' hivec ítéltetnec.

6. A' Törvény ki mondása, a' jokat
az örök életre, a' gonoszokat az örök
kárhozatra küldi. *Math 15.*

T A N V S A G.

El-kerülhetetlen-képpen meg-kell
lenni az Irtác ama' nagy és rettenetes
napjánac, az ítéletnec. *Apoc. 17. Ath.*
1. 7. 11.

Ratio.

I. Mert ennec immár elől-járó pél-
dái meg-lettec, ezt példázta a' Sodoma
rettenetes ítéleti, az első világé, a' Cho-
re Dátané, &c. és látásokban-is meg-je-
lentette Isten. *Es. 6. Apoc. 10.*

Ratio.

II. Mert Isten el-végezte, az Isten
Decretoma penig meg-változhatatlan.
Heb. 9. 11.

Ratio.

III. Mert a' lelki ismélet-is ezt di-
ctálja, mert mihelt gonoszt cselekedél,
menten vádol, és az ítélettel fenyeget,
innen vagyón: hogy a' hitetlenec ne-
hezen halnának meg, miért is azért, mert
azt dictálja a' lelki-ismélet: hogy szá-
mot kel adni ama' napon, &c.

I V.

IV. Mert az Isten igazsága-is azt ki-
vánnya: hogy a' gonoszoknak, kiknec
e' világon jól volt dolgoc, jóvendőben-
gonoszul legyen dolgoc, az az: meg-
büntetessenec. *Luc. 16.* Ellenben, az I-
sten irgalmassága azt kívánnya: hogy
a' hivec kiknec itt gonoszul volt dolgoc,
jóvendőben jól legyen dolgoc, ez penig
mind az ítélet napján leszén.

1. *Ufno*
Redarg.

Oh mely igen vétkesnec hát 1. azoc.
2. *Pei. 3. 34. 2.* a' kic hallýac ez kemény
tudományt; de még-is a' bűnben élne,
és nem sietnec a' poenitentia tartással;
hanem halogattyác, de vigyáz, mert bi-
zonykésőn leszén az után, mint az őt-
bolond szűzeknec; oh melly igen meg-
tér vala ama' gazdag, *Luc. 16.* a' Bódísár,
&c. de késő vala. Oh hová leszél meg-
térhetetlen? holott fóc leszén a' te vá-
dolód; *vide supra recensé.*

2. *Ufno*
Terror.

Rettennyetec-meg azért minden bű-
nösöc *recensé peccata*, rettennyetec-meg
hitlenec, világi gyönyörűségben élőc,
bujalkodóc; mert bizony job volt völ-
na az hitetleneknec soha nem szület-
tetni.

Mert a'

1. Mert kezdete leszén a' pokol kí-
nyának, de soha végezete nem leszén;
mert ha a' tenger mélységét valaki tuc
egyalánál ki akarná mérni. bár min-
den elsővendőben tsac edgyizer mérne,

L 2

még-

még-is talám el-fogyna valaha, de ez nem foהל.

Mot. 1. 2. Mert nem léssen pihenésed éjjel és nappal. *Apoc. 24.*

3 *Ufus* Vigasztaliya ez a' hiveker. *Matt. 25.*
Consolat. Mint az Ægyptombeli tsudác; az Izra-
élnec fiaínac vigasztalásokra volt, a'
Pharahonac rettentésére ellenben, így
léssen az utolsó napon, &c.

CONCIO.

De Deitate Spiritus Sancti.

In quaestionem Catechetica

L I I I.

TEXTUS. *Act. 5. 3. 4. 5.*

Exordiu. **M**itsoda adott okot erre a'
szent Péternec! nem egyeb, ha-
nem: midőn az Apostoloc idejében va-
ló keresztnec az Isten országnac öreg-
bülésén örülvén, az Evangeliumhoz va-
ló buzgóságokból marhájakat, és örök-
ségetek el-adtác, és az Apostoloc lábái-
nál, le tévén azt, örömökből, és egy-
máshoz való szeretetekben közre olt-
tyác vala, úgy hogy senki ne szűkölköd-
néc, de amaz Ananiás, és az Zaphira, el-
adván mezejét, egygyic részit nem ada-
közre; hanem el-tagadá, &c.

Három

Három dolgok vadnak itt.

I. A' szent Peter feddése. 3. 4. 4.

II. Az Ananiás halála.

III. A' nagy félelem, mely azockózt
sámada, kic ezt halyác vala,

I. *Hányképpen vétesse a' Léleknek
nevezése az írásban?*

Rz. 1. Az Embernek ujjá születet ré-
széért. *Gal. 5. 17. Rom. 8. 5. 13.*

2. Az Evangeliomi igénec meg, ele-
venítő kegyelméért, 2. *Cor. 3. 6.*

3. A' Tanító kért. 1. *Iob. 4. 1. 2. 3.*

4. A' sz Léleknek ajándékiért. *Iob.*
7. 39. holottizól a' szent Léleknek amaz
ajándékirol: melyeket az Apostoloc
pünköszt napján vettenec. *Act. 2. 3. 4.*

5. A' szent Háromságnac harmadic
személyéért, így vértetít itt, &c.

TANVSAG.

A' Szent Lelec Isten egyenlő hatal-
mu Isten az Atyával és Fiúval. Meg-
tetzic ez elsőben:

I. Az Isteni nevezetekből, mert I-
stenhez illendő nevezetekkel illetetic,
in praesenti textu 1. *Cor. 3. 16. Act. 28. 25.*
Eph. 4. 30.

II. Az Isteni tulajdonságokból, mert *Ratio.*
ollyan dolgokat, avagy természetet tu-
lajdonit az írás néki, a' mellyec tsac I-
stent illetnec, mint az örökké valóságot.
Gen. 1. 2. Véghetetleniséget, vagy min-

L 3

denet.

Particula.

Quaestio.

denűt valóságot. *Psalm* 139. 7. 8. Min-
den tudást *Ioh* 16. 13. *1. Cor.* 2. 10.

Ratio.

III. Az Isteni tselekedetekből, mert
Istenhez illendő dolgokat tseleketic,
mert teremtetete az Egeket, &c. *Psalm*.
33. 6. néki tulajdonittat az Ujjá írás.
Ioh 3. 5. a' meg-igazítás, meg-szentelés,
2. Cor. 6. 11. tsuda rételeknek hatalma,
1. Cor. 12. 4. &c. *Matt.* 12. 18. Jövendő
dolgoknak tudása. *Ioh* 16. 13. *Act.* 1. 19.
1. Tim. 4. 1. A' szomorú kifizetetekben
forgoknak meg vigasztalása, és azoknak
mind végiglen való meg-erősítése. *Ioh*.
14. 26. & *14. 16. Esa.* 11. 2. *Spiritus forti-*
tudinis, &c.

Ratio.

IV. Az Isteni tisztaletekből, és imádás-
ból, mert az ő nevében is keresztelek-
tűnc meg *Matt.* 28. 19. b. e. az ő tiszte-
letire.

Ratio.

V. Az Apostoli Credo is erre tanít,
a' holott egyenlőképpen vallyuc, hogy
hiszűnc a' szent Léleknek is nevében,
mint szintén az Attyának, és Fiunak ne-
vében.

Ratio.

VI. A' büntetésből, mellyel meg-
büntettetnec azoc: kica' szent Lélec el-
len vétene. *Mar.* 3. 29.

1. *Ufus*
Refus.
Bucan.
pag. 34 q.
19.

Meg-tráfoztatna ma a' Sociniánu-
sóc, a' Samofatenianusóc, &c. kic ta-
gadac a' szent Lélec Istent, a' szent Há-
romságna harmadik Bemélyenec lenni
hanem

hanem azt tanítac: hogy a' szent Lélec
nem egyéb: hanem Istennec ereje az
embereknek fivékben, viszá élven a-
ma mondasával az írásna. *Luc.* 1. 35. R.
Virtus non accidentalis, sed essentialis, a'
Szent Lélec, azért mondatu Istennec
erejénec, mert az Isten az ő erejét, és
tselekedetit az ő Lelke átal jelenti meg.

Pendel.
pag. 159.

Ibidimo

2. Az Anabaptistác, kic azt kiáltot-
tác: hogy a' Szent Lélec nem vólt a'
Christus meg-dítsóitése előtt, viszá él-
ven ama' mondasával az írásna. *Ioh* 7.
39. R. De ott szól az írás a' Szent Lé-
leknek ajándékiról, mellyet Pünköst
napján vertec az Apostoloc.

Azért hidgyűnc a' szent Lélec Ur I.
stenben, kinec nevében meg-keresztel-
kedtűnc, és imádgyc egyenlőképpen,
mint az Attyát, és Fiut. 2. Meg-nelzo-
morisuc ötet; hanem magunknál tar-
tjuk meg *Vism.* pag. 139.

3. *Vsmo*
Horatio
rins.

Erre inditsana a' tanuságnac 6. felső
ekai.

Mouva.

CONCIO.

De Ecclesia Catholica.

In quaestiones Catechericas

LIV. LV.

L 4 TEX.

*...Mino amoz új Egek és az új föld, melyet én
teremték, és állanak előttem, az minden Ur.
az miképpen meg áll a ti magvartok és az hevétek*

TEXTUS. Esa. 66. 22.

Summa.

IGéri Isten az ő Anyaszent-

egyházának, mind ennyi vezedelme
közöt is állandóságát, és meg-mara-
dandó állapotját. Ps. 129. 1. 2. Nem
ok-nélkül mondgya, mert ennek eleit
fogván főc ellenségei voltak, az ő igye-
meksegeben mingyárt, Pharahó, anna-
utánna, ama' Babillonitác, Edomitác,
Moabitác, Philisteusóc, &c. Christu-
sidejében, Herodes, &c. Mostana' Lelk-
Babilon, &c. de mind annyi ellenség
köz-t is, vallyon el-töröltetetté valaha-
nem; hanem azt mondgya *in textu*
hogy még ál mint az Eg, és a föld &c.

Partitio.

Két dolgok adattának itt előnkben, elő-
ben a szent lelkében.

1. Jövendől az Anyaszentegyházna
és annac fiainac állandó és maradandó
állapattjáról.

II. Meg-erőssíti azon igiretit, &c.
Azt mondgya az Ur.

Questio.

I. *Mit ért az Új Egek?*

R. Nem érti az Egnec, és a földnek
utolsó *renovatio*ját, meg-ujjúlásokat,
kirólizol szent Péter, 2. Pet. 3. 13. Apo-
21. 1. hanem az Anyaszentegyházna
a' Christus idejében való meg-ujjítását
Esa. 65. 12. 18.

I. I. D.

II. De miért hasonlították az Anyaszent-
egyház az Eghez?

Questio.

R. 1. Mert ennek már edgyic része
az Egen vagyon.

2. A világosságokra nézve, mert
noha az Egen szépen világoskodnac a'
Hóld, Tsillagoc; de mind ezeknél vi-
lágosabb a' fényes Nap, úgy mint a' kitől
a' Hóld minden világosságát vész, szin-
tén így az Istennec Anyaszentegyházába
tündöklenc a' Lelki Tanitóc, kic az ő
világosságokat vészic ama' fényes Nap-
tól, az Ur Jesus Christustól, ki ez egész
világot meg-világosította, ki igazságnac
napjánac, *Mal. 3. 1.* hajnal tsillagnac,
&c. mondati *Apo. 2. 28.*

3. Miképpen hogy az Eg két tenger-
lyeken fordul, a' mint az Egnec vizsgálói
állattya, így az Anyaszentegyház, az
ő, és Új Testamentomon, a' Törvényen,
és az Evangéliomon fordul-meg, és a-
zon építettic.

4. Miképpen az Egen 12. Egi jegyec
vadnac, így az Anyaszentegyházban
tündöklenc az hitnec 12. leg-funda-
mentomossab ágazati, mellyec az Apo-
stoli Credóban bé-foglaltattac. (*12. Apostoli.*)

5. Az ő ki-terjedésére nézve, mert
miképpen az Eg el-burította az egész földet,
így az Anyaszentegyház, *Mat. 16.*
Mat. 28.

L 5

6. Az

6. Az ő állandóságára nézve, mert miképpen az Egec, noha az utolsó napon meg tisztíttatnac, újjíttatnac; mind az által az ő állattycokra nézve, mind ő-röcké meg állnac, így, &c. és a' mint hogy nincs olly erős, a' ki az Egeket levonhassa onnan felyül, így nincs, és né volt olly Tyrannus ellensége az Anyaszentegyháznac, a' ki ezt helyéből ki-mozdithatta volna, és el-törölihetné volna.

7. Az Isten tiszteletire nézve, mert miképpen az Isten az Egekben a' szent Angyaloktól, és szentektől ditsírtetic, így itt a' hivektől, erről mondgya vala: *Psalm. 132.* ez az én ditsőségemnek helye, itt lakazom, &c.

Questio.

III. Miért hasonlítatik földhöz?

R. 1. Az ő eredetire nézve, mert abból vett eredetet.

2. Mert még annac egygyic része itt ő földön vagyon, és vitézkedic.

TANVSAG.

Soha az Istennek Anyaszentegyháza, annyi *periculumban*, veszedelemben né foroghat, hogy az meg ne állyon, és ő-röcké meg ne maradgyon, mert ihon az Eghez hasonlittya ezt, melly az ő állattycára nézve ő-röcké meg áll.

I. Meg-

I. Megtetézicez 1. Az hasonlatoságokból, *in textu* mondati Egnec, az ő állandóságára nézve, &c. *vide supra.*

2. Mondatic hegynec, Istennec hegynec *Psalm. 2. 6. & 15.* 1. Mert mint a' hegynec el nem rejthetic magokat így az Anyaszentegyház végképpen soha el nem rejtezhetic; noha gyakorta ideig el-nyomattatic, mint Illyés idejében, &c. 2. Miképpen hogy nem lehet olly vihar, szélvész, hogy a' hegyeket helyekből ki-mozdithatná, hanem tsac meg-állnac öök, meg mozdulhatatlanképpen az ő helyekben, így nints az Anyaszentegyháznac annyi üldözése, hogy ő meg ne állyon.

3. A' hegynec az Eg felé emelkednec, így az Anyaszent-egyház siet az Egre, *Coloss. 3. 1.*

II. Mert az Anyaszent-egyháznac fundamentoma a' Christus, meg-mozdulhatatlan, *Eph. 2. 20. Matt. 16. 18.*

III. Mert az ő feje, és Királya meg-mozdulhatatlan, győzhetetlen, a' ki pedig az Anyaszent-egyházat meg-győzni akarja, elsőben annac Királyát győzzemeg, a' pedig győzhetetlen. *Psalm. 2.* Hát az ő orizága is el nem romolhat. *Luc. 1. 7. 33.*

IV. Mert Adámtól fogva eddig meg állot, és nem volt ollyan idő, mellyben Isten-

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Medul.
Ames. c.
28. Thes.
20.

1. Usus
Inform.

2. Usus
Refutat.

Ittenec Anyaszentegyháza nem volt,
volna, és meg nem tartatott volna, A
dántol fogva, Noëig, meg tartatott a
Sertnec háza népében, a' hamis Anya
szentegyháza Kainében. Noëtol fog
ván, Abrahámig, a' Semnec háza népé
ben, a' hamis a' Chámében. Abrahám
tol fogván, Mósesig, a' Jákób házában,
a' hamis az Esauében, Pharaohóban,
Mósestől fogván, a' Christusig, az izra
elitákban, a' hamis a' Moábitákban, Phi
listeusokban, Babyllonitákban, &c. és
környül lakó Pogányokban, a' Christus
idejében, az Apostolokban; a' hamis,
a' Phariseusokban; az Apostoloktól fo
gván, az Apostoloc Tanítványiban,
mind eddig: a' hamis Anyaház, a' Ro
mai Anti-Christus Országában.

Melly nagy boldonságban töríc hát
fejeket a Tyrannusoc, *Persecutoroc*; hogy
est el akarjác törólni. Mert ha az Ege
ket kézeckel földre le vehetic, ezt is el
törőihetic.

Oh melly igen vétkezne hát, és me
gtráfoltatnac a' Pápiśc, kic azt tanít
tyác, hogy az Anyaszentegyház: kic
tsufolás-képpen Cálvinista Anyaszent
egyháznac nevezne, nem mindenkor
volt; hanem tsac Cálvinus, s' Luther
idejektől fogva, holott ezec nem Uj
Tudományt hoztac, hirdettec; hanem
ugyan

ugyan ama' régi Apostoli tudományt
hoztác ki a' sötét rejtekből, mellyet ök
el-rejtettek, és nyomtac vala, holott
lehetetlen dolog, hogy a' Christus ö
röcké való Király lévén: országa nem
volt volna, &c. *vide Rationes.*

De így motskolódnac: Lutter, és
Calvinus, gonosz életec miatt hatták
el a' Romai Anyaházat, azért, &c.

R. Ezt soha meg nem bizonyíttýác;
hanem azért motskolódnac, hogy ez
zel nagyobb unalomban hozzác tuda
mányunkat.

2. Nem azoknac életokról vagyón
az szó, és villongás; hanem az ő tuda
mányokról.

3. *Dato, non concessio*, ugy volt volna
is, onnan né következne a' tudomá
nac hamis volta, mert szent Pál is elég
gonosz életű ember vala az előtt, de
ugyan nem mondhattya senki, hogy
hamis volt volna tanítása, tudománya,
és vallása.

Vitgáld-meg, ha tagja vagyé ennek
az igaz Anyaszentegyháznac? meg
tetzik ez, az Anyaszentegyháznac je
leiből, de mellyec azoc.

1. Az Evangeliomnac tiszta pradi
kálása, mert valaholot az pradiálta
tic; de a' hasonlatlan nem hirdettetic.
Esa. 55. 11. Rom. 1. 16.

2. Az

Objecta

3. Usus
Investig.

Signum

Signum

2. Az Sacramentomoknak a' Christus rendelése szerint való ki szolgáltatása, mert az igaz Anyaszentegyházban öltözve költötte ez kettőt a' Christus, *Mass.* 28. 28.

Signum

3. Az Ecclesiái fenyítéc, a' mely tiszta tán tartja az Istennéc Anyaszentegyházát, mert az Isten tiszta szeretet, és a' mely az ő gyülekezete, de azt tisztán tartja, mint régen az Izraél, taborából ki-rekesztette az Belpoklofokat, és a' Salamon Templomábolis; így a' szent Pál. *1. Cor.* 5. 5. noha ez nem mindenkor, és nem minden helyben vitethetic végben; de ama' két első, leg fundamentomossabb.

2. Vigáld meg ellenben, a' Romai Anyaszentegyházát, valamely Anyaszentegyházban, nem a' tiszta Evangelium, hanem a' Pápa találmanyi praedikálnac, nem tisztán; hanem focmotsockal egyvelitvén a' Sacramentot szolgálattatya ki, a' bűnösöket *allerállják* Templomokban, &c. az a' hamis Anyaház, &c.

43 *Psalm*
Consol.

3. Vigasz: Ne fély hát Istennéc Anyaszentegyháza, mert valamiként az erős kősziklákat, a' hegyeket, és az Égeket, nincs olly erős szélvész, ki helyekből ki-mozditsa, így, &c. Mert a' te szed, Királyod öröke való, hát, &c. Mert a' szél

a' szél veszec el, nem forditnác: *Mass.* 7. 24. ad 27. Mert a' pokol kapui, nem birnac veled. *Mass.* 16. Mert a' mint hogy a' tenger vízésenki kezevel ki nem meritheti, így téged is senki el nem fogyathat.

Légy hát te is állandó, ha ennec a' lelki anyánac igaz fia tagja vagy.

1. Erre indítson azoknac nagy karoc, kic ebben nem áthatatossac. *Mass.* 10. 13.

2. Azoknac jutalmoc, kic ebben állandó. *Apo.* 2. 10.

Quoniam locus de aeterna Dei praedestinatione, seu de Electione, & reprobatione, oritur ex loco de Ecclesia, & quia Ecclesia Catholica, quam solum Deus elegit, includit in se electionem, itaque sequitur de electione.

CONCIO.

De Electione.

TEXTUS. *Ep.* 1. v. 4. 5. 6.

Három dolgokat ad előnkben az Apokal, e szent Ietzkében.

Partitio

1. Tá.

I. Tanít a' mi örök életre való el-választásunkról.

II. Annac idejéről.

III. Annac végéről.

Quaestio.

I. *Miseda el-választást emlegetsen.*

Rz. A' választás két féle; vagy örökre való, mellyel az Isten örök időktől fogván szabados akarattya szerint ki-választot a' kiket akart a' kárhozatnac sárából, az örök életre, hogy azokban megmutassa az ő irgalmasságát. A' kikerkart ismétlen; azon szabados akarattya szerint ott hagyott, a' kárhozatnac sárában, hogy azokban megmutassa az ő igazságát.

2. Idő szerint való választás, mellyben amaz örökre-való el-választás, mi bennűnc ki-jelentetic, melly nem egyébi, hanem a' szegény bűnösnek belső, és hatható el-hivatala; melly némellyeknek éléb, némellyeknek utóbb esic, *Mat. 20. a' v. 1. ad 15. & Act. 9. 4. 14. 15.* a' mi lette kénc szol az elsőről.

T A N V S A G.

A' mi örök életre való el-választásunk nem a' mi érdemünkől, vagy jószágot tselekedetünkől vagyon; hanem csak egyedül az Istennek ingyen való irgalmasságából, és jó kedvéből. *1. s. 6. Eph. 2. 8. 9. Rom. 11. 15. 16. Job. 15. 19.*

I. Mert

I. Mert szabad a' teremő a' teremtet *Ratio.* állattal, mert oly szabados Ur ő: hogy a' kiket akart irgalmasságnac edényévé tette, a' kiket akart kárhozatnac edényévé, mint a' fazakas *Rom. 9. 20. 21.* és mint ama' szőlős garda, *Mat. 20. 15.*

II. Mert a' hit és a' jó tselekedetec, *Ratio.* gyűmölcsai az el-választásnac, és soha meg nem előzic az el-választást; hanem következec, az választás után. *Act. 13. 48. Rom. 11. 7.*

III. Mert minnyájan haragnac fia *Ratio.* voltunc, *Eph. 2. 3.* és meg holtunc vala a' bűnben; *Coleff. 2. 13.* azért semmi jó nem volt bennűnc, a' melly az Isten arra indithatta volna: hogy minket fel vegyen a' kárhozatnac sárából, és az örök életre választson. *2. Cor. 3. 5. Phil. 2. 13.*

Meg tráfoltatnac innen; 1. A' mostani szomszéd arvasiac, kic azt tanittya: hogy azért választot el Isten némellyeket az örök életre, mert őráktól fogva látta azoknac hiteket, tudni-illic: hogy azok fogná chinni a' Christusban, és az hitben végig meg maradni.

2. A' mostani némely Pápistác, kic azt tanittya: hogy azért választot el Isten némellyeket az örök életre, mert látta azoknac hiteket, és jó tselekedeteket, és attól indult azoknac el-választásukra; de mind ezeknek meg-tráfolása-

M

ra

I. U/ny
Respi.

ra elégséges az két utolsó ok, és a' tanusá-
goknak erősítő locusoc, bizonyosságoc.
Vide ad hac Vendolinum pag. 100. 66.

2. *Usum
Inveſtig.*

Vilgáld meg azért te, ha el választat-
tál az örök életre? ezt pedig egyebün-
nért soha úgy meg nem tudhatod, mint
az el választásnac gyümöltseiből; de
mellyec azoc?

R. Jól lehet minden lelki jóc, mellyec
a' Chrístusban nekünk ajándekoztatnac,
mind a' választásnac gyümöltsi, minémű
az ujjá születés, meg- szentelés, meg-
igazítás, Fiuvá való fogattatás, meg-
dicsőítés; mind az által e' szedben vehe-
ted ezt, az el- hívattatásból, hitből, és
meg- térésből, melly a' hitnac gyümölt-
se, ez kettő kiválképpen, való tapa-
lható jelei: 1. A' hit. 2. A' Poenitentia-
tartás. *Act. 13. 48. Eph. 1. 4.*

3. *Usum
Horat.*

Serkeny- fel azért oh Kereszttyén Lé-
lec, az Istennec ebbeli jó voltánac ma-
gasztalására, kövervén ebben az Apo-
stolt, *Rom. 11. 33.*

Erre pedig inditon:

Motiva 1.

1. Mert nem a' te érdemedből, vagy
jó tselekedetedből, (mert ilyen semmi
sem vala benned) hanem ingyen való jó-
kedvűből szánt meg tégedet az Isten.

Motiva 2.

2. Mert te is azon sárból való vagy,
a' kőből a' kárhozatnac edényi, szabad-
volt volna veled, ha ott hagyott volna.
Eph. 2. 3.

3. A' véghetetlen gonofznac meg-
gondolása, mellyből ki- hozott az Isten
tégedet.

Motiva 3.

4. A' véghetetlen jónac meg- gondo-
lása, mellyben bé- állatott. *Mat. 15. 34.*

Motiva 4.

CONCIO.

De Electione eadem.

TEXTUS. 2. Tim. 2. 19.

OKot adott erre szent Pál-
nac, némellyeknek, nevezet sze-
rint: a' Hymeneusnac, és Philétusnac,
Evangeliumi igazságtól való el- szakadá-
sóc, *2. Tim. 2. 17. 18.* mellyről azt mondgya az
Apostol: hogy noha azoc el szakadtac;
mind az által, azzal meg nem változott
az Isten el- választásánac Decretoma,
mert azoc nem Isténé, i. e. nem választ-
tottac voltac; hanem tsac külső képpen
vallottac az Evangeliumot, mint: 1. *1. Joh. 2.*
19. és Hypocritác voltac.

Exord.

*Két dolgot ad előnkben az Apostol ez
szent leczkében?*

Partitio.

I. Az Isten el választásánac meg- vál-
tozhatatlanságát tanította.

II. Az igaz hiveknek, választottak-
nac tiszteket írja meg, hogy valaki igaz
választott hive Istennec; de annac el-

M 2

kell.

kell távozni a gonosztól, és hamisságtól.

Quaestio.

I. Miért hasonlítva Fundamentomhoz az elválásnak Decretumát?

R. 1. A Fundamentomnac elsőségére nézve, mert miképpen az épületben, mindeneknec előtte a fundamentomra követeztetie le, és a fundamentomra következnec ostan a több minden épületec. Így a mi örök életre való felépülésünkben, és a léleknek bűnből való felépülésénec első fundamentoma, az elválás, és abból következtet ostan a léleknek minden felépülése, a bűnből, abból a hit, Act. 13. 48. a megtérés. Rom. 8. 29. 30. Eph. 1. 4.

2. Az ő megmozdulhatatlanságára nézve, mert miképpen a Fundamentom, az erős szelekben is megmozdulhatatlan, éppen megál, így az Isten elválásztásának decretoma meg nem változhatic.

TANVSAG.

Ez Isten elválásztásának Decretoma megváltozhatatlan. in textu, & Eph. 54. 10.

Ratio.

I. Mert az Isten ő maga is megváltozhatatlan. Matt. 3. 6. hát az ő Decretomának is olyannac kell lenni, Matt. 24. 35.

II. Mert

II. Mert az ő ajándéki megbánhatatlanoc. Rom. 11. 19.

I. I. Mert megtsalhatatlanoképpen következnec utánna az elválásztásnac az ő gyümöltsi: a hit, Act. 13. 48. a megtérés, az örök élet. Rom. 8. 30.

IV. Mert Isten nec erejével és kezével őriztetnec, és tartatnac a választottac az idvességre. 1. Pet. 1. 5. Psal. 37. 23. 24.

V. Mert az Ur Jესus Christus a választottakat, az ő mennyei szent Atyának kezében ajánlotta, és az ő szent Atya előtt mindennap esedezic érettec, hogy meg ne fogyatkozzék hítec. Ioh. 17. 11. 12. 20. Kivolna pedig a ki azokat az Atya Mindenható Istennek kezéből ki ragadná.

VI. Mert olly erős Pásztorlás alatt vadnac: hogy tsac lehetetlen soha elveszniec, Ioh. 10. 29. 28. Rom. 8. 38. 39. Matt. 24. 24.

Megtsáfollja ez a szomszéd atyafiat, kic az Isten elválásztásának Decretomát változhatónac taníttya, és azt mondgya: hogy az elválasztot ember, az Istennek elválásztásának kegyelméből kiéshetic; és ellenben, hogy a hitetlen Isten kedvében juthat, és megtérhet, Bucan pag. 410.

Holott meg hallanc oda fellyebb, az okokból. (recens.) Oh melly foclelkeket

M 3

1. U/nt
Refut.

Éket meg őle ez tudomány, mert ha az
Kerelatyén Lélec a' maga erejében ; és
nem Isteni erőben kezdi helyheztenni
elválasztásának áthatatóságát, bizony
minden lelki vígasztalástól meg fosztat-
tic, és ha így kezdi érteni a' lélec az el-
választásnak változandó állapottyát,
mitsoda erős bizodalma lészén a' lélek-
nec? semmi; hanem tsac fél, retteg, kétel-
kedic, hogy az Istennek kedvéből ki esic,
és örök veszedelemre mégyen. De itt
azt mondgyác:

Object.

1. Lám Saul, Judás, ki-estec.

R. Tsac a' tisztre voltac választottac;
nem az örök életre.

Object.

2. Lám Móses azt mondgya: törőly
ki engemet az életnek könyvéből, &c.
Exod. 32. 32.

R. Két képpen kell érteni a' Móses
szavait.

Vide ad
hac Fel-
egybazist.
pag. 143.
144.

1. Mával kell érteni: Ha lehetséges
volna Uram, inkább engem törőlnél ki;
hogy sem ilyen nagy népet veszténél el.
Igy szent Pál. *Rom. 9. 3.* kívánnéc inkább
átoc lenni, &c. hogy sem az én nemze-
tségem, az Izrael, egészen el-veszne, és
meg vettetnéc.

2. Oszán mi talám nintsen ez a' Mo-
ses könyörgése fogyatkozás nélkül, mert
ha Isten azt meg halgatta volna, az Iste-
ni méltóságnac (ki loha meg nem vá-
toztic)

toztic) ellene volt volna, melly méltatlan
kivánságban nem is halgattaték meg;
hanem inkább feddés képpen felel Isten
néki, mikor azt mondgya: *vers. 33.* A ki
vétkezet azt törőlm én ki, noha két di-
tsíretes dolog nagyon benne:

1. Hogy ezzel az Isten ditsóságát ol-
talmazza. *vers. 12.*

2. Az ő nemzetinéc szeretete, hogy
azt a' maga kárhoztatásával is kész volt
volna meg-menteni, ha lehetséges volt
volna.

3. Lám ōoc helyen fenyegetőztic Isten,
hogy némelyeket ki töről, kivág. *Exod.*
32. 33. Rom. 11. 21. 22. Iob. 15. 6.

R. Mind azokat nem a' hivekről kell
érteni, kik hit által ugy oltattac bé Chri-
stusban, hogy gyümölcsöt teremtsenec;
hanem a' Hýpocritákról, kik (*quoad ex-
ternam professionem & secundum opinionem
Hominum*) tsac szájockal vallyac mago-
kat Christus tagjainac lenni, és az embe-
rec előtt mutogattyac keresztyénsége-
ket; de valósággal bűnben élnek; és
ilyekről szol. *tit. 1. 15. Psal. 69. 20 lege. 6. e.*
jelentis ki Uram hitetlenségeket, e világ
előtt, had lássa e' világ, hogy nem olly
tiszta az ő szívec, és életec, a' mint az em-
berc előtt mutogattyac.

Oh melly igen vétkeznec azoc az em-
berc, kik ez tudományból a' bűnre való

M 4

íza.

Ibidem
pag. 143.

U/ao
Redarg.

szabadságot, és okot vesznec, mikor azt mondgyác; de ha a' válfatás meg változhatatlan, ha az válfatottac Isten kedvéből ki nem eshetnec, akar mit tselekedgyem, hát el nem kárhozom; Oh el fejt Lélec, az ördög találta volt ezt az Argumentumot, hiszem meg hallád, hogy az el válfatás egyben nagyon köve az hitel, bűnből való meg téréssel, és jó tselekedeteckel; Rom 8. 30. és valaki el válfatott az örök életre, de lehetetlen annac meg maradni a' bűnben, meg nem térni. (noha ideig azok is bűnben eshetnec, mint loc Szentec szomorú példái a' u' atyác,) *prædestinatus ad finem, prædestinatus ad mediam.*

4. U'no
Causas.

Oh szegény meg tért Lélec, melly nagy vigasztalódra vagyon e' tudomány, holott azt hallod: hogy a' te idvezüled nem a' te gyenge, hamar el eső erődben áll; hanem az Isteni erőben; *Psal. 37. 1. Pet. 5.* hallod hogy az Ur Jesus Christus az ő szent Attyánac kezében bizott, hallod hogy az erős Judából való Oroslán Christus a' te Pástorod; Kítsoda a' ki téged el veszthetne, sem élet, sem halál.

Rom 8. 34.

CON-

CONCIO.

De Reprobatione.

TEXTUS. Rom. 9. 18.

Melly rettenetes Istennece

Exordium

igazságtól származott büntetése legyen Istennece, a' szívnece meg keményítése, az olly rettenetes büntetése Istennece, *Ier. 50. 4.* hogy az olly ember: akar mit lásson, akar melly nagyságos dolgokat halljon; de szívében nem veheti és meg nem térhet, példa erre, a' meg keményült, vakult Sidság, kic noha Idvezítőnc tanítását halgattac, tudait láttac; de meg nem térheténec. *Matt. 13. 15. Iob. 3. & 18. 6.*

2. A' Saul meg győztetett a' Dávid ártatlanságáról. *1 Sam. 24. 17. 18.*

3. A' Judásnac meg jövendöltetett a' Christus el-adattatása. *Matt. 26. 21.*

4. A' Pharahó mennyi tsapásokat szenvedet, *vers. 17* de ugyan nem ismérté meg Istent. Erről szól az kezűnc alatt lévő lezkeben, *vers. 17. 18* a Pharisaeusoc, *Iob. 7. & 8.* és Acháb, *1. Reg. 22.* példái is ide járulnac.

Siabados Uraságát az Istennece, az Apostol előnkben adgya.

Summa.

Két dolgot ad előnkben az Apostol ebben a' szent lezkeben.

M 5

Partitio.

1.

I. Az Istennek irgalmaságát.

II. Az ő igazságát taníttya.

Quaestio. I. Vallyon nem lesz né oka a' bűnnek az Isten, hogy a' meg keményítéss Istennek tulajdoníttya az Apostol?

R. Nem, mert a' meg-keményítés nem annyiban tulajdonított Istennek; a' menyiben a' véte, (mert az tsac az embernek tulajdonított;) hanem a' mennyiben a' bűnnek erős büntetése; annyiban tulajdonította a' szent Pál, a' meg-keményítést Istennek. De hogy jobban meg értsd: kétféppen mondatik az Isten meg-keményíteni.

1. *Permissive*; akkor, midőn az esetben hadgya az embert, és a' bűnnek, kárhozatnacsárából fel nem veszi az Embert, és az idvességnek eszközeivel meg nem ajándékozta. *Rom.* 8. 18.

2. *Effusive*; midőn az embert a' megtselkedet bűnért úgy meg bünteti az szivnek keménységével, hogy látván, állson; de ne érezzen, &c. így büntet meg az szivnek keménységével a' Sidor. *Matt.* 13. 15. Így bünteti meg az Evangeliumi igazságnac meg nem bősüllőit. *2. Thess.* 2. 10. 11. Így az ő szent parantsolatához való engedelmességét; *Psal.* 81. 11. 12. 13. Így a' szó fogadatlan Pharaoh. *Vide Felegházám pag. 221.*

2. Meg

2. Meg keményíti az ember maga önön magát, midőn az ember viszá el az Istennek hofszu ideiglen való várakozásával, és a' büntetésnek el-halasztásával, hogy az Isten mindgyárt meg nem bünteti a' bűnt, el-bizakodik az ember, és meg keményedik a' bűnben.

3. Meg-keményíti a' Sátán-is Isten engedelméből az embert, midőn a' hazug Prophéták által meg-tsallya az embert; így keményített meg az Acháb, hogy az igaz Prophétát, Micheást meg-vetette. *1. Reg.* 22. 21. 22.

II. Kiket keményít meg?

Quaestio

R. 1. Evilágnac nagyob részét. *Matt.* 7. 12. & 10. 26. *Item*, Ne fély kitsiny sereg; A' példák is azt mutatták: 1. a' víz özönben, 8. lelkek. Sodomában, 4 lelkek. A' Bél poklosoc közzül, egy találatéc igaz.

2. Többet a' nagy rendekből, hogy sem a' szegény rendből. *Es.* 61. 1. *Matt.* 11. 25. 26. 1. *Cor.* 1. 2. 6. 3. 7. & *Matt.* 11. 53. *Iob.* 7. 48. 49.

TANVSAG.

Az véghetetlen böltseségű; és szabad akaratu nagy Isten, némelyeket el-választott, és fel-vett, némelyeket pedig meg-vetett, és a' bűnnek sárában hagyott.

1. Hogy

Ratio.

I. Hogy a' választottakban irgalmas-
ságát , a' megvetettekben igazságát
meg-mutathatná.

Ratio.

II. A' hasonlatosságok-is erre mutat-
nac. Rom 9. 21. A' fazekas példája. 2 Tim.
2. 20. A' nagy ház példája. A' Szerő pél-
dája. Luc. 3.

Ratio.

III. A' példác erre mutatnac. verf. 13.
Jácob, Esau, Péter, Judás, Dávid és Saul,
kic egyen' ő bűnösök voltak ; de még is
azoc között a' bölts Isten egyiken kő-
nyóruít, a' másikat meg-vetettes

Ratio.

IV. A' mindennapi *experientia*, sokan
hallották Urunc tanítását. Matt. 13. De
nem minnyájan hitték a' szent Pál, és Ba-
rabás tanítását, *Act.* 13. 48. a' szent Pálét.
Act. 18. 24. ez mai napon-is láttuoc, hogy
nem minnyájan hivattatnac el , kivál-
képpen ama' szívet meg-lágyító, és bűn-
ből ki hívogató szent Léleknek titkos
ereje által, nem minnyájan térnek meg ;
hanem sokan a' bűnben vesznek el, nem
tsac az Evangeliom nélkül valo pogá-
nyok között ; hanem még a' látható A-
nyaszentegyháznac tagjai között is.

Ratio.

V. A' fel-támadás-is erre mutat, mert
nem minnyájan örök életre támadnac
fel. *Den.* 12. 1. 2.

Vétkeznek hát ez ellen a' szomszéd a-
tyafiak, kic az el-választást közönségé-
né mondgyác, és azt taníttya a' Pápi-
stác.

stákkal edgyütt, hogy senkit Isten a' bű-
nért nem rendelt örök veszedelemre ;
hanem mindeneket el-választott az örök
életre. Illyen ok , és *Conditio* alatt, hogy
ha hisznek, de ha ez így volna , mikép-
pen mutathatná meg Isten az ő igazsá-
gát, osztán mind a' példác, mind az *ex-
perientia* , (*supra*) mind a' fel-támadás
dolga ez ellen tanitnac , mert így a' po-
kolra senki nem támadna fel , mert ha
mindeneket el-választot Isten, minde-
neknek idvezülni kell , mert az Isten
Decretoma meg nem változik, *ut supra
vide Vendel.* 179. pag.

1. De azt mondgyác : 1. Tim. 2. 4. Ki *Object.*
mindeneket akar idvezíteni, &c.

R. Akar, h. e. parantsollya mindenek-
né a' megtérést, de ha mindéket akarna
szent Léleknek titkos ereje által idvezi-
teni, meg-téríteni ; tehát mindenec id-
zülnének. *Psal.* 115 5. 2. *Omnis h. e. in ge-
nera singulorum non in singula generum, vel
resinguitur in Omnes electos.*

Vilgáld meg, ha nem vagyé meg-vet-
terett, eszedben vehed az el-választásnac
gyümölcsiből. 1. Erzedé hogy a' te szí-
ved meg-lágyult , és ki-hivattatott a'
bűnből. Rom. 8. 30. 2. Erzedé a' hitet,
poenitentia-tartást, melly a' hitnek gyü-
mölse : a' meg-térés, és jó tselekedé-
tec ; ha így vagyon, ne fély ; ha pedig
ez-

2. *Ufus
Inveſt.*

ezeket nem érzed, könyörögj az Isten-
nec, hogy a' te szivedet lágyítsa meg;
mert meg-értéd, melly nagy büntetése
Istennec, midőn oltán az embert szájára
botsáttya, és meg keményíti.

2. U/m
Moras,

Intetel, *vers. 19.* hogy valamiképpen az
Isten ellen valo versengésre. vetélkedé-
sekre ki ne fakadgy, ezeken kívül ne
kérdőzödgyl; hanem inkább tsudálko-
zál Augustinussal, *h. e. disputare vñ hic ma-
cum, mirare posuim*, így tsudálko-
zál, ma-
gasztallya a szent Pál Istennec tsudálatos
bölcsességét. *Rom. 11. 33. ad 36.*

C O N C I O.

De peccatorum remissione.

In quaestionem Catechetica

LVI.

TEXTUS. *Esa. 55. 7.*

I Géri az Vr az ő kegyelmét,
a' meg téré bűnösöknek.

Summa.

Partitio.

Három dolgot jelens meg ebben a' szent
lelkében a' Propheta.

I. Inti a' bűnös embert.

II. A' meg-tért bűnösnek tett igiretit
Istennec adgya előnkben.

III. Azon igirevínec egy erős ockal
valo meg-erősítését.

Mile

Mi legyen a' bűnnek meg
botsátása?

Quaestio.

R. Ama' mi nagy adótságunknac,
és sartzunknac meg-engedése, melly lé-
sien az Istennec irgalmalságából, a' Chri-
stus érdemeért; a' holott három dologc
vadnac.

1. Hogy a' bűn adótságac, sarczac
mondatic, nem-is ok néikül; mert mi
az első teremtésben az Istennec nagy és
meg bertsülhetetlen ajándékát vettük va-
la el: de mi azt magunc vesztettük, té-
kozlottuc el, és adótságmaradtunc ama'
ezer talentommal, melyről monda Isten:
Gen. 2. 17 Sarczac mondatic, mert ugyan
ackor az őrdög nec őrdöckévaló rabságá-
ba estűnc.

2. Ezen a' finitióban vagy on a' bűn-
botsátnac szerző oka; midőn látna
bennünket Isten, ebben a' veszedelem-
ben, meg-szána bennünket. *Eph. 2. 8. 9.*

3. Midőn mi azt az adótságot, *h. e.* az
őrdöc halált meg nem fizethetnéc, mi-
től inditratott Isten annac az adótságac
meg-engedésére.

R. A' Christus elég tételiről; mert ő
vállalta fel értűnc azt a' halált. *Rom. 5.
8. 10.* és azzal fizette meg a' mi sarczun-
kat, és adótságunkat az Isten igazságac
kebelében. Ezért mondgya már az Irás.
Mat. 10. 43.

T A 2

TANVSAG.

Tsac egyedül a' meg. téré bűnösök-
nec bűnőc bocsáttatnac meg Istenből;
in texm, térjen meg az Urhoz, és köyö-
rül rajta.

Ratio.

I. Mert az szentírás sohol nem ígér
a' bűnös embernek bűn bocsánatot *sim-
pliciter*; hanem mindenűt *sub hac condi-
tione*: ha a' bűnös meg tér. *Esa* 1. 16. 17. 18.
Jer. 3. 12. *Ezech.* 18. 30. 31. 32. *1. Cor.* 13.
Rom. 8. 13.

Ratio.

II. Mert a' frigy kötésnek módgya is
azt kívánja: hogy ne tsac az Isten te-
gyen kötést, és ígeretet az embernek;
hanem az ember is kösse magát, és ígér-
jen Istennek jó életet, mint az Abrahám
példája mutattya: lélszek te Istened, de
te is járj az én utaimban, így a' szent Ke-
reszttségben az Isten is fogadást tett né-
künc; de mi is köteleztűc magunkat a'
szent életre.

Ratio.

III. Mert a' Christus tsac a' meg. téré
bűnösökért jött, és tsac azoknac használ-
ta ő halála. *Matt.* 9. 13.

Ratio.

IV. Mert a' szent írásbéli példák is
ezt mutattya: hogy tsac azoknac bű-
nőc bocsáttatnac meg; kic igazán az ő
bűnőkből meg. tértec. Dávid: Publica-
nus, a' tékoló fia, Péter, Mária; de a'
kic meg nem tértec, azoknac bűnőc meg-
tartat. Cain, Judás, &c.

Oh melly igen vétkesnek hát a' fer-
telmes életben élő emberek, a' testi bá-
torságban el. merültec, meg. térhetet-
lenec, kic vízfűz á élne az Istennek irgal-
matságával, és azt mondgyác: de meg-
bocsátja Isten, de azért jött a' Christ?
nem az igazakért; hanem a' bűnösök-
ért. *Matt.* 9. 13. De oh magadnac ilyen-
képpen hízelted bűnös, nem gondol-
lod meg hogy könnyű a' bűnt tseleked-
ni, mint a' kőnek tengerben merülni, de
vajki nehezen evezsz, és feslesz ki belőle,
nézd a' szentec példáit, kic mely kön-
nyen el estenec; de midőn osztán a' bűnt
meg. ísmértéc, és annac terhet érzettéc,
melly nehezenvifeltéc a' poenitentia teré
hite az oka: hogy gyakran a' keserve
írásra fakadtanac ki, mint: Péter, ru-
hájakat szaggattác, mint: Jósias, mel-
lyeket vertéc, mint: a' Publicanus, I-
stennec loc ostorát szenvettéc, sőt min-
den lelki vigasztalástól meg. fosztattac,
mint: Dávid. *Psal.* 51. *116.* 3. a' 3000.
emberec, *Mat.* 2.

Ha így vagy a' dolog, nosza tehát
akárminémű bűnös légy, térj a' te Urad-
hoz, akár kilégy, (*enumera peccata cor-
nuta*) parázna hadd el a' te bűneidet,
lopó, gyilkos, &c. mondgy ellene bű-
nődnek; és tselekedgyél jót.

N

De

1. *Ussu*
Redarg.

2. *Ussu*
Hortatio
vinc.

Oh

Motiva.
Media.

De miképpen. 1. Az ő emberne-
őldöklésével. 2. Az Új életnek köve-
tésével. 3. A' megterítő kegyelemért
való könyörgéssel. *Ier. 31. 18. Lament. 3.*
21. 4. A' bűn alkalmatosságának el-
kerülésével. Erre pedig inditsanak el-
zec.

Motiva.

Mandatu

Dei

Motiva.

Connexio

necessaria

1. Mert Isten parancsolja, és győ-
nyörködik benne. *Psal. 3. 4. 19. & 50*
7. 19. Mert:

2. Mert miképpen a' jó gyümölséből
ismértetik meg a' jó fa, így ebből,
mint az el-választásnak meg-salhatat-
lan gyümölséből ismérhetjük meg a'
mi el-választásunkat, el-hivattatásunkat,
és az igaz hitet. *Rom. 8. 30. Jak. 2. 18. 20.*
de valameddig ezt nem érzed magad-
ban, mind addig sem lehet bizonyos a'
te el-választásodról, és arról: ha vagy-
né néked igaz hited, vagy nintsen?

Motiva.

Officium

Christia-

num.

3. Mert azzal tartozunk, keresztyéni
tisztúnc, és Sacramentomi köteles fog-
adásunk azt kívánja, és tovább teremte-
sünknek, és meg-váltattatásunknak vé-
ge is arra mutat, mivel hogy nem fertel-
méségre, hanem szent életre teremtet-
tünk, és a' végre váltattunk meg, *Rom.*
8. 12. Epb. 1. 4.

Motiva.

Dignitas

nostra.

4. Mert a' mi méltóságunk azt kíván-
ja, midőn bennünket az irás Isten fiái-
nak nevez, és ő háza népének. *Iob. 1. 11. 12.*

Lélek

Lélek Templominac, *1 Cor. 3. 16.* Papok-
nac, Királyoknak, hogy miképpen a'
Papok meg-ölték a' barmokat, így mi a'
mi gonosz tagainkat, azért nem illic mi
hozzánk a' fertelmes élet, és miképpen
hogy a' Királyoc uralkodnac az Orzá-
gon, így kell nekünk is uralkodnunk a'
bűnön.

5. Hogy másoknak is jó példát ad-
gyunc, és meg-ellenességünköl is ne szí-
dalmazzassunk, és a' szent Lelket ben-
nünk meg ne szomorítsuk.

6. Mert ha meg nem ölöd a' testet:
erőt vesz a' ő Ember, és meg-öli tég-
det, és a' Isten a' szívnek keménységével
bünteti meg a' meg-terhetetlen embert,
Esa. 6. mint a' felső tanítás mutatja.

7. Az ígéret, mind ez életben, mind
a' más életben *Lev. 26. 3. 1 Tim. 4. 8.*

CONCIO.

De Resurrectione Universalis.

In quaestione Catechetica

L V I I.

TEXTUS. *1 Cor. 15. 42. 43. 44.*

KEt kíválképpen való dol-
gokat ad előnkben ebben a' szent
lelkében az Apostol.

N 2

I. A

Motiva.

Damnū

alienum.

Motiva.

Damnū

nostrum.

Motiva.

Promissio

Divina.

Partitio.

I. A' fel támadást tanította.

II. A' fel-támadásnak modgyát és minéműségét, mitsodá soc lészne a mi testeinc?

Quaestio.

I. Mit ért a rothadando testen?

R. Ezt a' halandó testet, melly halál alá rekesztetett, a' rothadatlanon penig az halhatatlan testet, melly soha meg nem hal.

Quaestio.

II. Mit ért a' gyalázatos testen?

R. A' bűnös testet, mert a' bűn tette gyalázatosísa a mi testünket, mint a' Ádám példája mutatya, ki az ártatlanságban nem fedezgeté az ő szemérmít; de a' bűben esvén: takargatá az ő gyalázatos testét. A' mást diúsóséges testnek nevezi penig. 1. A' bűn nélkül való ságra néve, mert szentec, és macula nélkül való c lesztec. 2. A' világoságra, és fényeségre néve, mint: Matt. 17. 2. 3. 4. A' Mozes példája-is ezt mutatya. Exod. 34. 30. ad finem. Phil. 3. 20. 21. 1. Iob. 3. 2.

Quaestio.

III. Miért mondatie ex életben e-
rőseleenne a test?

R. A' soc nyavalyakra, nyomoruságokra, és terhes munkákra néve, mennyi soc rendbéli nyavalyac, keferúséges nyomoruságoc, erős próbác, soc munkác fordulnac meg a' szegény romlott testen. Hatalmálnac mondatie penig a' fel-

fel-támadásnac utánna, mert mind ezek: től (recense) fel. szabadul. Apoc. 21. 4.

I V. Miért mondatik lelkesne?

Quaestio.

R. Azért; mert ez a' szegény test a' lélektől elevenítettie meg, és külső esz-közöc által tápláltat; mellyec nélkül nem is élhetne, minémű az étel, ital, ruházódás, lelkinec mondatie penig az után: nem az ő állattayára néve, hanem az ő állapottayára néve; mert az Isteni erőől ugy meg erőstítetne, hogy étel, irala lészén a' testnece a' lelki táplálódás, az Istennece színe látása Matt. 12. 29. 30. ugy hogy étel, ital, ruházat, &c. nélkül nem működne.

I. TANVSAG.

Felette igen tsudálatos változásokkal fognac meg-változni a' mi testeinc a' fel-támadásnac napján, in textu recense.

I. Mert a' szent Pál Apostol tanítása szerint, az öröc életben ama' mennyei embernece, és másodie Ádámna a' Christusnac, képit és ábrázattát kell minékünc viselnünc, a' mint hogy ez életben viseltünc a' földi embernece az első Ádámna romlott ábrázattát, melyből fel-épülünc az öröc életben. 1. Cor. 15. 48. 49.

II. Mert a' test, és vér nem bírhattya az Istennece Országát, b. e. ebben az állapotban. Apoc. 21. 27. Ugyan. is, miért

nem illethetné Mária Magd: a kertben az
Christust. *Iob.* 20. 17. Miért nem mehet
közel Mózes a csipke bokorhoz, mely-
ben az Úr vala, azért, mert bűnös vala,
még akkor. *Exod.* 3. 5.

Ratio.

III. Mert akkor a' földi természet,
ki-vétetia a' testből, és Egi s' Mennyei
természettel ruháztatik fel, a' melly a-
vagy tsac ebből is meg terczic: mert
olly könyűséggel ruháztatnac fel akkor
a' testec, mint a' levegő égben repeső
madarac, innen vagyon, hogy a' testec
könnyen tsachamar a' levegő égben fel-
ragádatnac, az után a' ditsóságban. *1. Thess.* 4. 17.

*Vnus
Consolat.*

Oh melly nagy vigasztalásodra va-
gyon tenéked ez keresztényen lélec, mikor
azt hallod: hogy a' te tested nem tsac
fel-tamad; hanem ugyan ilyen ditső-
séges állapattal is fel-ékesítettic. *1. Iob.*
3. 2. *Phil.* 3. 20. 21. Ugyan ezt bizonyítja
minden részeiben ez mi fel-vett lect-
kénc.

II. T A N V S A G.

Meg-táfolhatatlan, és el-kerülhe-
tetlen képpen meg kel lenni a' fel-tá-
madásnac. *1. 42.*

Ratio.

I. Mert a' Christus, mind testünket,
mind lelkünket meg-váltotta, és az örök
életis az egész embernek ígértet meg-
nem

nem lehet azért, hogy a' Lélec meg-di-
tsóúlyón, a' test pedig a' halálban ma-
radgyon..

Ratio.

II. Mert az Istennec irgalmassága azt
kívánnya, hogy a' hivec kic jó tseleked-
tec ez életben, meg-ditsóúttessenec a'
más életben; a' hitlenec pedig, kic go-
noszt tselekedtec, örökké meg büntet-
tessenec el enben, a' melly meg nem le-
hetre, ha a' fel-támadás meg nem lenne.

Ratio.

III. Mert a' lelki ísméret is ezt bi-
zonyítja, mellyet (halálokhöz közel-
getvén) meg-érzenec mind a' hitetle-
nec, mind a' hivec; a' hitetlenec, mert
azoc haláloknac idején inkább gyótród-
nec lelkek ísméretiben; a' hivec, kie
noha a' halál kinnyait szenvedic, mind
az által lelkekben örülne, mint a' Si-
meon. *Luc.* 2.

Ratio.

IV. A' fel-támadásnac elől-járó pél-
dái, mint a' Sunamitisnec gyermekinec
fel-támadása, *2. Reg.* 4. 34. 35. az Eliseus
teteme által fel-támasztatott ember. A'
Jayrus leányánac fel-támadása. *Luc.* 8.
41. Naimbéli özvegy fiának fel-támadá-
sa. A' Lázáré. *Iob.* 11. 11. &c. Jerusale-
méli szenteknec koporsóból való ki-jö-
vetelec-ísmét ama' sereg. *Ezech.* 37. 7.

Ratio.

V. A' hasonlatosságokból. 1. A'
Phoenix Arabiai madár felől azt írja:
hogy ha az meg-hal, az után az egi har-

mattal meg-nedvesedvén annac hamva,
meg-elevenedic. 2. Az apro állatots-
kác, férges, kic meg-halnac télben, és
az Élő fák. 3. A' magnac el-vettetése, és
ki ujjalála. 4. A' napnacle-nyugová-
sa, és fel-kelelé, az embernek álomban-
va ó bé-merülése, és ísmét fel-serkenés
se, mind ezt árnyéko-zác.

Ratio.

VI. Azoc a' képtelen dolgoc, mel-
lyekről szól szent Pál. 1. Cor. 15. 13. ad 9.
leje.

1. Ufus
Refut.

Tzáfoltatnac a' Saduceusoc. Matt. 22.
Athausoc, kic azt mondgyác: *Mors est
ultima linea rerum*; kic ugy élne, mint
ha soha fel nem kellene támadni, szá-
moradni, &c. de vigyázz, &c.

2. Ufus
Hortat.

Atta int bennünker, hogy támad-
gyunc fel a' bünből, öldököllyúc a' te-
stet, élyunc új életet.

Moti 1.

1. Erre inditsón ez: mert nem tsac
meg-kei halni; hanem felis kei támad-
ni, 2. Apoc. 20. 6. és minden tseleked-
tekről számot adni az Isten előtt. Jaj
lélzen pedig azoknac a' fel-támadás, a'
kicez életben a' bünnek meg nem hol-
tac; mert gyalázatra támadnac fel a-
zoc. Dan. 12. 7. 2.

Motiva 2.

2. Mert azoca' másodice halállal hale-
nac meg, melyből nints fel támadás.

Motiva 3.

3. Mert a' kica' bünnek meg-halnac,

a' má-

a' másodice haláltól meg-szabadulnac,
és az halá bol az öröc életre menne.
Rom. 8. 17. Apoc. 20. 6.

C O N C I O.

De Resurrectione eadem.

In quaestionem eandem Ca-
rechetica.

TEXTUS. Job. 19. 25. 26. 27.

KEt kíváltképpen valo dol-
gokat ad előnkben ebben a' szent
leczében a' szent Jób Pátriarcha.

Partitio.

I. Tanittya a' testnek fel-támadását.
II. Biztattya önnön magát a' fel tá-
madásnac idején, az Istennek ortzájá-
nac színe látásával.

T A N V S A G.

Azon testben támadnac fel az embe-
rec, a' mellyet ebben az életben viselte-
nec, és a' mellyet az halálban se-tettenec.

Δ

I. Okátadgya ennec Dávid, mert az
Isten ugy meg-örzi az igazaknacsón-
tyokat, hogy azoc kőz ül egy is nem-
vél-el. Psal. 34. 10. Luc. 21. 18.

Ratio.

II. Mert az Istennek igazsága azt ki-
vánnya, hogy a' gonoszoc a' melly test-

Ratio.

N 5 ben

ben a' gonofzságot tselekedtéc, abban lakollyonac a' más életben; a' hivec ellenben hogy a' melly testben a' nyomoruságot szenvedtéc, azon testben ditsó. állyenec. 2. *Thess.* 1. 6. 7. *Luc.* 16.

Ratio.

III. Mert a' lelki ísméret ezt dicállya, miért hálnac nehezen meg az hitlenec, ellenben penig, miért könnyen a' hivec; azért, mert tudgyác hogy a' melly testben sokat szenvedtéc, azon testben fel támadnac, és meg ditsóúlnec.

Ratio.

IV. Az hasonlatóságoc mutatryác, láttuoc hogy az melly mag a' földben vettetic, azon mag kél. A' melly fák el. hánnyác leveleket őszel, azon fák virágoznac meg Tavaszszal. A' melly nap, a' melly ember el. nyugoszi, az kél, serken fel. *Supra ratiōe 5.*

1. *Usum Refusus.*

Meg tázfollja az ma a' Socinianusok kat, kic azt taníttýác, hogy nem azon testec támadnac fel; hanem más testec teremtetnec.

2. *Usum Terisor.*

Retteni az hitetleneket, mert azon testben kel nékic lakolniok, akkor kiáltýác: hegyec szakadgyatoc reánc, &cet job vólt nékic nem születni, vagy az halálban maradni

3. *Usum Consolas.*

Ellenben vigasztallja a' hiveket azzal: hogy a' melly testben loc nyomoruságot viseltéc ez életben, azon testben nyugosznac meg az öröc életben. *Matt.* 25.

CON-

CONCIO.

De Vita Aeterna.

In quaestione Catechetica LVIII.

TEXTUS. 2. *Tim.* 4. 7. 8.

A' Szent irás a' Mennyeke-
nec Országát loc szép nevezetek-
kel illeti.

Exordium.

1. Nevezi Abrahám kebelénec. *Luc.* 16. 7. 16.

2. Paradisomnac. *Luc.* 23. 43.

3. Atya Istennec házánac. *Iob.* 14. 2.

4. Urnac öröménec. *Matt.* 25. 21.

5. Allandó várolnac, sz. Jerusalema-
nec. *Heb.* 13. 14. *Apoc.* 21. 10.

6. Nyugodalomnac, meg-hivesítési
nec helyénec. 2. *Thess.* 7. *Act.* 3. 19.

7. Láthatatlan, halhatatlan, ki-gond-
dolhatatlan boldogságnac. 1. *Cor.* 2. 9.

Kés kíválképpen való dolgokat ad itt es
lönkben ebben a' sz. leczykében az Apostol.

Partitio.

I. Az ő húségét, és vitézségét számlállya elé.

II. Az ő húségénec jutalmát;

I. Miért nevezi nemes harcznak?

Questio.

R. Az ő nem ére nézve, mert ez lelki harc, a' külső vitézeknec harcroc penig tsac testi.

2. Az

3. Az ellenségre nézve, mert hatalmas ellenségeikkel vagy on itt ügye a keresztyén léleknek; az ördög, 1. Cor. 12. 7. a test. Gal. 5. 17. e világ.

3. A jutalomra nézve, mert nemesebb jutalommal jutalmaztatnak meg a hívéc, hogy sem a külső vitézek. 9. 8.

Quaestio.

II. Mikképpen kell kinek kinek futni aze a pályát, és aze elcsutván az igazságnak koronáját el nyerni?

Rz. Hogy erre jobban meg-feleleheszünk, e négy dolgot kell tudnunc.

1. Mellyiclégyen annac a pályá futásnac úttya. 1. A poenitentia tartás, és meg-térés, melly nékül senki nem idvezülhet. *Ad.* 3. 19. Mit mond a Sz. Péter a Christus gyilkosnac. *1. Cor.* 2. 17. 18. 2. A nyomoruságoc. *Ad.* 14. 21. *A. poc.* 7. 14. *Matt.* 7. 13.

2. Kikégyen azon a Kalaúz? A belső a szent Lélec, a külső az Evangelió. *Psal.* 19.

3. Kikégyen a Kapu? A Christus.

4. A kults, az igaz hit. *Hebr.* 11. 6.

TANVSAG.

Minden Keresztyén Embernek bizonyosnak kell lenni az ő idveiségeről, *1. Cor.* 15. 2. 1. *1. Cor.* 15. 2. 1. *1. Cor.* 15. 2. 1.

I. A példákbol, a sz. Jó. *Job.* 19. 25. 25. A sz. Pál. *1. Cor.* 9. 26. *Phil.* 1. 6. *2. Tim.* 1. 12. A sz. János. *1. Job.* 3. 2. *1. Cor.* 15. 2. 1.

II. A Szent Lélec Istennec mi ben-
nunc való titkos munkájabol. *Rom.* 8. 15. 16. 16.

III. Az hitből, és az igaz poenitentia tartásbol, melly hit meg-tetzcic az ő gyümölséből; *Iac.* 2. 18. 10. *Rom.* 8. 30. mellyet ha magadban meg-érettel, magadra szabhad az örök életet. *Iob.* 6. 47. *1. Cor.* 3. 16.

IV. Az Apostoli Credónac utolsó ágazattyából is meg-tetzcic.

Meg-értsd eze a Pápistákat, kfc azt mondyác: nem tudhatta senki a maga idveiséget bizonyosan, hanem tsac az, a kinec Isten *per specialem revelationem* meg-jelentette, mint a Szent Pálnac. *Ad.* 9. De meg-halád fellyeb, és *1. Cor.* 2. 4. *1. Job.* 5. 10. de ez jele annac, hogy ők nem vették ama Fiuságnac lelkét: *Rom.* 8. 15.

Mint hogy még a választottak is nem lehetnek mindēkor egy aránt bizonyos-
sac idveiségekről, a foc probác, késértetec, és hittel tufakodo kételkedesec miatt, mellyec annyira el-nyomjác néha a hitet, mint a temérdec hamu a szikrát, azért kérjúc a minket meg-tanító, bizonyosá tévő Szent Lélec Ur Istent, hogy segillye fel a mi erőtelenségünket, nevellye hitünket, és légyen segítségel a mi hihetlenségünknek, hogy
dia

Ratio.

Ratio.

Ratio.

1. V/mo
Refutat.

2. U/mo
Horror.

diadalmassan meggyőzhetsük a' mel-
li ellenségünket, és pályá-futásunkat
elvégezvén: vehetsük el az igazságnac
koronáját. AMEN.

CONCIO.

De Justificatione.

In quaestiones Catecheticas

LIX. LX. LXI. LXII.

LXIII. LXIV.

TEXTUS. *Gal. 2. 16.*

Partitio.

KEt kiváltképpen való dol-
gokat ad előnkben ebben a' szent
leczkében az Apostol.

I. *Negativé.* Azt jelenti meg; mi által
nem igazulhatunk meg az Isten előtt.

II. *Affirmativé.* Azt jelenti meg; mi
által igazulunk meg Isten előtt.

Quaestio.

I. *Mi legyen a' megigazulás?*

R. A' mi bűneinknek megbocsátása,
és a' Jesus Christus igazságának nekünk
való tulajdonítása, avagy reánk ruháza-
sa, mert a' megigazulásban nem külömb-
ben tselekedsz Isten mi velünk, mint
amaz édes Atya tselekedék az ő rézközlő
Fiával: *Luc. 15. 11. ad 32.* a' holott kettőt
tselekedez az édes Atya az ő fiával.

Hogy

Hogy az ő álnokságát, attya ellen való
bocsáság tételeit meg engedé, és szemére
sem veté. *7. 20. 2.* Hogy az ő Fiát a'
leg-főbb, és szebb ruhájában felöltöz-
teté; *7. 22.* Szintén ezen két dolgot
tselekedsz Isten mi velünk. 1. Hogy
álnokságunkat el-törli. 2. Hogy az ő
szent Fiának törvénybéli igazságát úgy
reánk illeti, és nekünk tulajdonítja,
mint ha mi magunk tettünk volna igaz-
zat az Isten törvényének, és mint ha ma-
gunk töltöttünk volna be azt. *Gal. 4. 4-5.*

II. *Hány fele az igazság?*

Quaestio

R. Két fele. 1. *Iustitia personae.* A'
személynek igazsága, midőn valaki sze-
mélyében igaz, és bűn nélkül való, il-
lyen igaz nincs több a' Christusnál. *Rom.*
7. 13. 14. 2. *Iustitia Cause;* az ügyben
való igazság; midőn valaki ha szemé-
lyében bűnös-is; de azon ügyében igaz.
Psal. 131.

2. *Legalis;* Törvénybéli igazság; a'
ki be-tölti az Isten törvényét önnön ma-
ga, avagy a' maga személyében, mellyért
megigazulhat Isten előtt. *Rom. 3. 28. 2.*
Evangelica, sive Iustitia fidei az: a' ki be-
tölti az Isten törvényét másban, *h. e.* a'
Christusban, ez által mondgya szent Pál
itt hogy megigazulunk, mert mi tud-
ván azt: hogy az Atya Isten az ő sz. Fiát
minékünk attá egéjzen, *Rom. 8. 32.* azért
bizo-

bizodalmassan miénkétesíszűc az ő tör-
vénybéli igazságát is, *Gal. 4. 5. b. e.* az
az: el-híszűc, hogy mi érettűnc bé-
töltötte a' törvént, &c.

TANVSAG.

Nem a' jó tselekedetekért, hanem
tsac egy-dül az igaz hit által igazulha-
tunc meg Istennel előtte. *Habak. 2. 4.*
Rom. 3. 23. 24.

Ratio.

I. Mert soha a' mi tsackitsiny ideig
való jó tselekedetűnc, nem érdemelheti
meg az vég nélkül való örök életet, mert
a' mi jó tselekedetűnc (mivel nem tö-
kéletesec; hanem soe fogyatkozáso-
kal vadnac meg egyveledve azért) nem
hasonlítandó ama' ki-beszélhetetlen-
ditsőséghez. *Rom. 8. 18. 1. Cor. 2. 9.*

Ratio.

II. Mert azzal tartozűnc, és a' mi jó-
tselekedetűnc, tsac merő azon adósá-
s és köteleléség. *Luc. 10.*

Ratio.

III. Mert a' mi jó tselekedetűnc nem
miénc, hanem az Istené; és az övéből
adunc ő neki. *2. Cor. 3. 5. Phil. 2. 13.* A'
ki pedig az örök életet érdemmel akarna
el-venni, meg-kivántatnéc. 1. Hogy
az magáét adná. 2. Hogy olly hiba nél-
kül valóts' tökéletessé adna, a' ki el-é-
keznc az örök élettel, és a' kívül Isten
meg-elégedhetnc; e' pedig edgyic fűnt
meg, a' mi jó tselekedetűnkben.

IV. Mert ha a' jó tselekedetből kel-
lenéc meg-igazulni, soha a' lelki ísmé-
ret tsendes nem lehetne; hanem min-
denkor kételkednéc, hogy az Isten tör-
vényét bé nem tölthette, minden része-
iben, a' ki pedig egyben meg-rontya a'
törvént, az egész törvént meg-rontotta.
Iac. 2. 10.

Ratio.

V. Mert ez a' Christus érdeme, elé-
tétele ellen esnéc; mi szükség volt hát
a' Christusnac a' mi bűneinkért eléget
tenni, és mi érettűnc a' törvényhez il-
lendő sz.életet élni, ha az ember maga is
a' törvénnéc tselekedetiből meg-iga-
zulhat Isten előtt. *Gal. 2. 21.*

Ratio.

VI. A' Szentec példái is erre mutat-
nac, az Abrahám *Rom. 4. 3.* Innen va-
gyon: hogy a' régi Szentec nem meste-
nec bátorzkodni, és kérkedni jó tseleke-
detekkel Isten előtt; hanem meg-alá-
tác magokat, azt mondták: ne szállj
pörben mi velűnc. *Psal. 6. 10.*

Ratio.

Ísmérd meg hát innen nagy nyava-
lyáságodat; *Rom. 7. 24.* és nem magad-
ban, nem is a' törvényben keresd az
igazulást; hanem az Evangéliomban, a'
Christusban.

1. *Uss*
Inform.

Meg-tzáfoltatnac a' Pápiśc, kic a'
jó tselekedetekből várja idvességeket;
de azt mondgyác:

2. *Uss*
Refutatio

1. Lám Abrahám jó tselekedetekből
igazult meg. *Iac. 2.*

Object.

O

B.

Object.

R. Ugy az emberec előtt, de nem Isten előtt, Rom. 4.2. vide Ioh. 8.56.

2. Látni az Isten mind ez életben, mind a' más életben jutalmát ígiri a' jóteledetnec. *Quaest. 63. Catech.*

R. Az a' jutalom kegyelemből való nem érdemből.

3. *Usus*

Hortator.

Mot. 1.

Motiva 2.

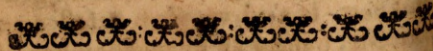
Azért tsac egyedül a' Christusban keresseled igazuláfodac.

1. Erre inditsanac, mind a' felső okok.

2. A' példác; mert valakie a' törvényben kerestéc meg, igazuláfokat, mind szégyent vallottac, mint ama' kérkedény Phariseus, ki azt mondá: böjtölök minden héten kétizer, &c. Ellenben a' Publicanus. &c. Erről mondgya szent Pál: hogy az Irael a' törvénynek igazságára nem juthator, mert a' törvénynek tselekedetiből akart meg-igazulni.

Motiva 3.

3. Mert nem a' munkálkodonac, hanem tsac a' hívőnec ígértetic a' meg-igazulás Rom. 4.5.

CONCIO.

De Sacramentis in genere.

In quaestiones Catechetica.

LXV. LXVI. LXVII. LXVIII.

TEX

TEXTUS. 1. Cor. 12. 13.

A' Christussal való lelki ed-

gyesülésünket tanítja az Apostol. Két kiválképpen való dolgokat ad itt előnkben ebben a' szent leczkében az Apostol.

I. A' Christussal való lelki edgyesülésünknek két meg-ismáthatatlá jel irsmátlálya elől, az első a' keresetséget mondgya; a' másodikat a' szent Vatsorában való pohárnac italát.

II. A' személyeket jelenti, kikre tartozic az a' lelki edgyesülés; minden személy válogatás nélkül, mind Sidókra, Görögökre, &c.

I. *Misodák a' Sacramentumok?*

R. A' Christustól redeltetett látható szent jegyec, mellyec ama' láthatatlan lelki dolgokat, b. e. a' Christust, minden lelki jó-téteményével edgyüt példázzac, ki-adgyac, mi reánc szabjac, és meg-persétlic, a' melly definitioban, négy tulajdonsági, és tisztei adatnac mi nekűnc előnkben a' Sacramentumoknak. 1. A' példázás, hogy az oc ujjal mutatgyac a' Christust, és az ő jó-téteményit. 2. A' ki-adás; hogy az oc, nem tsac ujjal mutatnac a' Christusa; hanem ugyan lezűnkben - is nyujtyac a' Christust, jó-téteményivel edgyüt. 3.

Exordium.

Partitio.

Quaestio.

Vide ad hac Volo lehinio Hungar. pag 183.

O 2

A mi

A' mi reáne való szabás, hogy azoc szina
tén ugy reáne szabjac a' Christus kegyel-
mit, igéretit, és jó téteményit, mint ama'
Tau berü, ama' Jerusalembéli igazakra
rájocszabá az Istennek megtartattatásoc
felől való kegyelmét, és igéretit, *Ezech. 9.*
4. Az el. persétlés; hogy azoc szintén
ugy meg. erősiac az Istennek igéretit,
mint a' Császártól adatott Nemes le-
velet meg. erősiaci az arra függesztetett
persét.

Quaestio. 11. *Mily dolog kívántatik a' Sacra-*
mentumhoz?

Materia *externa.* R. 1. A külső látható jegyec, mellyec a'
lelkiekre tanitnac, igazgatnac, és a' mel-
lyeket testi tagainkal veszűnc.

Materia *interna.* 2. A' belső láthatatlan lelki dolog, b. e.
a' Christus, minden jó téteményivel ed-
gyűt, mellyec mint hogy lelkiec, lelkűn-
kel, hitűnkel veszűnc el.

Forma *interna.* 3. A' látható jegyec között, és a' lá-
thatatlan lelki dologoc között való szép
meg. edgyezés, Harmonia, minémű a'
viz között, és a' bűnnec szennyéről meg-
mosogató szent Léleknek ereje között,
és a' kényér s' bor között; és a' Christus
teste, és lelkűnket tápláló vére között
vagyon.

4. Az Istennek elevenigéje, a' ki meg.
lelkesíti b. e. meg. magyarázza a' szent
jegyeknek értelmét, és azokat a' belső
titko-

titkokat, mellyeket a' külső jegyec pél-
dázna, ki. adnac, &c.

5. Meg. kívántatic az Isten kegyelmé-
nek igérete, mert ha Isteni igéretec nem
lesznec melléje kötve a' szent jegyek-
nek, nem leszen semmi erősiége a' Sa-
cramentomnac; példa erre az Abra-
hámna adatott környül. metélkedés,
melynece előtte jára az Istennek drága-
igéreti: Leszecz te Istened, és a' te ma-
godnac te utánnad. *Gen. 17. 8. 10. 1. Cor.*
10. 16. Ulyen igéreti Istennek ez: *hoc est*
Corpus meum; mellyben azt igéri, hogy
valaki azt a' kenyeret jó kézfűz. tel vési,
az az ember hitivel éppen a' Christus te-
stét vési.

6. Meg. kívántatic a' külső tselekedet,
b. e. a' tanító, hogy a' szent jegyeket ki-
osztogassac, a' halgatoc el. vegyecz és
véle éllyenec.

Forma
externa.

TANVSAG.

Tsac két Sacramentomoc vadnac az
Új Testamentomban, mert imé (*in textu*)
a' Christussal való lelki egyesülésünk-
nek tsac két külső jeleit számlállya elől
az Apostol. 1. A' Keresetséget. 2. A'
szent Varsorában való pohárnac lelki
italát.

I. Mert a' Christus tsac kettőt szerzet,
és parántsolt. 1. Keresetséget. *Matt. 3.*

Ratió.

11. & 21. 25. & 28. 19. 2. A' Szent Vatsorát.
Matt. 26. 26. & c. 1. Cor. 11. 23.

Ratio

II. Mert a' Christus tsac e' kettővel
élt, úgy mint Sacramentommal. *Matt.*
12. 13. & 26. 26. & Luc. 12. 17. 18.

Ratio

III. Mert az ő Test. tsac kettő volt a'
rend szerint való Sacramentom, a' kis-
dedeké a' környül metélkedés, az öre-
geké a' Hulféti Bárány; noha a' rend
kivül való Sacramentomoc fokban vol-
tat: mint a' veres tengeren való által
menetel, pé dárta a' lelki rabságból va-
lo meg-szabadulást; a' Manna, kőszik-
la, a' lelki táplálódást a' Christusban;
a' loc mosodáloc, ama lelki tisztulást;
a' frigy láda, az istennek jelen létel; a'
Noé Báránya, a' bűnnec őronéból való
meg-szabadulást.

Usum
Refutat.

Vide Vell.
Hung. p.
193 194.

Melly igen meg-táfollya ez Tudo-
mány a' Pápistákat, a' kic 7. Sacramen-
tomokat tanitnac lenni, és hozzá ad-
gyác czekhez 1. Az Egyházi szolgák-
nac fel-szentelésit, mellyben a' Püspök
maga reá télt az egyházi szolgára keré-
könyvet, tálat, páltori botot ad kezé-
ben, meg-keni, pilist nyir rajta, és reá
el-törőihetetlen bélyeget nyom. 2. A'
Bérmálást: mellyet nagyobra betsűlne-
a' keresztségnél, mert azt mondgyác,
hogy a' Bérmálással tételie tökélietése
a' Keresztség, mellyben maga a' Püspök
meg-

meg-keni a' vallásnac kíválképpen való
részeiről meg-kérdezett kerestelőt,
kelzkenőt téfzen reá, mellyet a' komák-
nac karmad napig nem szabad el vinni,
és az után artzul tsapja, &c. 3. A' Po-
nitentiát, mellyel az el-esett embert meg-
oldozzác. 4. Az utolsó olajozást, a-
vagy meg-kenést, mellyel a' Pap az ha-
lálhoz őrelgető emberne-
cét: szemét, füét, &c. olajjal meg-
keni, el-mondván az Litániákat, hogy
el-törőltesseneca' több Sacramentomok-
nac vétele után való bűnóc. 5. A' Sz.
Házasságot.

Intetel azért, hogy többre szemeidet
ne vesséd, hanem tsac ez kettővel ély
igazán, de miben áll a' Sacramentom-
mal való igazán élés; avagy miképpen
kellazzal igazán élni.

1. Hogy ha a' Christus rendelése sze-
rint éliz azzal, midőn az a' szerint oszto-
gattatic, honnan meg-tettzic hogy a' Pá-
pistác Sacramentoma, nem Sacramen-
tom, mert nem Christus rendelése sze-
rint osztyác, ki azt mondgya: igyatoc
ebből minnyájan, &c. ok pedig a' pohárt
nem adgyác mindennec.

2. Ha hiveknec, nem hitetleneknec
adattatic, és nem a' frigy nélkül valok-
nac. *Matt. 7. 6.*

2. *Usum*
Mortat.

3. Hogy hajó végre éliz azzal. 1. Az Istennec te hozzád tett igire inec meg-erősítésére. 2. A' te igéretednec és Istennec tett fogadásodnac meg-bizonyítására, erősítésére. 3. Bűnöd bocsánatjánac meg-erősítésére. 4. A' pogányoktól &c. való meg-külömböz-tesetedre.

CONCIO.

De Baptismo.

In quaestiones Catecheticas

LXIX. LXX. LXXI. LXXII.

LXXIII.

TEXTUS. Act. 2. 38.

Exordium

Mitsoda adott okot erre a' szent Péternec, ama' 3000. embernek szívbeli meg-keferevéséc, *vide antecedentia.*

Partitio.

Két kiválképpen való dolgot ad előnkben ebben a' szent lelkében az Apostol.

I. Inti őket a' szent keresztségre.

II. Hasznát jelenti meg a' keresztség-
nec, melynec olyan lelki haszna és ere-
je vagyon, hogy abban bűnnec bocsá-
nattyát és a' Szent Léleknek ajándékát
veszi.úc.

I. Val-

I. Valyon öly ol-válbátlan képpen öszve
vagyont kőszerve a' keresztségvel a' bűn-
nek bocsánattya, és a' szent Léleknek Uj-
já szűlt kegyelme, hogy az esac egyetül
a' keresztségnek vízzel edyűs adas-
tas-ókt

Quaestio

B. Nem. 1. Mert némellyeknek már
a' keresztség előtt szent Lélek adatott,
mint Jeremiásnac. Jer. 5. Keresztelő já-
nosnac. Luc. 1. 41. A' Kornelius, és a' véle
való híveknek, Act. 10. 47. Lydiának. Act.
16. 14. 5. Eunuchusnac. Act. 8. 36. 37. Né-
mellyeknek a' keresztségben, mint loc-
kisdedeknek; némellyeknek a' keresz-
tség után, mint szent Pálnac. 2. Mert
fokan meg-keresztelkednec; de Ujjá nem
szűlettetnec, mint Simon, Magus, és a'
Hypocritác. 3. Mert ha ez így volna, a'
keresztség előtt meg-holt kisdedek nem
idvezülhetnének. Job. 3. 5. Ez az oka, hogy
a' Christus az idvességet mellé köti, és
ígér a' keresztségnek, mikor a' hit mel-
lette vagyon a' keresztségnek; de nem
ellenben. Marc. 16. 16.

*Circum-
cisio erat
loco Bap-
tismi.*

TANVSAG.

Felette igen nagy ereje, és idvességes
hasznai vadnac a' keresztségnek, mert
ihon bűn bocsánator, szent Lelket ígért
az által Isten. De lássuc mitsoda hasznai
vadnac a' keresztségnek.

O 5

I. Haszn

1. Haszna ez: hogy az keresztség uj-
jal mutat a' bűnbotsánarra, és Ujjá szü-
letésre: és azoknac külső bizonsága, in
textu, ezt mondgya Ananiás-is a' szent
Pálnac. *Act. 12. 16. & Tet. 3. 5.*

2. Haszna ez: hogy a' keresztség által
a' Christusban bé-oltatunc, és ő véle
edgyesű ünc. *Gal. 3. 27.* Ezért monda-
tunc ő véle edgyütt el-temettetni a' ke-
resztség által, *h. e.* a' keresztség által ré-
szesűlni a' Christus el-temetésénec lel-
ki erejében, melly által mi-is el-temet-
tűnc bűneinknec. Mondatunc a' ke-
resztségben ő véle edgyütt fel-támadás
az az: a' keresztségben részt venni az
ő fel-támadásából, kinec ereje által mi-
is fel-támadtunc bűneinkből. *Col. 2. 12.*
ezt példázza a' keresztségnek vízében-
való bé-merülés, és abból való fel-e-
melkedés. *Hodie non est immersio in a-*
quam; sed effusio super caput; sed nihil ob-
stat.

3. Haszna ez: hogy az által bé-ol-
tattunc, és sámláltattunc a' Christus ti-
kos testében, az Anyaszentegyházban,
azért mondgya Szent Pál: hogy min-
nyájan egy Lélec által egy testé keresz-
telkedtűnc, *h. e.* edgyesűtűnc a' keresz-
ség által ama' közönséges Anyaszent-
egyházban, mellyről a' Credóban val-
lést téstűnc. *1 Cor. 12. 13.*

4. Has-

4. Haszna ez: hogy a' keresztség em-
lekeztet bennünket a' mi keresztségünk-
ben való fogadásunkrol, hogy mi a' ke-
resztség vízében való bé-bűntetataunkat
azt igértük Istennek, hogy azonképpen
halunc meg, és temettetűnc el a' bűn-
nek, a' Christus el-temettetésénec ereje
által, a' keresztség vízből való fel-e-
meledésünkkel, azt igértük Istennek,
hogy azonképpen támadunc fela' bűn-
ből, a' Christus fel-támadásánac ereje
által, és több keresztségben tött foga-
dásunkrol is ottan, ottan emlékeztet
minket a' szent keresztség, mind annyif-
szor, valamennyiszer láttűnc hogy előt-
tűnc a' kisedec megkeresztelkednec.

5. Haszna ez: hogy a' keresztség vize
példázta, és ki ábrázol a' minékűnc ama'
foc nyomoruságoknak tengerét, melly-
ben (mint a' keresztség vízében) bé-me-
rittűnc; de soha el nem merűtűnc, és
a' mellyben minékűnc tellyes életünk-
ben kell hajóháznunc.

6. Haszna ez: hogy meg-külm-
bőztet bennünket, mint Isten népét a'
Pogányoktól, kiknél nintsen a' szent
keresztség.

Noha ennyi foc idvességes hasznai
vadnac a' szent keresztségnek; de ugyan
véteknec a' Pápistác, kic olyan erejét
állattűnc a' keresztségnek, és annyira be-
lé kö-

Mora ver,
Eccl. 1.
Immersio
significat
mortem &
sepulchrum
peccati, &
immersio re-
suscitationem ex
peccatis
Pol. 2. 410

1. 13/10
Refus.

Hac allu-
dunt ad
ritum ve-
teris Ec-
clesia.
Act. 8.
39. ad
quem esi-
am Apost.
alludit.
vide Buc.
pag. 617.

lé kötic az idvességnek erejét, a' kereszte-
ségnek vizében, hogy azt mondgyác:
valamelly kised az el nem éri, de az,
az örök életből ki rekesztetie. *Contrā*
Matt. 19. 14 Marc. 16. 16. 2. Hogy az ere-
dendő bűnt minden meg-kerezteltetett-
ből el mossa.

2. *U/sus*
Mortis.

Int téged ez tudomány, emlékezzél.
meg a' te foci szép igiretedről, fogadá-
sidról, melyeket fogadtál Istennek, és
azokat tselekedettedel is kövesseled, *re-*
centis vora.

3. *U/m*
Consolas.

Oh melly igen vigasztal téged e' Tu-
domány. 1. Azzal, hogy tenéked min-
den bűneid meg-botsátrattac. 2. Hogy
te bé oltattál a' Christusban. 3. Hogy
bé számláltattál az Ecclesiában. 4. Hogy
a' foci nyomorúságoc tengeriből ama'
kormányos az Ur Jesus Christus ki-vissza
az ő Anyaszentegyházának hajótskáját,
a' tsendes partra, és meg-nyugott ama'
nyugodalomnac földében, a' mennyei
Canahában.

CONCIO.

De eodem Baptismo.

In quæstiones eadem Ca-
techeticas.

TEX

TEXTUS. *Matt. 28. 19.*

KEt kíváltképpen valo dol-
gokat ad előnkben ebben a' szent
leczkében az Evang.

Partitio.

I. Parantsollya az Igének prädikál-
lását.

II. A' Sacramentumoc ki-szolgál-
tatását.

I. *Missoda a' Keresztés?*

Questio

Rz. A' Christus Jesustól szereztetett Új
Testamentom-beli Sacramentom, a'
melly léhen vízzel valo mosogatás által,
Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nea-
vében, a' mi Ujjonnan valo születet-
sünknek, és bűnűnc botsánattyának kül-
ső bizonyosságára, meg-erősítésére, és pe-
tetítésére.

Moloss három dolgok vannak.

1. Szerző oka a' szent kereszte-
ségnek, kilegyen? Nem az Angyaloc, nem-is
az emberoc; hanem őnnön maga a'
Christus.

2. A' külső látható jegyoc, mellyen-
ket a' mi szemeink látnac, a' viznek mo-
sogatása.

Materia
externa.

3. A' belső láthatatlan lelki dolgoc,
mellyet a' mi szemeinc nem látnac; ha-
nem tsac lelkünknek szemével szemlé-
lyűc azt; a' bűnűnc botsánattya, és az
ujjonnan valo születés.

Materia
interna.

II. *Mit*

II. Mit té/zen Atyának Fiának, és szent Léleknek nevében meg. keresz-
telkedni?

R. Annait té/zen, mint annac a' há-
rom személyecs tisztelése meg. keresz-
telkedni. 2. Mind az Atyának, mind
a' Fiúnac, mind a' szent Léleknek, kivál-
képpen való fogadafokat tenni. De láf-
fucitt mitfogad a' bűnös a' keresztség-
ben a' szent Háromságbéi három sze-
mélyeknek, és a' szent Háromságbéi
három személyek is, mit fogadnac a'
bűnös embernek.

1. Az Atya Isten azt fogadgya a' bűnös
embernek, hogy ő néki kegyelmes A-
tya léfzen, bűneit meg bocsátgya, és jó-
vendőben az örök életet meg. adgya.

2. A' Fiu Isten azt fogadgya, hogy
ő néki kegyelmes közben járója léfzen,
szólloja az Atya Isten előtt, így ét, ba-
ját forgato Prokátora, és hogy mind a'
zokban a' jokban részefiti őtet. vala-
milyeket kifizenedesével, halálával
fel támadásával fizeszt.

3. A' szent Lélek azt fogadgya, hogy
őtet meg. világosítja, ujjá szűli, és őtet
igaz hittel meg. ajándékozza.

A' bűnös ember pedig azt fogadgya
1. Az Atya Istennek, hogy tsac őtet I-
stéri kegyelmes Atyának, Istenének
lenni, ő tőle várja bűneinek bocsátá-
sát, és az örök életet.

2. A' Fiúnac azt fogadgya, hogy több
közben járot nem keres ő kivűlőtte, az
ő szűloja alatt híven vitézkedic, az ör-
dög ellen, a' test ellen, és világ ellen, és
Anti-Christus ellen.

3. A' szent Léleknek azt fogadgya,
hogy tellyes életében a' bűnnec öldök-
lője léfzen, és a' szent Léleknek kegyel-
me által, Uj és szent életet akar élni, éle-
ténec napjaiban.

III. Hány féle légyen a' keresztség?

Questio.

R. Önnön maga természetiben edgy.
A' mint szent Pál tanit; Eph 4. 5. de
mint hogya' keresztség két dologból ál,
külső, és látható dologból; belső, és
láthatatlan dologból; annak. okáért,
két felénec mondatia a' keresztség, kül-
sőnec, és belsőnec; a' külső nem en-
gyéb; hanem a' viznec mosogatása,
melly magában a' bűnt el nem mossa u-
gyan; de mind azon által, a' bűn bocsá-
tatnac külső bizonsága, és meg. erősít-
tője. A' belső pedig a' szent Léleknek
Ujjá szűlő kegyelme, mely a' Jesus Chri-
stus vérével el mossa minden bűneinket
1. Joh. 1. 7. Ez mondatia Ujjá szűlőnec
főrdőjénec. Tim. 3. 5. Mind a' kettőről
szól keresztelő János. Matt. 3. 11. Ho-
lott a' tűznec keresztségén, a' belső ke-
resztéget érti; a' viznec keresztségén
pedig, a' külsőt. Ezért ál pedig a' külső
kereszt.

kerefség vizből, mért. 1. A' viz leg-
alkalmasab elzók a' morskoknak el-
mosására. 2. Mert a' viz nec, a' földi
dolgoznak, veteményeknek fogantatá-
sára nagy ereje vagyon, így ama' lelki
fogantatásunc, születésunc, nem lehet
nem lehet ama' mennyei harmatnac, a'
szent Léleknek erejének nedvesítése nél-
kül. *Ioh. 3. 5.*

TANVSAG.

Innen meg-
hadd, és eszedben vé-
hed, hogy a' szent kerefség egyedül a'
Christusnac rendelése legyen.

Ratio. I. Mert parantsollya a' szent kerefsé-
teget. *in textu.*

Ratio. II. Mert ő önön maga-is meg kereftel-
kedet a' Jordán vízében. *Matt. 3. 15. 16. 17.*
Melly kerefségben jelen voltac, mind
a' szent Háromságbeli három személyec,
mellyből meg. tetezic, hogy a' szent Há-
romságnac akaráttyából, és rendelése-
ből lett a' szent kerefség.

Ratio. III. Mert a' Christus őnnön maga-is
kereftel, ama' belső kerefséggel. *Matt.*
3. 11. Eph. 5. 16.

Ratio. IV. Mert a' kereftelő Jánost, őnnön
maga borsára el a' kerefségre, hogy
Uj Sacramentomot szolgáltasson a' Jor-
dán vízében, *Ioh. 1. 31.* és az ő kerefségét
commendálta a' Phariseusoc előtt. *Matt.*
21. 23.

Oh melly igen vétkezec hát azot,
kic az ő törvénybéli Sacramentomot,
a' környül metelkedést tartyac, miné-
müec az Törökóc, Sidóc, és a' szomszéd
ellenkezőc, kic némely ő Törvénybéli
Ceremoniákat is meg tartnac, holott
a' Christus más Sacramentomot szrrzet,
és meg ujította az ő szent országát, a' ke-
resztfara szegezvé a' Ceremoniákat.

Meg ne utáld hát, és meg ne vessd
ezt a' szent Sacramentumot. Erre penig
inditson,

1. Mert ennek meg utálása el kár-
hozattya az embert. *juxta illud: non pri-
vatio Sacramentorum, sed contemptus da-
minat.*

2. Mert Isteni rendelés.

3. Ez által bűnöd borsánattyát nyc-
red, az Ecclesiában bé. számláltatol, az
Christusban bé. oltatol. *ut supra.* A' mi
kegyelmes Atyánc, adgyon nekünc sz.
Lelket, ki öltson bé, amaz igaz szőlő tő-
kében, hogy ő benne lelki erőt, és ne-
velkedést vévén: ezéletben, az hitnec
teremtűnac jó gyümölsöt, ez élet után
vehelsűc el az élőknek koronáját.

II. TANVSAG.

Tac egyedül a' Christus hivatalos
szolgainac kell ki szolgálatni a' szent
Kerefséget.

P

I. Mert

1. U/n
Refutat:

2. U/n
Mortat:

Mot: 1:

Mot: 2:

Mot: 3:

Ratio. I. Mert tsac azoknac parantsollya Christus, *in textu.* és tsac azoc hivattatnacza szent tisztre *Heb. 5. 4.*

Ratio. II. Mert tsac azoknac szabad az E. vangeliomot hatalommal és mélosággal prädikálni, ez kettő pedig öszevagyon kötötve, *Eph. 5. 26.* noha a' szent írást vizgálni mindeneknek szabad. *Iob. 5. 39.*

Ratio. III. Mert tsac azoknac szabad a' sz. Vatsorát ki-szolgálatni, azért a' keresztséget is tsac azoc szolgáltathatják ki.

Ratio. IV. Mert nem kívánnya a' szükség, hogy Bábác, &c. keresztenyenec, mert az Ur bővön ki bortsáta az ő szolgait az aratásra, *Isa. 2.* ha pedig meg fogyatkozának az Ur szolgálban, bizzáca' szent Lélekre, ki az kisdedeket még annyoc méhében is Ujjá szülheti; mint Jeremiást, Jánost, és ki tűzzel keresztel. *Matt. 3. 11.*

Ussus
Refutat: Oh melly igen vétkeznec hát a' Pápi-
stác, kic még az öreg Aszizony állatok-
nak is megengedic a' szent keresztsé-
get, mikor a' szükség kívánnya. és Pa-
tert nem kaphatnac, kiválképpen ha a'
kisdednec betegségét láttyác, holott
hallád oda fellyeb; (*reconversiones*) és
azt mondgyác.

Object: I. Lám az Tzippara környül metélé az
önön maga fiát, mikor az Ur haragja fel-

fel gerjett vala a' Mosefre. *Exod. 4. 25.*
Rz. Nem javallotta az Isten annac az
Aszizony állatnac hirtelenkedését, hogy
más buzájában bortsáta falloját, noha a'
környül metélkedés magában kedves
volt Isten előtt.

2. Lám az ő Törvényben, közönsé-
gesen tanítottac az Aszizony állatoc, a'
Debora, Hulda. Rz. Mert azokat min-
den eszköz nélkül hittá volt Isten, de az
Új Testamentomban meg nem enged-
tetic nékiec. *1. Tim. 2. 11. 1 Cor. 14. 34.*

CONCIO.

De eodem Baptismo.

In quaestionem Catechetica
LXXIV.

TEXTUS. *Act. 16. 30. 31. 32. 33.*

Mitsoda alkálmatozsággal
telekedte ezt a' tömlőcz-tartó?
meg-tanítnac a' felső versec. *7. 25. 26.*
ad sextum usque.

Három dolgok adastnak előnkben a' sz.
istykében.

1. Enneca' tömlőcz-startónaca' maga
idveisége felől való tudakozása. *7. 30.*

P 2

II. A

Object:

Exordium

Partitio

11. A' Pálnac, és a' Silasnac oktatás
foc, miképpen oktatták az tömlőcz tar-
tót, és mitsoda tanátsot attanac néki;
§ 31. 37.

111. A' tömlőcz-tartónac szo foga-
dása, engedelmesége, meg-keresztel-
kedic mind háza népével edgyütt.

Quæstio. Miért kellett meg mosogatni a' sz. Pált,
Silast a' tömlőcz tartónak?

Rz. Ezért, mert igen meg verettenec
vala. Vide supra a' §. 16 ad §. 14.

T A N V S A G.

A' kisedeket nem kel ki-rekeszteti
az keresztségből; hanem azokat meg-
kell keresztelni.

1. Mertihon az Apostoloc egéls ház
népeket kereszteltéc meg; az kikben,
minden kétség nélkül kisedec lehetett,
mert azokból áll a' ház nép, in textu, így
kereszteléc a' Lydiát, mind háza népe-
stül. Act. 16. 14. 15. Így keresztelte Sz.
Pál a' Stephanának háza népét is. 1. Cor.
1. §. 16.

11. Mert a' kisedekre tartóznac a'
keresztségben valo belső láthatatlan
dolgoz, a' bűnnec bocsánattya, az Ujjá-
szüetés, a' Christusban valo béoltatás,
az Anyaszent-egyházban valo bé-plát-
taltatás, a' pogányoktól valo meg kü-
lömböztetés, ut supra, Ato p. 4. uno de Bé-
ptisimo

ptisimo; azért a' külső látható dolog is,
b. e. a' keresztségnek vize azokra tarto-
zic: ratio consequentia, mert öfve köt-
tettek ezec.

111. Mert azokra tartozic a' Chri-
stusnac frigye, szövétsége, azért azokra
tartozic a' frigynekis Sacramentoma,
külső szent jele, a' keresztség. vide Gen.
17. 7. Matt. 19. 14. Act. 2. 39. 1. Cor. 7. 14.
Liberi vestris sancti. Rom. 11. 16.

IV. Mert az ő Iórányben-is a' kör-
nyül metélkedés, mind az kisedekre,
őregekre egy aránt tartozott, a' környül
metélkedés helyében penig következet
a' keresztség.

Oh melly igen vétkezec hát az Uj
Keresztyénec, kic az kisedeket meg
nem keresztelic, valameddig azoc meg
nevelkedvén: az hitről vallást nem tud
nactenni, de meg hallád az okokból.
(recus) Vétkezec ezec. 1. A' Chri-
stus parantsolattya ellen, és az Aposto-
lopéldája ellen. Matt. 29. 14. & 28. 19.
2. Az Uj Testamentomnac méltósága
ellen, mellyben az Isten kegyelmét kü-
lső sorityác, mint az ő Testamentom-
ban, mellyben a' kisedec környül me-
teltettec. 3. A' Szüléknek vigasztalá-
sa ellen, hogy ha azoc meg halván, rest
nem vehetne a' külső keresztségben is,
mert noha a' keresztség vizétől valo meg

Ratio.

Ratio.

Usum
Refusio

fosztatás, nem kárhoztattya el a' kisdet; mind az által nagyob öröme, szolgál a' szPlékne, ha az ő megzattyo, mind a' külső, s' mind a' belső kerelt-
ségben részt veszne.

Object: A' kichisznec, azokat kel megkerelt-
telni; de az kisdedec nem hisznec, mert
az igét nem hallýac, és nem értic. Rom.
10. 17. R. Meg-vagyon ő bennec a'

**Hoc val
de in ex
plicabile.*
* *hisnek magya*, melyet az igénec külső
prädikáltása nélkül is rend kívül a' Sz.
Lélec munkálkodhat, mint Jeremiás
példája. Ier. 1. A' Keresztelő János példá-
ja mutattya, kic annyoc méhében tel-
lyesce valánac szent Léleccel. Olytán
hová teszik Urunknac ama' szavait. Mat.
19. 14. Továb, a' pogányokban is, ho-
lott az ige nem prädikáltatic, rend ki-
vül hitet munkálkodic a' Szent Lélec;
a' szent Pál penig. Rom. 10. 17. a' rend-
szerint valo munkájáról szól a' Szent Lé-
lekne.

Továb. Ha azt bizonyossan meg-
nem állathattuk is; elég az, hogy a'
szövegségben vadnac; ki tilthattya hát
tőlöc meg a' szövegségne külső je-

reit. 1. Cor. 7. 14. Roman.

11. 16;

CON

C O N C I O.

De Coena Domini.

In quaestiones Catecheticas
LXXV. LXXVI.

TEXTUS. 1. Cor. 11. 13.

OKot adott e' sz. leczkére
a' Corinthusiaknac a' szent Vatsó-
rával valo viszfáz élésec.

Exordiu
um.

Kés kíváltképpen való dolgozas ad elönk-
ben ebben a' szent leczkében a' szent Pál
Apostol.

Partitio.

1. Kissebbiti, nem ditsiri a' szent Pál
a' Corinthusbélieket.

11. Oktattya, tanittya őket, az Ur-
Vatsorájánac igaz modgyára.

1. Missoda az Ur-Vatsorája.

Quaestio.

R. Jesus, Christusnac Uj Testamen-
tombéli Sacramentoma, mellyben az
kenyér, és a' bor példázza, és minékünc
adgya, s' el-petsétli a' Christus testével és
vérével valo lelki közösülésünket; négy
dolgoz vadnacitt. 1. Szerző oka en-
nec. 2. Differentiaja; mellyel meg-kü-
lömböztetic az ő Test. Sacramentumok-
tol. 3. A' külső látható dolog. 4. A'
belső láthatatlan dolog, mellyet a' mi
lelkünkne kezével véizünc.

P 4

1. Mi,

Quaestio.

11. Miért mondatik Ur. Vatsorájának?

Rz. 1. Mert az Ur szerzette azt, *in* *sexu*. 2. Mert az régiec minden Ur. napján szolgáltattya vala azt ki. 3. Hogy megkülönböztessék azzal ez világi emberek vatsorájától. 4. Mert mindenkor az Ur emlékeztetire szolgáltattik ki. 1. Cor. 11. 15. 111. Vég. Vatsorának is mondatik, mert azzal vetett véget az Húlvári Bárányac, és az ő Test.

Quaestio.

TANVSAG.

Az mi Urunc Jesus Christus, mikor szerzette a Vég. Vatsorát, szokott haza kenyérrel szerzette és oltogatta azt, az ő Tanítványinac, *in sexu*, vette a kenyert. De tovább meg tetczicez, avagy tsac azokból a hasonlatosságokból is, mellyec vadnaca a kenyér, és a Christus teste között.

Ratio.

1. Mert miképpen a kenyér foc buza szemből áll, így minnyájan hivec edgy Christus titkos teste vagyunc.

Ratio.

11. Miképpen a kenyér elsőben meg-süttetic tűznél, és úgy tetetic alkalmatos tápláló eszközzé, így a Christus teste sokat szenvedet mi érettűnc, és meg-tőrettetvén: el-készítettett, hogy légyen a mi lelkünknek mennyei kenyere. *Ioh. 6. 35.*

111.

111. Miképpen hogy nints a kenyérnél job tápláló eszköz, így &c.

Ratio.

IV. Miképpen hogy a kenyér, tsac az éheknec használ, a meg-tőteknec nem használ, így a Christus teste tsac azoknac használ, a kic azt éhezic. *Mass. 11. Ioh. 4.* A Samaritána példaerre.

Ratio.

Vetkeznecc itt a Lutheristác, és kíválképpen a Pápistác, kic nem szokott házikenyérrel, hanem ostyával adgyác azt, mellyet kárhoztatunc négy okon.

Ussu

Refutac.

1. Mert Urunc kenyérből szerzette.
2. Mert az Apostoloc idejében az nem volt; hanem ilyen okon találta, azt a Pápa; hogy az, gyenge által-láthato materia lévén, annál hamaréb el-változhalséc, és által állatoztalséc a Christus testévé.

3. Mert nem rajszolhattya azki a mi lelki táplálodásunkat, és úgy ki nem-magyarázhattya, mint a kenyér, mert nem mondhatni az ostyát legjobb tápláló eszköznec.

4. Mert okotád a bálványimádásra: innen vagyón, hogy egy felől a Christus képit nyomjác reá az ostyára, hogy mihelt az igét reá mondgya a Pap, mingyárt szintén úgy imádgyc azt az ostyát, mint magát a Christust.

De azt mondgyác: lám kovásztalan pogátsa volt az. Rz. Mert azt kívánta

P 5.

a Ce.

*****:*****:*****:*****

I. Mint

2. Azon, hogy őfelségének nemcsak
teendőkre volt gondja; hanem lel-
künknek is szerzet olyan kenyeret, a-
mellyel táplálta néma lelkeink, az örök
élet.

Quaestio.

Vide ad
hac lrsim.
pag 464.
initio p.

stetere, a' mellyben ha eszűnc, soha meg nem halunc.

3. Azon adott hálakat az ő mennyei Bent Attyánac, hogy noha neki sócte-
sténec töredelmével, vérénec hullásá-
val, méltóságánac világ előtt való kif-
tebbedésével; mind azon által, hogy
az ő mennyei Bent Attya modottalált,
a' szegény emberi nemzetségnec meg-
váltásában, az ő benvedése, és halála ál-
tal, mellynec ideje immár akkor tsac
közél vala.

Quaestio. 11. *Mit akar jelenteni a' kenyérnec
meg törésével?*

R. 1. Az ő testénec töredelmét;
hogy az Bintén úgy törtetett meg mi
érettűnc.

2. Az ő Bent Lelkénec testétől való
el-válását példázta azzal, mint ha így
kollot volna: miképpen láttyátoc, hogy
ennec a' kenyérnec meg-fogésében, ed-
gyic falat el válic e' másiktól, így az én
lelkem az halálban el fog válni az én te-
stemtől, így is lón. *Mat. 27.*

3. A' mi lelki edgyesülésünket, hogy
miképpen egy kenyérből sokan ebűnc,
így mi sokan közösűlűnc a' Christus te-
stéből. *i. Cor. 10. 16.*

Quaestio. 111. *Miért paransolha azt, hogy vo-
gyetec, vagy mit akar azzal
jelenteni?*

R. Azt

R. Azt akarja ezzel meg-jelenteni,
hogy azt a' Bent Vatsorát, nem tsac egy-
nec; hanem sokaknac kell venni, és
hogy gyülekezetben kell annack ki-szol-
gáltattatni; innen vagyon, hogy nem
mondgya azt: vegyed; hanem vegye-
tec.

I V. *Mit akar jelenteni ex paranso-
lással egyetec?*

R. Hogy ezzel ki rajzolja a' mi Chri-
stussal való edgyesülésünket, hogy mi-
képpen a' kenyér, minec utánna meg-
eszűnc, az mi testűnkkel edgyesűl, és ed-
gyé leszen; így a' Sacramentomban a'
mi lelkűnc a' Christussal.

V. *Másoda igék ezek ez az én
testem?*

R. Nem valami babonás igéc, mint
ha ezeknec el-mondása által, a' kenyér
valóságos testvé válnc a' Christusnac,
&c. mint a' Pápisztác mondgyác; vagy
ezeknec az igéknek el-mondása után,
a' Christus valóságos teste jelen volna a'
kenyérrel, vagy benne, vagy alatta;
mint a' Lutherisztác értic.

1. Hanem ezec meg-szentelő igéc, és
meg-külböztetőc, mert ezeckel az i-
géckel, &c. meg-külböztetic a' ke-
nyér, az othon való kenyértől; a' bor
penig, az othon való bortól; és arra
szenteltetic, b. o. rendeltetic, hogy tiszti
serint

Quaestio.

Quaestio.

Uzerint legyen a' Christus testének és vé-
rénec Sacramentoma.

2. Példázo igéc ezec, mert ezekben
az igékben a' kenyér, példázo-képpen
mondatic Christus testének; mint ama'
szivárvány, Isten szövétségének; *Gen. 9.*
ama' hét tehenec, hét elzétendőknec;
Gen. 41. 26. a' Christus, Kösziklánac. *1. Cor. 10.*
Vagy hasonlatosság szerint; mint Keresztelő János, Illyénec. *Mat. 11. 24.*
Herodes, rokánac. *Luc. 12. 32.* A'
Christus útnac, *Iob. 14. 6.* Kenyérnec,
Iob. 6. 35. Szőlő tőkénec. *Iob. 15. 1.* A'
frigy láda, Jehovánc.

3. Igéretnec belzédi ezec, mert ezec
azt mutattyac: hogy az Ur. Vatsorájá-
ban, nem tsac pusztá kenyeret veszűnc,
hanem önnön magát a' Christust, a' hit-
nec általa; a' honnan mindgyárt tanulá-
meg azt, hogy annyira ólve vadnac
kóttetve a' Izent Vatsorában valo ké-
nyérrel, és borral, avagy szent jegyek-
kel az idvélséges igéret; hogy valakie
azokat hittel vészic, lelkiket is veszűnc
önnön magoknac, *in textu.* De lássuc,
mitsoda igéreteket kólsón ezec mellé az
Istenec Lelke?

Confir-
mationes
doctrinae.

1. *1. Cor. 10. 16.*
2. *Iob. 6. 35.* Nem éhezic, nem szom-
juhozic,
3. *1. 51.* Nem hal meg, hanem él ő
véle.

4. *1. 54.* Fel-támasztom azt, és öröc
életet adoc néki.

5. *1. 56.* En bennem lakozic, és én-is
abban.

Meg tárfoltatnac hát a' Pápiśc, kic
azt fogjác ránc: hogy pusztá jeleket ve-
szűnc a' Sacramentomban; nem, ha-
nem mind azokat a' szép igéreteket, melo-
lyeket hallál, de ennec oka tsac ez:
hogy nem tudgyác a' Sacramentomnac
titkait, és a' mit nem értne, azt kárhoz-
tattyác.

Hogy ezekben a' szép igéreteken ré-
szed lehessen, készitsd-el hát magadat,
éhezzed, szomjuhozzad ezt a' lelki ke-
nyeret, és könyörögj a' szent Léleknek,
készitsen-el téged, hogy lehess méltó
vendég, és ezekben lehessen részed, így
lélsen, hogy mind ezekben a' Sacramen-
tomi igéreteken részed leszen. *1. 54.*

TANVSÁG.

Az Ur. Vatsorájában valo kenyér, nem
változic el természet szerint, a' Christus
valóságos testévé; hanem tsac titsti se-
rint és példázóképpen mondatic a' Chri-
stus testének, mert ihon nem mondgya
e' Izent letzkében, hogy el-változic;
hanem tsac azt mondgya: Ez az én te-
stem.

1. Ex

1. U/mo
Refutas:

2. U/mo
Hortas:

Ratio.

I. Ex v. 24. Mert a' Christus teste meg törtetett mi érettűnc, meg fésit-tetet, fogantatot a' szűz Mária méhében, születtetett, szenvedett, meg-holt, fel-támadot, &c. *ex symbolo Apostolico*; ezeket pedig nem mondhattuoc az ostyafelől.

Ratio.

II. Ugy mondati a' kenyér Christus testének, a' miképpen a' pohár Uj Testamentomnac vérének; de a' pohár példázóképpen mondati annac, (mint magok is az ellenkező, ítmérnec itt valami figurát, mikor azt modgyá: hogy *Consimilis h. e. poculum, dicitur pro Cotentio, h. e. vino.*) Azért a' kenyér-is, nem tulajdonképpen mondati Christus testének. v. 25.

Ratio.

III. Ex vers. 26. Mert ha az ostyavolna Christus valóságos teste, tehát az Ur Vatsorájának eddig meg kellett volna szűnni, véginec kellene szakadni; mert vers. 26. addig parantsolja az Apostol az Ur Vatsorájának ki-szolgáltatását; a' miglen el-jövend az Ur, immár pedig el jött (a' Sacramentomban néktec) a' Christus, valóságos test szerint, azért annac a' Sacramentomnac véginec kell szakadni, melly ha úgy volna, meg nem állana a' Credóban amaz *Arcanulus: Ascendit ad Caelos, &c.*

Ratio.

IV. Ugy változik el a' kenyér a' Sz. Vatsorában, a' mint a' több Sacramentomoknak *materiai*, azoc pedig sem az ő Testamentomban el nem változat, mint a' környül metélkedés, Hufvétí Bárány, Manna, kőszikla, &c. hanem isac mind példázác a' Christust; sem az Uj Testamentomban, a' keresztség vize el nem változik, azért az Ur Vatsorájában hirtis különben a' dolog, mert egy természetűec a' Sacramentomoc.

Ratio.

V. Mert minden Sacramentomban, három dolognak kell lenni. 1. A' külső látható jelne, mellyel a' test táplálódik. 2. A' belső láthatatlan dolognac, mellyel a' Lélec táplálódik, és 3. A' kettő között való Harmoniác. A' Pápistác értelme szerint pedig, ezek közül edgy sem vész. A' mellet pedig, sem testekben, sem lelkekben nem tápláltatnac, testec nem tápláltatic, mert a' külső jegy, *é. e.* az ostyá, immár el-vátoztot, a' lelkec nem tápláltatnac, mert nékiec lelki szájoc nintsen; hanem tsu-folnac bennünket azzal, azért semmit sem veszne a' Sacramentomban.

Ratio.

VI. Mert ha el-vátoznéc, nem nevezné az Apostol az után kenyérne, de mind az Ur Vatsorája előtt, mind utánna annac nevezi az Apostol. vers. 23. 26. 27. 28. 1 Cor. 10. 16.

Q

VII.

Ratio.

VII. Mert valamikor el változást olvasunk a' szentírásban, mindenkor annac a' dolognac színinec és izinec el változásával olvasluc azt, mint elváltozéc a' viz, borrá. *Iob. 2. 9.* A' Loth felesége, kővé. *Gen. 19. 26.* A' Móses pálcája, kigyóvá. *Exod. 4. 3.* Az Egyiptombéli vizec vérré, mellyec ugy változtat el, hogy mind színeket, mind izeket elhátatá, ugy annyira, hogy mikor a' Násir nagy meg költölte a' vízből változott, bort, jo bornac ditsiré, *sic cetera recensé*, hogy vagy on tehát a' Pápistác *transubstantiatio*ja, holott azt mondgyác: hogy az otyánac valósága el változic; de az színe, izé meg marad.

Ratio.

VIII. Mert az ilyen tsudálatos el változácna, láthatónac kell lenni, mint a' Christus mikor változtatott, *Iob. 2. 9.* látta azt a' nép, és tsudálkozott rajta; ő náloc penig senki nem láttya, senki sem tsudálkozic rajta, mert ha látható volna, meg tettzenéc abban mindgyárt Urunknac ditsőséges szép emberi ábrázattyá, mely nélkül a' test nem lehet.

Ratio.

IX. Mert a' következnéc: hogy mikor Urunc a' szent Vatsorát szerzetté, a' maga testét vette volna fel, azt törté volna, azt attá volna, azt ettéc volna a' Tanítványoc, azt mondgya penig: vette a' kenyeret, meg szegte, &c.

X. Mert

Ratio.

X. Mert ilyen képtelen dolog jónének ki belőle:

1. Hogy a' Hypocritác, és hitetlenek is ennéc a' Christus testét, és kic azt vézic, el nem kárhozic tsac egy is azoc közzül. *Iob. 6. 51.*

2. Hogy még az egerek is idvezülne, mert azok is néha megragják a' Templomban el-rejtett otyát.

3. Hogy a' Christus teste a' mi testünké változnéc, mint a' kenyér teste szokott változni, &c.

4. Hogy a' Christusnac nem volna igaz teste, hanem láthatatlan, tapasztalhatatlan, forma nélküli valo.

5. Hogy a' Christus teste lisztből formáltatnéc, mert az otya abbólé szén.

6. Hogy az Anyaszentegyház is valóságosan Christusa valnéc, mert az is ő testénec mondati. *Eph. 1. 23.*

1. De azt mondgyác: meg lehet tsudátétel által el változni. R. Megszüntec mind a' tsudác, mind azokat tévő rend kívül valo személyec; hanem rend szerint valo személyec által igazattyá lsten az Ecclesiát. 2. *Tota responsio est in Rationibus Δii. 7. & 8. va.*

2. A' Christus mondotta azt: ez az én testem. R. Mi is az vallyuc, de nem az vagy on kérdésben, ki mondot.

Q2

ta, és

Object:

Object:

ta, és ha a' Christus mondottaé? mert az nyilván vagyon; hanem az a' *questio*, miképpen mondotta a' Christus? *pro- priè, vel improprie*.

Object: 3. A' Christus éavait nem kell el- változtatni. R. Az a' mellyet a' Chri- stus improprie mondott, tulajdon érte- lemre nem kell változtatni, *non contra*. De ezeket *improprie* mondotta, mint a' több Sacramentomi szözlásiből meg- tereztic; azért nem kell valóságos, és tu- lajdon értelemre vonni, mint ok tsele- kelzenc. 2. Többet téstenc a' Pápistác, és Lutheristác a' Christus beszédéhez, hogy semmi, és több absurdumok is jü- necki az ő értelmekből.

Object: 4. Nem mutathattyc meg a' szent írásban, hogy a' kenyér jegye a' Christus testének. R. Nem betű szerint, de meg értelem szerint, a' több Sacramen- tomoc természetekből, mellyec jelek- nec mondatnac. *Gen. 17. 11. Rom. 4. 11.* 2. Mutásác meg ok is elsőben a' szent írásban, hol vagyon a' *transubstantiatio*? *b. e.* az hogy el-változtic az oltya; azért ezzel úgy meg-torkollyuc őket, mint Urunc a' Phariszusokat. *Matt. 21. 24.*

Object: 5. Meg lehet Istentől. R. Nem az a' kérdésben, ha meg leheté Istentől; hanem meg tselekeztie? a' kövekből Abrahámnac magot teremthet Isten; de

de meg-tselekeztie? *Math. 3. 9. 2.* Nem tselekeztic Isten a' maga természet- tivel ellenkező dolgokat, nem hazud- hat, nem tselekeztic hogy két Isten lé- gyen, az *ubiquitas* pedig tsac magát illeti az Istent.

6. Az emberi természet el-válthatat- lan képpen egyesült az Isteni termé- szettel, azért valahol vagyon az Isteni természet, ott vagyon az Emberi termé- szetis. R. Ugy vagyon, de eggyic ter- mézet sem változott el a' más természet- té, hanem mindenic meg tartotta a' ma- ga tulajdonságát, mint az arany az ezü- sttel, a' pohárban; a' tűz a' vassal, de min- denic meg-tartya a' maga természeti tu- lajdonságát, mert a' vas vág, a' tűz éget. 2. El-válthatatlanképpen egyesült a' Nap a' világossággal, de nints ott min- denütt a' Nap, a' holott az ő világossá- ga, mert az ez széles világra ki-terjed.

C O N C I O.

De eadem Coena Domini.

In quæstiones eadem Cate- cheticas.

TEXTUS. 1. *Cor. 11. 24. Ex*
verbis: hoc facite in mei recordationem.

KEt kíváltképpen valo dolgokat ad előnkben ebben a' szent leckében a' szent Pál Apostol.

1. Parantsolattyt Urunknac, mikor azt mondgya: ezt tselekedgyéteci

11. Végét a' parantsolatnac, ezigékben: az én emlékezetemre.

T A N V S A G,

Az igaz lelki tanitoknac, mindenekben követnie kell a' Christust, *i. e. hoc facite*, azaz: Vegyétec, halákat adgyátoc, törjétec, el-öfztogásátoc.

Meg tsáfoltatnac a' Pápiśc, a' kic tiképpen, &c. távoztanac-el a' Christus tselekedetiről. Lássuc rendel.

1. A' Christus vette a' kenyeret, ök pedig tsac a' kenyérnec vételivel nem- elégelezne; hanem fel-émelic, fejecfelett mutogattyác.

2. A' Christus kenyeret vett, mellyel akkor élte, ök pedig oštyát vesznec.

3. A' Christus nem bélyegezte meg a' kenyeret, ök pedig meg-bélyegeze, mert edgy felől a' Christus fészületit nyomjác reá, más felől pedig a' Szűs Mária képit.

4. A' Christus halákat adott, és ez igékkel meg-szentelte a' kenyeret, ök pedig azočkál az igékkel változtatnac, el-változtattyác a' kenyeret és bort.

5. Az

5. Az Christus a' pohárt vette, és mindeneknec atta, ezt mondván: igyátoc ebből minnyájan, ök pedig el fogjác azt a' köségtől, és tsac a' Papociscác.

6. A' Christus a' pohárban tiszta bort adott, ök pedig azt meg-egyveliric vizzel.

7. A' Christus az ő emlékezetire parantsolta hogy tselekedgyúc azt, ök pedig azt a' szent Vatsoránac végít, Isteni imádásra fordittýác, hogy a' szent vatsorában, ne tsac emlegetse az ember a' Christust; hanem ugyan imádgya az oštyában, mint ha tulajdon maga volna jelen, ugy imádtattyác a' köséggel az oštyát, a' consecratío után. Magok is szinte ugy tisztelic.

8. A' Christus mise nélkül, és minden Ceremonia nélkül szolgáltatta azt ki, ök pedig soc Ceremoniákkal szolgáltattyác azt ki, mellyet az Apostoloc sem nem-tuttac, sem nem tselekedte, mint az Ur Vatsorájakor misét mondnac, gyertyákat égetnec, tsengetyűvel tsengetnec, orgonálnac, musikálnac, mellyeket a' Christus nem tselekedet, sem az Apostoloc; hanem a' Romai Papa tojománya.

9. A' Christus gyülekezetben szolgáltatta azt ki, mikor azt mondta: vegyétec, egyétec, ök pedig tsac egy ember-

Q4

ber-

Uss
Refut.

bernek-is menten szájában tolyác az o-
fityát, annnyival inkább, ha Calvini stábol
Pápi stábol csinálhatnac.

10. A' Christus nem gyontatot fül-
ben való sugás által, ők pedig erőszakot
tévén a' lelki-isméreten, ki horgálszác
a' fülben való gyonással a' titkokama'
szivekből, és még a' földi Királyoc tit-
kait is az Ur. Vatsorájában horgálszác-
ki.

U/m
Redarg: Oh Felséges nagy Ur Isten, mely igen
sokképpen vétkeznec, és távoztac el a'
Christus rendelésétől.

1. Vétkeznec a' szent Vatsorában a'
Christus emberi természet ellen, mert
azt mondgyác: hogy az ő ditsőséges te-
stét, ki az egékben vagyon, az ő bűnös
szájokkal rágjác, és a' Christus igaz em-
berségét el forditgyác, mikor az ő testét
láthatatlannac, tapasztalhatatlannac,
mondgyác az Ur. Vatsorájában, és azt
mindenút jelen valonac tanitgyác, az
Apostoli Credo ellen: *ascendit*, &c.

2. Vétkeznec az ő Istensége ellen,
mikor meg-fosztgyác ő Felségét az ő I-
stenségétől, és az emberi testre ruházác,
mikor azt mondgyác: hogy mindenút
valahot az Ur. Vatsorája ki szolgálta-
tic, jelen vagyon az ő szent teste. 2. Az
Isteni imádást, a' testre avagy az oftyára
ruházác, mert az oftyát Isten gyanánt
imád-

imádgyác. 3. A' teremtést nagy ká-
romkodással a' Missés Papra ruházác,
mikor azt mondgya a' *Sacrificium* ama-
versben: *qui creavit me sine me, nunc cre-
atur per me*.

3. Vétkeznec a' Christus egyszer va-
lo áldozattya és érdeme ellen, mikor
nem tartgyác elégségesnec a' Christushac
egyszer való érdemes áldozattyt; ha-
nem mindenkor meg-áldozzác a' Chri-
stust a' Misében. *Contra Heb. 11. 1.*

4. Vétkeznec a' Christus szerzése, és
minden tselekedeti ellen, mikor a' Chri-
stus nem a' maga testét vette, nem azt
törte, nem azt ofatogatta, hanem azt
mondgya: vévé a' kenyeret, &c. (*re-
cense supra dictas rationes*) ők pedig az
oftyát veszic, és a' Christus testét ofz-
tyác, &c.

5. Vétkeznec a' Sacramentomoc ter-
mészeti ellen, mert minden Sacramen-
tomoc szentjegyec voltac, kica' Chri-
stusban való lelki jokat példázta, és
sem az ő Test. Sacramentomoc el nem
változtac, sem az Uj Test. az Kereszttség-
nec vize el nem változic; hanem tsac
egyedül ezt akarjác Sacramentomi ter-
mészetiből ki vinni.

6. Vétkeznec a' lelki-isméret ellen,
mikor azon erőszakot téstnec, és min-
den titkokat ki horgálszác a' gyonás-
ban

ban, mellyeknek Isten a' vizsgálója.

7. Vétkezne a' természet ellen, mert soha a' természetben sem esett olyan el-változás, minéműtők tanítanak, hogy a' természet valósága el-változott volna, az ő színe ize nélkül; mint a' Loth felesége, kővé; a' Mosis pártzája, kigyóvá; az Egyptombéli vizec, vérré; a' viz, borrá; *Iob. 2.* de ezec mind izek-nec, s' formájoknak el-változtatásával lettenec.

CONCIO.

De eadem Coena Domini.
In quaestiones Catecheticas
LXXIX. LXXX.

TEXTUS. 1. *Cor. 11. 25. 26. 27.*

Summa.

Summa ferint előnkben ad-gya másodictselekedetit Urunknac, mit tselekedet immár a' pohár ki-szolgáltatásában, és miképpen szolgáltatta ki azt?

Partitio.

Tanúságac okáért, négy kiválképpen való dolgot adásatnac előnkben ebben a' szol-gáltatásban.

1. Idejét jelenti meg az Apostol, a' pohárnac ki-szolgáltatásának, mikor szol-

szolgáltatta legyen ki azt? akkoron, minec utánna vatsoráltanac volna.

II. Urunknac kettős tselekedetit, adgya előnkben, ezekben az igékben: vette, és hálákat adott; e' mellet ismét Urunknac némely beszédét is jelenti meg, mellyben Uj Testamentomnac nevezi a' pohárt.

III. Parantsolattya ez igékben: igya-toc, &c.

IV. Azt adgya előnkben, melly igen vétkezzenec, és mi ellen vétkezzenec a-zoc, kic méltatlan veszik az Urnac pohárát. *1. 27.*

1. Miképpen mondatie a' pohár Uj Te-stamentomnac?

Quaestio.

R. Duplex. Metonymia. 1. *Continens pro Consensu.* 2. *Signi pro signato,* példázó-képpen mondatie Uj Testamentomnac vérénec, Christus vérénec, *Marc. 14. 24.* mert az példázta a' Christus vérét, a' melly az Uj Testamentom-ban ontatot ki, sokaknac bűnőc borsá-nattyára, szintén ugy mint a' kenyér fe-lől hallottál oda fellyeb: *ex egesti secun-da Concioni, de Coena.* 2. Hogy penig a' pohart mondgya, érti azon pohár-ban lévő bort.

1. Miért mondatie Testamen-tomnac?

Quaestio.

R. Mert

8. Mert valami dolga szokta meg-
lenni a Testamentomban, itt-is fel-
laltatnac.

1. A Testamentom tévő, a Christus,
ki halálhoz készült.

2. Az örökség, melyről a Testamen-
tomot tette, amaz örök élet; mellyet ke-
refet nekünk az ő halálával.

3. Az örökösök, mi vagyunk hivesz

4. A Tábla, vagy a Testamentom
levél, a mellyre az iratott, a szent írás.

5. A petsét, mellyel meg erősítettet
a mi Nemes levelünk, a szent írás, mely-
ben minden lelki szabadságunk bé van
írva, az Sacramentomoc.

6. Ez Testamentom tétel nec bizony-
sági, kicart hallottac, &c. Az Aposto-
loc, Prophétac, Evangelistac.

7. A halál, a melly nélkül a Testa-
mentom erőtelen, a Christus halála.

Questio.

III. *Miert mondati Ujnak?*

8. Hogy meg különböztessék amaz
ő Testamentomtól. De miképpen kü-
lönöztetik meg? 1. Mert az ő Tes-
tamentomban, sok árnyékoc és terhes
Ceremoniác voltanac, de az Uj Testa-
mentomban mind azoc megszüntenec,
és a Christusban bé-teljesedtenec. 2.
Az ő Test. a véres áldozatoc áldoztat-
tac meg; de az Uj Test. önnön maga a
Christus, amaz ártatlan Isten nec Bárány-
nya,

nya, áldoztatot meg. 3. Az ő Test. az
Isten nec törvénye homályosab volt, az
Isten nec országa szorosab; az Uj Test.
penig világosab és a pogány népek re-
is ki terjelzti az Isten kegyelmét.

IV. *Hát miért hogy a Dedők Fadszak.*

is, Szövetségnek is mondják az

Uj Testamentomoc?

8. Mert a Christus abba az ő régi
szövetségét megnyitotta, és ujjonnan
kötöt frigyét velünk, és abban ígér mi-
nekünk sok szép idvességes ígéretekot,
vide promissiones Sacramentales in Ato
Concionis secunda de Cena, és mitőlünk-
is engedelmeséget kíván, mint Abra-
hámot.

TANVSAG.

Az Ur Jesus Christus az ő világra valo
jövetelivel, és szent halálával, megnyi-
totta minékünk az ő régi szövetségét,
avagy így: az ő halálával, &c. Uj Testa-
mentomot szerzet minékünk; de hon-
nan teczic ez meg?

1. Ebből, mert immár a Christus ez
világra el-jött, szenvedet, el-temettetet,
&c. és egy szoval végbe vitte a meg-vál-
tásnak munkáját.

II. Mert a Christus valósággal meg-
áldoztatott, de az ő Test is az árnyé-
kokban és oktalan állatokban áldozta-
tic vala meg a Christus.

Questio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

III. Mert minden Ceremoniác, áldozatot el multanac, és mindenec meg-
ujjultanac.

Ratio.

IV. Mert az Evangelioma a' Sidoktul
elvéttet, és e' ízéles világra minden-
pogány népec között ki-terjedet.

1. U/ua

Refutat:

Oh melly igen vétkezne hát a' Pápi-
stác, kic meg nem tudgyác külömböz-
tetni az Új Test. az ó Test. hanem ósze-
zavarjác, és e' mái napon is foc ó Testab
mentombéli Ceremoniákat fen tartnac;
ugyan is mire valo a' Papoc felső öltö-
zeti, az Oltár, a' processio, a' Jerusalemben
valo járásbol vettéc azt, a' foc in-
nepec, a' Pápa, a' fő Pap példájából vet-
téc azt, &c. ki győzné elől ízámlálni a'
foc régi maradványokat. De ez nem-
egyéb; hanem ezzel tagadgyác a' Chri-
stusnac valóságos el jövetelit, és az ó
gyalázattyára, érdemenec elégtelensé-
gére tarttyác fel ama' vér nélkül való ál-
dozatot, a' Misében, mellyben ujonnan
meg-feszític a' Christust, mint ha elég-
séges nem volt volna az ó egy szer való
áldozattyá.

2. U/ua

Mortat:

Intetűnc azért, hogy ha meg-szaba-
dultunc az iga alol; ne vessűc ujjobbat
nyakunkat a' Ceremoniác terhes igája
alá, miképpen a' Pápistác, hanem ely-
lűnc a' mi keresztyéni szabadságunkal;
mert bolond ember volna az, a' ki a'
Job-

Jobbágyság alol meg-szabadulván: az
ó néki ajándékoztatot Nemes levelet
meg-vetné. 2. Arra intetűnc, adgyunc
hálákat a' mi Királyunknac a' J. C. ezért
a' lelki szabadságért.

Vigasztalásunkra is lehet ez Tudo-
mány, mert boldogab idő a' mi időnc,
hoggy sem az ó Test. ha meg-visgáloed
mind azokat, mellyec fellyeb a' harma-
dic kérdésben vadnac.

A' Lelki Tanítóknac, ki kell szolgál-
tatni a' pohárt is a' halgatoknac. *Ratio.*
ver vide pag. 3000. 42. Vendelin.

CONCIO.

De eadem Coena Domini.

In quaestiones Catecheticas

LXXXI. LXXXII.

TEXTUS. 1. Cor. 11. 28. 29.

Symma szerint arra inti az *Summa*
Apostol a' Corinthusiakat, hogy
kézfűletlen, és méltatlan ne járullyanac
az Urnac szent Vatsorájához, hanem
jöl meg-probállyác, rostálllyác önnön
magokat.

Ké: kíváltképpen valo dolgos adatnac a' *Partitio.*
lőnkben e' szemszékében.

1. Az

1. Az Apostol intése.

11. Az Apostol intésének oka.

Quaestio. 1. *Miben áll az embernek maga megpróbálása?*

Rz. 1. A' te magad meg-ismérésében; hogy ha úgy meg-ismérted a' te bűneidet, és lelki nyavalyáságot, hogy ha az Istennek irgalmasága, és a' Christus érdeme tégedet meg nem környékeztet, leg-kisfebbic bűnödért is örök kárhozatra volnál méltó.

2. A' szent Vatsorának belső tirkainac meg-tanulásában, és azoknac értésiben. Ertevé mit példázna ez a' külső jelec? érts meg; 1. Hogy a' kenyér példázza a' Christushnac szent testét; a' bor példázza az ő szent vérét. 2. A' kenyér meg-törtetése, példázza a' Christus testének meg-törtetését, a' bornac ki-ontása pedig, az ő szent vérének ki-ontását.

3. A' kenyérnek és a' bornac ki-adása, és el-vétele, példázza a' Christus testének és vérének lelki vételit, hogy miképpen testi kezddel el-veszed a' kenyeret, és bort, szintén úgy veszed el a' te-lelkednek kezével, az igaz hittel, az Christus Jeshushnac szent testet és vérét, és azt magadhoz kapszod.

4. A' kenyérnek meg-étele, és a' bornac meg-itala, példázza a' Christus testének

testének ételét, és vérének lelki italát, hogy a' mint testi száddal meg-észed a' Sacramentombéli kenyeret, és meg-iszod a' Sacramentombéli bort, szintén úgy lelkiszájaddal az igaz hittel eszed az ő szent testét, és iszod az ő szent vérét.

5. A' Sacramentombéli kenyérnek és bornac, a' mi testünkkel való egyesülése, példázza a' Christussal való lelki egyesülésünket, hogy miképpen minckor uránna a' Sacramentombéli kenyeret meg-eszszúc, egygyé lésszen az a' mi testünkkel, és a' bor a' mi vérünkkel, szintén így ebben a' Sacramentomban; egygyé leszünk mi lelkiképpen az Ur Jeshu Christussal. 1. Cor. 10. 16.

111. Al a' meg-probálás az igaz hitben; hogy ha te el-híszed, hogy a' Christus te éretted jött ez világra, te éretted feszítetted meg, te éretted holt-meg, &c. a' te bűneidért áldozott a' keresztfán, és hogy az ő elég vételiért, &c. tenéked minden bűneid meg-botsáttatnanac.

IV. Az igaz meg-térésben, és igaz poenitentiában, hogy ha te a' te bűneidnek véget vetettél, jo és szent életben foglaltad magadat, mert még az ember a' bűnben él, addig Istennel nem egyesülhet; azért, mert az Isten a' tisztaságokban lakozic.

R

V. Al

V. Al az Atyafi szeretetben, hogy ha minden haragot, ördögi gyűlöiséget le tettél a' ie szivedből, mert a' miképpen a' régi hiveknek áldozattyc nem volt addig kedves Istennek előtte, és mind addig is az oltárra fel nem vihették az ő áldozattycokat, (az ő Testamentombeli szokás szerint) valaméddig felebaráttyokkal meg nem békéltenec.

Matth. 5. 23. 24. Így színtén'e mai napon nem egygyesülhetz addig Istennek a' Sacramentomban, valaméddig felebarátoddal meg nem békéllesez. *1. Job. 4. 12. 20.*

Quaestio.
Kérdés,
ítéletet
tészzen.

11. Mit ért az Apostola' kárhozatnac nevezetén? *29.*
R. Mint hogy a' hivek is néha kézületlen találnc járulni az Urnac asztalához; azért a' hivekre nézve értetie azon az kárhozatnac nevezetén, az Istennek idő szerint valo tsapása, és erős ítéleti, mint megstetecze *30. és 32. vers*ekben; a' hitetlenekre nézve pedig. értetie az örökké valo kárhozat. *Vide Bucan. pag. 840.*

TANVSAG.

△ Tsac azoc lehetnc méltó vendég az Urnac asztalával, a' kic magokat jól meg tudgyác próbálni, vizsgálni, és rótna. fiat állni. Miképpen kellestécpedig te magad meg-probálnod? meg-tanulhad az el-

Confirmatio doctrinae, fiat per se, par. ses quaestiois prima.

az első kérdésből, mely első kérdésnéc őt kíválképpen valo részei lehetnc, mellyec mind annyi erősségi ennc a' tudománynac.

Ha így vagy on a' dolog, hogy tsac azoc járulhatnc az Urnac asztalához, kic magokat jól meg-tudgyác próbálni, nem lehetnc hát méltó vendég az Ur asztalánál. 1. A' kiüdedec. 2. A' jó okosságtól meg fosztatott bolondoc. 3. Az esz nélkül valo beteget, kik nec elméjec annyira el burittator, hogy azt sem tudgyác micsoda kézülettel, és maga meg próbálásával járuljon kiki az Urnac asztalához. 4. Nem méltó vendég ide a' poenitentia-tartatlan, és meg nem tért bűnösóc, mert azok is az ő bűnöket meg nem ísmérvén, nem tudgyác magokat meg próbálni, a' bűnec meg-ísmérésében ál peniglen az első proba kő. *Vide ad hoc Bucannus pag. 840.*

Vétkeznc ez tudomány ellen. 1. Mind azoc, a' kica' felyül meg mondot őt proba kővec szerint (*recense*) magokat meg nem próbállyác; hanem méltatlanul az Ur asztalához járulnc. 2. A' kic nem magokat próbállyác meg; hanem más felebaráttyokat próbálnac, vizsgálnc, rostálnac, *Matth. 7. 2. 45.* maga nem azt mondgya a' szent Pál Apostol

R:

ebben

1. U/so
Inform e

2. P/so
Redarg

ebben a' Szent leczkében. hogy mást próbállyunc meg; hanem azt mondgya: hogy magunkat próbállyunc meg.

3. *U/sus* Rettegnyetec meg hát hitetlenec; *Torisor?* kic méltatlan az Urnac asztalához járultoc, mert ihon örök kárhozattal fenyeget bennetec az Istennek lelke. Ti is peániglen hivec, félelmyetec meg. hogy készületlen ne járullyatoc az Urnac asztalához, mert ihon az Isten, a' maga háza népében is el nem Izenvedi a' Sacramentomnac meg nem bősülését; hanem nagy tsapással meg-ítéli. *¶ 30. 32.*

4. *V/sus* Minden ember próbálly meg hát *Horiat:* önnön magát, a' folyúl meg-mondott örproba kövecszerint. Erre penig indio tsanac.

Mot: 1. 1. Az Istennek büntetése, mett mind az meg büntettetec magánoffan, a' ki meg nem bősüll az Istennek Sacramentomát; mind penig ezért az Anyaszentegyhazra szokot következni az Istennek tettenetes haragja; hogy hogy és mint lesz az? *Vide Quast. Cateches. 82. & V/sus. pag. 520.*

Mot: 1. 2. Az ígéretec. *Iob. 6. 54. 56. 35. & Iohan. 4. 14. 1 Cor. 10. ¶ 16.*

C O N C I O.

De Ecclesiastica Disciplina. In quaestiones Catecheticas

LXXXIII. LXXXIV. LXXXV.

TEXTUS. *Matt. 16. 18. 19.*

Ex antecedentiū occasione exordium faco

Exordia

HArom kiválképpen valo *Partitio.*
dolgot ad előnkben ebben a'
szent leczkében az Evang.

I. Ditsiri a' szent Pétert, te Péter...
vagy, &c.

II. Egy kiválképpen valo bépígéretet
teszen az ő Anyaszentegyházának. *¶ 18.*

III. Nagy hatalommal, és méltosággal ajándékozta meg a' sz. Péter, &c.

I. *Miképpen mondásék a' Péter*

Quaestio

kősziklának?

R. Nem tulajdonképpen; hanem hasonlatosság szerint, az ő vallás tételénec erőségére nézve, így a' Christus is példázás-képpen, és hasonlatosság szerint *kősziklánac* mondati. *1. Cor. 10. 4.*

II. *Miképpen kell érteni ezeket, ezen*

Quaestio

a' kősziklán épísem?

R. Nem úgy, a' mint a' Pápiśc azt mondgya: hogy személy szerint *értetia* szent Péter, és azt taníttya itt, hogy
R 3 àChri-

CON

a' Christus, a' szent Péteren építi-fel az Anyaszentegyházat, azért a' szent Péter volt első Pápa Romában. R. De Istene hűvec, hogy ez ne a' szent Péter személyéről, hanem az ő kősziklához hasonlo erős vallás tételiről értefség; megtetézic Uruncsázaiból, mert nem mondgya azt a' Christus: Te rajtad Péter; hanem azt mondgya tsac: hogy ezen a' kősziklán épitem, &c. Láts hasonlodolgot, Eph. 2. 20. nem mondgya azt: hogy fel-építettéc a' Prophetákon, és Apostolokon; hanem azoknac fundamentomán, &c. tudományokon. 2. Azon a' kősziklán, nem a' szent Péter, hanem őnnön maga értetic a' Christus; ki felől szép vallást tön fellyeb a' 16. & b. a' szent Péter, mint ha így izolna azért: azon a' kit mondál, & 16. azon épitem-fel az én Anyaszent egyházamat, &c. Erre czéloznac immár a' szent Pál szavaiból, 1. Cor. 3. 11. Eph. 1. 22. & 5. 23.

Vide ad
hoc Ven-
delinum
c. de Ecc.
170. 20.
pag. 776.

Quaestio.

III. Tsac magának adiac az a' kul-
csot Péternec?

R. Nem. Job. 20. 23. &

IV. Mit érti a' Menyország kul-
csain?

R. Hasonlatosság szerint érti az egy-
házi szolgáknac hatalmokat, vészen pe-
nig hasonlatosságot a' földi Urakrol,
Királyokrol, kic az erős városoknak ka-
puin

puin hűséges Porkolábokat tesznec, és
azoknak kultsait kezekben bízzac, így
van az Isten Anyaszentegyházában a'
dolog szintén. 1. Kitsoda ott az Ur,
avagy Király? maga az Ur Jesus Chri-
stus. 2. Mellyic az ő városa? az A-
nyaszentegyház, a' ki szent városnac, Ap-
20. Mennyei Jerusalemnec mondatic.
Apoc. 21. 3. Kitsodac a' Porkoláboc?
az egyházi szolgác. 4. Mitsodac a'
kultsac? az Evangeliom prädikállata,
és az egyházi fenytéc, de itt még azt
kérded.

V. Miképpen nyittatc meg a' Menyor-
szág kapuja az Evangeliom
prädikálásával?

Quaestio.

R. Meg nyilic a' Menyország kapu-
ja az Evangeliom prädikálásával, ama'
gyönyörűséges szép Evangeliomi igé-
retéc által, mellyec bűn borsánatot, és
őröc életet ígérnc az igaz poenitentia-
tartóknac, és megtérőknec; minémü-
ec vadnac, Job. 2. 16. & 6. 46. Matt. 11. 28.
Mat. 10. 43. Ellenben penig bé zároltat-
tic, ama' rettenetes fenyegetésec által,
1. Cor. 6. p. 10.

2. Az egyházi fenytéccel meg-nyit-
tatc, mikor az Anyaszentegyház örö-
mest bé-fogadgya a' Publicanusokat,
és meg-efet nagy bűnösöket, kic örö-
mest az ő Istenecket, és az Anyaszentegy-
házat

R 4

házaat meg követie, és penitentiát tartas-
nac; bé zárjac penig az egyházi szolgálac-
a' Menyország kapuját, az egyházi fe-
nyiréccel ackor, mikor a' czégeres bű-
nösöket ki rekesztic, gyilkosokat, pa-
ráznákat, &c. a' mint erről parantsolat
vayon, *Mat. 18. 17. 1. Cor. 5. 5. és a' mint*
az ő Törvényben is a' bél poklosokat,
ki-rekesztic vala, az Isten táborán kívül.

TANVSAG.

Nagy méltóságot és hatalmat adott a'
Christus az ő szolgálainac, az egyházi szol-
gálnac kezekben, *b. e. sibi dabo claves re-*
gni, &c.

1. Mert ez a' hatalom meg haladgya
minden ez világi Monarcháknac és Tsá-
szároknac hatalmokat, mert noha azok-
nac nagy hatalmoc vayon, az országok-
kon; de ugyan nem adatot nékic kezek-
ben a' Menyország kultsa, az Evangeli-
om prädikállása, &c. sőt a' kic azoc
közül, az egyházi szolgálatban avatták-
is magokat, de erőssen meg büntettes
Istentől, mint Jeroboan.

11. Mert ez nem külső, és testi hata-
lom, hanem lelki; mert a' lelkeket i-
gazgattya, azokat térengeti, vigasztal-
lya, élteit, és táplálja az örök életre.
Ellenben, néha a' törvényes ige által
menydörgőképpen feddózik. *Ier. 1. 10.*

Mat. 23.

111. Mert az ő hatalmoc, az Evange-
liom prädikállása, a' penig idvélségne-
hatalma a' hiveknec. *Rom. 1. 16.*

IV. Mert az ő szolgálattyc által a'
bűnőc meg oldoztatnac, és megkötet-
nec, *Ioh. 20.* szolgálképpen, a' Menyor-
szág kapuja meg nyittatic, és bészérolta-
tic, *in texu*; mellyeknél hová lehet na-
gyob hatalom embetec kezében.

Tsudálkozásra méltó dolog tehát,
még is, hogy az egyházi szolgálálnac nin-
tsen annyi betsületec, mint ez világi U-
raknac, &c. Királyoknac, és Király kö-
veteinac. 1. Hogy nem szeretic ugy
őket. 2. Hogy nem engednec nekic.
3. Hogy jutalmokat nem szolgálattyc
ugy ki, mint a' Királyokét; de nem kell
tsudálni. *Rz. 1.* Mert ez az oka: a'
mint hogy a' Christus önnön maga alá-
zatos vala, alaton rendbül valo, így az ő
országá, is, és így az ő Tanítványi, is; ez-
ért vetic meg őket e' világ fiai. 2. Mert
az ő méltóságoc, és szolgálattyc lelki,
és ez világ fiai azt nem értic, és nem tud-
gyác. 3. Mert ez világi Urac, az embe-
rek nec szemec előtt vadnac, és ha nem
engednec, mindgyárt büntetic; de az
Isten el. halasztja az engedetlenek nec
büntetésit, és ezt látván: e' világ azt ité-
li, hogy soha meg nem bünteti őket.

R. 9

Inte-

Ratio.

Ratio.

1. U/m

Admir.

Ratio.

Ratio.

2. *Ufus*. Intetűnc. 1. Arra, bősűllyűc-meg-
Horiat: hát az Isten szolgait, 1. *Tim.* 5. 17. az ő szol-
gálatyoknak méltóságáért. 2. Sze-
refűc őket, az ő szolgálatyoknak drá-
ga voltáért. *Gal.* 4. 14. 15. 3. Engedgyűnc
nékiec, mert Isten követi. *Héb.* 13. 17. 4.
Tartozunc nékiec igaz bérrel, az ő szol-
gálatyoknak munkájáért. 1. *Cor.* 9. 2. 7.
7. ad 14. *lege publicè*. *Gal.* 6. 6.

3. *Vfus*. De oh boldog Isten! mely igen vét-
Redarg. kezenc, kic kettős betsülleteket nem-
adgyac meg az Isten szolgainac. 2. Kic
nem szeretic őket, mint az Akáb az Il-
lyést. 3. Kic nem engednec ő nékiec.
4. Kic az ő igaz béreket, és jutalmokat
ki nem szolgáltattyac.

CONCIO.

*De disciplina eadem Ecclesi-
astica.*

In quæstiones easdem Cate-
cheticas.

TEXTUS. *Matt.* 18. 15. 16. 17.

Exordium. *Exor. ex antecedentibus* 12. 13. 14.
Partitio.

KEt dolgokat ad előnkben
e' szent leczkében az Evangeliom.

1. A' mi felebarátunknac titkos bú-
nét, avagy a' mi tudásunkra tselekedet
vét-

vétkét támasztja előnkben, édes Idve-
zitőnc, mikor azt mondgya: Ha vét-
kezic te ellened a' te felebarátod. &c.

11. Azon mi felebarátunknac, a' mi
tudásunkra tselekedet vétkénec meg-
feddésénec rendit, modgyát, és grádi-
tsit adgya előnkben.

1. *Mit ért a' gyülekezeten?*

Rz. Nem az egyházi szolgát, sem nem
a' Magistratust, mert az edgyic sem gyü-
lekezet, nem is az egész Ecclesiát, mert
igy az Áfszony állatoknak is, és a' gyer-
mekeknek is (kikre az Ecclesia igazga-
tása nem bízott), meg kellene jelente-
ni, a' te felebarátodnac vétkét; hanem
a' gyülekezeten érti az Ecclesiának eleit
és Véneit, Minémű volt Christus Urunc
idejében, Jerusalemben, a' Synedrium,
a' melly állot focirás tudokból, és az Ec-
clesiai dolgokat el. igazító. Vénekből.
Es a' minémű volt az Apostoloc idejé-
ben, a' Præbiterium. Es a' minéműec
a' mi időnkben, az akar melly *Particula-
rű* Ecclesiának elei, és Vénéi, &c. kik-
acca' tanítóval edgyút a' féle dolgokat
el. igazgatni kell. Hogy penig még is
arra a' gyülekezetre igazit Idvezitőnc,
nem kell tsudálni, mert másur is (a'
Sidóknac aekori rend tartásokhoz szab-
ván magát) Idvezitőnc; követet ilyen
dolgot. *Matt.* 5. 23. 22. Ama' meg tisz-
tult

Quæstio.

Job. 9. 22.

12. 42.

18. 14.

23.

Tit. 1. 5.

Bucan p.

535.

Vide Haro

mon Cal-

vin. hunc

locum. p.

279. *Beza*

in hunc

locū p. 33.

rust Belpoklost is, (a' Sidóc szokása szerint) a' Paphoz igazíta Urunc, &c. így itt is az akkori mód szerint a' gyülekezetre igazít.

Quaestio.

11. *Mit ért a' Pogányon?*

Rz. Az olyan Isten szövetségén kívül lévő pogányt érti, mint az ő Törvényben voltac minden pogányoc, a' Sidókon kívül, és az minéműec akkor is a' Sidók között lakoztat, Jebuzeusoc, Romaiac, &c. kic az Isten szövetségén kívül voltanac, azt mondgya: az olyan megátalkodot, meg térhetetlen, olyanac tartalséc.

Quaestio.

111. *Mit ért a' Fekélyon?*

Rz. Amaz Isten nélkül való Publikánusokat, nagy bűnösöket, hitleneket, kic a' Sátán tagjainac tartattac, és a' Sidók előtt is utállatosfaknac tartattac, ezefelkissebbítéc Urunkat a' Phariseusoc.
Matt. 9. 11.

I. T A N V S A G.

▲ Tsac egyedül az Ecclesia hatalmában vagyon az, hogy a' tzégéres bűnösöket ki-rekelszize az Istennek házából.

Ratio.

I. Mert tsac annac parantsolgya Isten, *in textu. 1. Cor. 5. 5.* holott nem mondgya azt: hogy adgyad; hanem azt mondgya az Apostol: adgyatoc a' Sátánnac.

II. Mert

11. Mert az a' bűnös az Ecclesia tagja, és az egész Ecclesiát botránkoztatgya meg, azért az egész Ecclesia vághattya el magát az olyan fekélyes tagot, hogy a' több tagokra is a' fekély bé ne hasson, mint a' melly nyavalyás, el vághattya fekélyes tagját, hogy az egész teste életben maradjon.

111. Mert az Ecclesia hatalmában vagyon a' bűnösnek befogadása, bévétele, hát ki rekelszize is az Ecclesiát illeti.
2. Cor. 2. 7.

Meg hallánc az tudományban, hogy az Ur Jesus Christus az *excommunicatio*-nac, *b. e.* tzégéres ec ki rekelsztésének hatalmát, az Ecclesia kezében atta. Oh melly igen megszize távozotinnét a' Római Pápa, ki a' kiket maga akar, azokat ki-menykővezi, ki átkozza az Angyaloc társaságából, s' a' Szentec seregéből. E' mellet pénig az egész Római Anyaházban, minden *particularis* Ecclesiákat meg foszthat az *excommunicatio*-nac hatalmától; hanem azt tsac a' maga, és Emiffariusi kezében koporitotta. Ugyan is, akar mitsoda tzégéres bűnös találatséc az ő gyülekezetekben; de ne félljen az, hogy ki rekelszize a' gyülekezetből, nem is hallasz *reconciliationis*, *b. e.* Anyaszentegyház kövérést ő ő őt, meg-éric ők itt ez aránt az *anathematizatio*-

Ratio.

Ratio.

I. U/uo
Refutat:

Vai confessioval, és abban hagyatott lassu poenitennával; a' honnan arra fakadhatunk ki, hogy nem igaz Anyaszentegyház az: a' kiben a' tégérésbűnösök Ecclesiái fenyíték nélkül el szenvedtetnek, a' ki tisztán nem tartja az Istennek táborát, a' Belpoklofoktól, az Istennek nyáját a' ruhós juhoktól, mert a' hol az Isten lakik, tisztán kell azt a' helyet tartani; mint az ő Test. Leviták őrizték a' Salamon Templomát, hogy abban ne menne Belpoklos, &c. Mert az igaz Anyaszentegyháznak ilyen három jeli vadnac. 1. Az Evangeliomnac tiszta prédikálása. 2. Sacramentumoknak a' Christús rendelése szerint való ki-szolgáltatása. 3. Az egyházi fenyíték.

2. *Ufus Redarg:*

Holott a' mi Urunc Jēsus Christús, ezt a' hatalmát az egész Ecclesiának kezében attá, miért nem éliz hát szent Ecclesia erőssen a' magad hatalmával? miér a' hogy tsac az ujjaddal illetvén: az egyházi fenyítéket, többire tsac a' szegény egyházi Tanítócs nyakában függ' ennek terhé. Lám meg hallád a' szent Ietzkéből: hogy ha a' bűnös (meg nem akartó van semmi uton módon térni) még, ez ilyen bűnölnek ki rekesztése felől, nem az Egyházi szolgára gazit tsac idvezitő Urunc; hanem azt mondgya: *Dic Ecclesia*, mond meg a' gyülekezetnek; a' mellyen

lyen, a' mint fellyeb a' magyarázatban meg hallád, értetnek akar mely keresztyén gyülekezetnek Fejei, és Venei: (*Conscia tamen & approbante tota Ecclesia*) kikre az Egyházi fenyítékek el követése bizattatott, és kiknek elől járó Vezérec az Egyházi Tanítócs. Bizonyára ha ez ugyan jó karban vetettethetné, mind az Egyházi szolgáknac az Egyházi fenyítékek dolgában való terhe könnyebbitetné, s' mind penig a' ki rekesztetett, a' ki rekesztendő tégérése miatt, annyi kissebségben, és meg utalásban nem forognának az Egyházi szolgák.

Tartsuc tisztán hát az Istennek lakó házát, irtogassuc a' gonoszokat, és botránoztatokat. Erre inditson.

1. Mert az Ecclesia Isten háza, ő selege, ő nyája, az ő szent városa, az Isten pedig tisztát szeret, és nem lakik ott, a' holott a' bűnőknek undoc mosléka vagyon.

2. Az ő Testamentombéli példác; la' melly tisztán tartották az Izrael fia a' táborn, hogy mindgyárt ki rekesztették a' belpokloft, és még ganejokat sem hárták a' föld színén; hanem kapátskával a' földben takarták azt.

3. Mert ezzel különböztetűnc meg az Anti-Christus seregítő, kiben a' mint hallád, hevernec a' tégérés bűnösök, és ki el-

*Vide Bui
can. cap.
de Discip.
quast. 13.*

3. *Ufus Hortat:*

Mot: 1.

Mot: 2.

Mot: 3.

ki el-szenvedia' botránkoztatókat, Egyházi fenyítéc nélkül.

Mot: 4. 4. Mert ez mind az Ecclesiának javára szolgál, mind magának az *excommunicatus* bűnősnec; az Ecclesiának: mert ezzel az isten büntetésit maga fejezől az Ecclesia el-hárította, a' bűnös pedig, az ő testénec gyötrelme által, a' foggyalázat által, bűnét meg-isméri, és az ő testénec romlása által, fel-épül lelke, és meg-tartatic az életre.

II. T A N V S A G.

2. A Az igaz keresztyén ember nec, nem gyalázní, nem hirteleníteni keil felebarátjánac titkos vétékét; hanem inkább feddeni és dorgálni kell azt az ő felebaráttyában, *in seculo*, mert nem azt mondgya Urunc: hogy ha vétkezik, &c. gyalázzad, hirtelenséged, hordozzad, &c. hanem azt mondgya: hogy fedd-meg őtet, te magad közt, &c.

Ratio. 1. Mert az igaz Atyafiúi szeretet (mellyet a' törvény parantsol, *Matt. 22. 39.*) ezt kívánja.

Ratio. 2. Mert a' szent irás sohol nem parantsollja azt, hogy felebarátodat kiforbítsd; hanem még inkább tiltja a' kilentzedic parantsolatban.

Ratio. 3. Mert a' te felebarátod a' te telegod, kitsoda pedig az a' ki a' maga ragy

ját gyűlöllje, annac-javát ne kívánja; valaminémű nehéz volna néked, ha más téged hirtelen meg-olne, színtén olyan nehéz a' te felebarátodnac.

De oh boldog isten! mely sokan vadnac, kic ha láttyac, de bar-tsac hallják is felebaráttyoknac erőtelenségből való vétékét, nem feddic azt meg; hanem imit, amot füttogják, hintegetic azt, feddezie mint a' Chám az ő Attyának szemérmét, &c. Sokan vadnac, kic nem láttyac a' szálkát szemekben. *Matt. 7.* Sokan vadnac ama' Phariseusoktársai, ki azt mondá: isten hálakat adoc, &c.

Távostassad azért a' rágalmazást, erre penig inditson.

1. Mert noha ez némellyekben annyira természeté vált; hogy mint a' kenyert mindennap észí, rágya; színtén úgy mardossá nyelvével felebaráttyát; mind az által értsd meg ez edgyet: hogy ez olyan vétéc: hogy ez bizony ki-rekesztja Menyországbol; 2. *Cor. 16. 10.* holott a' gyilkosoc ki-rekesztet nec, &c. az irásban penig 3. gyilkosság vagyon. 1. A' szív nec gyilkossága, melyet az ember ama Rachai tekintettel jelent ki. 2. A' nyelv nec gyilkossága. 3. A' kéz nec, és külső tselekedet nec gyilkossága; ez mindenie ki-rekeszt a' Menyországból.

S

2. A

3. *Uss*
Redarg:

4. *Uss*
Hortat:
Mot: 1.

Mot: 2. 2. A' példác; mint jára Chöre, Da-
than, &c. Mária, Semei, Haman.

Mot: 3. 3. Mert ez az ördög munkája, ki ö-
rökké gyalázza az Istennek hiveit, Isten
előtt, mint Jobot, a' fizetést pedig Isten
munkája, és abból is ílmérterűnc meg,
hogy Christus Tanítványi vagyunc.

CONCIO.

De Ecclesiastica disciplina.

In quaestiones eisdem Cate-
cheticas.

TEXTUS. 1. Cor. 5. 5.

Exordi-
um.

SOK-képpen neveztetíc az
Egyházi fenyítéc a' szent írásban.
Néha ki töröltetésné. Gen. 17. 18. Néha
ki vágattatásné. Num. 9. 13. Néha Sá-
tánnac országában való vettetésné.
1. Tim. 1. 20. Ugy itt is.

Partitio.

*Kétkiválképpen való dolgokat ad elők-
ben ebben a' szent leírásban az Apostol.*

1. Az Apostol intése.

11. Intésénec vége.

Questio.

Mit értem a' Sásánnac adatni?

R. Nem azt akarja itt az Apostol
mondani, hogy azt az embert a' Sátán
tsudálatosképpen el-ragadgya, és a' nép
közül el-vigye a' hová akarja; mert az
ö ha

ö hatalma meg-vagyón határozva.
Nem is azt, hogy a' Corinthusiác átoé
alatt ezt a' paráznát a' Sátán kezében ad-
gyác, hogy azt el szaggassa; hanem tsac
azt akarja ezzel: hogy ezt az embert a'
Christus országából ki-zárjác, a' Sátán
országában véséc; nem is ok nélkül,
mert a' Christus országán kívül, a' Sátán
uralkodíc. 2. Mert az olyan embert
a' Sátán a' külső gyalázattal, és a' bün-
nec erejével igen szokta késérgetni.

TANVSAG.

A' Tzegéres és szarvas bűnösöknek ki
kell rekesztetni az Istennek Anyaszent-
egyházából, mind az ige halgatástól,
mind a' Sacramentomoktól, *in textu*
ilyen vala ez az ember, &c.

1. Mert Isten parantsollya. Gen. 17.
14. Num. 9. 12. Matt. 18. 17. 1. Cor. 5. 11.

11. Mert mind az ö Törvénybéli,
mind az Uj Testamentombéli példác ér-
re mutatnac, szarvas bűnt tselekedéc A-
dám, és ki rekesztetéc az Edemből. A'
Kain. Gen. 4. 11. 12. 13. 14. A' Mária, a'
Dávid, Jerusalemből szám-ki-verésre
küldetec Istenből; az Apostoloc idejé-
ben: Hymenzus, Alexander, 1. Tim. 1.
20. az ércz mives Sándor. 2. Tim. 4. 14.
Az Apostoloc után: Theodosius Impe-
rator, el-tiltatéc a' Sacramentomtól,

Sz

Am

Ratio.

Ratio.

Ambrosius által, mind addig is, valameddig Ambrosius, előtt sirván az ő bűnéről vallást nem tőn.

Ratio.

III. Az hasonlatosságok is erre tanítanak, a Vinczellér avagy nem metélé ki a' természetlen szőlő vészőket? a' kertész avagy nem vágjaé ki a' száraz ágakat, az élő fákról? és egészen nem vágjaé ki a' gyümölstelen fát? *vide Luc.*
3. Illyenec pedig a' czégeres bűnösök, &c.

Ratio.

IV. Mert az Isten ditsősége ezt kívánja, mert az Isten tisztá, és ha az ő házában tisztátalan czégeres bűnösöket tartana, ez nagy kissebségére esné az Isten nevének, és így még a' külsők is megkáromlaná az Isten nevét, mert ha Dávid egy ember lévén, udvarából az Latrokat ki kurjagatta, a' csapzi hizelkedőktől udvarát meg tisztítá; *Psal. 101.* (nem úgy mint a' mostani Urak,) mennyivel inkább az Isten az ő házát tisztán tartja, mert az ő Test. a' Templomot Levitákkal őrizteté; az Új Testamentumban pedig, korbátsockal oltorozza ki az ő házát meg-ferteztetöket *Matt. 21.*

Ratio.

V. Mert mind az Ecclesiának, mind annac a' bűnösnek nagy javára szolgál. Az Ecclesiának, mert ha ki nem rekesztetné az illyen bűnös, többen is példát vennének róla, és a' botránkozás fokakat.

kat meg vesztegetne, mint egy metélyes juh, loc juhokat meg-veszteget; de hogy az bűnösöknek fenytékít láttya a' többi, azért meg-félemlenec, és az olyan szarvas bűnt el távoztattyá; e' mellett pedig, annac a' bűnösnek is nagy javára szolgál, mert meg szígyenülvén: gyakorta intetvén: meg-isméri bűnét, &c.

VI. Mert ezzel különböztetik meg a' Christus nyája, az Anti Christusétól; ki minden szarvas bűnöket el-szenved az ő feregében.

Oh melly igen vétkezik hát a' Romai Anyaház! hogy el-szenvedi a' szarvas bűnösöket maga közt, *supra.*

Tisztítsuk meg hát az Isten házát. Erre inditsonac az Δ , okai. 1. Intetel arra: hogy könyörögi-szüntelen a' minden sziveket meg-erősítő szent Léleknek, hogy a' te lépésidet erősítse meg, úgy az ő utáiban: hogy illyen szarvas bűnben ne essél. Inditsanac a' szomorú példák; az Aron, Salamon, Adám, Dávid, Péter, Lott, Noé, &c.

II. T A N V S A G.

Felette igen siralmas és keelerves állapattya vagy, a' gyülekezetből ki rekesztet bűnös emberöknek.

Ratio.

1. *Ufus*

Refutat:

2. *Ufus*

Hortat:

Ratio.

I. Mert azoc a' Sátán kezében vándorac, a' ki hohéra és gyilkosa volt eleitől fogván a' bűnös embernek, a' ki régi kigyója és irigye a' mi idvétségünknek; ez Adám Atyánkat is a' ki ki ejré a' boldogságból; példác erre / szent Jób, sz. Pál, szent Péter.

Ratio.

II. Mert az, ki vágattatic ideig a' Christus testéből, amaz Olaj fából, igaz szőlőtőből, az Isten fiainac társaságokból, és az őrdög országában vettatic, holott nints semmi őrdöm.

Ratio.

III. Mert az olyan ember meg fosztatic az Ecclesiának minden privilegiomjától, és annac semmi szabadságával nem elhet minémű a' harang szo. a' Cinterem. a' tisztességes temetés, (ha holta történic akkor) hát az Evangeliomnac drága beszédének halgatála, a' melly lelki Mannája, kenyere a' szegény léleknek, a' Sacramentomi egygyesülés, &c.

Ratio.

IV. A' szomorú példákból; Adám nac, Kainnac melly szomoruan eséc a' szám ki verés, ezért mondá az Istennek: elűz immár engem előled, hogy a' ki én reám talál meg ilylőn engemet. A' Máriának szomoruan eséc, hogy a' Táborrul ki kelle rekesztetni, &c. a' Davidnac.

Ret.

Rettennyetek meg hát, a' czégéres szarvas bűnöktől, a' ki miatt az Isteni társaságból ki kell rekedni, &c. *supra.*
2. Kic magatoc szakasztyátokiel magatokat a' Christus gyülekezetitől, ezen siralmas állapotban estec.

Távoztassuc az olyan vétkeket, de mint hogy a' mi erőncsemmi, kérjuc a' szent Lelket, erősítsen bennünket.

1. Erre inditson bennünket a' minagy erőtelességünk; vajki megromlottunc Adámban, ugy annyira, hogy tsac a' bűnre vagyunc hajlandóc. 1. *Cor.* 3. 6. *Phil.* 2. *Psal.* 51.

2. A' mi ellenségünknek soc és erős volta; a' test, e' világ, az őrdög, a' ki mindenkor olálkodic, hánnya a' tört, a' mellyet mi nem is látunc. 1. *Pet.* 5. 8. *Apoc.* 13. Ez a' veres Sárkány, a' ki mindenkor fel-tátott szájjal áll előttunc.

3. Azigéret, meg igérte Isten: hogy a' kic kéric a' szent Lelket, megadgyánakic. Ezen dologra a' tanuságnac felső okai is indito okoc lehetne.

*Hactenus de Theoria, & Fide;
jam de Praxi & obser-
vantia.*

SECUNDA PARS
THEOLOGIAE.

S 4

De

3. *U/na*
Territor:

4. *U/na*
Hortat.

Mot: 1.

Mot: 2.

Mot: 3.

De observantia, quæ secundum explicationes
Catecheticas Zachariæ Vrsini, &c. pars tertia Palatinata Catecheos dicitur.

CONCIO.

De Conversione.

In quaestiones Catecheticas

LXXXVI. LXXXVII. LXXXVIII.

LXXXIX. XC.

TEXTUS. Jer. 31. 18.

Summa

Svmmaszerint ez Izent lezkeben a' Jeremiás, az Isten haragjánac sullya alatt nyögő, és sonyomorságoknak mélységében kiáltozó Ephraimnak könyörgését, és keserves panaszát jelenti meg

Partitio.

Két kiválképpen valo dolgokat ad előnkben ebben a' szent lezkeben a' Propheta.

I. Keserves panaszát, ezzel egyvelitet könyörgését az Ephraimnac.

II. Indító okát, mellyel fel akarja indítani az Ephraim az Istent, a' meghalga-

halgatásra, b. e. mert te vagy az én Istenem.

I. Mitsoda az igaz meg. térés?

Quaestio.

R. A' szent Pál így definiálja, azt mondgya: meg. térni Istenhez, semmi nem egyéb; hanem le vetkezni ama' ő Embert, és fel öltözni az Új Embert. Eph. 4. 22. 23. 24.

2. Eltemetgetni a' Christussal, és fel. támadni ő véle, az ő fel. támadásának mi reánk ki. hatot ereje által. Rom. 6. 4. 5.

3. Meg. halni a' bűnnec az ő szent halálának reánk ki. hatott ereje által, és fel. támadni a' bűnből Ibidem, 7. 11.

4. De leg. világosabban meg. határozza, és ki mondgya a' szent Dávid, mitsoda légyen a' meg. térés? azt mondgya: el hadni a' gonoszt, és jót tselekedni; Psalm. 34. 15. ez a' kettő: valóságos rebe az igaz meg. térésnec; és minden valósága az igaz meg. térésnec, e' két dolgan áll.

Im érted a' meg. térést mitsoda, de értsed azt is.

II. Mitsoda gráditsi vadnac az igaz meg. térésnec, a' mellyeken el. eb el. eb kell hágni a' bűnösnek?

Quaestio.

R. I. Őt gráditsi vadnac: első gráditsa mindgyárt a' bűnnec meg. ismérése, és Isten előtt valo meg. vallása. Psalm.

51. 5. 6. Azért a meg-térő bűnősnec meg kell elsőben az ő bűnét ismérni.

2. A' bűnnec meg-bánása és siratása, mert mielőtt a' bűnös erre az első gráditra b. e. a' bűnnec meg ismérésere felhág, menten meg-bánnya, és meg-is sirattya az ő bűnét, hogy azt meg tselekedte, mint példác: Dávid, Péter, Mária, ama' 3000. emberc. *Mat.* 2. 38.

3. A' bűnnec meg-utálása, és el-hagyása; mert ha a' bűnös meg-isméri az ő bűnét, és meg-bánnya, tehát meg-is utállja oltán a' fertelmes bűnt, és úgy hadgya oltán el, és azt el-távoztattya. *Pfal.* 51. 16. Azért ki igaz meg-térő vagy: el-had a' bűnt, és véget ves annac.

4. A' jónac követése, és az Isten törvénye szerint való szent élet, melly immár a' meg-tért bűnös emberben való hitnec gyümöltse. *Mat.* 3. 8. Azért nem elég, ki igaz meg-tért ember vagy: tsac meg ismérnéd a' bűnt, mert még a' hitlenek is reá lépnek néha arra, mint Kain, Judás; hanem a' poenitentia-continuálnod is kell, és más ujjab, job és szent életben kell magadat foglalnod, mellyet a' hitlenec nem tselekesz nec; hanem ugyan tsac meg-maradnac a' bűnben.

5. A' te bűneidnec botsánattyánac szüntelen való kérése, mert oltán az igaz

gaz meg-tért bűnös, nagy szívbeli töredelmességgel és alázatossággal életénec napjaiban, azon könyörög a' felséges Istenec, hogy azokat az ő fertelmessége el-fedezze, el temesse, el töröllye, és az ő szemei elől annyira hajtsa, mint nap kelet, nap nyugattol; így tselekedé a' 10. oltó fiu, a' Dávid. *Pfal.* 51. 1. 2.

III. *Misodanaton és modon szokta Isten magához térteni a' bűnös embert?*

Rz. Mint hogy a' meg-térésnec fő szerző oka és Mestere, önnön maga a' szent Lélek Isten, azért az Ur Isten.

1. Meg-téríti a' bűnőst, és munkálkodik a' bűnös embernek meg-térésében az ő szent Lélek által, mint fő szerzők, és fő Mester által. *1. Cor.* 6. 11. *Tit.* 3. 5.

2. Az igaz hit által, mint belső-titkos eszköz által, mellyre nézve a' meg-tért ember hasonlittatic az élő fához. *Pfal.* 1. kinec belső gyökere a' hit, külső gyümöltse a' poenitentia. *Gal.* 2. 20. *Mat.* 15. 9. Hasonlittatic a' szőlő veszfűdhöz, *loh.* 15. 2. 3. 4. mert miképpen a' szőlő veszfű minden nedvességet és életet, a' szőlőtőkéből vészén, így a' meg-tért ember a' Christusbol, a' hit által.

3. A' Tanítóknac hatalmas prédikálállása által, és a' törvény által. *Mat.* 2. 37. Mint a' Nathan Prophétánac hatalmas

Quaestio.

almas beszéde által Dávidot, mert az Istennek törvénye, mely a Tanítócsájában vagy on, világos tükör, mellyben ha bé tekint a' bűnös, meg ismeri az ő bűnénec rusnya ábrázattját, *Rom. 7. 7.* úgy annyira: hogy majd kétségben elné; hogy ha az Evangeliomi győnyörűsége igéretinéc lágyító meg nem győgýtana, és nem lágyítaná az ő sebet, mint a' szent Péter ama' 3000. embereknéc szíveket megsebesíté a' törvénynek nyilaival. *Mat. 2. 23.* Ugyan azonoknac szíveket bé kötözé az Evangeliomi igéretinéc lágyító írével. *Mat. 2. 39.* A' Gád, ki meg rémitette a' Dávidot. *2. Sam. 24. 13.* meg-enyhité az ő szívét. *2. Sam. 24. 18. 25.* A' bent Pál tanítása meg-nyitá a' bé zároltatotnac szívét. *Mat. 16. 14.* Ollyan hatalmas még is a' Tanítócsájában valo ige, mint a' zápor eső, ki le szál, és meg részegíti a' földet, és gyümöls nélkül nem tér meg Istenhez. Ollyan még-is mint a' pöröly, ki megtrontya a' kő szíveket. *Ier. 23. 29.* Ollyan még is mint az éles tör. ki a' lelki-isméreteket meg-hattya. *Heb. 4.*

4. A' nyomoruságoc, gyalázatoc, károc, &c. által, úgy mint külső indító eszököc által, *in textu*, Ephraim, az Izraélt is ez által téríté meg Isten magához. *Hos. 6. 1.* A' Dávidot. *Psal. 1. 19. 71.* A' Iz. Pált. *Mat. 9. 18. Collato cum 7. 9.*

TANVSAG.

Tsac egyedül Isten az, a' ki a' bűnös embert az ő bűneiből meg-téritheti. *Ezec. 36. 26. Lam. 5. 21. Ioh. 6. 44.*

I. Mert az ember felette igen megromlot, úgy annyira: hogy természet szerint ő öröcké tsaca' gonoszra menne, *Gen. 6. 5. Psal. 51. 7.* ha az Isten el nem kezdené a' jot benne az ő Lelke által. *2. Cor. 3. 5. Phil. 2. 13.*

II. Mert a' meg-térés, másodic teremtés; azért miképpen hogy elsőben az ember önnön magát nem teremphette, így hasonloképpé a' bűnös ember magát ujjonnan nem teremtheti, mert a' teremtés Isteni erőt kíván. *Eph. 2. 15. 20. 23.*

III. Mert a' meg-térés, halálból való fel-támadás, melly hasonloképpen Isteni erőt kíván. *Rom. 6. 11.*

IV. Mert a' meg-térésben egészízen meg-kell az embernek ujjulni elméjében, akarattjában, szívében, és indulattjában; kitsoda pedig, ki az elmét megvilágosíthattya? Isten, ki az akaratot meg-jobbíthattya, és a' gonoszrol jora fordíthattya? Isten, ki az ő kő szívét meg-lágyíthattya, és a' szívnéc indulatit meg-ujjíthattya Isten?

Hát ugyan semmi ereje nints a' meg-térésben az embernek?

R. A'

A

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Quaestio.

R. A' meg térésnek kezdetiben semmi fints; hanem minem utánna el-érkezic az Istennek meg térítő ereje, ki az elmét, akaratot, szívet meg ujjit, és jobbit, ez által az Isteni erő által az ember is munkálkodik oszán a' meg-térésben, **b. e.** gyümölsit teremti a' benne lévő hitec ajándéknac, &c.

Object: Hát miért hja, kinszeriti Isten a' meg-téréfre az embert, ha maga erejéből meg nem térhet? **Hos. 14. 2. lev. 3. R.** Ezzel az Isten tiszire emlékezteti az embert, hogy ez volna az ő tiszti, hogy Istenhez térne, de hogy az embertől nem lehet, nem Isten az oka, hanem maga az ember, mert adot volt a' teremésben arra valo erőt, de azt az ember el-tékozlotta; immár penig ha valaki tiz ezer Talentomot el veszteget, vagy adhattya meg azt, vagy nem; de méltán kívánhattya azt rajta az, a' ki ő néki azt attá; mi vagyunc az ados szolgác 1000. Talentommal, &c.

1. U/m Meg tsáfoltatnac a' Pápiśc, kic az ő szabad akarattyoknac tulajdonittyáca meg térést, és ezt az embernek nagy esztit, és erőtlenségét meg nem ismervén; **Bucan. p.** azt is mondgyác: hogy az Isten törvényét bé töltheti az Ujjá születet ember. De ha ez így volna: miért kellett volna az Isten fainac ez világra jóni? (mert a' ki az

a' ki az törvényt tselekefzi, öröc életet nyér általa) azért, mert látta ezt a' mi nagy erőtelenségünket, hogy mi bé nem tellyesithettyúc azt, a' mit az Isten törvénye kíván, azért el jűtt, és ezt a' mi tefűnket magára vállalta, és mi érettűnc bé-töltötte az Isten törvényét, és e földön oly szent életet élt a' Törvény szerint: hogy abban semmi hibát az ő sz, Attya nem talált, melly ő szentsége és igalsága immár szintén ugy nekűnc tulajdonittatic, mint ha magunc tselekedűc volna azt.

Vísgáld meg hát igaz meg-tért ember vagyé; **R.** a' felső másodíc kérdés őt ré szei, őt jelei lehetne a' meg-térésnek.

Im érted a' te nagy erőtlenségedet, azért könyörögj a' Felséges Istennek, szánnyon meg téged, és a' bűnecsárából vonhyon ki téged magához, világoftsia elmédet, &c. De miképpen legyen az?

Ugy, hogy semmit a' magad erejénec ne tulajdonits; hanem mindenben Istennek tulajdonits a' ditsőséget.

2. Igaz szívbeli töredelmességgel, **Psal. 51. 19.** nem Hypocritaképpen; mint az Acáb a' Phariseus.

3. Alázatoslan, mint Dávid, Péter, Mária, szent Pál, a' tékozlo fiu, a' Publicanus, **Luc. 18.** nem mint a' fel-fuválkodot Phariseus, így lélszen oszán, &c.

2. U/m
Inveft:

3. V/su
Horas:

1. Medi.

2. Medi.

3. Medi.

CONCIO.

De eadem Conversione.

In quaestiones eadem Cate-
cheticas.

TEXTUS. *Psal. 95. 7. 8. 9.*

Summa.

Summa fzerint inti az Izraél-
litákat, az igaz megterésre.

Partitio.

Két kíváltképpen való dolog adatszarnac
előnkben ebben a szent leczkében.

I. Inti őket a megterésre.

II. Az ő Attyoknac szíveknec ke-
ménysegít hánnya szemekre, mellyel
inti alattomban, hogy itt ez aránt az ő
Attyoknac nyomdokit ne kövessék.

¶ 89.

Quaestio.

I. De mitoda vétkeket tseleketec az Izraél-
litáknac Attyoc a versengésnek be-
lyén, mellyet itt szemekre
bány az Isten?

Rz. *Exod. 17. 1.* Kettős vétkeket tseleketec.
1. Az Isten ellen, mert késérget-
téc az Istent, hogy egy kevelsé meg-fo-
gyatkoztac volt vízből, ezt mondván:
Vallyon inkább vagyóné az Ur miköz-
tűnc, avagy nintsen? *Exod. 17. 7. 2.* A
Moses ellen, mert ő véle versengettec,
azért hogy őket ki-hozta Egyptombol.
Exod. 17. 2. 3. 4.

TANU.

TANVSAG.

Az igaz keresztyén Léleknek nem kel-
halogatni az ő bűnéből való meg-teré-
set, *in textu.*

I. Mert itt az Istennek lelke ma hiv-
bennünket, ma vagy on ki-tétetve a ke-
gyelemnek zárlója, ma hivogat téged
az Evangéliom által, és ha el halasztod
késő leszen akkor, mint a Bóldisár Ki-
rálynac, a Gazdagnac, az 5. bolond szü-
zeknek, kic meg térne vala akkor; de
elvértetéc tőlőca Völegény, a Gazdag-
tol pedig az alkalmatóság.

II. Mert bizonytalan az Ember éle-
ténec vége; *Mat. 25. 13. 6.* innen vagy on:
hogy a lopohoz hasonlittatic az ő el-
jövetele, a Noé napjaihoz, példa ama
bolond Iffiu, &c.

III. Mert igen veszedelmes annac
halogatása, mert mentül tovább halogat-
tya, annál nehezebb a bűnből meg-ter-
ni, mert a bűn szintén olyan: mint a
fa, a mellyet tsemete korában késsel is
le-metzhetni, de ha igen meg-nő fejszé-
vel is nehezen vágjác le; Iztintén olyan
mint a fene, vagy egyéb nyavalya, mel-
lyet mentől hamarab érne a Doctoroc,
annál könnyebben eleit véstic, de ha
meg-öregedic, nehezen gyógyitták-
meg; ezt hánnya szemekre a Sidoknac

T.

Isten.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Isten. *Ier. 13. 22.* Innen mondgyát: *pœnitentia fera, varò vera*; nem olvalunc öböt a' Tolvajnál, ki halála óráján tért volna meg.

Ratio.

IV. Mert a' pœnitentiának halogatála, foggonosoknak kút feje, és szülő anyja.

1. Szűli a' bűnnec sokságát, mert egy bűn többet vonzon utánna; mint a' Cain irigységből származék az ő Attya; fiainak gyűlölsége, abból az gyilkosság, abból a' kétségben való esés.

2. Kút feje az Istennec büntetésének, haragjánac; *Rom. 1. 4. 5.* mert mentől többet vétkezik valaki, annál többet büntettetik; mint ama' bűnnec embe-
re. *Apoc. 18. 7.*

3. Kút feje az elmének meg homályosodásának. *Eph. 4. 18.*

4. Az akaratnac, és a' szívnek tovább tovább való meg keményedésének, *ibid.* mert a' szív annál jobban meg keményedik és elfordul Istentől, oltán nehezebben hajol meg.

5. Kút feje a' gonosz lelki ismértet-
nec, melly halgat mint a' néma eb, ha-
nem az Isten ítéletinek napján támad-
fel, vagy halála óráján, akkor rettenté-
se embert, vagy kétségben ejti.

V. Mert nagy bolondság azt halo-
gatni:

1. Mint

1. Mint ha valaki láttya a' szomszéd-
gya házat égni, azonbana' magát nem
oltalmazza.

2. Ollyan bolondság, mint ha valaki
a' kebelében tarttya a' Vipera kigyot, de
az után meg marja.

3. Ollyan még is, mint a' ki szem-lá-
tomást a' tengerben bellyebb bellyebb
menne, és végre belé veszne.

4. Ollyan még is, mint ha valaki
kéz akarva hadgya magát meg kötözni
az ő ellenséginek, ilyen a' bűn, a' Sátán
rabsága, &c.

Eszedben vehed, melly firtalmas álla-
pattyoc vagyon immár azoknac, kic a'
pœnitentiát halogattyac, az 3. 4. 5. okok-
bol; *recense.*

Rettentetnec, meg feddettetnec, a'
kic tsac halogattyac holnapra a' pœni-
tentiát, mint a' Varju, ki tsac *crass* kiált,
de meg-láld ember, hogy bizony mind
azoc a' gonoszc fognac követni, mel-
lyeket hallál oda fellyeb.

Intetettel azért, hamar hamar, ma-
tarts pœnitentiát.

1. Inditson, az Istennec nagy méltó-
sága, és anyád méhétől fogván való foc-
jótéménye; kitsoda az a' ki ellen
minden nap a' gonoszságot tselekezed,
amaz erős, hatalmas Isten; a' kinek ret-
tetetes tekintete, mindgyárt semmivé
tehet;

1. *Ufuo*
Inform

2. *Ufuo*
Redargo

3. *Ufuo*
Horsat

rehet; s' mennyi foc jot tett veled, az
az isten, &c.

Mot: 2. 2. A' Christusnac keserves kinszen-
vedése, miért kellett néki szenvedni? &c.
a' te bűnöd volt a' felsége gyilkola, ne
had azért hejában, az ő szenvedését, kin-
nyait, &c. *večenje.*

Mot: 3. 3. Az Angyaloc szomorúsága, mert
ha egy meg térőn örülne, bizony a' meg
térhetetlenen szomorkodnac. *Luc. 15. 7.*
10. Így a' szent Lélek is meg szomorít-
tatic, &c. a' te bűnöd által.

Mot: 4. 4. Az ördögnek öröme, ki örül a'
bűnben heverésen, had ne örüllyön, had
ne tellyék kedve a' te veszedelmedben.

Mot: 5. 5. A' te felebarátodnac kára, vajki
fokaknac kárt teszsz a' te bűnődben va-
lo élésseddel, mert mások is te rolad go-
nosz példát vesznek, *Luc. 17. 1. 2. & 22. 32.*

Mot: 6. 6. A' meg térhetetlenec büntetése;
az első világ, Sodomá, a' Sidoc, és a' foc
szomorú példác; el mehet ember ideig
a' bűnnel, de bizony valaha elől ránt az
igaz Biró, ki a' bűnt soha büntetetlen-
nem hadgya. *Ecclesi. 12. 1.*

Mot: 7. 7. A' poenitentia tartóknac jutal-
moc, melly a' bűn botsátiat, tsactérj-
meg; szemedre sem veti ez a' kegyelmes
Atya bűnődet, mint a' tékozló Fiunac,
Máriánac, az örök élet, mint a' Tolvaj-
nac. *Matt. 27.*

CON-

CONCIO

De eadem Conversione.
In quaestiones easdem Cate-
cheticas.

TEXTUS. Rom. 7. 22. 23. 24.
K Et kíváltképpen valo dol-
gokat ad előnben ebben a' szent
leczkében az Evang.

I. Panaszolkodic, és fel kiált az ő
nyavalyás állapottyában.

II. Ösze veti az Ujjá születet részt,
az Ujjá születetlen részzel.

I. Mít ére a' külső emberen?

Quaestio.

R. Amaz ujjá születet részt, mellyet
a' szent Pál Uj embernek nevez. *Ep. 4. 24.*

Ugyan azont érti az elmenec törvé-
nyén is. *1. 23.*

II. Mít ért a' bűnec törvényén?

Quaestio.

R. A' bűnt önnön magát, melly azért
mondatic Törvényec, mert miképpen a'
Törvény parantsol, és igazgattyá azokat
kic ő alája vetternec, így a' bűn is Tör-
vényt szab, és dictál azoknac, kik ő alá-
ja vettettec, mint szolgálknac, és rabok-
nac, és igazgattyá őket, de a' gonoszra,

TANVSÁG.

T 3

Senki

Senki tökéletesen meg nem térhet Istenhez ebben az életben. *Psal. 19. 13. Matt. 6. 12. Apoc. 22. 12. 11. 1 Cor. 13. 9.*

I. Mert az Újjá születés sem mégyen olly tökéletesen végben, hogy a' bűnec maradjékja, ne hartzolna, és ne tusakodná a' hiveckel, *intexin & Gal. 5. 17.* Az melly ellenség penig hartzol, vagy tusakodik, az még egészen el nem töröltetet, így ha az Újjá születettekben, a' megterés tökéletes volna, bizony nem volna a' test között, és a' lélek között, az Újjá születet rész között, és az Újjá születetlen rész között, az a' tusakodás, és hartz; hanem meg-szünné az.

Ratio.

II. Mert a' hivec életekben öldöklék a' bűnt, de toha ugy meg nem ölhetik, hogy valaha attol meg ne győzöttetessenec ideig, és Istent meg ne bántás bűnökkel, noha a' bűn mellett fel nem támadnac; hanem azt meg-ismérvént meg-szánnýac, bánnyac, sirattyac; *Avagy így is ki fejezhed e' másodíc okot: Mert nem tsachartzolnac a' hivec; de néha ugyan meg-is győzöttetne a' bűntől; mint Mozes, Noé, Abrahám, Lott, Dávid, Péter.*

Ratio.

III. Mert sem az elme, sem az akarat ujjá nem születethetik ezen a' világon tökéletesen. *1. Cor. 13. 9.* A' szív is nem hajol egészen (még az Újjá születés

letés után is) a' jóra; hanem rész szerint hajlando még is a' gonolara. *Roma 7. 18. 19.*

IV. Mert senki olly szent életet nem élhet, a' minéműt a' Törvény kíván. *Iac. 2. 10.*

Ratio.

V. Meg tetzicez, avagy tsac a' Prophétác, s' Apostoloc intéfiből is, kicarra intenec: hogy a' kic igazac, még is jobban meg igazullyanac; a' kic már szentec, még is jobban meg-szenteltessenec, *b.e. öregbedgyenec a' szent életben mind addig, még a' szentségne gyermek állapattýából, a' szent életne örökségére, és meg állapodot ditsóségére jutnac. Eph. 4. 13. 14.*

Ratio.

Oktatol az Istenec nagy böltseségére; miért nem engedi ez életben, hogy el-végeztessék a' megterés, és tökéletes légyen? *1. Ezért, hogy innen magunc nyavalyáságát meg-ismérjúc, és magunkat meg-alázzuc. 2. Hogy annál ahitaroslabban kívánnýuc a' tökéletességet, melly az öröc életben lészén. 1. Iob. 3. 12. Phil. 3. ult. Collo. 3. 2. 45. Vita vestra abscondita cum Christo. 2. Inform.* Ne tsudáid hát, hogy a' Szentek is olly szörnyen meg-esnec, mint Péter, &c. Ez az oka.

1. U/m Inform.

Ha így vagyon a' dolog; miért hát hogy még is a' Pápiśc törvény bé től

2. Informatio.

2. U/m Refutatio:

tést tanitanac, ez az oka: mert bizony nem ismerik az ő nyavalyáságokat; mellyben estec Adámban.

Kérjúc hát a' sziveket meg-szentelő szent Lélec Istent, ki el-kezte bennünce a' szent életet, vigye véghez bennünce, nevellye a' mi hitünket, légyen segítség-gel a' mi hihetetlenségünknek, és erőte-lenségünknek, hogy juthassunc ama' tö-kélletes boldogságra. 1. Job. 3. 2.

CONCIO.

De bonis operibus.

In quaestionem Catecheticam

XCI.

TEXTUS. *Psal. 34. 15.*

Summa.

Summa szerint int bennün-
ket az igaz megtérése, és poeniten-
tia tartására.

Partitio.

Két kívánsággal való dolgokat ad elénk-
ben ebben a' szent leczkében a' szent David
Király és Prophecia.

I. Tilalmazza a' gonoszt.

II. Parantsollya a' jót.

Quaestio.

Mitsoda a' jó tselekedet?

Rz. A' jó tselekedet három dolog-
ban áll: mellyet ha meg értesz, kön-
nyen eszedben vehedd, mi légyen a' jó-
tse-

tselekedet? és mitsoda, dolgot kíván-
tassanac még szükségesképpen a' jó tse-
lekedetben.

1. Meg kívántatic, hogy hitből szár-
mazza a' szívnek buzgoságából, és em-
bernek Istenhez való szeretetiből; mint
amaz özvegy példája mutattya. *Luc. 21. 3.*

4. *Rom. 14. 23.* Ezért nem kedves a' po-
gányoc tselekedete Isten előtt, mert eb-
ben meg-fogyatkoznac.

2. Meg kívántatic a' jó tselekedet-
re, hogy az Isten parantsollya légyen a'
szent írásban, mert hatsaca' Pápa, vagy
más valaki földi ember parantsollya, az
nem idvességes jó tselekedet; innen-
mondgya: *Mat. 15. 8. 9.*

3. Meg-kivántatic: hogy az jó végre
az Isten ditsóségére essék. *1. Cor. 10. 31.*
Ezért nem kedves a' Phariseusoc tsele-
kedete, mert nem Istenhez való szere-
tetekből; hanem Hypocritaságból, a'
magoc ditsóságának vadászásáért lette-
nek, hogy az emberek előtt ditsírtesse-
nek. *Mat. 6. 2. ad 5. & 23. 5.*

TANVSAG.

Felette igen szükséges a' keresztyén
embernek a' jót tselekedni. Avagy így:
felette igen szükségesec az idvességre a'
jó tselekedetec.

1. Istenre nézve.

T 5

Mert

Mert Isten parantsollya, és ditsirtetic belőle; *Mat. 5. 6.* és hogy Isten azokban igen gyönyötködic. *1. Sam. 15. 22. Psal. 19. 14. 34. 19.*

II. Mi reánc nézve.

Ratio.

I. Mert a' jó-tselekedetekből ismértetic meg a' mi el-választásunc, és idves-ségunc; és abból lehetunc bizonyossac idves-ségunc, és el-választásunc felől, *Rom. 8. 31.*

Ratio.

II. Mert abból ismértetic meg a' hit, melly a' jo tselekedetec nélkül semmi, és holt állat. *1. Cor. 2. 17. 18. Mat. 7. 17. 18. 70.*

III. Mert tisztunc, fogadásunc, Sacramentomi kötele-ségunc tartya; mert szent életre nem fertelmességre terem-tettunc. *Eph. 1. 4.*

Ratio.

IV. Mert a' jo tselekedet olyan utya a' Mennye-knek orszá-gának: hogy senki szent élet nélkül a' Mennye-knek orszá-gát el nem nyerheti: *Ioh. 3. 5. Hebr. 12. 14.*

Ratio.

V. Hogy az idő Berint valo, és öröc-ké valo büntetést el-kerülhe-sűc. *Rom. 8. 13. Mat. 7. 19. Becl. 12. 1.*

Ratio.

VI. Hogy mind ez életben, mind az öröc életben szép jutalmat vegyunc. *Rom. 8. 13. 1. Tim. 4. 8.*

III. Felebarátunkra nézve.

Hogy a' mi jo tselekedetünk el egye-beknek is jo példát adgyunc, és a' jó tse-leke-

lekedetre fel inditsuc. *Mat. 5. 6. Phil. 1. 24. Luc. 22. 32.* A' gonosz tselekedetekkel penig, másoknak is gonosz példát adunc, és meg-botrántoztatgyuc. *Mat. 18. 7.*

Meg táfollja ez tudomány a' Pápi-stákat, kic ránc fogja hogy mi azt tanit-gyuc: hogy a' jo tselekedetec nem szük-ségessac az idvöl-ségre; de mi hallád, hogy három dolgokra nézve tanitgyuc szük-sége-knek lenni; de ezt tsac azért fogja reánc, hogy a' jo tselekedeteket tanitgyuc, nem érdeme-knek lenni nem érdeme-sac; de felette igen haszno-soc.

Vérkezne ez ellen, amaz Ethnicus emberek; kic azzal hizlallyac magokat: De ha választott vagyoc, akar tseleked-gyem-jót, akar né, idvezülőc; de ez il-lyen ember ezzel mindgyárt meg-mu-tattya magát nem választotnac lenni, hanem meg-vettettet edényec. Hi-szem (*prædestinatus ad finem, prædestina-tur ad mediam*) a' ki az öröc életre válasz-tatot, a' jo tselekedetre is el-választa-tott az, mert a' nélkül senki Isten nem láthattya. *Rom. 8. 31. Eph. 1. 4. 2.* Azok is vérkezne, kic jót nem tselekedvén; tsac ugy élne a' testi bátorságban, mint ha Isten nem volna; a' ki a' bünt meg-büntetné, sem Angyaloc nem volnának, kic a' bűnöst az ítélet napján fogja vá-dolni,

1. *Ufus*
Refusus:

2. *Ufus*
Refusus:

dolni, és mint ha sem ördög, sem pokol
nem volna, a' ki jóvendőben végheteti
len kinokkal fogja a' poenitentia-tartat-
lanokat kinozni.

3. *Usum*
Hortat.

Intetel azért. 1. A' gonosz-
távoztatására. 2. A' jonak követésére.
Erre penig inditsanac a' tanuságnac, fe-
lyül meg-jelenget okai.

DECALOGVS. CONCIO.

*De Primo Præcepto seu Reli-
gione.*

In quæstiones Catecheticas

XCII. XCIII. XCIV. XCV.

TEXTUS. *Exod.* 20. 2. 3.

Exordiu.

KEt dolog indithatta fel az
Ur Isten arra, hogy az ő népének
törvényt adgyon; edgyic az, hogy Isten
népe tovább 1000. éfztendőnél törvény
nélkül élt; másic, hogy a' népnek büne
minden napon inkább inkább nevelkedic
vala; ezt látván az Ur Isten, le-száll a'
Synai hegyre Menydörgésben, &c. *vid.*
Exod. 19. 16. 18. 19. és illyen törvényt ada
az ő népének, a' minéműt hallaszitt a'
szent lelkében.

Kés

Kés dolog vadnakiss, &c.

Partes.

Az 1. Parantsolija az Isten, hogy
idegen Istenűnc ne legyen.

A' 2. Okait számlállyá elő ennec a'
parantsolatnac.

1. *Missoda idegen Isteneket emleges*
az Urnac Lelke?

Quæstio.

Majd rendel elő-számláltatnac a' ta-
nuságnac hasznaiban, honnan meg-ért-
heted kic legyenec idegen Istenec.

II. *De Iussu missoda okokkal indittya fel*
*Isten az ő népet arra, hogy az ide-
gen Isteneket el-távoztassák?*

Quæstio.

1. Mert én vagyoc a' Jehova a' te Iste-
ned, h. e. vagyon tenéked Izraél Istened,
azért nem kell mást keresned; én noha
mindeneknek Istene vagyoc a' teremtfé-
re és gondviselésre nézve, de néked Iz-
raél kiválképpen Istened vagyoc, te pe-
nig énnékem népem vagy, én hozzam
köteleztet esküvéssel magadat, azért
nem illic néked más Istent követned.
Nem is ok-nélkül mondgya ezt; mert
semmi Nemzettel nem tselekerte volt
azt az Ur Isten, a' mit Izraéllel. *Psal.* 147.

&c. 33. 12. *Ier.* 16. a' 4. ad 9.

2. Mert én hoztalac ki Egyptombol,
&c. Itt emlekezteti őket ama' Nagy-
ságos szabadítására és jó-téteményére,
mellyet Egyptomban tselekedet, a' ho-
lott mutogatta nagy hatalmas tsudait;

&c.

&c. De ez alatt minden jo-téteményét érti; de kíválképpen emlekeztet minket ama Lelki Egyptomból való ki szabadulásunkra a' Christus által, a' melly-nec tsac példázója volt az Izraelnek Egyptomból való meg-szabadulása.

T A N V S A G.

Δ A' Kerszyén Léleknek tsac egyedül a' Jehova Istenet kell tisztelni; ezt erősítéc a' felső okoc.

Ratio. I. Mert a' szent irás tsac egyedül ezt parantsollya minékünk tisztelni. *Matth.* 4. 10. *Apst.* 19. 10.

Ratio. II. Mert tsac ő a' Mennecs' Földnek &c. teremője, böltsen igazgatója, gondviseelője, azt mondgya pedig Jeremiás: *Ier.* 10. 11. Vesszenec el az Istenec, kic nem teremtettéc a' Mennyet s' Földet.

Ratio. III. Mert tsac ő benne vagyon elégedendő segítség, ő segithet meg minket minden nyomorúságinkban, tudgya minden szükséginket, hatalma vagyon minden jonac meg-adására. Ezért panaszkodéc, *Ier.* 2. 12. 28.

U/m
Redarg: Oh melly fokban vétkeznec ez ellen, kic idegen Isteneket követnec. De kic követnec idegen Isteneket, és kic vétkeznec ez ellen.

J. 10

1. *In Excessu.* A' Pápista Atyafiác, kic segítségül hívác a' Szűz Máriát, a' Szenteket, kic azt ő túlsó nem kívánnyác, hanem magokrul azt le rázzác. *Esa.* 42. 8. *Act.* 14. 12. 14-15. *Apoc.* 22. 9. A' segítségül való hívás pedig tsac egyedül Istenet illet, azért Istennek kell azt ismérőni a' kit segítségül hívna.

2. *In Defectu.* A' kic a' szent Háromság Istennél kevesebbet tisztelnec: mint a' Mahumedistác; kic egy egy Istenet tisztelnec, nem ismervén az egy Istenségben a' szent Háromságot; a' Sociniánusoc, Samosateniánusoc, kica' szent Lelket nem isméric Isteni személynec lenni; a' Arriánusoc, kica' Christust tagadgyác örökké való Istennec lenni.

3. A' Mágusoc, őrdőgi Mesterségnek tanulói, a' Nézóc, Varásloc, Jövendőmondóc, kic sugással valami igécolvasásával ámittyác az Embereket. *Lev.* 19. 31. *Dent.* 18. 10. 12.

4. A' Főfvenyec, kic Isten gyanánt tisztelica' pénzt, és abban biznac. *Coloss.* 3. 5.

5. Azoc, kic az ő hijában való kívánságoknac szolgálnac, és az ő hasoknac keresic kedvét, és az ő hasoknac szolgálnac mint Istennec; kiknec hasoc Istennec. 2. *Tím.* 3. 3.

6. Azoc

6. Azoc, kic jobban biznac valami hatalmas emberben hogy nem Istenben, és jobban keresci annac kedvét, hogy nem Istennek, ki a Gehennára vethet. *Mat. 10. Ier. 17. 5.*

2. *Usum*
Hortat: Intetűnc azért szerelmest, mind ezeket távoztassuc el, tisztellyuc, kövessuc az egy Jehova Istent.

Erre peng inditsanac bennűnket mind azoc az okoc, mellyece szent letzkében vadnac, mind peng a tanuság-nacokai.

APPENDICES PRIMI PRÆCEPTI.

Quoniam primum præceptum comprehendit in se septem virtutes, quas Deus implicate mandat in Primo Præcepto. Ea sunt: 1. Agnitio Dei. 2. Fides. 3. Spes. 4. Charitas. 5. Timor Dei. 6. Humilitas. 7. Patientia. Quo circa sequentes Idea sonant de iisdem virtutibus ad Primum Præceptum pertinentibus; eruntque 7. Appendices Primi Præcepti.

I D E A.

De agnitione Dei, Fide, Spe, Charitate.

In quaestiones easdem Catecheticas.

TEX

TEXTUS. Job. 3. 18.

EZ szent letzkénec ket ré- *Partitio.*
izei vadnac.

Az 1. A hívókénec boldog állapotokat jelent meg.

A 2. A hitetlenekénec siralmas és boldogtalan állapotokat tanítja.

Mint hogy oda fellyeb megérretűc mi legyen a Hit? micsoda tulajdonsági legyenec? azért tsac egy közönseges tudományt tegyűnc fel, melyből egészen meg fognac az igéc világosodni.

Az igaz Keresáryén Embernek nem egyébb n, hanem tsac egyedül az igaz Jehova Istent kell hinni és reménni.

I. Mert tsac egyedül az Isten igaz, és olly igaz mondó, ki az ő beszédit és igéretit mindenkor be tellyesíti, mert ő benne az álnokságnac tsac árnyéka is nem találtatic, és az ő beszéde megmarad. *Mat. 24. 35. Ezért mondgya Dávid. Psal. 34. 6. 22. 6. Az kik*

II. Mert minden Szentec kic idve zűtenec, tsac ő benne hitenec; példa a mi lelki Atyánc Abraham, *Rom 4. 3.* amaz meg tértőlőt tartó. *Mat. 16. 31.*
III. Mert tsac azoknac lézen öröc életec, kic ő benne hisz nec, *in textu. Job. 6. 47. Job. 3. 16.*

IV. Mert

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

IV. Mert a' kic nem hisznec, meg-büntettetnec, el kárhoznac, *in textu.*

1. Ussm
Redarg:

1. Oh molly igen vétkeznec ez tudomány ellen, kic nem Istennek, hanem hiában valóságna, hazugságoknak hisznec; illyenec azoc: kic hisznec a' Nézőknec, hazugságnac lelkeinec, varásloknak, az ördögnek tagjainac. Illyec, kic az álmoknak meg isalhatatlanképpen hisznec, avagy némely elől-járó dolgokból rószsázt jövendőlnec: mint kic azt mondgyác: Papot találanc elől, nyul futa által előttűnc; azért szerentsénc nem léfsen.

Ide járulnac azok is; kic valamelly számoknak, napoknak, és éveknek elmondásának erőt tulajdonítanac; mint kic azt mondgyác: ez beteg azért gyógyula meg, hogy háromszor fűródőtmeg ez fűben, maga a' beteg nem azért gyógyul-meg ha meg-gyógyul, hogy háromszor fűródék-meg; hanem azért hogy azt gyakorollya, és hogy Isten azt ő neki meg-áldgya; és hasznólsá téls; mint Náman Sirúsnac.

2. A' kic sem az Istennek nem hisznec, sem a' hazugságnac és tévelygésnek, hanem a' kettő között tsac tébolyognac. Illyenrűl szolla régenten a' Propheta. Ha a' Jehova az igaz Isten, kövélsetec a' Jehovát, és ne sántállyatoc két felé; ha

penig

penig Bál az Isten, kövélsetec a' Bált. Illyen vala a' Laudiceabéli Angyal. *Apoc.* 3. 15. 16.

3. Vétkeznec *in Desitu* a' hihetetlenec és kételkedőc, kic nehezen és későre hisznec, és nem mernec az Istenben meg nyugodni, és az ő szép ígéreret magokra szabni. Illyen vala szent Thamás. *Joh.* 20. 28. Az Izraél követői, kic megkémlettéc a' Chanahán földét, a' Josué és Calebén kívül. *Num.* 13. 32. 34. Az Izraél népe a' pusztában; *Psal.* 78. 19. maga mind a' szent Thamásnaca a' Christus fel támadása felől, mind az Izraélneca a' Chanahánra való be menetele felől, voltac az előtt soc szép isteni ígéreret. Illyen vala Dávid, 1. *Sam.* 27. 1. a' Samariánac Királlya; 2. *Reg.* 7. 12. maga az Eliseus meg jövendőlte vala azt, tsac az előtt való nap. 2. *Reg.* 7. 1. A' Tanitvánoc. *Matt.* 6. 25.

4. Vétkeznec *in Excessu*; kic vakmerőképpen hisznec Istenben, és ő felségét meg-késértic. Illyenec volnánac azoc, kic azt mondanac: meg ígérte Isten Eliajánál, hogy ha tűzben vagy vízben járunc, velűnc léfsen; azért vakmerőképpen a' tűznec vagy víznec mennénc, meg urálván minden külső eszkőzt. Illyenec azoc, kic a' nyavalyákban fentrengvén, minden Orvósbélí eszkőzt

V 2

meg-

meg vetnec és megútálnac, noha mind
azonáltal a' külső segédelmekkel szabad
élnunc, de nem szabad azokban biz-
nuuc, kell vélec élnunc, de nem kell
hozzájoc támaszkodnunc. Illyen vak-
merő bizodalomra kényszergeti vala a'
Sátán Urunkat; *Matth. 43. 6.* De meg-
felele Urunc néki *7. 7.*

5. Vétkeznec, kic tsac a' boldog ú.
döben hisznec Istenben. *Matth. 13. 10.*
Iac. 2. 14.

6. A' kic biznac a' Bálvány képek-
ben, vagy teremtet állatban. *Ier. 17. 4.*
vagy a' Szentekben;

2. *Ufus*
Inuest:
1. Signū.
est Agni-
tio Dei.
1. Signū.
1. Visgáld meg ha vagyóné tenéked
Istenben valo igaz hited? Ezt penig meg
tudhatod. 1. Az Istennek isméréstiből,
isméréde az Istent ki légyen az ő termé-
szetiben, az az igaz Isten, a' kiben tené-
ked hinned kell.

2. Az el hívésből. El hiszedé az ő
beszédét, és az ő ígérétit olly igazaknak
lenni, hogy a' mint meg-ígérte, igy bé is
tellyesíti. El bihed, mert hazudni nem
tudó Isten tette az ígéretet. Ezért tes-
lekedte Ábrahám. *Gen. 22.*

3. Signū.
3. A' bizodalomból. Magadra me-
redé szabni a' Christus halálát, elég té-
telér, érdemét, és el hiszedé, hogy te é-
retted jött Christus e' világra, te éretted
holt-meg, eleget tótt, éretted fizetett-
meg, &c.

A' Reménységből, melly a' Hitnec el-
só gyümöltse; reménledé ezen jobban
valo meg maradáodat mind végiglen
és meg-nyugodtálé ugy Istenben, hogy
ezen jobban meg-tart és erősit téged mind
végiglen? mint szent Jób a' nyomoru-
ságoknak középeiben is bizott az Isten-
igérétihez. *Psal. 34. 20.*

5. A' Szeretéből, melly a' hitnec
mindgyárt másodic gyümöltse, Szeret-
tedé az Istent, és meg uráltadé a' bűnt,
el hattadé, job életben foglaltadé ma-
gadát? mert ki az Istent akarja szeretni,
anac meg kell a' bűnt utálni, a' pœnitentia-
tartás penig a' hitnec meg tsalhatata-
lan gyümöltse *Gal. 2. 20.*

Igyekezzél hát benne, mi modon te-
hesse szerit enec az Isten ajándékának,
a' Hitnec.

1. Halgassad figyelmetessen az Isten-
nec ígétjét, mert a' hit abbul adattatic.
Rom. 10. 17.

2. Ismérd meg tsac jól a' te Uradat
Istenedet, a' kiben hinni kell. *Rom. 10.*
14. Mi modon hisznec abban a' ki felől
nem hallottaknac azt mondgya szent
Pál.

3. Erre penig inditson téged a' terem-
tésnec vége, mert Isten a' te elmédet, és
okosságodat azért teremtette, hogy az-
által

4. Signū
est per-

5. Signū
est Charit-
as.

3. *Ufus*
Horat.

Mediūm.

Mediūm.

Mota 1.

által meg. ismérjed az Istent, ki téged teremtet a maga képére. &c.

Mot: 2. 2. Mert még az oktalán állat-is megisméri az ő Urát. *Esa* 3.

Mot: 3. 3. Mert a nélkül senki az ő rőc életet el nem veheti, mert az Istent ismérni ő rőc élet. *Iob* 17. 1. 2.

I D E A.
De Timore DEI.

Qui est appendix quinta præcepti primi.

TEXTUS. *Psalm*. 34. 10.
In quæstiones easdem.

Partitio. **K**Et dolgok vadnak itt a szeczkében.

Az 1. int bennünket az Istennéfelelmére.

A' 2. Okát adgya az ő intésénec.

T A N V S A G.

A Az igaz Keresztýén Embernek félni és rettegni kell az erős hatalmas Istent.

Ratio. 1. Mert igen hatalmas és erős, melly meg tetrzic a' Menynec s' földnec teremtéséből, és a' földnec tengernec fen tartásából, mellyet minden fundamentom nélkül függéstet fel a' levegő égen, meg tettzic az ő hatalmas tselekedetiből,

ből, mellyeket tselekedet Izraéllel, kit hatalmas kézzel hozot ki Egyptomból; a' Christus tsuda tételiből, mellyeket tselekedet az Evangeliomnac meg erősítésére. *Matt*. 11. 4. 5. Ezt celebrállyac ama' három iffjac. *Dan*. 3. 17. 18. 24. 25. Ezt magasztallya Dárius. *Dan*. 6. 16. 20. 21. 22.

11. Mert igen nagy Ur, és rettenetes tekinteti vagy on neki, *Psalm* 18. 8. 9. mellyet meg mutata a' Sinaai hegyen, *Exod*. 19. 16. 18. 19. mikor azt mondá az Ur: Ne szollyon az Ur mi velűnc, hanem Moises; es igen ditsőséges az ő uralkodásában. *Esa*. 6. 1. 2. 3. 4. 5.

111. Mert igen igaz Biro, ugy annyira hogy soha a' bűnt büntetetlen nem hadgya, *Eccles*. 12. 1. hanem még a' maga háza népét is igen igen meg. ostorozza a' bűnért; mint a' Dávidot mennyi foc ostorockal sanyargatá. *Psalm*. 118. 18.

IV. Mert rettenetes ítéleti vagy on, mint az első világnac, Sodománac, Jerusalemnec a' szent városnac, (kiben maga lakozot, *Psalm*. 132. 13. 14.) büntetésé, *Matt* 24. 2. Ez mostani világnak is jóvendőbéli ítéleti meg. mutattya. 2. *Pes* 3. 7.

V. A' szomoru példác, kic az Urat nem féltéc, es az ő fenytékjével nem gondoltac, mint jártac? példa a' Phara-

V 4 he,

ho, a' Nabudonozor. amaz Isten három lo Rabsake, és Benachérib 2. Reg. 19. 10. 11. 2. 35. 36. Ellenben melly jól jártac, kic őret féltéc. Joseph Gen. 19. 9. A' Jofias, a' Istennek fenyegetésétől meg ijede. 2. Reg. 22. 19. 20. A' Ninivebeliek, ne cutanna.

Ratib.

Vl. Mert az Istenfélőknek szép igéretket télt az Isten, *Prov. 10. 27. 1 Tim. 4. 8.*

V/az.

Redarg.

1. Oh melly igen vétkeznec ez Tudomány ellen, a' kic el-merűlte a' testi bátorságban, és minden felelem nélkül hanyat homloc mennec a' bűnre, mint ha sem Isten nem volna, ki a' bűnt tiú helyben is láttya és meg bünteti. Sem Angyaloc nem volnánac, kic jóvendőben vádolni fogjac a' bűnőst; mint ha sem Menyország, sem pokol, sem örög nem volna, ki a' bűnösöket fogja gyótrenia a' bűnért a' pokolban.

2. Azoc vétkeznec ez ellen, a' kic jobban félne az Emberkétől, hogy nem Istentől. *Mat. 10. 28. Ier. 17. 5.*

3. Kic nem fűi felelemmel, hanem szolgálai felelemmel féléc Istent, kic meg nem gondolván az Istennek Atyai irgalomát és szerelmét a' poenitentia tartóhoz, el futnac és távoznac Istentől, nem úgy mint a' hivec, kic noha valoban félic az Istent, mint a' bűnös fiac az ő meg-

hara-

haragutt Attyokat, de eb ben az ő félémében is Istenhez közegetnec, Istent engesztelic: mint ama' bűnös tékozló fia. *Luc. 19.*

Visgáld meg azért, ha vagyóné bened Isteni felelem? Ezt penig meg tud had innen

2. **U/az.**

Inv. sig.

1. Félzé titoc helyen is bűnt tseledni, holott az emberek azt nem látnac. Joseph Gen. 39. 9. *Iob. 31. 22. 23. Sullanna 7. 20. 22. 23.*

Signum.

2. Gyűlöldé a' gonoszt, és igyeke melé a' jora. *Prov. 8. 13.*

Signum.

3. Félz rettegizé a' czégéres bűnben való eséstül. *Prov. 28. 13. 14. Phil. 1. 12.*

Signum.

4. Nem feledé az embereket úgy, hogy az régedet a' tetisztedben el rettentene, meg gátolna? *Mat. 10. 28. Ier. 17. 7. 5.*

Signum.

5. A' szent írásban és egyéb Isten ditsőségében forgo szent dolgokban félve zettegve járízé? Nem úgy mint Achan, Ananias.

Signum.

Féljed azért és rettegjed a' te bűnődé meg bántani az erős hatalmas Istent.

3. **U/az.**

Hortas.

Erre inditson. Mert az Istennek félme nélkül senki Istent meg nem ismérheti, és az Istennek titkainac értelméhez nem juthat. *Prov. 1. 7.* A' több indító okot legyenec a' Tanuságnac felő okai.

Motiva.

V. 5.

IDEA

I D E A.

De Humilitate.

Quæ est sexta appendix primi præcepti.

TEXTUS. 1. Pet. 5. 6.

Partes.

K Et dolgokat forgat itt a' szent Péter.

I. Int bennünket az alázatosságra.

II. Végit jelenti meg az alázatosságnac.

TANVSAG.

A

Minden Keresztény embernek feleltet igen meg kell magát alázni, az erős hatalmas Istennek szemei előtt.

Ratio.

I. Mert te por, hamu, sár vagy, árnyékhoz, párához hasonló; ha azért jól meg-gondolod magadat, és a' te bűncidet, melly nagy eseten estél, és az Istennek képit miképpen meg-motskoltad, bizony meg-alázod magadat.

Ratio.

II. Mert az Istennek nagy és rettenetes az ő tekinteti, mint meg tetté: Exo. 3. 45. Exo. 19. 18. 19. Esa. 6. 23.

Ratio.

III. Mert az alázatosságnac felette igen gyönyörködik, Esa. 66. 2. Psalm. 51.

34. 19. *Ratio. Mert a' nagy Istennek bűncidet, mint meg tetté, Exo. 3. 45. Exo. 19. 18. 19. Esa. 6. 23.*

Ratio.

IV. Mert a' kevélyeket igen meg-bünteti, meg-alázza; mint járának az Angya-

Angyaloc, Adám, Nabugodonozor, és még a' maga háza népében is meg bünteti a' kevélységet. 2. Sam. 24. 10. 13.

Ratio.

V. Mert az alázatosokat fel magas-tallya, meg áldgya, azoknacadgya az ő kegyelmét; Pé da, Josephet a' töm öczbül, Dávidot a' juhoc mellől emelé fel. 1. Sam. 16. Annát a' gyalázatból. 1. Sam. 2. 6. 7. 8. Luc. 14. 10. 11. Máriát. Luc. 1. 48. 49. 1. Pet. 5. 5.

Ratio.

VI. Mert a' te fejed alázatos, ki Me-nyei Király lévén, és egyen. ő méltoságu az Atya Istennel, magát meg-alázta, Phil. 2. 6. 7. és ki ez világra való jöve-telét, tellyes életét alázatosságnac töltötte el, és Királyságát is tsac Izamár háton ülven mutatta meg Jerusalemben. Er-reint Matt. 11. 29.

1. U/m Redarg.

I. Vétkezneclőkan ez Tudomány el-len: Ama' Hipocrita kevélyec, kic az alázatosságnac színe alatt fel-fuválkod-nac. Illyen vala ama' Phariseus. Luc. 18. Illyen a' Romai Pápa, ki az alázatosságnac színe alatt szörnyen fel-fuválkodot, mert Titulust illyent visel: hogy *Servus Servorum*. Azonban penig azt mondgya a' szent Pál felőle, hogy még az Istennek Neve ellen-is fel-emelte magát. 2. Thef. 2.

2. Amaz alattomban való kérkedő kevélyec, kic az ő kevélységeket alázatossan akarjác meg-mutatni a' kérkedés által. 1. Cor. 4. 7. 3. Ma-

3. Ma-

Handwritten notes:
+ 1. 6. 8. *Handwritten notes:*
Handwritten notes in the left margin, including a cross and various scribbles.

3. *Manifesti superbi*; kic mind isten előtt, minden emberec előtt világossan tsac meg-mutattyác az ő kevélységeket, minden magoc viselésében, öltözetekben, kényes tsufolo beszédekben, kic magokat meg nem ismervén, felebaráttyokat semminec vélic magokhoz képest. De oh bolond, vallyons' kevélykedhetiké a' sár, a' füst, a' földre ki öntetett víz? ahöz hasonlittya pedig a' Sz Job az embert. *Amplif. ex ratione primæ A-ii.*

2. *U/m*
Mortis

Ne kevélykedgyél hát oh ember, hanem alázd meg tennen megadat. Erre pedig inditsanac tégedet a' tanuságnac felső okai,

I D E A.

De patientia.

Quæ est 7. appendix primi præcepti.

TEXTUS. *Jac.* 5. 10. 11.

HArom kiválképpen való dolgokat ád előnkben ebben a' szent leckeében az Apostol.

Bartes.

1. Int bennünket a' Prophetáknac példájával a' békeséges tűrésre.

11. Vigasztal minket, hogy a' nyomorúságoknac és háborúságoknac szenvedé-

désiben meg ne tsüggedgyűnc, midőn a' nyomorúságoknac keiserűségébenis boldogoknac nevez bennünket. *Matth.* 5. 10. 11. *Heb.* 12. 11.

111. Ezen vigasztalást erőssíti ama' békeséges tűrésnec világos tükörénec, és nagy példájánac a' Jobnac soc nyomorúságival, és soc nyomorúságinae örvendetes ki menetelivel.

T A N V S Á G.

Az igaz keresztyén ember nec minden nyomorúságokban, háborúságokban, probákban, &c. békeséges tűrésnec, szenvedőnec kell lenni.

1. Mert a' békeséges tűrésnec hasznai és idvőséges gyümöltsei vadnac. *Rom.* 5. 3. 4. 5. *Jacob.* 1. 2 3 4. *Heb.* 12. 11.

Ratt.

11. Mert a' békeséges tűrés minden győző, ama' *scriptum* szerint: *patientia vincit omnia.* Ezzel győzhettyuc és bírhatettyuc meg a' minnen magunc lelkét, melly ki tudgya mire fakadna ki, ha a' békeséges tűréssel azt meg nem győznénc. *Luc.* 21. 19. Ezzel győzzuc meg a' testnec ez tsalárd világnac, és az ördög-nec ellenűnc való soc harczeit *insultatio* it; *Luc.* 8. 15. mert miképpen a' buza mag a' földben télnec idején, soc erőszélveszeket, hideget, nyarban pedig a' napnac rettenetes hévségét, &c. szénve-

di.

di, de el jöven a gyönyörűséges tavaiz,
megujul, és gyümölcst teremt az ő foc
szenvedési után; így kell a' keresztyén
embernek minden próbákat, késértete-
ket, &c. el szenvedni, és meg-győzni a'
békeséges tűrés által.

Ratio.

III. Mert az Isten békeséges tűró, és
focáig el-várja a' bűnöket, mint példa ere-
re az első világ. *Gen. 6. 1. Az Izrael. Esa.*
65. 2. A' Jerusaleem. Matt. 23. 37. Luc. 19.
47. 42. Ama' gyümölcstelen fa, kit 3.
elzendeig vára a' vincellérnek Ura.

Ratio.

IV. Mert a' példác erre mutatnac.
1. Példa a' mi Mesterünk az Ur Jესus Chri-
stus *Iob. 15. 18. 20. Esa. 53. 7. 2. A' Jób.*
Iob. 1. 21. 3. Az Eli. 1 Sam. 3. 18. 4. A'
Dávid, 2. Sam. 15. 25. 26. 1 Sam. 16. 7. 8. 10.
és minden Szentec: *Heb. 11. 36. 37. 38. &c.*

Ussus

Redarg.

1. Oh melly igen vétekeznec ez ellen.
1. Ama' békételenec, zugolodoc, kapo-
lodoc, kica' nyomoruságnac idején tsac
az ő nyomoruságokat és a' bűnnec bűn-
tetését forgattyác, hánnyác, arról sohaj-
tanac, de nem forgattyác, nem vizsgál-
lyác az ő bűnöket, a' mellyért követke-
zica' nyomoruság, mert Isten ok nélkül
senkit nem büntet. *Lam. 3. 39. Ilyen bé-*
kételen vala a' Jób felesége. Iob. 2. 9. 10.
De még a' Szentek is vétekeznec ez ellen,
mikor a' nyomoruságoknak lullya meg
nyomja őket, és az emberi erőtelenség-
től

től meg győztetnec. *Iob. 3. a' 7. 1. ad 9.*
4. a' 7. 20. ad 24. Jer. 20. a' 7. 24. ad 28.

2. Vétekeznec ez ellen ama' Hipocrita
békeséges tűróc, kic magoc szabad aka-
rattyoc szerint vonzác magokra a' nyo-
moruságot, és kic Hipocritaképpen mu-
togattyác az ő békeséges tűréseket. Il-
lyenec a' Barátoc, a' Remetéc, és a' nagy
pénteken magokat meg korbatsoloc,
sanyargatoc, tanulván ezt az ő régi ele-
jektől, a' Baálmac Papjaitól. *1. Reg. 18. 28.*

Intetel tehát, légy békeséges tűró a'
nyomoruságoknak, próbáknac, késér-
teteknek közepette. Erre pedig inditsa-
nactéged a' felső okoc. Estovábbá. 1. *Mot: 1.*
A' te bűnödne meg gondolása, gon-
dold meg hogy bizony meg-érdemlic
az a' te bűneid, sőt öröcké valo bűnte-
tést is érdemlenénec. *Lam. 3. 39. Mic. 6.*
7. 9. 2. Gondold meg honnan száma-
zic a' nyomoruság? Istentől, még pe-
nig olly Istentől, ki tenéked édes Atyád,
és nem haragbol, hanem Atyai szerel-
méből sanyargattégedet. *Heb. 12. 7. 3. Mot: 3.*
Gondold meg, hogy a' próbáknac kö-
zepette is veled vagy on, mint a' tanit-
ványockal a' tengeri háborukban. *Matt.*
8. 24. 25. 26. Esa. 43. 2. 3. és jo végit adgya
a' te nyomoruságodnac, mint a' Jób-
nac, *in textu.* 4. Gondold meg nyo-
moruságodnac ideit, tsac egy kevés ide-
ig tart. *Heb. 10. 36.*

2. Ussus

Mot: 2.

Mot: 1.

Mot: 2.

Mot: 3.

Mot: 4.

CON-

C O N C I O.

De secundo praecepto seu cultu instituto.

In quaestiones Catecheticas

XCVI. XCVII. XCVIII.

TEXTUS. *Exod. 20 4 5. 6.*

Exordium.

KEt fele a bálvány-imadás.

1. *Craſſior*; mikor az ember az egy igaz Istenen kívül más Istent választ magának, és azt tiszteli. 2. *Subtilior*; mikor az ember az egy igaz Istent nem úgy tiszteli, a' mint az Isten maga kívánja, és parantsolja az ő törvényében; hanem másképpen, és úgy a' mint Isten nem parantsolja. Az elsőről az első parantsolat, a' másíkról a' másodíé parantsolat tanít. Mellyben, tummaképpen azt kívánja Isten; hogy őtet nem a' faragot bálványokban tiszteljük; (mint a' Pápiſtác) hanem lélekben. *Ioh 4. 24.*

Scriptura.

Partitio.

A' bolos 4. dolgokat ad elönnkben az Istennek lelke.

1. Meg tiltja a' bálványoknak ki faragását, formálását, és tsinálását. *2. 4.*
2. Meg tiltja azoknac tisztelétit, és imádását. 3. Nagy büntetéſſel fenyegeti

geti a' bálványozokat. *2. 5. 4.* Gyönyörűséges ígéretet téſzen azoknac; kik a' bálványokat el. távoztattyac, és az ő parantsolatit meg tarttyac. *2. 6.*

1. *Működés képeket tilalmaz itt az Istennek Lelke a' másodíé parantsolatban?*

Quaestio.

Re. 1. Non typicás; Nem ama' példázó és árnyékozo képeket, mellyec az ő törvényben szabadoc voltanac, és a' Christust ábrázoltác; mint a' frigy ládát be fedező Cherubinoc. *Exod 25. 22.*

2. *Non exornativás*; mellyec ékelségeek okáért tsináltatnac, mint Salamon a' templom ajtajára palma fákat és virágokat faragtata ki. *1. Reg 6. 35.*

3. *Non symbolicás*; mellyec valakinek képit, és ábrázattyát rajzollyac, és képzi ki; mint a' pénzen a' Császár képe, *Matt. 22 20.* és menéműec ez mai napon a' Királyoknak, méltóságos és nevezetes embereknek képei, kiknek ki képzésében a' kép. íróc mestersegeket mutatogattyac.

4. *Sed Idololatricás*; kikben akarjác tisztelni az Istent a' bálványozoc, és kiknek ki-faragásoc és fen tartásocokat adnac a' bálványozásra, nem különben mint amaz értz kigyonac képe. *2. Reg. 18. 4.* Minémű vala ama' bornyu képe. *Exod. 32. 4* és ama' Dágonnak képe, *1. Sam 5. 2.*

és minéműec ez mai napon a' Pápiſtá-
tol ki rajzolt ſzent Háromságnac képe,
az Angyaloknak, Szenteknek és boldog
szűz Máriának képei, a' kikben akarjác
Iſtent tiszeltetni a' Pápiſtác, és kiket meg-
tílt Iſten. *Deut. 4. a' 15. ad 19.*

Quaſtio.

II. *Helott Ezechias azt ſanittya: hogy a' melly
lélec vétkezic a' hallyon-meg, miért mon-
dja tehát még is hogy az Atyáknac bűn-
kei a' fiakban meg büntetű v. 5.*

Rz 1. Itt leg kíválképpen ízol a' bál-
ványozásnac vétkiről, (noha más bű-
nóc ſem rekeſtetmec ki, ha a' fiac At-
Attyoknak gonofz nyomdokát követic)
és azért teſti hozzá ezt a' másodic paran-
tsolatban, hogy meg mutaffa azt az I-
ſten, hogy olly rettenetes utálatos vétes
a' bálvány imádás az Iſtennek ſzemei e-
lőtt, hogy azt nem tsac az Atyákban;
hanem gyakorlatofággal a' bálványo-
zo embernek maradékiban is harmad
negyed iziglen ezt Iſten meg látogat-
tya. De miképpen látogattya meg
e. úgy hogy harmad negyed izig valo
fiat is az ollyan embernek meg nem vi-
lágofittya, hanem azon leiki vakſágban
és bálványozásnac tévelygésében hed-
gya (gyakorta) mellyben az ő Attya
volt.

2. A' 11. *Ezech. 18. 20* illeti. Ott az I-
ſten a' magoc bűnét meg nem ílmérő, és
Attyok

Attyoknak gonofz nyomdokokat köve-
tő Izraél fiait akarja Iſten azzal az argu-
mentummal meg győzni; mint ha így
ſollana: hogy ti azt hánnyátoc, magáto-
kat azzal hizlallyátoc: hogy a' ti Atyái-
toc vétkeztec, és a' ti fogatoc váfor meg
benne, ámbarugy légyen, hogy a' melly
lélec vétkezic, a' hallyon-meg, de ti vét-
keztec, mert a' ti Atyátoknak gonofz
nyomdokát követtétec, noha eſzerek-
ben nem véſzítec, azért meg kell halno-
toc; ſzépen ki tettizic ez magyarázat:
Ezech. 18. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

3. Még az hiveknek bűnöket is meg-
bünteti Iſten, néha idő ſzerint valo bűn-
tetéſſel: mint a' Gezázi hazugságáért az ő
háza népét is meg veri, a' Náman béla
pokloſágával; a' Dávid paráznaſágá-
ért meg hal a' Berſabétol valo gyermek,
2. Sam. 12. 9. 10.

4. Itt azt is meg gondolhad, hogy az
Iſten még az ártatlan teremtet állatot is
meg ſanyargathattya, *Iob. 9. 1. 2. non ſe-
cundum iuſtitiam, ſed ſecundum ius in crea-
turas,* hogy meg mutaffa az ő dicsőſégét,
és a' teremtet állatokon az ő kezéne
munkáin valo ſzabados Uraſágát, és ha-
talombéli méloſágát.

I. T A N V S A G.

Senkinec ez világon nem szabad vagy
az Iſtennek, vagy az Angyaloknak, vagy

a' mennyei Szenteknek képit ki-faragni, és ki ábrázolni. Itt vagy on ez tudomány fundáltatva; mert nem tsac e' földön vagy vízben valoknac, hanem még a' menyben lakozoknak képinec ki-faragását, erőssen meg tiltya az Isten, v. 4. de világossabban olvasd még, *Deut. 4. v. 15 ad 19.* Azelsőnek oka.

Ratio,

1. Mert lehetetlen dolog a' véghe-
tetlen és örökké valo Istennek képit és á-
brázattyát ki-faragni. 1. Azért, mert
örökké valo, véghetetlen, és mindenütt
jelen valo. 2. Azért, mert láthatatlan
lélec. *Deut. 4. 15. Job. 4. 24.* azért azo-
csac hazug képec lesz nec.

Ratio,

II. Mert ez szörnyű gyalázattyára va-
gyon Isten nec, mikor ő felségét véghe-
tetlen &c. Isten lévén; tsac valami ha-
lando ember nec, vagy valami állatnac
képire ki-faragjac, melly annyit térsen,
mint ha az Isten tsac olyan volna *Rom.*
1. vers. 23.

Ratio,

III. Mert nagy okot adnac a' bálvány-
nyozásra. Az Ertz kigyot noha Isten pa-
rantsolta volt fel emeltetni a' pusztasá-
ban, a' tüzes kigyoktól meg-mardostat-
taknac gyógyulására, ez noha Sacra-
mentoma és példázó jele vala a' Chri-
stusnac keresztfára valo feszítésénec; de
hogy a' nép bálványozni kezdé véle, el-
srontatá Ezechias. 2. *Reg. 18. 4. 1.*

IV.

IV. Mert semmire valoc, haszontas-
lanoc, *Ier. 10. 3. 4. 5. Esa. 46. 6. 7. P/al. 115.*
olvasd.

V. Mert rettenetessen meg büntet-
tetic Istenről, *in textu.* v. 5. Példa a' Sa-
lamon. 1. *Reg. 11. 11, 12.* Jeroboam. 1. *Reg.*
15. 29. 30. Acháb, Jezabel. 1. *Reg. 21. v. 7.*
20. ad 26. Manasses, 2. *Reg. 21. v. 11. ad*
15. Izraél. *Amos. 7. 17.*

VI. Mert a' bálványoknak el-távozt-
atott meg áldatnac, *vers. 6.* és annac el-
rontott kedves dolgot tseleke bñec Isten-
nec. 2. *Reg. 18. 3. 4.* Josiás. 2. *Reg. 23. 4. 5.*
6. 13. 14. 15. 20. Afa. 1. *Reg. 15. 11. 12. 13.*

II. Aga a' tudománynac ez: hogy a'
Szenteknek képit is nem szabados ki-fa-
ragni.

1. Mert a' Szentek is mind a' Men-
nyegben lakoznac, tiltya pedig Isten itt,
azoknak képit ki-faragni, kic oda fel az
égben vadnac.

II. Mert a' Szenteket, és az ő ábrázat-
tyokat ez mostani emberek nem láttac,
azért miképpen irhattya ki a' kép-író is
azt, a' kit soha nem látott, azért itt is a'
Szentek képei tsac hazug képec lesz nec.

III. Mert azoknac képek is okot ad-
naca bálványozásra, mint: 2. *Reg. 18. 4.*

III. Aga a' tudománynac: hogy az
Angyaloc képis is nem szabados ki-fa-
ragni. Ezen meg-nevezet három okokra
nézve,

X3

Oh

Ratio.

Ratio.

2. Memb:

Ratio.

Ratio.

Ratio.

3. Memb:

1. U/na
Refutat:

Oh melly igen vétkeznek itta' Pápi-
stác: kic a' véghetetlen szent Három-
ságot ki irjác: midőn az Atyát öreg em-
ber képében, a' Fiut 33. éftendő ember
képiben, a' Szent Lelket Galamb képi-
ben irjáci. Annac felette ama' látha-
tatlan lelkeknek az Anyaloknak képít,
a' boldog Szűz Mária képít, és a' Szentek-
nek képít ki faragjác, és azokban akarjác
Istent tiltatni. Urunc mondáta ellen,
Iob 4. 24. és a' régi Szenteknek, Ezechiás-
nac, 1. Reg 18. Josiásnac, 2. Reg 23. 4. &c.
példájoc ellen. De azt mondgyác:

Object: 1. Lám az ő törvényben szabad volt
a' Templomban a' Cherubimoknak ké-
peit tsinálni és fen tartani. R. Arnyé-
koc váltac azoc, de már a' Christus el jö-
vetelivel meg szűntec, keresztfára sze-
gezettéc. Col. 2.

Object: 2. Lám a' Daniel az Istent öreg em-
ber képiben látta. Dan. 7. 9. A' szent Já-
nos a' szent Lelket galamb képiben. Mat.
3. 16. R. Szabad Istennec önnön ma-
gánac, akar miképpen magát meg-je-
lenten az emberek előtt, de nem szabad
minékünc semminémű formában az I-
stent ki faragnunc, mert meg tiltotta I-
sten. Deut. 4. 15.

Object: 3. A' képece a' szegény kőlségnec ta-
nitó könyvei, kic a' kőlséget rá emlékezt-
etic a' Christus szenvedésire, &c. R.
Nem

Nem akarja Isten az ő népét a' néma bál-
ványoc által tanítani, hanem az ő ele-
ven igéjénec hatalmas prädikállása ál-
tal, melly meg hatya a' sziveket. Hebr.
4. 12. Innen vagyon, nem másuvá, ha-
nem tsac a' szent irásnac tanulására iga-
zit bennünket. Luc. 16. 29. az Istennek lel-
ke.

Ittozzunc tehát, és távoztassuc el bál-
vány képeknecki faragását. Erre penig
inditsanac bennünket, a' tudománynas
hat felső okai.

II. T A N V S A G.

A' faragot bálvány képeket, nem
szükség az egyházakban, templomok-
ban fen tartani; hanem inkább le kell
azokat rontani.

I. Mert azoknac le rontásoc villá-
gossan parantsoltatic. Exod. 23. 24. &
24. 13.

II. Mert azoknac ki faragásoc erőf-
sen meg tiltatic, vers. 4. 5. Deut. 4. 15.
hát menyivel inkább azoknac fen-tartá-
sóc kárhoztathattatic.

III. Mert azoknac el-rontoi igen
meg ditsirtetnec. Asa. 1. Reg. 15. 11. 12.
Ezechiás, 2. Reg 18. 3. 4. Josiás. 2. Reg 22.

IV. Mert az Anyalzent egyház tag-
jainac igen veszedelmes, az Anyalzent
egyházon kívül hívőknek penig, igen

2. U/na
Hortat:

2. A

Ratio.

Ratio.

R. 179.

Ratio.

nagy botránkozás, mellyec miatt irtoztacbé jónni az Istenec Anyaszentegyházában. Ugyanis mitsoda tartoztatya a Sidokat a' meg-téréstől? az egy-
gyic kíválképpen, hogy ők látnác azoc között, kik keresztyéneknek mondgyác magokat faragot bálványokat.

1. Ulas Meg tsáfolya ez tudomány a' Pápi-
Refutat: stakat, és rész szerint az szomszéd atyafi-
akatis, kik noha nem tanittyac tisztelni
a' képeket, mind az által nagy botrán-
kozással fen tartyac azokat templomok-
ban, meg nem gondolván azt, minémü
nagyokat adgyanac azoca' szegény kő-
ségnek a' bálvány imádásra; mint az
értz kigyó régen az Izrael fiainac. De
azt mondgyác:

Object: Azoc tsac a' templomoc ékelségére
valoc. **R.** A' néma bálványoc nem é-
kelségére vadnac az egyházaknac, ha-
nem gyalázattyokra és meg-fereszteté-
sekre; hanem az egyházac ékelsége, az
Isten igéjének tiszta prädikállása, a' Sa-
cramentomoknak ki szolgáltatásoc, a'
tiszta sziból származot buzgó könyör-
gésoc, és Isteni szolgálato, az Istenec
eleven képinec, a' hiveknek az ő számog
gyülekezetec.

2. Ulas Intetünc hát azoknac el-rontásokra,
Horiat: mellyre inditson bennünket a' képek-
nec

nec a' bálványozásra valo nagy ok adá-
sóc, és mind a' tanuságac felső okai.

III. T A N V S A G.

Sem az meg-holt Szenteknek, sem
semmi egyéb teremtet állatnacki fara-
got képeit, (mellyec bálványoc) nem
szabd Isteni imádással és tisztelettel illet-
ni. **Esai.** 42. 8.

1. Mert a' meg holt Szentec, az Iste-
ni tiszteletet nem kívánnyc, sőt ha hi-
reckel volna ez ő magokrol le ráznác,
mint Péter. **Mat.** 10. 25. 26. Pál, &c. **Mat.**
14. 14. 15. Az Angyaloc. **Apc.** 19. 20. &c.
22. 8. Ha ő magoca' szentec nem kíván-
nyác, mennyivel inkább az ő kisfaragot
képekre nem kell ruházni.

11. Mert a' meg holt Szenteknek &c.
képinec nevében meg nem keresz-
kedtűnc. Tsac azt kell penig Isteni imá-
dással illetni, a' kinéc nevében meg ke-
resztekedtűnc.

111. Mert tsac azt kell imádni, tisztel-
ni, a' kiben hiszűnc; azokban penig
nem hiszűnc; mert hazug képec. **Rom.**
10. 14.

IV. Mert tsac azt kell imádni, tisztel-
ni, a' ki mindenható, minden tudo,
mindenút jelen lévő, &c. azoca' képec
penig nem mindenható, hauem ma-
gockal jól tehetetlenec. **Psal.** 115. **Ier.** 10.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

3. *Asa*. 46. 7. nem minden tudoc; mert a' iziveket nem vizsgállyac, sőt ugyan semmit sem tudnac, &c.

Ratio.

V. Mert sem példa, sem parantsolat nints roloc az irásban. Hol parantsollya azt a' sz. irás, hogy a' faragot képekben kellestec az Istenet tisztelni, vagy mondgyac meg, mellyic szent tisztelte az Istenet a' faragot képekben? egy sem.

Ufus

Refutat:

Oh melly igen vétkezie hát ez ellen a' Romai Anyaház. 1. Midőn süvegec le vetésével, térd-hajtással, le burulással, és magoc meg-hajtásával, tsokolgatófokkal, &c. tisztelica' meg nevezet képeket. 2. Midőn a' megszentelt olttyát, Isten gyanánt imádgyac, amaz ő diu siretec szerint: Nem kenyér vagy, de vagy Isten, engem szabadito ember. 3. Midőn a' kereltzfa képit imádgyac; mert azt mondgyac neki az Antifonában: *Ok keresztfai véz légy, egygyetlen egy zéménsteg, a' híveknek órogbits az igazságot; és az bűnösöknek adgy bocsánatos*, 4. Midőn amaz apro képet kéknec (kiket *Agnus Dei* nec hinac) a' Szentec maradekinac, és Erekljeinec Isteni erőt tulajdonitanac, és azokat tisztelic.

Object:

1. De mind ezekre tsac azt mondgyac: Hogy ők nem a' képeket tisztelic, hanem az Istenet azokban. *Rz.* De mutatásac meg hol parantsollya Isten azt,

azt, avagy mellyic a' régi Szentec közül imádtá a' képekben az Istenet. Lélece az Isten; azért abban akar tiszteltetni. *Ioh. 4. 23. Vide ad hac Vollebium Hung. pag. 356. 357.*

2. Lám az Abdiás le burulván tisztel. lélllyest. 1. *Reg.* 18. 7. Abraham az Angyalokat, &c. *Gen.* 18. *Rz.* 1. Nem lettéc azoc azokat Isteni imádással, (kiválképpen ama' teremtetlen Angyal. *Gen.* 18. 17. 26. 33.) hanem tsac külö, bözönseges, polgári társaságbéli tisztetseggel, a' minémüvel tartozunc az Isten Szentetinec. 2. Azoc élő Szentec voltak, itt penig a' meg-holt Szentekről vagy on a' ize.

Adgyuc hát tsac egyedül Istenec az imádást, az Isteni tisztetletet, &c. annac a' ki minket teremtet, &c. Erre inditsa naca' felső okaie' tudománynac, elsháritván azokat a' bálványokrul, Istenre, kire tsac egyedül azoc illenec.

Admiracula cultus sunt: Jejunium & Votum.

CONCIO.

De Jejunio.

Quod

Objecta.

*Ufus
Horat.*

Quod est prima appendix
secundi præcepti.

TEXTUS. *Matt.* 6. 16. 17. 18.

Exordium. **C**eremoniás szokások és rendtartások volt, az ő törvénybeli hiveknek, hogy mikor bőjtöltek, tehát sákban, fekete ruhában öltöztek, és porban, hamuban heverték. *2. Sam.* 12. 16. 20. de ez a szokás a több Ceremoniával edgyütteltöröltetett, azért ezt nem kívánja az Isten, az Új Testaméntomban; hanem inkább ellenben azt mondgya: *Mat.* 17. mőld-meg a te országodat, &c.

Partitio. Két kíválképpen való dolgokat ad előnkben Idvezítőnek ebben a szent lelkében.

1. Igaz modgyát jelenti meg a bőjt-nec. *vers.* 16. 17.

11. Annac okát és végit adgya előnkben. *v.* 18.

Quæstio. 1. Micsoda és mellyre az igaz bőjt, a mellyet az Isten meg kíván, az Isteni szolgálásban?

R. 1. Azé? mikor az ember nyavalyájának idején nem ehetic; mint a sz. Pál, ama látástól megremülvén, harmad napig nem evet sem ivot. *Act.* 9. 9. Nem ez.

2. Azé? mikor az ember a kenyér-nec szükségében, vagy valami bántódásában

sában nem ehetic, mint a szent Pál társai: a hányodás miatt, és a hajo-töréstől való félelem miatt *14.* napokon nem ehetenec. *Act.* 27. 21. 33. Nem az, mert az olyan kéntelen bőjt.

3. Azé hát még-is? a mellyet Idvezítőnctselekedet 40. napon. *Matt.* 4. 2. A Mofes. *Exod.* 24. 18. & 34. 34. Az Ilyes, ki egy ebédnek erejével 40. napon jár. *1. Reg.* 19. 8. Nem, mert azoc rend kívül estenec; azért ezt a Pápiśc nem követhetic, mi sem viherttyűc végben.

Hanem az a melly ál: minden ételtől, italtól való magad meg tartoztatásában, tsac egyizer való mértékletes ételben, Isteni szolgálásban, könyörgésben, alamsnában, és annac a napnac egészszén való Istennek szentelésében. *Bucan pag.* 542.

11. Hányféle az igaz bőjt?

R. 1. Közönséges, mellyet az egész népnek kell szentelni. *Isa.* 1. 13. 14. *Ionas* 3. 7. *2. Chron.* 20. 3. *Esdr.* 4. 15. 16. Avagy magános, mellyet kiki tikon szokott selekedni, mint Dávid: *2. Sam.* 3. 35. & *12. 16.* Anna. *Luc.* 2. 37. Cornelius. *Act.* 10. 30. 2. Avagy külső, avagy belső. *2. Cor.* 9. 4. 5. 6.

TANVSAG.

A keresztyén ember, köteles a bőjtnek, és annac el követésére; annyival inkább;

Quæstio.

káb: hogy ha valami nyomorúságban, szorongatásban, avagy késértetben forog. *Esa.* 8 8

Ratio. 1. Mert Isten parantsollya, *Isrl.* 2. 12. 13. és Idvezítőnk is javallja, (*in textu.* 7. 17.) *Matt.* 9. 14. 15. *Marc.* 9. 29.

Ratio. 11. Mert ez által a' testnec zilagsága, dertsegsége, fajtalansága meg szelidül, a' lélec pedig az Isteni szolgálatra alkalmatossabbá rétetit; mert a' test olyan mint ama' dertseg lo, ki mentül több abrakot eszic, annál zilagjab, és mint a' föld, ki mentül jobban ganejoztatic, annál bujjabban terem, &c.

Ratio. 11. Mert a' példác erre mutatnac. Példa erre Dávid. 2. *Sam.* 12. Anna. *Luc.* 2. A' Ninivebeliec. *Isrl.* 3. Josaphát. 2. *Chron.* 2. Az Esther Királyné Afiszony. *Esrl.* 4. Cornelius. *Act.* 10.

Ratio. 1 V. Mert az edgyic külső jele az igaz poenitentianac; mint a' Ninivebeliec, Dávid, &c. példái mutattyac.

1. Ufms Oh melly fokban vétkeznec. 1. Mi **Redarg:** kőmulunc, kic annyira el-mulattyac, sőt ugyan meg utállac a' bójtot, mint ha az Isten soha nem kívánná, és mint ha sohol arra példánc nem volnának az íráfokban. Mert noha az Istennek mind közönséges, s' mind magános tsapálit tapaszttalluc magunkon, de bójtrósó-
et keveseket látunc; de talám mind titkon

titkon tselekezzic ezt a' mi híveinc; a' mint hogy így is kívánnya Idvezítőnc. (*in textu.* 7. 18.) Ha így vagyon a' dollog, jól vagyon; de ha mind titkon, s' mind nyilván el-mulattyac ezt az emberc, igen vétkeznec benne; Annyival inkább ha a' nyomorúságoknak közepet. te is ezt el nem követic

2. A' Pápistác, kic bójtölnc ugyan, denem jól; mert négy vétkec nagyoc találatnac az ő bójtókben. 1. Hogy azt a' külsőkben állattyac inkább, és a' belsőkét, mellyec: a' szivnec tisztasága, az igaz poenitentia, &c. el mulattyac. Nem külömben mint a' Phariseusoc, *Matt.* 6. 16. ama' kép-mutato Sidoc. *Esa.* 38 5. 6. 2. Mert a' mellé érdemet kő-
töttc, és abból érdemet várnac. 3. Mert abban még tiltac a' hus ételt, más ételeckel pedig frissen lakoznac, az Apostol mondása ellen. *Rom.* 14. 17. 1 *Cor.* 10. 25. 4. Mert azt bizonyos napokra szorittyac

Intetunc hát az szivbéli töredelmestégre, a' bójtrólésre, a' sirásra, *Isrl.* 2. Erre pedig inditsanac a' tudománynac okai, de kiválképpen a' bójtnec idveléséges hasznai: tekints-meg mennyit használta a' bójt, &c. a' Ninivebelieknec, a' Dávidnac, 2. *Sam.* 12. Az egész Sidoság-nac, *Esrl.* 4. & 5. A' Josaphátnac. 2. *Chron.* 20. A' Corneliushnac. *Act.* 10.

Refutatio

2. Ufms
Horatio
Motivatio

CONCIO.

De Voto.

Quod est secunda appendix
secundi præcepti.

TEXTUS. *Psal.* 66. 13. 14. 15.

Partitio. **K** Et kiválképpen valo dol-
goc adattatnac elönkben ebben a
szent lelkében.

1. A' Dávid kiválképpen valo foga-
dásinac bé tellyesítése.

11. Az ő fogadásinac ideje, mikor
fogatta légyen azokat a' Dávid: az ő
nyomoruságánac napján. *1. 14.*

Qualis. 1. *Mikodás dolgokat kell fogadni a' ke-
resztény embernek?*

R. 1. Nem ama' goromba, oktalán,
és maga gondolatlan fogadást; mint a'
Heródes. Jephthe. Iudic. 11. 30. Matt. 14. 6. 7.

2. Nem gonosz és vétkes dolgot,
mint: Dávid. 1. *Sam. 25.* a' szent Pál ül-
dőzői. *Act. 23. 12.*

3. Nem is lehetetlen dolgot, mint:
a' Barátoc, hogy öröcké valo szüzelsé-
get fogadnac; hanem oly dolgot, mely
Istennec tetsé, és az embertőlis vég-
ben vitetethesé; mint: az Anna, a'
Jákob.

11. Hány

11. Hány felo a' fogadás?

Qualis.

R. 1. Közönséges, mellyet minden
ember fogad a' keresztségben

2. Magános, mellyet kiki fogad az ő
nyomoruságában, mint: a' Jácob, a'
Anna, a' Dávid *1. 14.*

TANVSAG.

A' Keresztény embernek, nem tsac
fogadást kell tenni a' nyomoruságnac
napján, hanem azt bé is kell tellyesíteni.

1. Mert a' fogadás, gyakorta az em-
bert a' Istennec nagyságos szabadításá-
rol meg emlekezteti, és sokszor az em-
bert az Isteni szolgálatra is alkalmazos-
sabbá tétsi; mint: a' Naziraeusoc pel-
daja mutattya, kichogy annál inkább I-
stennec szentelhesé magokat, bort, és
részegitő italt nem ittanac *Num. 6. 3.
1. Cor. 9. 27. Psal. 116. 12. 13. 14.*

11. Mert a' példák is erre mutatnac,
kic az ő fogadásokat erőssen meg tar-
tottac; mint: a' Rechabítac *Ier 35. 6. 7.*
18. Az Anna 1. *Sam. 1. 11.* Jácob. *Gen. 28.*
20. Dávid, *Psal. 132. 3. 4.*

111. Mert a' kic a' fogadásban meg-
jártottatayac az Istent, erőssen meg bün-
tettenec; mint: Ananiás. *Act. 5. (Vo-
tum implicitum.)*

Oh melly igen vétkezec hát immár.
A' Azoc, kic az ő nyomoruságoknac
nap-

A

Ratio.

Ratio.

Ratio.

1. Usus

Redarg:

napján fogadkoznak Istennek; de mi-
helt meg nyugosznak, és szabadulnak,
menten tsac meg tréfálják az Isten ő
felségét. 2. Vétkeznek, a' kic goromba
fogadást tesznek; mint: Jephthe. 3. Kic
lehetetlen dolgot fogadnak; mint: a'
kiaz fogadná, hogy soha semmi bűnt
nem tselekezzik. 4. Kic vétkezt, és go-
nosz dolgot fogadnak; mint ama' Si-
doc. *Act.* 23. 12. 13. A' Dávid. 1. *Sam.* 25.
De ez ilyen vétkes fogadást nem kell
tenni, és ha ki gorombául tévzi, job meg
szegni, hogy sem el-köverní. 1. *Sam.* 25.
33. 34.

2. *U/ou*
Horat.

Intetűnc azért, az Istennek tett fogá-
dálnac bé tellyesítésére. Itt pedig a' sz.
lelkében a' Dávid példájával intetűnc;
nem a' barmoknac áldozattyokra; ha-
nem egészen a' magunc megáldozá-
sára. Áldozd-meg a' te szivedet, a' tö-
redelmességre, a' te nyelvedet az Isteni
dicsiretre, szemeidet, füleidet a' jorú
kezeidet a' jó-téteményre, &c.

Motiva.

Erre indítson. 1. A' büntetés. *Act.* 5.
2. A' példác, kic meg-áldattanac fogad-
ván Istennek, &c. Jacob, *Gen.* 32. 10. An-
na, &c. mert a' kegyességnec, mind
ez életben, mind a' más é-
letben jutalma va-
gyon.

CON-

CONCIO.

*De tertio præcepto, seu modo
cultus divini.*

In quæstiones Catecheticas
XCIX. C.

TEXTUS. *Exod.* 20. 7. 7.

A' Második parantsolatban
meg-tanulanc, miképpen kellef-
a' az Isten tisztelnűnc a' mi szívűnkben
és lelkűnkben, a' harmadik parantsolat
penig, summa szerint azt adgya előnk-
ben: miképpen kell az Isten tisztelnűnc
a' mi nyelvűnkkel, és egyéb tagainkal.

Summa

*És kiválképpen valo dolgokat ad előnk-
ben ebben a' szent lelkűnkben az Moyses Pro-
pheta.*

Partitio.

1. Az Isten parantsolattyt: A' te U-
radnac Istenednec nevé, &c.

II. Ennec a' parantsolátnac meg-
fontásánac büntetést.

1. *Másoda dolgokat tilalmaz a' bar-
madik parantsolat?*

Qualis.

R. 1. Azt tiltja meg, hogy senki az
Isten nevé, azt a' dicsőséges és rettene-
tes nevé, ok nélkül, könnyen, és akar
minemű hiában valo dologban bűnös
ajakára ne vegye; hanem tartsa meg

Y 2

mita

minden. ama' parantsolattyát Urunk-
nac: *Matt. 5. 37.* A' ti beszédetec lé-
gyen: Ugy, ugy; Nem, nem,

2. Azt tilalmazza, hogy senki azt a
ditsőséges nevet, hamissan fel ne vegye,
mint a' hamissan esküvőc.

3. Azt tilalmazza, hogy senki azt a'
ditsőséges nevet gyalázatoslan fel ne ves-
gye, mint: a' káromkodoc, átkozodoc,
szitkozodoc, és a' Varásloc, kic az ő va-
ráslásokban az Istennek szent igéjét belé
egyvelitic, hogy azzal el-fedezhelséc, az
ördögnek ruhnya munkáit, és a' szent í-
rás szavaival trüfo'odoc, &c.

Questio.

11. *Mit kell az Isten nevén érteni?*

R. Önnön magát az Isten, és az ő I-
steni tulajdonságait. 1. *Reg. 5. 5.*

T A N V S A G.

A' Kereszttyén embernek, meg-kell
szentelni az Istennek ditsőséges és rette-
netes nevét. *Deut. 28. 58.*

Ratio.

1. Mert azt parantsollya a' harmadik
parantsolatban.

Ratio.

11. Mert a' ki gonoszul él az Urnac
nevével, erőssen meg büntettetic Isten-
ről. Mint Senácherib, Rabshake. *Esa. 10.*
& 37. Pharaho. *Exod. 5. 2.* Nabugodo-
nozor. *Dan. 3. 15.*

Ratio.

111. Mert azt vallyuc a' mindennapi
könyörgésben is: Meg-szenteltetséc a'
te neved.

1 V.

IV. Mert teremtésünknek vége ar-
ra tanit, mert nem fertelmességre, ha-
nem szent életre, az Isten nevének tisz-
teletire, annac meg szentelésére terem-
tettünc.

1. Oh melly igen vétkezne már ez
ellen: a' kic minduntalan, minden ok-
nélkül, hiában való dologban pengetic
bűnös ajakokon ezt a' rettenetes és di-
tsőséges nevet. *Deut. 28. 58.*

1. *Vsus:*
Redarg:

2. A' kic hamissan esküszne az Isten
nevére, mellyben az Isten hamis tanu-
nac akarjác tenni. Ide valoc a' soc Isten
ugy segillyé mondoc; de ezec tanullyás
meg Urunknac ama' szavát. *Matt. 5. 37.*
A' ti beszédetec légyen: Ugy, ugy.

3. A' kic gyalázatoslan élne az Urnac
nevével; Illyenec amaz átkozodo, és
maga gondolatlanul gonost kíváno em-
berc. *Luc. 9. 54.* Illyenec ama' károm-
kodo Anti Christus lelkei. Illyenec a-
ma' rut otsmány Bitkuac, soc lélec mon-
doc, és amaz ördögtől találtatot soc utá-
latos szitkoc, mellyeket a' mi régi eleinc
talám nem is tuttanac. Illyenec a' Va-
rásloc, kic a' varáslásban, a' Mi-Atyán-
kat, és egyéb szent írás szavait egyveli-
tic. Ezec mind gyalázatoslan élne az I-
stennek ditsőséges nevével.

4. A' gonosz életűec, kic Vallások-
hoz illendő életet nem élne, kic vifelic

Y 3

2 Chr.

a' Christus nevét, és ő rola keresztyé-
neknek mondatnaca: de azonban bo-
tránkoztató életet élnek. Erről feddi
a' szent Pál ama' kép mutató Sidokata:
Rom. 2. 14. 1 Tim. 3. 5. a' kic tsac szájjal
közelitnek Istenhez, de szívec távol va-
gyon Istentől.

2. Psm
Horsas: Vegyed hát ez ditsőséges és rettenetes
nevet, a te ajakidra nagy bűtsülettel, és
szenteltyed meg az ő nevét. 1. A' te
szívednek Isten ditsőségéhez való buz-
goságával, mint: Moles, Exod. 32. 19.
Phyneás, Num. 25. 9. Illyés, 1. Reg. 19. 10.
Jeremiás, Jer. 10. 9. A' Christus, Job. 2. 14.
A' Keresztelő János. Matt. 14. 4. 2. A'
te nyelveddel szenteld meg az ő nevét;
de miképpen? a' büszkoságos könyör-
gessé, énekléssel, és Isten felől való ké-
gyes emlekezettel. 3. A' te külső ta-
gaid által; ne viseld hamissana' Christus
nevét, a' Keresztyén nevet; hanem fe-
lellyen-meg a' te életed a' te nevednek.
Matt. 5. 16. Erre penig inditsanac a'
felső okoc.

CONCIO.

De juramento.

In quaestiones Catecheticas
CI, CII.

TEX

TEXTUS. Esa. 65. 16. Ex ver-
bū, qui jurat in terra juret per
verum Deum.

KEt kíváltképpen valo dol- Partitio.
goc vadnac ebben a' szent leczké-
ben.

I. Az esküvés.

II. Az esküvélnec czéllya, kire kel-
léséc eskünni az embernek.

I. Miben áll az igaz esküvés?

Quaestio.

R. Kettőben. 1. Az igazságnac meg-
erősítésében. 2. A' hamiságnac meg-
büntetésében. A' honnan meg tetczie,
hogy az esküvő ember, két dolgot ki-
ván a' maga fejére. 1. Azt, hogy ha ő
igazán esküszic, tehát az Isten is eskü-
gyéc meg ő mellette, az az: (mint fő-
tanu) légyen ő nékie tanu bizonsága, és
az ő tanu bizonság tételivel, erősitse-
meg az ő igazságát, és ha igazán esküszic,
áldgya meg őtet. 2. Azt kívánna az
esküvő a' maga fejére, hogy ha hamissan
esküszic, tehát az Isten őtet büntesse-
meg.

II. Miképpen kell meg eskünni?

Quaestio.

R. 1. Az Urnac nevére, mint a' régi
Szentec, nem teremtet állatra. 2. O-
kossan, és értelmesen, hogy valamikép-
pen valami lehetetlen, vagy bizonytalan
dologrol meg ne esküdjéc, és az Isten-
nel

X 4

nel

mel ne bizonyítson az olyan dologban,
a' mellyet nem tud bizonyossan, ha igaz-
ság, vagy hamisság. 3. Igazán minden
equivocatio, anagy valami szivben el-rej-
tet tsalárdság nélkül.

TANVSAG.

A' Keresztény embernek az ő esküvé-
sében, tsac egyedül az élő Istennek ne-
vére kell meg eskünni. *Deut. 6. 13.*

Ratio. I. Mert Urunk ő felsége meg tiltot-
ta, hogy semminémű teremtet állatra
ne esküdgyűnc. *Mat. 5. 34. 35. &c.*

Ratio. II. Mert tsac az Isten a' szíveknek vi-
gáloja, a' ki meg tudgya ítélni, ha iga-
zán esküszik az ember, vagy hamissan.

Ratio. III. Mert tsac az Isten büntetheti
meg a' hamissan esküvőket, mint: meg-
büntette siralmas rabsággal a' Hofsás-
ban a' párt-űtést, hogy az Assyriabéli Ki-
rálytól el-fszakadot vala. 2. *Reg. 17. 4.*
Igy büntette-meg Sedechiást, és az egész
népet a' Babilioniai fogsággal; azért,
hogy a' Nabugodonozortól el-fszakat-
tat vala. 2. *Reg. 25. 7. 9. 10. &c.* Igy a'
Magyar Ország László Királyt, hogy a'
török Császárral valo hitit meg sege,
mellyért az Ország meg romla, és maga-
is a' Király el-vesze.

Ratio. IV. Mert a' példák is erre mutatnac,
példa erre Dávid, 2. *Sam. 4. 9. 1 Reg. 1.*
29. 30. Salamon, 1. *Reg. 2. 23. 24.*

1. Oh melly igen vétkeznec ez ellen
a' kic nem az élő Istennek nevére, hanem
teremtet állatokra esküsznec, mint: a'
Mahumeristác, kic esküsznec az Császárra
szakállára, sora, kenyérre, a' földre, az
égre. A' Pápistác, kic esküsznec a' szűz
Máriára, a' Szentekre.

1. *Ussu*
Refut.

2. A' kic Istenre esküsznec, de nem
okossan; hanem vakmerőséggel, go-
rombául, mint Dávid, 1. *Sam. 25.* ez il-
lyet job meg szegni, hogy sem meg ál-
lani. *Mat. 14. 7.*

Redarg.

3. A' kic Istenre esküsznec, de hamis-
san, szivben el-rejtet tsalárdsággal; de
oh boldog Isten, melly igen vétkezik a'
hamis hitű ember. 1. Vétkezik Isten el-
len, kita' hamiságnac bizonyosága hiv,
és az Istent magához hasonló hamis ta-
nunac akarja tenni. 2. Felebarátja
ellen, kit hamis hitivel megötsal. 3. Ma-
ga ellen, midőn ő magára minden ször-
nyű átkokat ki okád, és azokat a' maga
fejére kívánnya. (*ex questione secunda.*)

Azért mikor esküszöl, esküdgyél az I-
stenre, esküdgyél okossan, ne olyanrol,
a' mellyet nem tudtíz, esküdgyél igazán.

1. *Ussu*

2. *Ussu*
Mortis.

Erre inditson, a' hamis esküvőknek
büntetése, és az igazán eskü-
vőknek meg áldattatá.

loc. (ex questione
prima.

Y 5

CON-

CONCIO.

*De quarto præcepto, seu tempore
cultus Dei.*

In quaestiones Catecheticas
CIII.

TEXTUS. *Exod. 20. 8. 9. 10. 11.*

Partitio.

HArom kiválképpen való
dolgozat ad minékünk előnkben
ebben a' szentlelkében az Istennek sz.
Lelke.

I. Az Innepnec, az Istennéc szent nap-
jánac, szombattyánac meg-állását, szent-
telését, parantsollya.

II. Azokat a' személyeket, és rende-
ket számlállyal elől, a' kiknec a' szomba-
tot meg kell álleni; azokat pedig hét
karban állattya, a' mint ezt a' 10. vers
rendel tanittya.

Quaestio.

III. Okát adgya ezeknec, 11.

1. *Miért szol így: Meg-emlekezzél
a' szombattal?*

R. Ezzel azt jelenti meg. 1. Hogy
már az előtt a' szombat régen meg szent-
teltetet, még a' teremtetéstől fogván meg-
szenteltéc vala azt, a' régi Pátriarchák
és hogy a' Pharahonac kegyetlen szol-
gálatya miatt szakadt volt akkor fél-
ben.

2. Hogy ezzel a' szotskával, an-
nál inkább fel inditsa őket a' szombat-
nac szorgalmatossággal való meg szent-
telésére, és hogy az Ioha ó náloc feléde-
kenységben ne mennyen.

II. Holott Isten a' szombatot parantsollya,
miért tehát hogy a' hétnek első napját,
a' Vasárnapot szenteljük?

Quaestio.

R. 1. Mert a' szombattal Ura à Chri-
stus, ezt meg változtatta. *Mat. 12. 8.* és
Ipc emlekezetes dolgokkal ékesítette,
és koronázta-meg idvezítő Urunc, ezt a'
Vasárnapot; ezen rámadot fel ezen je-
lent meg az ő tanítványinac. *Ioh. 20. 19.*
26. Ezen küldötte el a' szent Lelket, Pü-
kőst napján.

2. Mert az Apostoloc ezt meg szent-
teltec, mellyet magoc fejétől nem tse-
lekettek; hanem kétség nélkül ők azt az
Urto! vették. *1. Cor. 11. 23.* Ezt a' napot az
Apostoloc, az Evangeliomnac prédikáló-
lásával, Sacramentomnac osztogatásá-
val, szenteltec meg. *Mat. 20. 7.* Ezt a'
napot alamifna osztogarással szenteltec
a' Corinthusbeliec. *1. Cor. 16. 2.* Holott
azt parantsollya nékic az Apostol, hogy
a' hétnek minden első napján, alamif-
nát tegyenec le, a' Jerusalembéli Szent-
tec segítségére.

3. Hogy ezzel különböztetéséc meg
az Új Testamentombéli Kereszttyén vi-
lág.

lég, a' Sidoktol, kic e' mai napom-is meg
martyác a' szombatot.

4. Mert miképpen hogy Isten, a' he-
tedic napon nyugovéc, meg az első te-
reméskor: így a' mi meg-váltó Urunk,
a' hétnc első napján, a' Vasárnapon
nyugovéc meg a' másodic teremtésnec,
a' meg-váltátnac munkájától, mellyet
hat napokon vitt végben (*Myficiódi.*)
1. Az ő fogantatásánac és születésnec
napja. 2. Az ő életénec napja. 3. Szen-
vedésnec napja. 4. Halálánac napja.
5. Lelkében való szízenvedésnec, avagy
poklokra való szállásánac napja. 6. El-
temetésnec napja. Ezeken vitte vég-
ben a' meg-váltátnac munkáját, a' hete-
diken penig, az az: a' fel-támadásnec
napján meg nyugovéc, &c.

Questio.

III. Miképpen kell meg szentelni a'
szombatot?

R. 1. Az Isten igéjénec, az Evango-
liomnac prädikállásával. 2. Annac id-
velséges halgatásával, és tanulásával.
3. Az Isten népénec és a' Christus nyájá-
nac egyben gyűlésével. 4. A' Sacra-
mentomoc oltogatásával. 5. Buzgo-
ságos könyörgéseccel, Soltárocc éneklé-
sével, szent írásnac olvasásával, és Isten
felől való beszélgetéseccel. 6. Alamis-
na oltogatással, mint a' régi hivetse-
lekedec. 1 Cor. 16. 2. 7. Minden külső
munkától való meg szűnéssel.

IV. Miért mondatic szombatnac, az az
nyugodalomnac napjánac?

R. 1. Az Istenre nézve, mert akkor
nyugot meg az Ur a' tereméstől: 2. Mi-
reánk nézve, mert minékünk (és a' mi
marháinknak is) meg kell akkor nyu-
godni, mind a' külső terhes munkáktól,
mind kíválképpen a' bűnnectseleked-
től. 3. Az ő példázó erejére nézve,
mert ez példázza ama' lelki szombatot,
az öröc életnec nyugodalmát, holott
meg-nyugolizunk, mind a' terhes fára-
ságoktól, mind penig a' büntől, és örök-
ké való szombatot szentelünk.

V. Milyen munkákat tilalmaz Isten
azon a' napon?

R. 1. *Opera servilia*; ama' rabotás és
igás munkákat, minémű: a' szántás, ka-
pálás, takarás, &c. 2. *Opera mechanica*;
a' Mester emberek munkáit. 3. *Opera
ornis*; a' testnec munkáit, mellyec a'
testtet mulattattyác, gyönyörködtetie
minémű: a' játék, fabulás beszédec, kár-
tyázás, kottkázás, tántrolás. 4. *Opera
Mundi*; minémű: a' sokadalmaskodás,
uton való járás, és egyéb mértékletlen
szorgalmatoskodás. *Ames. Consc. 263.*

VI. Más ugyan semminémű munka
nem engedetic meg?

R. Meg-könnyebité a' szombatnac
Ura a' szombatot, az Uj Testamentom-
ban.

Questio.

Questio.

Questio.

ban. Mért meg-engedtettes. 1. *Opera Dei*; Az olyan Isten munkája, a' melly külső fártság, robotazás nélkül végben nem mehet, minémű az Isten ditsősége mellett való hofiztu utazás, és a' te marhádnac, s' magadnac abban való fáradozása. 2. *Opera necessitatis*; testűnc táplálására való szükséges dolgoc, *Matt. 12. 1. 2.* minémű: az étel-készítés, az véres állatoknac a' mi táplálásunkra való megmettérélec, le vágattatásoc. Az ő Törvényben pedig, tsac felmely földig való utazás sem vala szabad, és tsac tűzet sem vala szabad gerjesztent. *Exod. 35. 2. 3.* 3. *Opera misericordiae*; a' jó tereménynec munkái, minémű a' betegc gyógyítás. *Luc. 14. 3. 4.* 4. *Opera Charitatis*; a' szeretet munkái, minémű: a' koporsóc tisztálása, sir. ásás, temetés, mellyec külső munka nélkül végben nem mehetnec. 5. *Opera damni*; az olyan karban forgó dolog, melly más napra nem mulhatic, mint az égő háznac meg-oltása. a' marhádnac veremből való ki vonása. *Matt. 12. 3. 4.* 6. *Opera communis societatis*; a' mellyec az egész nép nec javára, oltalására vádnac, mint a' hadakozás, és abból munkác.

TANVSAG.

Köteles a' Keresztýén Lelec aára, hogy mindenkor a' hét nec edgyic napját Isten nec szentellye; Hogy

1. Hogy azon a' napon az Isten e' széles világon ditsirtetéséc, magasztaltatáséc, a' buzgo könyörgélec, és közönséges gyülekezetec által.

Radi.

II. Hogy azon a' napon az Evange- liom e' széles világon prädikáltatáséc, és az által a' hivesc épüllyenec a' hitben, az Isten ismertetiben, másképpen ugy volnánac az emberec, mint a' barmoc.

Radi.

III. Hogy ezzel meg különbözteséc a' Keresztýén világ a' Sídoktól, és a' Pogányoktól.

Radi.

IV. Hogy akkor mind a' szegény barmoc az iga vonástól, mind az emberec a' fártságos munkáktól, és a' bűnnec munkáitól meg-szünyyenec.

Radi.

1. Oh melly igen vétkeznec, a' kic nem szentelic meg ezt az Isten nec napját, Isten igéjénec halgatásával, Soltárocseneklésével, Szent írásnac olvasásával, alamlisnával, és Istenes beBélgetéseckel, hanem trágárkodással, rágalmazásokkal, &c. és noha a' testi munkáitól még-nyugosnác, de a' bűnnec munkáitól követic, midőn rakásra ülnec, és nem az Isten nec nagyságos dolgait forgattýac, hanem felebaráttyokat szollýac, rostálýac. *(ex questione tertia.)*

U/ed Redarg.

2. Kic ha magoc nem-is, de szolgá-jokat, jobbágyokat szorgalmatoskodattýac, ugy hogy azok Isteneket azon a' napon

napon

napon nem szolgálhattya, az Isten munkájáról fordíttya, és ide s' tova küldözvén magoc szükségére fordíttya (ilyenec a' földes Urac) maga nem volna a' földes Urnac annyi hatalma, hogy ezen a' napon az ő jobbágjánac parantsolhatna, és azt az Isten munkájáról el fordíthatná, hanem ha olyan szükséges dologc találnac lenni, a' minéműt fellyeb a' 6. kérdésben hallál. De nem hogy szolgáljockal, &c. nem szolgáltatmánac némellyec; de még a' szegényoktalan barmot sem hadgyac nyugodni. (2x 7. 10.)

3. Kic a' testet mulattato, és gyönyörködterő dologcokkal, fabulás beszédec-
kel, játékokkal, kártyáival, kottzával, tántzolás-
sall, részegeskedéssel, &c. fer-
teztetic-meg a' szent szombatot.

4. Kic ide s' tova valo járással, far-
kallással, utazással, sokadalmaskodással
ferteztetic meg ez napot. (ex quæstione
quinta.)

2. U/m Interdunc tehát, szentellyűc Istennec
Hortat: ezt az egy napot. Inditson.

Mot: 1. 1. Az Istennec parantsolattya. Lev.
23. 1. 1er 17. 21. 22.

Mot: 2. 2. Az Istennecigassága, melly ez ket-
tőben tettzi: meg. 1. Hogy őnnón-
maga-is meg-szentelte azt. 2. Hogy
minékűnc 6 napot hagyot, és magánac
mac edgyet választot. 3. A'

3. A' büntetés, mert rettenetellen
büntette-meg Isten eleitől fogván a'
szombatnac meg rontoit, nem tsac ma-
gánolla, hanem egész országostol, mint
az Izraélitákat, ezért rabságra viteté, föld-
deket el-pusztíttatá, és a' földet magával
szenvelteté-meg a' szombatot. Nehem. 13.
vers. 15. 18.

4. Az ígérct, melly tartozic a' szom-
batnac meg őrzőire. E/4. 56. 2. & 8. 13. 14.

CONCIO.

De quinto præcepto, seu honore
proximi.

In quæstionem Catechetica
CIV.

TEXTUS. Exod. 20. 12.

KEt kíválképpen valo dol- Partitio.
gokat ad előnabben ebben a' szent
leczkében a' Prophéta.

1. Az Istennec parantsolattját.
11. Az Isten parantsolattya mellé kőta-
tetet igérct.

1. Kisodac értetne az Atyákon?
R. 1. A' Szüléc őnnón magoc, és a'
Tutoroc. 2. Ama' lelki Atyác, a' Tani-
tóc. 3. A' Magistratusoc. 4. A' tse-
lédec

Quæstio

lédes gazdác, és Urac. 5. Az idővel ő.
regebbec.

Quaestio. 11. *Mistoda tisztac vagy mind
ezeknek?*

R. Az Atyáknac, és Atyác helyet lé-
vő Tutoroknac tisztac. 1. Hogy az ő
gyermekeket oktatásac, tanításac és tanita-
tásac, és Isteni félelemben azokat ne-
vellyéc. 2. Hogy azokat külsőképpen
is táplállyác, ruházzác, gondgyát visel-
lyéc. 3. Veszedelem ellen oltalmazzác.
4. Hogy azokat fenyítékben tartásac,
dorgállyác, vesztőzzéc, gonoszra való
indulattyokat látván.

A Tanitoknac tisztac. 1. Hogy az
igaz tudományra tanításac a' halgarokat.
2. Hogy a' bűnösöket fenyítékben tar-
tásac.

A Magistratusnac tisztá. 1. Hogy a'
jokat oltalmazzác, a' gonoszokat büntet-
tesséc. 2. Hogy Istenellen uralkodgya-
nac, ok nélkül és törvénytelen nemi
nyargalsác az alattoc valokat.

A Gazdác tisztá. 1. Hogy lehetetlen
és Isten törvénye ellen való dolgot ne-
parantsollyanac az ő szolgájoknac; ha-
nem lehetséges és tisztességes dolgokat.
2. Hogy az ő ételeket és ruházatryokat
igazán meg-adgyác.

A Vénec tisztá, hogy keresztyéni éle-
teckel jó példát adgyanac az Ifiaknac,
mert jaj a' botránkoztatónac, &c.

111. *Miért vagasztya mellője ennek a'
parantsolainac az igéretet?*

R. 1. Hogy ennek meg-tartására,
annál inkább fel indítson bennünket. 2.
Mert ezzel meg-akárja jelenteni a' ő ke-
gyelmét, és büntetését, azt, hogy a' ki az
ő Attyát, &c. meg-beisűlli, hát azt az I-
sten igen meg-áldgya; ellenben a' ki azt
nem tsélekezzí, hát azt igen meg-bűn-
zeti.

IV. *Lám néha az engedetlen és hitetlen fi-
ac jó időket érnet; ellenben a' jó
erkölcsű fiac hamar meg-
halnac?*

R. 1. Illyenec kevesen találtnac;
de ha találtnak is, azért nyujtya Isten
azoknak életéket, hogy meg-térjenec,
és magoc menthetetlenec legyenec az I-
sten széké előtt. 2. A' jó erkölcsű fia-
kat pedig azért veszi-el hamar Isten,
hogy ez világ bűnében részec ne legyen,
és e' világgal el ne vesztessenec; de ugyan-
bé tellyesíti azokon ezt az ő igéretit,
mert azoknac a' mennyei Canahánban
ad hozzízu életet.

V. *Mit ér a' Canahán földén?*

R. Bőtű szerint azt a' földet, melyet
Abrahámnac ígért volt Isten, de lelki
értelemben az örök életet, melynek pél-
dázója vala a' Canahán földénec nyugó-
dalma.

Quaestio

Quaestio

Quaestio

TANVSAG.

Az also rendűec, tartoznac minden
betsülettel és engedelmeséggel a' felső
rendbélieknéc.

Ratio. I. Mert Isten parantsollya. *Lev. 19. 3.*
Rom. 13. 1 Tim. 5. 17. 1 Tim. 6. 1.

Ratio. II. Mert meg érdemli az Atya a' bős-
sületet, azért hogy az ő fiát fel neveli,
&c. A' Magistratus, hogy oltalmazza az
alatta valokat, mint a' tyuc az ő fiait. A'
Tanító, hogy vigyáza a' lelkec mellett, fá-
radoz, &c.

Ratio. III. Mert igen bünteti Isten azokat,
kic meg nem bősüllic az ő elöttőc járo-
jokat. Példa a' Chore, Datán, &c. A'
Mária. Az Absolon. *1. Sam. 28. 14. A'*
Bethelbéli gyermekec. 2. Reg. 2. 23. 24.
Es ama' ötvenedes Hadnagyoc, kic tsu-
folásképpen mondgyác vala Isten em-
berénec Illyéft. *1. Reg. 7. 9. &c.* Az Eli fi-
ai, és mind az engedetlen Izraél. *1. Sam. 3.*

Ratio. IV. Mert az engedelmes fiac meg-
áldatnac Istentől.

1. Ufus
Redarg: 1. Meg feddi ez tudomány az Atyá-
kat, Tutorokat. 2. A' Tanítókat. 3.
A' Magistratusokat. 4. A' Gazdákat.
5. A' Véneket, kic fellyeb meg mondot
s' másodic kérdésben bé foglaltatot ti-
seket el-mulattyác. (*recense ex questionibus*
secunda.)

2. Az

2. Az engedetlen fiakat, leányokat,
kic szemben üstökben kapnac Attyoc-
kal, és Ann्योंkal, avagy gyalázattal il-
letic őket, mint a' Chám a' Noét. *Gen. 9.*
A' Rubin a' Jakobot, *Genes. 35. 22.* A'
Hophni és Phyneás az Elit, *1. Sam. 3. 2.* Az
engedetlen, és hála adatlan halgatoc,
minéműec valánac ama' Sidoc, *Ier. 43. 2.*
3. Az engedetlen, és zugolodo kőtség,
mint Chore, Datán, &c. és ama' rosb em-
berec, *1. Sam. 10. 17.* kic azt mondác Sa-
ulnac: mit szabadit meg ez, &c. 4. A'
tsalárd Bérefec, és szolgác, kic hamissan
szolgályác az ő urokat, és a' kevély szol-
gáloc, mint a' Hágár, ki fogadván az A-
brahámto, betstelenné tévé a' sárát. 5.
Az Iffiac, kic fel nem kelne a' vénec e-
lött, és meg nem bősüllic az ő sz embert,
és azoknac intéseket bé nem vészic. 6.
A' szo. fogadatlan, és engedetlen Gazda-
szonyoc, mint a' Job felesége. *Iob. 2. 9.*

Intetnec azért az Atyác, hogy ők is
haragra ne ingerellyéc az ő fiokat. *Eph.*
6. 4. Az Urac. *Eph. 6. 9.* A' Magistru-
foc, Tanító, Ctelédes gazdác, és ellen-
ben a' szolgác, &c. *Eph. 6. 5.*

Erre pengit inditson, a' régi Szentec
példája, kic még az Istentelen Magistra-
tusoknak is engettec, mint Daniel a'
Nabugodonozornac. *Dan. 2.* Az Izraél a'
Phara-

2. Ufus
Hortat:

Motiva.

Z3

Phara-

Pharathonac. Exod. 3. Matth. 21. 21. Ugyan
erre indíthatnac a tanuságnac felső or
kai.

CONCIO.

De Magistratu Politico.

Qui est appendix quinti præ
cepti.

In quaestionem eandem Cate
chericam.

TEXTUS. Deut. 16. 18. 19. 20.

Exordium.

V Aloban szép nevezetek
kel illetenec a' szent írásban a'
Magistratusoc: néha mondatnac, Pász
toroknac. Ezech. 34. 22. Néha Isten szol
gainac, Rom. 13. 4. Néha földi Istenek
nec, és a' magalságbéli Istennek fiainac.
Psal. 81. 9. Néha tiszt-víselőknek, in
sexto.

Partitio.

Három kévülképpen való dolgokat ad mi
nékülne előnkben, ebben a' szent leczékben
a' Propheta.

I. Parantsollya a' népnek, hogy Bi
rákat, &c. íserezzen.

II. Tiszteket jelenti meg a' Birák
nac, &c. mitsodásoknac kell lenni azok
nac.

III. Az Istenes Biráknac, Magistra
tusoknac tett szép igéretit jelenti meg.

I. Micsé a' Kapukon?

Quaestio.

R. Synecdochicé érti, az Izraélnek min
den Várást, Faluit, és helyeit, valahol
a' népnek meg telepedése, gyülekezete,
és lakása vala.

II. Minéműnec kell lenni a' Bironac

Quaestio.

Magistratusnac?

R. 1. Istentelönc, és fegyhetetlen
életűnc, hogy ő rola (pélá és tükör
lévén) a' kőtség gonosz példát ne ve
gyen, mint a' Samuel, 1. Sam. 12. 3. 4. 5.
a' Jósias, Ezechias, Josaphát, Dávid. Psal.
101. 7. 8. 2. Vigyázonac, és mértékle
tes életűnc, hogy az alatta való kőssé
get, a' veszedelem ellen színtén úgy meg
oltalmazassa, mint a' tyuk az ő szárnyai
alatt lévő tsirkéket. Ez az oka, hogy
Pásztornac nevezetec a' Magistratus, ha
penig a' Pásztor nem vigyáz, mind a' Ju
hoc s' mind maga el vesznec, mint ama'
tobzodo Boldizár, &c. 3. Igaznac kel
lenni, mind a' gonoszoknak büntetésé
ben, mind az igaz igyü gyámoltalanok
nac oltalmazásában, nem kell személyt
válogatni, nem kell a' szegényt törvé
nyénec el-fordításával, igazságában meg
fojtani. 4. Irgalmasnac kell lenni,
nem kell meg nyomorgatni, avagy ke
gyetlenkedni a' kősségen, mint a' Pha
raho,

zaho, *Exod.* 1. 14. Roboám, 1. *Reg.* 12. 9.
 10. 11. Ez is az oka: hogy Istenekne-
 mondatnaca' Magistratusoc, az Istenhez
 penig kegyetlenség nem illic. 5. Böltsé-
 nec, és egyszer s' mind hatalmasnac kell
 lenni, mint Salamon, 1. *Reg.* 3. 24. 25. &c.
 6. Nem a' maga hasznánac, hanem a'
 közönséges jonac keresőinec kell lenni.

T A N V S A G.

A Felette igen meg kívántatic az Isten-
 nec népe között az Istenfelő keresztyén
 Magistratus.

Ratio. 1. Mert teremtetstől fogván ez meg-
 volt, és így volt; Mert mielt az Ur Isten
 ki. hozá és meg szaporitá az ő népét,
 mindgyárt Hadnagyot, Fejedelmec ál-
 tal igazgatá a' népet, minéműec voltac:
 Móses, Josue. Az után Birác által, mi-
 néműec voltac: Gedeon, Samson, Jeph-
 te, Samuel. Az után Királyoc által, mi-
 néműec voltac: Saul, Dávid, Salamon,
 Roboán, &c. Az Uj Testamentomban-
 is Urunc ezt javallotta. *Mat.* 22. 21. *Ioh.*
 19. 10. 11.

Ratio. 11. Mert enné nyomdoka, az okta-
 lá állatokbanis meg-találtatic, nézd meg
 a' Darvakat, kik nec egy az ő elől járó-
 joc, ezt mutattya a' tyuknac példája, &c.

Ratio. 111. Mert ez nagy javára, és békeség-
 ben valo meg-maradására vagy on a' népe-
 nec.

nec. Ellenben penig nagy kárara vol-
 na a' kőlség nec, ha Magistratus nem vol-
 na; mert a' soc vér ontás, erőtlenek nec
 meg-nyomoritása, tolvajlás, és minden
 Istentelenség el áradna a' nép között.

Oh, melly. igen vétkez nec immár a'
 Magistratusoc, kic a' fellyeb meg mon-
 dot tiszteket el mulattyác. 1. Kic nem
 hogy jo példát adnánac a' kőlség nec, de
 magok is fertelmes életben él nec. 2.
 Kic sem magokra, sem a' kőlségre nem
 vigyáznac; hanem a' borban, &c. me-
 rül nec-el. 3. Kic ajándékot vesz nec a'
 szegény ellen, annac igazságát el-for-
 dittyác, &c. 4. Kic kegyetlenked nec
 az ő alattoc lévő szegénységen, mint
 ama' gonosz szolga, az ő szolga-társain.
 5. Kic telhetetlenked nec, és ha lehetne,
 e' világot magoké vá tennéc, nem gon-
 dolván a' közönséges jora, és a' nép nec
 hasznára. (*ex questione secunda.*)

Intettec ti Magistratusoc, fő rendec,
 földes Urac, kic uralkodtoc a' ti alatta-
 toc lévő kőlségen, felyül meg-mondot
 tiszterek nec el-követésére, de kiválkép-
 pen az irgalmasságra.

1. Erre inditsanac ama' szép neveze-
 tec: Pásztor nac mondatol te, a' Pásztor
 penig nem nyuzza meg a' Juhot, hanem
 tsac meg nyiri; ti penig földes Urac,
 ugyan meg-nyuzzá toc az alattatoc lé-
 vő szeg-

1. Uj
 Redarj.

2. Uj
 Horlat.

Mot: 1.

vő szegénységet; Földi Isten vagy, hi-
siem nem kegyetlen a' Mennyei Isten,
te pedig roszszul viseled ez aránt az Isten
képit ez földön.

Mot: 2. 2. A' büntetés; mintjára Pharaoh a'
kegyetlenségért, mintjára Roboan, el-
szakasztá Isten az országot róle, bizony
töletek is el-vézi a' jóságot, mintjára
ama' szolga társain kegyetlenkedő szol-
ga, kezei, lábai meg köttetének, &c.

Mot: 3. 3. Az igéret, melyet e' szent lecské-
ben hallál.

CONCIO.

De sexto præcepto.

Seu humanitate erga pro-
ximum.

In quæstiones Catechericas

CV. CVI. CVII.

TEXTUS. *Exod. 20. 13.*

Somma. **S**vmma szerint ebben a' pa-
rantsolatban, azt parantsollja az I-
sten, hogy a' mi felebarátunkat gonosz-
szal ne illessük, életét semmiképpen el-
ne fogyasszuc; hanem inkább legitsük ö-
tét, és véle jól tegyünc.

Kés

Partitio.
Kés kíválképpen való dolgokat ad elönk-
ben ebben a' szent lecskében az Istennek
Lelke.

1. Elönkben adgya ezt; a' tilalma-
zásnac tizickelykéjét: Ne

11 A' dolgot, a' melyet meg tilt, a'
penig nem egyéb: hanem a' gyilkosság,
midőn azt mondgya: Ne ölly.

1. Kistoda az, a' kinek nem kell
ölni?

Quæstio.

R. Nem a' Magistratus, mert az I-
sten képit viseli ez földön, és annac Isten
atta kezében a' fegyvert, hogy azzal meg-
ölye, büntesse a' gonoszokat, Rom. 13. 4.
ezért hogy a' gonoszoc ne ölyéc, és el-
ne fogyasszuc e' világot; hanem te vagy
az ember, a' kinek magánossan nem sza-
bad bocszszut állanod, vagy valakit meg-
ölnöd.

11. Kistoda az, a' kit nem szabad meg-
ölnöd?

Quæstio.

R. Nem az oktalán állatoc, mert te
azoknak Fejedelme vagy, és azocte é-
retted teremtetted. Nem is a' te ellen-
séged, a' ki mind tenéked, mind kívál-
képpen Istennek meg eskütt ellensége,
mert ez ilyen ellenséget a' régi Szentek-
is meg-öltéc: mint Dávid a' Goliáthot,
Sámson a' Phylisteusokat, &c. hanem
te vagy az, és a' te felebarátod, te maga-
dat nem szabad meg-ölnöd, és a' te fele-
barátodat.

111.

Quaestio. Ill. Hányféle a gyilkosság? avagy bány,
képpen öli meg valaki felebará-
tártyát?

R. Ötképpen létezik meg a' gyilkos-
ság. 1. Az embernek szívében, midőn
valaki ok-nélkül halálusképpen harag-
zik szívében az ő felebaráttára, *Matth.*
5. 22. 2. Nyelvel, midőn valakit hár-
ben nevében meg öli, a' földre tsépüli,
és ugyan eltemeted annak hírét nevét,
melly élete vala a' te felebarátodnac.
3. Kézvel, midőn valaki kezével, fegy-
verével öli meg felebaráttát. 4. Al-
noksággal, tsalárdsággal, midőn valaki
vagy méreggel, (mint ama' harmadik
Pápa Pápanac *Subdilectissima*, magát *Pi-*
etor Pápát, a' Sacramentombéli pohár-
ban bortsátot méreggel ölé meg) vagy
más valami mesterséggel praktikával öli
meg felebaráttát, mint Dávid a' Hit-
teust. 5. A' gyilkosságnac gyökerei-
vel, kut fejeivel, midőn valaki az olyan
bűnöket, mellyekből gyakran gyilkos-
ság következik, szívében meg-hadgya
gyűkerezní; minémű: 1. A' halálós
harag. *Matth.* 5. 22. 2. A' gyűlölség. 1.
Job. 3. 15. 3. Az irigység. *Prov.* 14. 30.
4. A' boszúállásnac kívánása. 5. A'
veszekedés, versengés, és gyakorta valo-
ságmazás.

T A

TANVSAG.

Nem szabad senkinec, sem magát, sem
felebaráttát, semmi utoon módon meg-
ölni, életét el fogynatni.

I. Mert mind te, mind a' te felebará-
tod Isten képire teremtetet, és ő magán
Isten képít v' felí, azért nem szabad az I-
sten képít senkinec el rontani.

II. Mert mind te, mind felebarátod
fokban áll, és igen drága, mert a' Jesus
Christus váltotta meg. 1. *Pet.* 1. 18. 19.

III. Mert mind te, mind felebarátod
a' szent Léleknec temploma, nem sza-
bad pedig a' szent Léleknec templomát
el-rontani. 1. *Cor.* 3. 16.

IV. Mert a' gyilkosság soha büntet-
etlen nem marad, hanem a' ki más vérit
ki ontja, az ő vére is ki ontatic, *Gen.* 9.
6. mint a' Nabot vériért, az Akáb és Je-
zabel vére ontatéc ki. 1. *Reg.* 22. 38. 2. *Reg.*
9. 7. 10. Az Abner nec és Amasánac vé-
réért, a' Joáb. 1. *Reg.* 2. 5. 6. 31. 32. 33. 34.
Amaz Amalékita, a' Saulnac tsac szoval
meg mondot haláláért, 2. *Sam.* 1. 15. A'
Rechab és Bahana, az Izbo ret véreért.
2. *Sam.* 4. 10. 11. A' Dávid háza a' Hitté-
us haláláért. 2. *Sam.* 12. 10.

V. Mert ez a' természetnek is ellene
vagyon, mert senki a' maga testét nem
utállja. *Eph.* 5. 29.

Oh

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

Ratio.

1. U/uo
Redarg.

Oh boldog Isten, melly igen vétkez-
nec már ez ellen. 1. A' kic szivbéli
méltatlan haragjockal meg ölic feleba-
ráttokat. 2. Kic rágalmazo nyelve-
kel emészti meg felebaráttokat, és u-
gyan rágjác, és meg eszic felebaráttyo-
kat, mint a' kenyeret; mint Semei tsele-
kedéc Dáviddal, a' Job baráti a' Jobbal,
a' Peninna az Annával, 1. Sam. 1. 4. Kic
méreggel, tsalárdsággal fogyattyác elé-
letét felebaráttoknac, mint ama' Ba-
rát tselekedéc; a' ki Luceburgiai Hete-
dic Henricus Imperatort, a' Sacramen-
tombéli kenyérben étette meg. 3. A'
kic a' gyűlölséget, irigységet, &c. szive-
ben meg hadgyác gyökerezni, holott ez
vétkez gyakran gyilkosságot szűnec;
mint Kainban, és a' Christus gyilkosi-
ban: kic nyelveket a' rágalmazásra boka-
tatván, azt nem hadhattyác el; annyira
hogy abból is gyakran gyilkosság jőjjön
ki, kic nem hadgyác a' Magistratusra és
Istenre a' bősízu állást, hanem magoc
kezével akarnac igazat tenni, (*ex quæ-
stione tertia*).

2. U/uo
Horsat:

Interúnc azért, mind ezeknec el-tá-
voztatására, sőt nem tsac arra: hanem
arra is: hogy valamiben tudgyuc a' mi
felebarátunknac életét elő-mozdítani,
segíteni, tehát segítsúc, jó réteményün-
kel, irgalmasággal, alamissával; &c.
Erre pénig inditson.

1. A

1. A' büntetés, mert valaminémű Mot: 6
mértéckel mi felebarátunknac mérúnc,
azzal mérnec minékünk is. Matt. 7. 2. Mot: 20
A' jostéteménynec meg jutalmaztatála.
Matt. 25.

CONCIO.

*De septimo præcepto, seu
Castitate.*

In quæstiones Catecheticas

CVIII. CIX.

TEXTUS. *Exod. 20. 14.*

AZ Isten az ô Testamen- *Exordiu.*
mentomban; olly tisztán tartatta
az ô templomát Jerusalemben, hogy Le-
virákat állatot annac kapuira, és őriz-
tette azt, hogy valami tisztátalan, vagy
belpoklos abban bé ne mennyen; mint
hogy azért a' mi testeinc Istenec tem-
plomi, azért summa szerint ebben a' hét
parantsolatban azt kívánja Isten, hogy *Summa*
tisztán tartsuc a' mi sziveinket, elméin-
ket, &c. mint Isten templomát, és a' pa-
ráznaságtól (melly meg fertezteti azt)
magunkat meg-olalmazsuc.

Két dolgot ad előnkben a' szent lelkék. *Partitio.*
Egy az Istenec szent Lelke.

1. A

1. A' tilalomnac tikkelyét, midőn azt mondgya: Ne.

11. A' dolgot, a' mellyet ezzel az igéts. kével meg tilt: a' pedig nem egyéb: hanem a' paráznaság.

Quaestio.

Hányféle legyen a' paráznaság, avagy hányképpen paráználkodik az ember?

R. Hétképpen. 1. Szívében. 1. midőn meg-gondolgya azt a' gonofzt. 2. midőn azt meg-gondolván, ugyan hajol arra. 3. midőn meg edgyez akarata tyában azzal, hogy azt véghez vigye, azon vétekre alkalmatossága lévén. Mat. 5. 28. 2. Nyelvével, és beszéddel, midőn az ember szemtelen, fajtalan, fertelmes, rusnya, és trágár beszédeket szól, és fajtalan énekeket mond, mellyec a paráznaságra inditnac, ezeket a' szent. Pál tisztázatalan, meg vesztet, rothatt beszédeknek nevez Eph. 4. 29. 3. Szemeivel, mikor az Afzonyi állatot lockáig édesden szemeivel szemléli, avagy azzal hunyorgat; Prov. 6. 12. 13. 25. erről mondgya Urunc: Matt. 5. 29. Ha a' te Beméd meg-bottánkoztat, vájd ki azt, &c. Ide járul a' szemérmes tagoknak, fajtalan képeknek, tisztázatalan személyeknek, és tántzoknak szemlélése. 4. Füleivel, mikor az ember gyönyörködve halgatgya a' fajtalan beszédeket, énekeket, &c.

5. Ke-

5. Kezeivel, midőn az ember ama' meg tiltatot és nem szabados tagokat kezével illeti; ide járulnac, a' szemtelen tunc, koc, és fajtalan ölelgetésec. 6. Tselekedettel, midőn az ember mindengonofz el tőkéllet szándékát végben viszi, és valakivel fertelmeskedic. 7. Maga viselésével, midőn az ember, a' ruházatban valo bujálkodással, vagy fajtalan tántzával és játékjával, valakit paráznaságra indit, mint a' Herodiás a' Herodest.

TANVSAG.

Fellette igen meg kell a' keresztyén embernek önnön magát oltalmazni a' paráznaságtól. 1. Theff. 4. 3.

I. Mert az igen rut véte természetiben, és ama' drága szép hasonlatosságot, az Istennek képit rajtunc igen meg-motskolgya.

II. Mert mi a' Christus tagjai vagyunc, nem illic tehát paráznasággal meg ferteztetni a' Christus tagját, a' ki szent. 1. Cor. 6. 15. 16. 17. 18.

III. Mert mi a' szent Léleknek templomi vagyunc, a' ki pedig meg-szeplősíti az Istennek templomát, meg rontya azt az Isten. 1. Cor. 3. 16. & 6. 19. Eph. 4. 30.

IV. Mert ez meg rövidíti az ember életét, és az embernek előbbi nedvességét el fogyattya.

Aa

V.

Ratio

Ratio

Ratio

Ratio.

V. Mert ezt a vétkeket az Ur Isten, rettenetes nagy büntetésekkel szokta meg büntetni: mint példa erre: az első világ, a Sodoma, &c. a Benjamin nemzetsége, ki egészen le vágattatic, és el törlöttic, ama Levita feleségének megfeszítettetéért, hanem tsac 600. marad benne. *Ind. 19. & 20.* Az Eli Fiai, kik levágattatnac a frigy láda mellett, &c. *1. Sam. 4.* A Pharaoh, kit nagy tsapásokkal vere meg Isten az Abrahám feleségének el vétettetéért. *Gen. 12. 17.* De még a választot hivek is, noha szintén a kárhozatra nem vettetnec ezért, mindazonáltal, még azokban sem Istenvedt Isten ezt a nagy vétkeket büntetetlen; hanem soc ostorokkal meg bünteti: mint a Dávidot ezzel veré meg Isten, hogy az ő fia az Ammon a maga hugát a Thamaré szeplesíté meg, az Absolon a Dávid ágyasit fertzette meg. *1. Sam. 16. 21.* A Mária Magdalenán is ezen vétkeket látogató meg, kiből hét ördögöt űzött vala ki, melyet kétség nélkül ezen vétkekért bocsátot vala ő reá.

Ratio.

VI. Mert jollehet ez véteknec garáditst vadnac, mindazáltal, mindenik a zoc közzül ki-rekeszt a Menyeknek országából, ha az ember abban meg marad. *1. Cor. 6. 10.*

2. Vfus.

Redarg.

De kitsodác vétkezénec ez Tiz. paránsolat ellen.

1. A'

1. A' házasság rontok, a' kic vagy minden házasság nélkül valo személyekkel, vagy penig házasság-béli személyekkel vétkezec. Az első egygyes véteknec mondatic. A' másodic penig (mint hogy azzal két házasság rontatic) Kettős vétkeknec mondatic.

2. A' kic a' tisztatalan kurvákkal fertzemeskednec, minéműekkel ama' Boldizár Király vendégeskedic vala, ki meghala hertelen.

3. Az erőszak. tévők, kic a' tisztelség-béli Ásiszonyi állatokon erőszakot téznec; mint a' Beniamitac a' Levita feleségén.

4. Kic nem idegen vért; hanem természet ellen, a' magoc vér attyafiat fertzetik meg; mint az Amnon, a Thamar, a' Juda az ő ményét, a' Corinthus-béli parázna mostoha Annyát, fertzetik meg.

5. Ama' lány puhác: Kic könnyen engednec a' magoc testeinec, semmit az ellen nem tusakodván. *1. Cor. 6. 10.*

6. A' kic a' pogányoc modgyára fersniackal tisztátalankodnac; mint a' Sodu-ma béliek. *1. Cor. 6. 10.*

7. A' Hypokrita szűzek: minéműek az Sz. házasságnak megutaloi: A' Barátoc, Jesuitác, Paterec, kik lehetetlen dologra, tudniillic az szűzelségre kötelez-

Aa 2

vén

vén mngokat, loc rusnya dolgokra fű-
kadnac. ki. Mellyeket elől-számlálni
nem illic. (vide. *Völleb. Hung. pag. 410.*)

8. Mind azoc, valamellyiteket, oda
fel, a' kérdésben elől-számlálanc, (*recom-
se ex quaestione superiori.*)

2. *Ussus*
Hortat.

Intetel azért az szent szűzességre, tisz-
taságra, joranságra, szemérmetségre,
mert mind ezec a' jo tselekedetec, bé-
foglaltatnac ebben a' parancsolatban
Erre penig inditsanac, a' tanuságnac fel-
ső okái.

I D E A.

De Sobrietate.

Quæ est appendix prima præ-
cepti Septimi.

In quaestiones eadem Cate-
cheticas.

TEXTUS. 1. *Pet. 5. 8.*

Scopus.

Summa szerint arra int ben-
nünket az Apostol, ebben a' szent-
leckében; hogy a' testi bátorságnac ál-
mában el ne merüllýunc, hanem vigyáz-
zunc, &c.

Partitio.

Két dolgot ad előnkben az Apost.

1. Az intést.

11. Annac az idveliséges intéstnec okát.

1. *Mi*

1. *Mitoda vigyázást ér?*

Quaestio

R. Noha igen szép, és tisztességes do-
log, a' külső dolgokban való vigyázás-
is; mind az által, it kiválképpen érti a
ma' lelki vigyázást, a' mely a' mértékle-
tes, és joran étellel vagyon ósive köt-
ve, és a' melyre másuttis int Urunc: *Matt.*
26. 41. Luc. 22. 34.

11. *Miért basenlitaik az őrdög az O-
roszlánhoz?*

Quaestio

R. 1. Mert mint az Oroslán, hogy tsac
harmad napig szenvedheti az éhséget, az
után meg éhezvén, szörnyen jár, keres
prádát, olalkodic: így az őrdög fel tá-
tot szájjal ál a' hivec elől, olalkodic, hán-
nya az ő törjeit. 2. Mint az Oroslán, elo
fedezi az ő farkával lába nyomát: így az
ördög minden véteknec paláttot tsinál,
és szép szinnel azt befedezi; midőn a'
paráznát nyájálnac a' fősvént takarékos-
nac nevezi, azonban ezer mestersé-
gével úgy meg tsallya fokszor az em-
bert, hogy az észében sem vézi, hogy
ördög kísérteti lett légyen rajta. 3. Mint
az Oroslán, hogy nem tsac valami ré-
sziit rontya meg az ember nec; hanem
egészízen minden tsontyait ósive ron-
tya, és elsőben is a' vérit szíja ki, az után
elzi meg tsontyait; így az őrdög, testé-
ben és lelkében egészízen rontya meg
az embert, és azon igyekezi, hogy első-
ben-

Aa3

ben-is a' Christus vérétől szakaszta el az embert. 4. Mint az Oroslán, leg kegyetlenebb az ő vénségében, így az őrdög akkor, mikor tudgya, hogy már kevés az ő ideje: ez az oka, hogy Urunc eljövetelekor leg-több embereket győtrőt, mert érzette az emberi nemzetségnec meg váltoját közel lenni. 5. Mint az Oroslán, nem a' gyenge elszködket, minémű a' fa; hanem az erőseket: minémű a' vas, azt rontya őszve, így az őrdög nem a' gyengéket, hanem leg elsőben-is az erős hiveket ostromolgya meg: hogy azokat ejthesse el. 6. Mint az Oroslán, felette igen fél a' kerécsörgéstől, a' kakasnac szavát pedig semmiképpen nem szenvedheti; így az őrdög, az Isten igéjével, és az Evangeliomnac hangjával üzetie el; és mint a' kakas gyenge állat lévén, tsac az ő szavában bízik: így a' hivec, tsac az Evangeliomi szép ígéreteckel biztattyac magokat, az őrdög ellen. *Vide ad hac Hist. Franzii animal. pag. 52.*

T A N V S A G.

A' Keresztyén ember nec, felette igen meg kell oltalmazni magát a' részegség nec, tobzodásnac, otsmány vétkétől.

1. Mert ez a' rusnya vétec a' te lelki méltóságodhoz nem illic, mert te Napra

nac fia vagy. 1. *Theff. 5. 8.* Világosságnac fia. *Rom. 13. 12.* Christus tagja vagy. 1. *Cor. 6. 15.* Szent Lélec temploma vagy. 1. *Cor. 3. 16.* Isten fia vagy. *Iob. 1. 11.* Isten képe vagy. *Gen. 1. 26.* Ez pedig a' rut vétec, az Isten képit rajtad meg motksolgya, és ezeket a' te keresztyéni méltóságodat meg homályosíttya.

11. Mert ez: sőt vétkek nec izülő Anyja; szüliez a' paráznaságot, a' gyilkolságot, a' haragot, versengést, őrdögi gyűlölséget, a' nagy botráncozást: mint Noëban látzic. Ennecezen kívül is igen veszedelmes gyűmöltsei vadnac: Mert téged meg-foszt ama' leg-drágább ajándéktól a' te elméd-től, *Gen. 19. 33. Hof. 4. 11.* úgy annyira hogy az oktan állatnál aláb valová téfzen. 2. Meg-foszt minden tagaidnac, nyelved nec, kezed nec, lábadnac, &c. erejétől. 3. Meg-foszt egélségedtől, és sőt nyavalyát hoz reád. *Prov. 23. 29. 30.* 4. Meg-foszt jószágodtól, gazdagságodtól. *Prov. 21. 17.* 5. Meg-foszt jó hiredtől, nevedtől; melly drágább az ezüstnél aranytól. 6. Az Isten nec sőt büntetésit hozza fejedre. *Ez. 5. 11. 13.* mint példa erre: az Amnon, ki mikor színtén jó kedvet vet vala a' bortól, színtén akkor veréc által az Absolon szolgai. 2. *Reg. 13. 28.* A' Phyliscusoc, kikre akkor rontá a' házat Sámson,

son, mikor vëndégeskednénec. *Iud.* 16.
30. Az Ela Király, kit a' részegségben öle
meg Zimri. *1. Reg.* 16. 9. 10. A' Boldisár.
Dan. 5. Az Atilla, ki szintén az ő öröme
nec első napján fult vala meg a' bortol.

Ratio. III. Mert bizonytalan mind halálunc
orája, mind Urunknac el-jövele. *Mat.*
24. 34. 42.

Ratio. IV. Mert igen focellenséginc vad-
nac: a' test, ki szintén részegségben
tsal meg, e' világ; de leg kegyetleneb
az ördög, melly ha készületlen talál, ö-
röcságra viszen; mert a' melly vitéz
a' strásán vagy táborban el-aluszic, de
ellenség kezében esic az. Christus vité-
ze vagy te. &c.

Ratio. V. Mert ki rekefzt a' Mennyeckne-
országából. *1. Cor.* 6. 10. *Mat.* 25. 11. 12.

1. U/m
Redarg. Vétkezne ez ellen. 1. A' kic jo reg-
gel fel kelne, hogy a' bor mellett mu-
lassanac, és a' kic nem Istenne, hanem
tsac hasoknac szolgálnac. 2. Kic nem
tsac magoc, hanem másokat is arra ki-
tetne, erőltetne. *Esá* 5. 11. Vétkezne
ezec. 1. Isten ellen, ki tilalmazza ez véte-
ket. 2. Keresztényeni lelki méltóságoc
ellen. (*vide ratione prima.*) 3. önnön
magoc ellen, mert magokra vonnyác
mind ama' focgonoszt, mellyet hallás
(*ratione secunda.*) 4. Felebaráttyoc el-
len, mert azokat meg botránkoztattyác
mint

mint a' Noë a' Chámot &c. 3. Mifé-
azoc vétkezne ez tanuság ellen, kic a'
testi bátorságnac álmában el merült ec,
és nem vigyáznac hivatalyokra, és id-
vésegekre.

Vigyáz azért magadra, és olly jozan
életets. Erre inditsanac a' felső okoc,
büntetésec, az a' focgonoszt, mellyet ez
vétec magával hordoz, a' te magad ká-
ra, mellyet eszedben vehetz, az őt bo-
lond szűzec példájából, és az a' nagy jo,
mellyet az 5. okos szűzec példája mutat.

2. *U/m*
Hortas.

Mot:

Mot:

I D E A.

De Conjugio.

Quod est appendix secunda
præcepti septimi.

In quæstiones easdem Cate-
cheticas.

TEXTUS. *Gen.* 24. 50. 51. 52.

Exordium ex antecedentibus. v.

1. 2. 3. 4. 14. 40. 45. 46. &c.

Exord.
um.

KEt dolgokat ad előnkben
ebben a' szent letzkében a' Proph.
1. A' felelet, mellyet tettenec Laban,
és Bathuel, az Abrahám szolgainac, a'
Rebeka felől.

Partitio.

II. Az Abrahám főeb szolgájának há-
ladása, ki földig hajtya meg magát foc-
Aas Ur c.

Ur előtt, és hálaát adot, az Urnac azért, hogy az Ur őtet meghalgtatta. *1. 11. 12. 13. 14.* és hogy ő mellette az ő szent Angyalát is el-botsáttatta. *1. 40.*

Quaestio. **Hány dolgok kívántatnak meg, az igaz Házasságban?**

R. Hét dolgot. 1. Hogy tsac két személyec legyenec a' házasságbeli személyec; ne többec, mert az meg háborítaná a' házafoc közt valo békefiséget, *1. Sam. 1. 6. Gen. 30.* a' mellet penig az szent házasságnac minden végei, végben mehetnec, és el-végeztethetnec a' két személyec által. (*vide fines Matrimonii*)

11. Hogy abban a' házasságban, mind a' két házasságbeli személyec: mind penig az Atyác, meg egyezzenec; mert az ő Törvényben az Atyác az ő akarattyoc ellen let házasságot el bonthattac, *Exod. 21. 16. 17.*

111. Hogy mind a' két személyec egymástól tisztác legyenec mert ha különben léfzen, nem házasság; hanem a' paráznaságnac tovább valo gyakorlása léfzen. A' Dávid, és Berzabe példája ezt el nem rontya; mert az mind kettő meg tért lelkea voltanac, és a' meg-térés által tisztáká lettec.

IV. Hogy az Atyafiuságnac grádusán, és hatarán kívül valoc legyenec, mert a' házasságban ketten léfzenec egy testé, az

Atya-

Atyafiac közt penig az nem lehet, mert az atyafiac egy testec. Ezt feddi vala Keresztelő János, Harodes ellen, *Marc. 6. 18.* Szent Pál, ama' Corinthusbeli paráznában. *2. Cor. 5.*

V. Hogy egy máshoz hasonloc, és ilendőc legyenec.

VI. Hogy az légyen az Urban *b. e.* az igaz vallásban, *1. Cor. 7. 39.*

VII. Hogy a' két személyec, törvényel, hittel köttetteffenec egyben. *Rom. 7. 2. Jer. 3. 20.* Mert a' házasságban három dolgot vadnac: (*duo extrema*) a' két személy, és azt a' két személyt egyben tsattoló kötél: az igaz hit.

T A N V S Á G.

Az szent házasság Istentől vagy. *1. 50.* Avagy így: Az szent házasságot nem az emberec, hanem a' végire mehetetlen böltsésegű nagy Ur Isten önnön magarendelte a' bűnös emberi nemzetség-közöt. Hogy penig Istentől légyen: megtetzic: 1. Avagy tsac ebből a' szent letczékből; Mint ihon maga igazgattya, az Izáknac házasságát, szent Angyalát az Abrahám szolgájával el-bocsátván. 2. Mert mindgyárt a' teremtésben maga rendelé az Adám mellé az Evát, *Gen. 2. 18. 20. 3.* Az víz özön után meg-áldá: *Gen. 9. 1. 4.* Az Uj Törvényben meg-erősíté:

Matt.

Matth. 19. 3. 4. 5. 6. 9. 5. Vegre ugyan meg-ekesíté és koronázá: Job. 2. 11.

De mi végre rendelte Isten az / szent házasságot?

Ratio. I. Az egy-más között való segítségért, hogy a' soc nyavalyákban, és terhes munkában, egyic a' másiknak segítségére legyen, *Gen. 2. 18.*

Ratio. II. Az emberi nemzetnek szaporodásáért, hogy az szaporodván, abból magának öröcké való országot, Anyaszentegyházat szedegeffen. *Gen. 1. 28.*

Ratio. III. A' paráznaság el távoztatásáért. *1. Cor. 7. 2. Heb. 13. 4.*

Ratio. IV. Hogy ez által, mint egy példázó árnyéc által, ki rajzolja, ki fejezze a' mi Christussal való egyféségünket, mert miképpen a' két házasságbeli személyec az hittel egyben köttetne, úgy hogy az által ketten leszne egy testé: így a' Christus és a' hivec hit által leszne egyé.

i. Usus Refut. Ha nem embertől, hanem Istentől vagy on a' házasság; mi az oka tehát, hogy ennyire meg utállyázt a' Római Anyaháznak tanítói? holott az Apostol minden rendeket, *Heb. 13. 4.* és nevezet szerint az Egyházi szolgákat inti erre: *1. Tim. 3. 2. 1. Cor. 9. 5.* málut pedig ennek meg tiltását ördög tudománnac mondgya: *1. Tim. 4. 1.* De melly veszedelmes legyen ez az ó kintelenségből fogadot

dot búzelsége, taníttya mind azoe a' soc botránkoztató tisztátalanságoc, mellyec ő felőlőc hallatnac, és mellyec e' béles világot bétöltöttéc.

Intetne tehát minden rendec erre, **i. 2. Usus Hortat:** Inditon pcnig erre. **Mot: 1.**

I. A' természetne meg írathatatlan vesztése, romlandosága; láddé hogy még a' házasságban is nem élhetne sokan macula nélkül való életet, hanem sokan meg töréc, rontya a' házasságot; *Heb. 13. 4.* mennyivel inkább a' házasságon kívül, nem élhet a' romlottság tökéletes szent életet. **Mot: 2.** 2. Mert ez igen betűletes. *Heb. 13. 4.* 3. Mert Istenne szent rendelése, kinec légyenditsiret, ditsóság, mind öröckön öröckén. **Mot: 3.**

CONCIO.

De octavo præcepto seu iustitia commutativa.

In quæstiones Catecheticas
CX. CXI.

TEXTUS. *Exod. 20. 15.*

KEt kiválképpen való dolgokat ad előnkben ebben a' szent leczkében a' Prophéta. **Partitio.**

I. A'

1. A' tilalmazásnac igéjét, ebben a
zikelyben: Ne.

11. A' meg-tiltot dolgot, melly nem
egyéb: hanem az orzás.

Questio.

*Missoda az orzás? Avagy missoda or-
zást tilalmaz Isten ebben a pa-
ransolatban?*

Rz. Nem az ollyat, minéműt tsele-
kedtec az Izraéliai, *Exod. 3. 20. 21. 22.* kic
az Egyptombélieknek arany ezűst edé-
nyeket, ruhájokat, &c. el-kéréc, és ki-
hoztac Egyptombol, mert ezt Isten pa-
ransolta, és engédte vala meg nékiec:
hogy azzal meg-büntesse az Egyptom-
bélieket, az Izraél fiainac penig szolgál-
lattyókat azzal meg-jutalmaztassa. Nemo
is ollyat, minéműt tselekedet Josaba,
2. *Reg. 11. 2.* ki a' midőn látná, hogy a-
ma' gonosz Athalia Királyné Afiszonya
Juda nemzetségének, minden Királyi
magvát meg ölte volna, ki lopá azoc
közűl a' kis Joášt, Dajkájával egygút:
ki az Isten templomában hat esztendeig
titkossan tartatjevala, mind addig, mig
a' Joada fő Pap őtet Királyságra fel nem
emelé, és az Athaliát meg öleté; hanem
az ollyan orzást tilalmazza: a' melly
mind Istennec, s' mind felebarátodnac
akarattya ellen titkon, vagy nyilván, a'
te felebarátodat meg-károstittya: miné-
mű a' hamis mértéc, az el-adásban és vé-

telben való tsalárdság, az Ufóra, és mind
azoc a' foc törvénytelen ségec, mellye-
ket majd a' tudománynac hasznaiban
meg fogsz érteni.

T A N V S A G.

A' Keresztyén léleknek, mind a' tit-
kon, mind a' nyilván való lopástól, or-
zástól meg kell felette igen magát őrizni
oltalmazni. *Eph. 4. 28.*

1. Mert a' mint a' lopo tseleke-
lő mással, ő véle is szintén azont tseleke-
szic, a' melly mértéckel ő mér másnac,
azon mértéckel mér nec másoc ő néki,
Matt. 7. és a' ki mivel vétkezic, azzal bün-
tettetec, mert a' ki prádál, őtet is prá-
dálni fogjac másoc. *B/a 33. 1.*

11. Mert a' lopás, mind tégedet, mind
felebarátodat meg-rontya s' szegényiti;
tégedet: mert a' lopot, orzot, avagy ha-
missan kereset jofág soha nem állandó;
hanem tsac ollyan: mint a' ho harmat
el-vész, sőt gyakorta a' loponac még i-
gaz marhája is el-vész a' hamis mellet,
(Job azért egy igazán gyűlt pénz, száz
hamissan gyűlt pénz-él) Felebaráto-
dat penig ugy meg rontya, szegényiti,
hogy tellyességgel másúrrá, élheterlen-
né teszi.

111. Mert igen gyalázatos és rettené-
tes büntetésekkel büntettetec-meg, mint
az A-

Ratio.

Ratio.

Ratio.

az Achán példa erre. *Is/ 7.* Az Anániás, *Mat. 5.* A' keresztfán függő tolvajoc példája, *Mat. 27.* és mind azoknac szomorú példajoc mutogatya ezt: mellyeket naponkint látunc szemünkkel, minémű főzönyű halálnac nemére ítéltetnec a' Magistrafoc által, e' mai napon az orvóc és tolvajoc.

Ratio. IV. Mert ki-rekeszt a' mennyeknek országából. *1. Cor. 6. 10.*

1. Úsm
Redarg. Oh melly soc emberek várkeznec e' tanuság ellen, és melly fokban rontyák meg ez nyoltzadic parantsolatot. 1. Azoc rontyák meg e' parantsolatot, és azoc mondatnac lopoknac: a' kichamis mértéckel élne, hamis vékával, ittzével, hamis fontal, és lingvel mérnec. 2. A' kic hamissan vesznec, adnac, tsérélnec. Ide járulnac azoc: kic törvénytelen vesznec meg valakitől valami jószágot, tsacvetnec a' mit vetnec érette valamit. Ide járul a' Mester emberek nec foc tsalárdságoc, mint példánac okáért: az ötvös valami szép űveget a' gyűrűben tsinálván, azt mondgya a' ruadatlan emberek nec: ved meg atyámfia, mert vitrum kő ez ugy mond, és több egyeb ravaltságoc a' Mester emberek nec. Ide járul a' szőlős gazdának tsalárdságoc, kic a' bort meg egyvelitvén, a' borral edgyüt a' vizet pénzen adgyác. Ide járul

járul a' soc hamis tsere bere, &c. 3. A' főlvényec, és az uzorásoc. A' főlvényec ezért: mert a' főlvény ember, mind magát, mind a' szegényeket meglopja tsallya; magát meglopja: mert eleget nem mér enni, és a' maga testét ételétől, italától, ruháztatától megfosztja; a' szegényeket ezért tsallya meg, mert azokat annyi jótól fosztja meg, a' mennyit azoknac ki-kellett volna szolgáltatni. Az uzorás pedig annyit lop el felebaráttától, a' mennyit törvénytelen az ő pénzen felyül ad neki az ő felebaráttya. Ezért az ufora a' Sido nyelv szerint meg marásnac mondatic, mert megmarja a' szűkölködőket.

4. A' tékozloc, kic magoktól ellopja azt, a' mit az ő Attyoc véres veritéckel kereset, azért büntettetnek meg a' tékozlo fiac, és azoktól is megtsufoltatnac, kic kel javokat el-költöttéc.

5. A' Prokátoroc, és a' hamis bírác, kic az ajándékért ellopja, és el-dugja az szegénnyec igazságát, és az ő prokatori ravaltságokkal, bé vágja az igaz igynee utát. *Esa. 1. 23.*

6. Kic avagy az Isten ditsősége retem plomokra, &c. avagy a' közönséges jora rendeltetet jokban, vagy el-vesznec, vagy igazán azt ki-nem szolgáltattya; mint az Achán, Anániás, Judás, *Job. 12. 6.* *Prov. 20. 25.*

Bb

6. Kic

Halálnac törvénnyel megdöntötték
az Istennek tsalárdságát
fogja az Isten önként

7. Kic a' szolgálta bérlnec julsát ki nem
 8. Kic a' föld határát el-vátoztattyac,
 vagy más fele baráttyoknak földét a'
 magokéhoz szántyac, *Prov. 22. 28.*
 9. Kic fele-baráttyoknak meg lelt, és
 az után ő tőle tudakozot marháját meg-
 tagadgyac, és víszá nem adgyac, *Deut.*
 22. 1.
 10. Kic magoc, Sorsával meg nem e-
 légedvén, másoc tisztit méltóságát el-
 lopjac, avagy azoknac jo hírét, nevét,
 bótsületit, (mely el tet drága kintse az
 embernek) le-tapodgyac és mind tisz-
 tit, mind bótsületit, fele-baráttyoknak
 el lopjac.

2. U/m
 Inveſt:

3. U/m
 Hortat:

11. Kic a' lopóval ofiztoznac, és azok-
 nac szállást tartnac. *Eſa. 1. 23.*
 12. Kic mind titkon felébaráttyok-
 nac marháját el-oroztac, mind nyilván-
 utát álván, sokakat meg-nyomoritanac
 13. Kic meg immár ember, ez 12. kar-
 ban és rendben állattatot orzásban mel-
 lyekben van részed, és havagyon.
 Intetel az Urnac névére hamar ha-
 mar, vefs véget annac, orvosold meg
 azt, mint ama' Zacheus, ki Istenhez tét-
 vén, azt mondá: Uram minden jószá-
 gomnac felét a' szegényeknek adom, és
 valamit patvarkodással mástól el-ve-
 tem, négy annyit adóc érette; *Luc. 19.*

gy léfzen, hogy mind a' fellyeb meg-
 mondot átkokat, büntetéseket, el-kerü-
 löd, a' mellet penig az igaz meg-térés ál-
 tal az öröc életnek boldogságát el-nye-
 red: mellyet adgyon és engedgyen, &c.

I D E A.
 De Liberalitate.

Quæ est appendix octavi præ-
 cepti.

TEXTUS, Gal. 6. 10.

K Et kiváltképpen valo dol- Partitio
 gokat ad előnkben ebben a' szent
 leczkében az Apóstol.

1. Közönségesen parantsollya az a-
 dakozást, és alamisnálkodást.
 11. Kiváltképpen, és nevezet szerint
 meg nevezi azokat, kikkel minékünk
 leg-tób-jokat kell tennünk.
 1. Kiknek kell adakoznunk és alamif-
 nálkodnunk?

R. 1. Mindeneknek, és még ellensé-
 günknek-is. *Mat. 5. 44.* 2. A' mi fe-
 lebarátinknac, a' kik velünk jól tette-
 nec. *Luc. 10. 37.* 3. Leg-kiváltképpen a'
 hitnek tselédivel, a' kik velünk egy hiten
 és valláson vadnac, és a' magockal jól-
 tehetetlenekkel:

Bb 2

11. Ki

Quæſio

1. Kiknek kell adakoznunk és alamif-
 nálkodnunk?
 R. 1. Mindeneknek, és még ellensé-
 günknek-is. Mat. 5. 44. 2. A' mi fe-
 lebarátinknac, a' kik velünk jól tette-
 nec. Luc. 10. 37. 3. Leg-kiváltképpen a'
 hitnek tselédivel, a' kik velünk egy hiten
 és valláson vadnac, és a' magockal jól-
 tehetetlenekkel:

11. *Eitsoác penig a' magockal jol-
scheselehenec?*

Rz. 1. A' betegec. 2. A' koldusóc. *Luc. 16.* 3. Az Egyházi szolgác, kie a' lel-
kiekben foglalatokodván, külső dol-
got nem mivelhetnec. 4. A' Christua
jegye se az Anyazent-egyház, templo-
moc, Scholác, Parochiác, ezec azóc, kie
önnön magockal jol nem tehetnec, ha-
nem várjác a' jo. téteményt.

TANVSAG.

A' Kerefzyén embernec adakozonac
gázdálkodonac, és alamisnálkodonac
kell lenni. *Luc. 6. 36. 38. Heb. 13. 16.*

Ratio.

1. Mert az Atyafiui szeretet (melly
nélkül senki az örök életet nem láthat-
tya, 1. *Joh. 3. 14.*) leg-inkább az adako-
zásban mutatodik meg, mert a' ki jol
nem téfzen felebaráttýával, az tsac szo-
val nem tselekedettel szereti felebarát-
tyát, 1. *Joh. 3. 17. 18.*

Ratio.

11. Mert azóc boldogoknac moná
datnac. *Matt. 5. 7. Mt. 20. 35.*

Ratio.

111. Mert az Istentől adatot jokban
tsac sáfároć vagyunc, 1. *Cor. 4. 2.* tsac ke-
reskedő szolgác vagyunc, *Matt. 25. 15. 16.*
17. mellyekben ha rofszál kereskedűnc,
meg fosztatunc a' sáfárságtól, és el vé-
szi az Ur a' Talentumot tólunc, mint a-
ma rofsz szolgáltól, *Matt. 25. 24. ad 30.*

I V.

IV. Mert az adakozo embernec ala-
misnája nem vész-el, hanem az ő néki
léfzen elter kintse az örök életben, 1. *Tim.*
6. 19. *Matt. 6. 19. 20. 21.* de ez világi kints,
hasbontalan, és elmulando, ugy kel azért
tselekedni az alamisnálkodo embernec:
mint a' mely ember valamely orfzágban
meg-nem maradhat, tehát abban az or-
fzágban küldi, és iktartya először az ő
kintsét, a' melyben tudgya, hogy meg-
maradhat, és az ő kintsét oda gyűjtöget-
vén, egyszer osztán magais oda költözi:
szintén így, &c. *Matt. 6. 21.*

Ratio.

V. Mert a' példakis bennünket erre
tanitnac, példa erre a' Jób, *Joh. 31. 16.* ad
22. továbbá Abdias mint tselekedék, 1.
Reg. 16. 13. Zachaus, Luc. 19. 8. Cornelius,
Mt. 10. 2. 31. Tabitha. Mt. 9. 36. Amaz
őzvegy Afzony, *Marc. 12. 42.* Ama' Sa-
maritanus, &c.

Ratio.

VI. Mert a' mint hogy az irgalmat-
lanságot Isten meg-bünteti, (mint Na-
balban, és ama' Gazdagban *Luc. 16.*) így
ellenben az irgalmaságot igen meg-ju-
talmaztattya, *Prov. 11. 25. 26. 19. 17. 28.*
27. Matt. 6. 4. 5. 7. 20. 42. 19.
22. 25. 35. 1. Tim. 6. 19.

Oktat minket ez tudomány az adako-
zo irgalmasoknac nagy boldogságára,
és az irgalmatlanoknac ellenben nagy
boldogtalanságokra, bizony boldogoc

B b3

az ir-

1. U/ue
Informa.

az irgalmasoc, mint meg hallád, *Matth.* 7. 7. *Prov.* 11. 25. & 28. 27. mert az adakozás soha az embert meg nem szegényíti; hanem inkább gazdagítja: mint a' Sareptabéli özvegy Aszifony példája mutatatta; de az irgalmatlanokon meg-sokasulnac az átkoc. *Prov.* 28. 27. 2. Oktat téged, az adakozoknak nagy elszésgére és okoságára; ellenben az irgalmatlanoknak bolondságokra, elszétségekre; Nagy okoságot tselekesz nec az adakozoc, mert ők valamikor és valamennyit alamisnálnak, mind annyi kintset tesz nec ők le az örök életben, és még ez világon gyűjt nec magoknak jóvendőre a' Mennyei kintset, valamennyit adakoznac, mind annyit adnac költsön az Istennek, ki az ítélet napján megadgya azt ő nékiec bőségesen, *Matth.* 25. 35. &c. De bezzeg ellenben, nagy elszétséget tselekesz nec az irgalmatlanoc, nem adnac ők költsön Istennek ezen a' világon, azért az Isten ő felsége is mit adna nékiec az ítélet napján? holott ők ezen a' világon Istennek nem adtanac költsön, az ő nevében nem adakoztanac, azért ő felsége is semmi jot nem ad nékiec, hanem büntetéssel fizet. *Matth.* 25. 42. Nem gyűjt nec magoknak kintset a' más világon, a' holott meg maradhatnáuc; hanem tsac ezen a' világon gyűjt-

gyűjt nec kintset, holott meg nem maradhatnac, hanem minden kintseket itt hadgyác, azért mihez nyulnac a' más világon, holott oda kintset magoknak nem takartac.

1. Vétkez nec ez ellen (*in defectu*) az irgalmatlanoc, a' gazdálkodni nem akaró embertelenec: mint a' Nábal, 1. *Sam.* 25. Amaz Epulo. *Luc.* 16. Amaz uton meg sebesítettet ember mellől tsac el mulo és jól nem tévő Pap, és Levita: mellyektől inkább várhat vala irgalmaságot a' meg-sebesítettet ember, hogy sem amaz idegen Samaritánustól; vaj ki sokan Levitáknac, az az: Keresztények nec, Christus háza népének mondgyác magokat, de bizony tsac el-mulnac a' szegény mellől, és tsac szemmel néz nec azokra, hanem sokszor a' Samaritánustól, az az: az idegenektől vesz nec irgalmaságot a' szegényec, és azoktól elégített nec meg, kiktől nem reménlenec semmit. 2. (*In Excessu*), azoc vétkez nec, ki nem tesz nec jóvendőre semmit; (hogy azzal, mind a' magoc szükségét jóvendőben meg-orvosolhatnác, mind a' szegényeknek adakozhatnánac) és nem költ nec tsac az ő szükségekre, hanem a' mit a' szükség nem kíván-is, arra is sokat veszteget nec, mert noha az Isten gondviselése felől valo hi-

hetetlen szorgalmatoskodás is nagy vétet, de bizony a tékozlás is nagy vétet; hanem e kettő között helyhez tetet jótselekedet a takarékság: mellyet Urunc parantsol, *Job. 6. 12.*

9. *Usw*
Horas.

Nyujtsd ki hát ember az adakozásra kezeidet, ne gondold, hogy azzal megsegényedel, a' mit a' segénynec adt; azt se gondold, hogy Istent te rólad gondot nem visel, mert ha az éh hollo fiakra, az apro verebetskékre gondgya vagy, gonnyon Istennec, menyivel inkább te reád gondgya vagy, mert Atya ő felsége, mi pengi fia vagy; hogy hogy volna az, hogy az Atyának nem volna gondgya az ő fiaira? azért effele akadémia teged meg ne gátollyanac az alamifná-tól, hanem tsac gyűjts a' felől a' Menyei kintset magadnac, mert ott is tiéd Isten az. Erre inditsanac a' felső példác, büntetése, és az adakozásnak megjutalmaztatása.

CONCIO.

De nono præcepto, seu Veracitate.

In quæstionem Catecheticam
CXII.

Tex.

TEXTUS. *Exod. 20. 16.*

K Et kíválképpen való dol- *Partitio.*
gokat ad eionkben ebben a' szent
leczkében a' Prophéta.

I. A' tilalmazásnactzickelyit, mikor
azt mondgya: *Ne mondgy.*

II. A' megtiltatot dolgot, mely nem
egyéb: hanem a' hazugság, és hamis ta-
nu-bizonyság tétel.

*Mitoda hazugságot tilalmaz a' prvan-
solat?*

Quæstio.

*Bz. A' hazugság háromféle. 1. Ioco-
sum. 2. Officiosum. 3. Perniciosum. A'
tréfáldo hazugság közönséges. A' hasz-
nos hazugság az: midőn a' szükségétől
kényszerítettén az ember az ő felebarát-
tyának hasznára másképpen mondgya-
meg a' dolgot, mint a' dolog vagy. Példa
erre a' Raháb. *Ios. 2. 4. 5. 6.* Az É-
gyptombéli Bábác. *Exod. 1. 18. 19.* A' Mi-
chal. *1. Sam. 19. 16. 17.* Eliseus. *2. Reg.
6. 18. 19.* Abrahám. *Gen. 12. 13.* A' vesé-
delmes hazugság az: midőn az ember
(azért hogy felebaráttyának ártson,
vagy őtet meg tsallya) a' dolgot más-
képpen mondgya, nem úgy a' mint va-
gyon. Példa erre: ama' kigyó. *Gen. 3.
4. 5.* A' Joseph Bátyjai. *Gen. 37. 31. 32.* A'
Potiphar felesége. *Gen. 39. 14.* Amaz Ié-
su. *Mat. 19. 20.* A' Christus koporsó-
jánac*

Bb 5

janác őriző, vitézl. *Matth. 28. 11. 12. 13.* Ez az a leg nagyobb véte, a' melly meg-
rontya a' kilentzedic parantsolatot, de
ezen kívül a' tréfás és a' használatos ha-
zugság is (noha *peccatum per accidens*,
az az: olyan dolog, melly egy részent
jó, más részent gonosz, mind azáltal az
Apostol szava szerint: *non est faciendum
malum, ne eveniat bonum*) meg-rontya
a' kilentzedic parantsolatot.

TANVSAG.

Irtozni kell a' keresztyéni léleknek a'
hazugságtól, és a' hamis tanu-bizony-
ságtól.

Ratio. I. Mert ennec Berző Mestere, és ere-
det. szerint való kútszeje, önnön maga
a' pokolbéli őrdög. *Ioh. 8. 44. 1 Reg. 22.
22. 23. Act. 5. 3.*

Ratio. II. Mert ez az ő embernek maradé-
ja, és annac egyic része, *Col. 3. 9.* azt pe-
nig öldökölni, és le vetkeznűnc kell.

Ratio. III. Mert az embernek nyelvét, melly
az Istennec ditsősítésére teremtetet el-
fordittya az Istentől, és az embert vesze-
delmes vétkekre viszi, *Iac. 3. 5. ad 9.* és az
hazug embernek szivét, elméjét, és egész
testét megszeplőíti, lelki-isméretit meg-
bélyegezi, és az emberek előttis notában
rossz hirben, és betűletben hozza.

I. V.

IV. Mert a' hazug és hamis tanu bi-
zonyosság tétel, mind idő-szerint való,
mind örökké-é való büntetéssel meg-bün-
tettetit, *Apoc. 21. 27. & 12. 15.* Példa er-
re a' Gehazi. *2. Reg. 5. 22. 27.* A' Jezabel
és Akáb, ama' Nabót ellen szollo két ha-
mis-tanuc állatásáért. *1. Reg. 21. 8. ad 25.*
Az Ananiás. *Act. 5.* Ama' két hazug vé-
tec. *Susanna Hist. 21. 62.*

Vétkezne a' kilentzedic parantsolat
ellen. I. A' Hypocritác, két színű, és
kettős szívű ember, kic szemekben fe-
lebaráttynak szépen, és jól beszél-
ne, de hátoc megé roszszul és balul bol-
nac; kic szemekben hizelkedne, de
hátoc megé vermet álnac, árolkodnac,
fondorkodnac felebaráttjokra, kiknek
szájokban méz, de szivekben méreg va-
gyon.

2. Ama' sebes hazugoc, kic akarmely
közönséges dolgot is nem ugy beszél-
ne, a' mint lett, hanem tudva-fokat-
teszne hozzá, vagy el veszne benne,
vagy olly dolgot beszélne, mellyben
soha semmi sem volt.

3. A' hamis tanu bizonyosság tévőc, a-
vagy hamis-tanuc: minéműec a' hamis
Bírác, Prókátoroc, a' hamis pörösőc, és
a' pörben forgo hamis-tanuc, minémű-
ec valánac: a' Nabót ellen, Christus U-
runc ellen szollo hamis-tanuc, és a' Su-
sanna ellen szollo venec. *Psal. 5. 7.*

Ratio.

I. U/c.
Redarg.

4. Ama' rágalmazó, kic meg-
gyáca' más szemében való szálkát, és az
ő felebaráttynak titkos bűnét nem
azért tudakozzák, hogy néki használlyan-
ac; hanem hogy azt gyalázatban ke-
verjék, *Matt. 18. 15. Prov. 11. 13.* A' rágal-
mazás pedig háromképpen esic. 1. Mi-
kor hazug hírt szól felebaráttýáról. 2.
Mikor felebaráttýának jól mondott szá-
vait rólra magyarázza. *Matt. 26. 61.* 3.
Mikor felebaráttýáról igazat szól ugyan,
de annak kárará, mint Doég. 1. *Sam. 22. 9.*

2. *Psu*
Morsas:

Intetel azért ezen vétkeknek el távozo-
tatására, Erre pedig igen erős indító o-
koc a' tanúságnac okai.

CONCIO.

De decimo præcepto, seu con-
sultatione.

In quaestiones Catecheticas

CXIII. CXIV. CXV.

TEXTUS. *Exod. 20. 17.*

Exorai-
on.

MEg hallátoc kegyes hi-
vec a' felső parantsolatokban,
mind azokat a' bűnöket, mellyec kül-
sőknek mondatnac, és az emberből ki-
szarmaznac, ez pedig az utolsó parantsó-
lat.

lat tilalmazza a' belső bűnöket, mellyec
a' szívnek belső gyökeriben és részeiben
vadnac, a' gonosz kívánság; mellyből,
mint egy kút főből minden bűnőc szár-
maznac.

Kés kíválképpen való dolgokat ad előnk-
ben ebben a' szent leírkében a' *Propbeta:*

1. A' tilalmazásnac igéjét, ebben a'
zickelyben: *Ne.*

11. A' meg tiltatot dolog: melly a'
gonosz kívánság.

1. *Missoda* kívánságot tilalmaz o'
parantsolat?

Quaestio.

R. Nem a' természet szerint való ki-
vánságot: mint az ételnek, italnac, nyu-
godalomnac, &c. kívánása; hanem a-
ma' vétkes kívánságot. *Rom. 7. 7. Iac. 4.*
9. 15.

11. *Hány részei, avagy grádusai lehet*
nec a' kívánságnac?

Quaestio.

R. 1. A' vétkes dolognac meg gon-
dolása. 2. Az arra való hajlandóság.
3. A' szívnek abban való meg eggyezé-
se, midőn ezec igy lévén, fel teszi azt az
ember szívében, hogy modgya adatván
a' vétkes dologhoz, mellyet már szíve-
ben *concupiált* azt végben vigye. 4. Az
el követés. 5. Abban a' vétkes dolo-
ban való *perseverancia*, és meg maradása.

T A.

TANVSAG.

Valaki istenessen a' bünt el-akarja tá-
vostatni, de annac az embernek valo-
ban kell tufakodni, hartzolni a' gonosz
kivánság, és gonosz indulatoc ellen.
Prov. 6. 25. 16. Col. 3. 6.

Ratio.

I. Mert ha a' gonosz kivánság által,
mind e' szeles világot magadénac ten-
néd-is, de tsachijában valo, *Eccles. 2. 2.*
4. ad 12. tsac el-mulando, 1. Cor. 7.
29. 30. 31. ugyan tsac mezitelen mégy ki
e' világbol. Job. 1. 21.

Ratio.

II. Mert fő boldogság az embernek
a' maga forsával valo meg elégedés, a'
nagyra való vágyodást pedig leg-
gyakrabban szégyen vallás követi, mint Ab-
solont, mert mentül magassabbrul esic le
az ember, annál inkább meg-romol, és
mentül magassabbac a' fát, annál több
szél-veszeket szenvedne; így az ember
mentül nagyobb állapotra emeli magát,
annál többektől háborgattat, és ha le-
esic abbol, annál nagyobb szégyent vall.
Tarts-meg hát itt Urunknac ama' példá
beszédet: ha lakadalomban hivittatol
ne állly a' fő helyre, &c.

Ratio.

III. Mert rettenetes telhetetlen vé-
téc a' gonosz kivánság, úgy annyira
hogy ha annál nagyobb állapotban hely-
hezter-is az ember, még-is a' gonosz
kiván-

kivánság többre indittya, és őszitónál az
embert: mint példac erre, az el-esett
Angyaloc, az Adám, Eva, ama' nagy
Sándor, kinoha e' világnac nagyob ré-
szit meg holdoltatta vala; még is mi-
dön egy Bölts mondotta volna neki:
Király mi ezen kívül még más világ-is
vayon, tehát igen sira azon: hogy még
ezt sem vethette volna a' maga birodál-
ma alá.

Ratio.

IV. Mert ez minden bűnöknek An-
nya, kut feje, és gyökere, valaki azért a'
bünt el akarja távostatni, tsac ezt a' min-
den bűnöknek szülő Annját öldököllye
meg, tsac ezt a' bűnnec kut-fejét töltse-
bé, &c. tehát tisztán marad.

Ratio.

V. Mert tenéked soe lelki ellenségid
vadnac, az öldög, a' test, e' világ, mely-
lye soha te rajtad erőt nem vehetne,
tsac te, a' te szivednac gonosz kivánságá-
val eze mellé ne adgyad magadat, ha-
nem sőt inkább tufakodgyál ellenec, öld-
dökölvén szivedben a' gonosz kivánsá-
got.

Ratio.

VI. Mert a' gonosz kivánság hozza
az embernek fejére az istennek haragját,
és rettenetes büntetést. *Col. 3. 7. Prov. 6.*
25. 26. 27. 28.

i. Vétkeznec, a' kic akar mitsoda
rendbéli vétkeknec elkövetésére vá-
gyodo kivánságoknac szivekben helyt
adnac

i. U/su
Redorg:

adnac, azt a töredelmes poenitentiana
mettzo kétfel szivekből nem vagdal-
lyác, azt nem öldöklie, azellen nem tu-
lakodnac, hanem mint a' lágy puha por-
nac azoknac engednec, sőt ugyan a' test-
nec gonoszlugallásnac, ez világ híz-
kedésnec, &c. szivekben ugyan kapu-
nyitnac, melly a' szent Léleknek lakó
háza volna.

1. Kic a' magoc farsával meg nem
elégedvén, más ember tisztit vadászlác,
fellyeb fellyeb ástnac, mint ha ez vilá-
gon állandó boldogságot nyerhetnénec.

3. Kic ez tizedic parantsolatban elől
számlált dolgokat: úgy mint felebarát-
tyoknak házas-társát, szolgáját, szolgá-
loját vagy kívánnýác, vagy el szollyác
tőle, vagy el idegenític. Ide valoc azoc:
kie felebaráttynak marháját, jóságát,
házát, örökságét szomjuhozzác, avagy
irigylie, mint az Akáb a' Nabot földéjét.

2. U^{sum}
Morat:

Holott érted hogy ennyi ellenség el-
len kell tenéked tulakodnod, és hogy ez
gonosz kívánság légyen minden bűnnec
Annýa, gyökere, kut-feje, hogy jöven-
dőben ne uralkodhasíc te rajtad, nosza
most mindgyárt öld meg a' bűnnec An-
nyát, vágd ki ez bűnöknek gyökerét bi-
vedből. Erre indithatnac a' felső okoc.
NB. *Quaestiones Catecheticas*, 114. 115. *supra*
explicuit supra Concio tertio de Conversione.

CON-

CONCIO.

*De precatone seu Oratione in
genere.*

In quaestiones Catecheticas

CXVI. CXVII. CXVIII.

TEXTUS. 1. *Thes.* 5. 17.

KEt dolgokat ad előnkben Partitio.
ebben a' szent letzkében az Apost.

1. A' könyörgésre, és imádkozásra in-
tő indito parantsolat.

11. Idejét jelenti még a' könyörgés-
nec ebben a' rickelyben: *szüntelen.*

1. *Miképpen kell érieni ez rickelys:*
szüntelen?

Quaestio.

2. Nem úgy, mint ha minden orá-
ban, szempillantásban kellenéc könyö-
rögni, mert így a' munkára, és nyugo-
dalomra nem volna ideje az embernek;
hanem ezzel azt akarja tanítani az Apo-
stol, hogy a' keresztyén ember gyakorta
könyörögjön Istennec, és az imádságnac
szokott oráit el ne mulassá: mint Dávid
mindénap Jerusalemet felé fordulván há-
romszor könyörög vala, *Dan.* 6. 10. a'
Dávid-is úgy. *Psal.* 55. 18. Illyen szollá-
nac formájával szól a' Propheta: 2. *Sam.*
9. ult. A' Mephiboset mindenkor a'

Ce

Király

Király a sztalánál eszicvala. Az Evange-
Luc. 2. 37. az Anna felől azt mondá:
Nem távozic vala el a templomtól, &c.

Questio.

11. *Mitsoda a' könyörgés?*

R. Az el-vett jokért való halá adás,
és az el-véjendőkért való könyörgés,
avagy a' mi akaratunknac Isten előtt va-
lo meg-jelentése. Innen vagyón: hogy
a' könyörgés: 1. Istennel való belzé-
getésnec. 2. A' szívnecc Istenhez való
fel-emelésénec. 3. Az elménec Istenhez
való fel-menetelénec. 4. Isten előtt va-
lo áldozatnec, Hebr. 13. és Istenhez való
közelíténecc is mondatic. *Psalm.* 141. 2.

Questio.

111. *Hányféle a' könyörgés?*

R. Két féle. 1. Avagy magános,
Dan. 9. 3. Avagy közönséges, 1. *Reg.* 8.
23. &c. 2. Avagy belső, 1. *Sam.* 1. 12.
Exod. 14. 15. Avagy külső. *Esdra.* 9. 5. &c.
Noha a' könyörgésnec állattýára, a'
belső könyörgés elég volna; mind az
által a' külsőt is meg-kivánnya Isten,
ki nem tsac szívét, hanem külső tagait is
az embernecc magánac teremtetie.

Questio.

IV. *Hány dolog kívántatik meg az
igaz könyörgésben?*

R. Hat dologoc. 1. Hogy az igaz I-
stentől kérje a' kérést az ember, és annac
könyörögjön: mint a' régi Szentec. Ne
csfedezzéc az idegen Istenekecc, kiknél
nintsen semmi legitség. *Ier.* 2. 12.

2. Hogy

2. Hogy igaz hitből származic a' kö-
nyörgés, úgy hogy az Istennec meg má-
solhatatlan ígératin fundálván az em-
ber, el-hidgye azt kétség nélkül az em-
ber, hogy az Isten a' ki tette az ígéréte-
t, meg is adgya azt, a' mit ő kér Istentől.
Rom. 14. ult.

3. Hogy tiszta Szívből bármazzéc, az az
igaz meg-tért, és töredelmes poeniten-
tia-tarto lélekből, mert a' bűn, mint egy
fő yhó, mi közöttünk és Isten között,
közben-vetést tsinálván, valameddig az
ember a' bűnt el nem hadgya, mind ad-
dig is nem közelgethet Istenhez, mert
az Isten a' tiszta szíveket szereti. *Iob.* 9. 31.
Psalm. 51. 19. & 34. 19.

4. Hogy a' könyörgés legyen nagy a'
lázatossággal, mint a' könyörgő Abra-
hám példája mutattyá: ki a' földnec po-
ráig aláza-meg magát Isten előtt.

5. Hogy az Isten törvényével, avagy
az embernecc idvességével ne ellenkez-
zéc; mint a' Zebedeus Feleségénec kö-
nyörgése: ki azt kéri vala Urunktól:
hogy az ő országában bé-ülvén: enged-
gye meg azt: hogy az ő edgyic fia, job-
keze felől, a' málic pedig bal-keze felől
ülne Urunknac.

6. Hogy az Istennec határt, modot,
és rendet ne szabjunc; hanem mint a' Mi
Atyánkban vallyuc, tsac az ő akaratýá-

C c 2

12.

ra hadgyuc, mellyre Urunc maga adott példát, *Matt. 26.* midőn azt mondgya: ne az én akaratom, hanem a' te akaratod szerint légyen Atyám.

T A N V S A G.

A' keresztyén embernek minden napon, és gyakorta kell szükségesképpen könyörögni.

Ratio.

I. Mert az ő törvénybéli reggeli, estvéli, &c. s' mindennapi áldozatoc erre intenec, ha az ő Test. hívec ezt tselekedtéc: mennyivel inkább minékünc Uj T. híveknek azt kell tselekednűnc; annyival inkább hogy a' könyörgés áldozatnac mondatic. *Heb. 13. 15.*

Ratio.

II. Mert mind a' szent írásbéli példác, *Psal. 55. 17. Dan. 6. 10. Luc. 2. 37.* mind a' kívül valo Pogányoc és Eretnekek példái erre ingatnac: nézd meg melly buzgoc a' pogányoc az ő modgyoc szerint a' könyörgésben, az tévelygőc, &c. szűgyen volna hát ez tenéked, &c.

Ratio.

III. Mert mindennap szaporittyuca bűnt.

Ratio.

IV. Mert mindennap vészszűc az Istennek foc rendbéli áldást, mellyekért hálákat kell adni, és ellenben mindennap szorongattatunc a' foc szükségűc, a' mellyekért kell könyörögnűnc.

V. Mert

V. Mert mindennap hartzol velűnc, a' mi ellenségűnc az őrdög, a' test, e' világ, a' mellyec ellen ujjab ujjab segítség kell kėrnűnc Istentől, onnan felyűl az egekből, a' könyörgés által: mélyet mint egy követet botsátunc fel Istenhez a' segítségért.

Ratio.

VI. Mert igen gyönyörűsėges a' maga természetiben a' könyörgés, melly nem egyéb: hanem az Istennel való beszélgetés, Istenhez való közelítés, ő vele való szent *conversatio*, &c. (*In pra questione secunda*.) Kitsoda ne gyönyörkődnéc hát a' könyörgésben.

Ratio.

I. De oh boldog Isten, melly sokan vadnac, kic nem hogy mindennap a' szokott órákon könyörögnėc, de harmad napig, egy hétig, s' tovább sem könyörögnec; és a' midőn könyörögnec is az Isten házában, vagy máfutt, de tsac immel ámmal, &c. könyörögnec.

1. *Vfus Redarg :*

2. Azoc várkeznec ez tudomány elen, a' kic a' negyedic kérdésben megmondott 6. punctumokat nem tartják meg, nem azoc szerint könyörögnec; hanem azokban meg-fogyatkoznac. (*recense.*)

Intetel hát a' gyakorta való buzgo könyörgésre, melyre inditsanac mind a' felő okoc, mind pedig az ígėretec *Mat. 7. 7.*

2. *Wfus Hortat :*

Mot:

Pf. 34. 6. & 50. 19. Job. 16. 23. Mind peniga' könyörgélnec nagy ereje, és hathato gyűmöltse; mert az, az egeket megnyitva. 1. Reg. 18. 42. A' holtakat feltámasztva. 2. Reg. 4. 33. Eletét embernek meg-hoſabította. 1. Reg. 20. 5. A' tengert ketté választva. Ex. 14. 5. Mindé elenségét embernek meg-győzi. 2. Cron. 20. 3. Sőt még az őrdögöt. is meg-győzi. Marc. 9. 29. Az Iſtent le hozza a' legitségre: (ama' vers ſzerint: *in vultum vincunt vota preceſque Deum*) mint a' Jákob, a' Chananea, ama' hamis Birára járo Afzony. Luc. 18. 5. 6. 7. példái taníttvác. Végetre Angyalí követet, és jelenéſt hozz. Mat. 10. 3.

ORATIO DO-

minica.

CONCIO.

De prima petitione Orationis Dominica.

In quaestiones Catecheticas

EXIX. CXX. CXXI. CXXII.

TEXTUS. Matt. 6. 9.

Partitio.

HArom kiválképpen való részei vadnac a' mindennapi könyör-

nyörgélnec: Az 1. Bő-foglallya magában, az imádságnac kezdeti. 2. Bő-foglallya azokat a' 6. kívánságokat, melyeket kérűnc a' Mi Atyánkban. A' 3. Bő-foglallya a' conclusiot, mellyel be-rekeſztvűc a' mindennapi könyörgéſt.

Ez fel vett igék nec pedig két részei vad- Partitio.
nac.

Az 1. Vagyon a' Mi-Atyánk nec kezdeti: ezekben az igékben: Mi Atyánc, ki a' Mennyekben vagy.

A' 11. Vagyon az első kérés, a' melly ez: Szenteltéſc meg a' te neved.

1. *Ki kell érteni az Atyánc nevet?* *Quaestio.*

R. Nem tsacó magát, az Atya mindenható Iſtent, a' Szent Háromságnac első ſzemélyét, (mert itt *Nomen Patris non Personaliter, ſed Essentialiter accipitur*;) hanem értſed az egész Szent Háromságot; ugyaníſ mind a' három ſzemély nec imádkozol ezzel a' könyörgéſſel, mert mikor az Atyát imádod, az Atyát a' Chriſtus nevében imádod, Job. 14. 13. a' Szent Lélec által, Rom. 8. 15.

11. *Miért nem ſzólígy: En Atyám; hanem azt mondgya: Mi-* *Quaestio*
Atyánk?

R. Ezzel, 1. Azt akarja meg-mutatni: hogy ezt az áldot könyörgéſt, nem tsac egy ember nec: hanem az egész Anya-

Cc 4

ſzent-

Szentegyháznak szerzette Urunc ő felsége. 2. Hogy meg mutassa, hogy ebben a könyörgésben, nem tsac magunkért kell könyörgenünk, hanem a mi felebarátinkért is.

Quaestio.

III. Holot Isten mindenütt jelen vagyon; miért mondgya tehát ezt: Ki vagy a Mennyegben?

Rz. Ez annac, 1. az oka, mert noha Isten mindenütt jelen aagyon; *Psalm.* 139. 8. de mint hogy ő felségének, kiválképpen való lako helye, Királyi széki az egyben vagyon, és az ő tsuda dolgait is onnan mutogatgya ő felsége, ezért mondgya ezt: *Esa.* 6. 1. 1. *Reg.* 8. 30. Az ő törvényben noha tsac *symbolicè* lakozott az Urnac ditsósége a Jerusalembéli templomban, még is a Sidoca fogságban, Jerusalelem felé fordultac ártzal, és úgy imádkoztac; *Dan.* 6. 20. azért immár minékünk nem Jerusalelem felé, hanem az égre kell szemeinket vetnünk. *Col.* 3. 1. *Psalm.* 121. 1. Továbbá, 2. Ezért is az égre kell vetnünk szemeinket, mert minden joc onnan fellyül a világosságnac Atyától származnac. 3. Mert a mi házánk ott vagyon, és a mi kintsünk az Ur Jesus Christus, *Col.* 3. 1. *Matt.* 6. 21. azért nekünk is oda kell vágyakoznunk.

Quaestio.

IV. Mit kérünk ez szikelyben: Szentelő sejsé: meg a tenerev?

Rz. Azt

Rz. Azt kerjúc, 1. Ezzel az igével: hogy az Ur nyissa meg, világosítsa meg a mi szemeinket; hogy ismérhesük meg ő felségét a maga természetiben szentec lenni, &c. 2. Azt kerjúc: hogy ő felsége adgyon nekünk is hitet, és oly poenitentia tartó lelket, hogy mi is a szentségben követhesük ő felségét, és minden külső belső tagainkat ő néki szentelvén, minden külső belső tagainkal ő felségét szentelhesük, ditsóithesük. *Matt.* 22. 37. & 5. 16.

T A N V S A G.

Az igaz választot hiveknec, keresztyéneknek, édes Attyoc az Atya mindehato Isten. *Rom.* 8. 15. *Ioh.* 1. 18.

Oka peniglen ez: mert az Atyának minden tulajdonsági fel találatnac az Atya Istenben. Lássuc azért rendel.

1. Az Atyának tulajdonsága az: hogy az ő Fiát szereti igen, *Ioh.* 3. 16. *Esa.* 43. de az Atyai szeretet mellett, keményen meg is sújtollya az ő fiát; így az Atya Isten, &c. látván a mi bűneinket. 1. Atyaiképpen int. 2. Ostorral fenyeget. 3. Ha nem térünk, keményen meg is vér, dorgál. *Heb.* 12. 8.

II. Az Attya igen meg kívánja az ő fiaitól, a betűletet, az engedelmeséget; így az Isten, *Mal.* 1. 6. *Esa.* 1. 2.

Ccs

III. Az

Ratio.

Ratio.

Ratio.

III. Az Atya igen meg-fizokta halgatniaz ő fiát, mit kérjen ő tőle, noha azt is meg-tselekedési az Atya, hogy az ő fia annál inkább eldekjéc ő rajta. kevés ideig el-rejti magát az ő fiától, el bujic előle, sőt ugyan az ő Atyai szerelmét Bivében el-titkollya, mintha nem szeretné, és meg-halgatni nem akarná az ő fiát; de ismét meg-halgattya, meg szánja az ő Fiát, mert nagy az Atyai indulat és könyörületesség: így az Isten. *Iob. 16. 23. Matt. 7. 11.*

Ratio.

IV. Az Atya felette igen nagy gondot fizokott viselni az ő fiára, és annak szükségére; úgy annyira, hogy nagyobb gondgya vagyon az Atyának az ő fiára, mint a' fiúnac ő magára: így az Isten. *Matt. 5. 45. & 6. 31. 34.*

Ratio.

V. Az Atya minden javalt az ő fiának adgya, és az ő örökségében nem idegent, hanem az ő fiát helyhezteri: így az Isten, e' világ fiainac tsac külső jokat hágy; de az ő fiaita' hiveket állattya be amaz örökségben. *Rom. 8. 17.*

1. U/m Redarg.

1. Feddiez tudomány az engedetlen fiakat, a' kic nem bertsüllic az ő édes Attyókat az Istent, hanem port rugnac az ő szemeköziben, ez illyec ellen panaszkodik. *Esa. 1. 2.*

2. A' kic mod nélkül szorgalmatoskodnac, mintha az ő Mennyei Attyók-

nac

nac nem volna gondgya ő reájoc, mit szorgalmatoskodol? tekints meg az elhagyott holló fiakat, *Psal. 147.* az égi madarakat, *Matt. 6.* azokra gondgya vagyon a' te szent Atyádnac; hát mennyivel inkább te reád.

3. A' kic a' kemény próbákban, nyavalyákban, &c. zugolodnac ezt mondván: az Isten is el hagyott, meg-utált immár engem; de hallád, hogy lehetetlen az Atyának végképpen meg-utálni az ő fiát. *Esa. 43.*

Engedelmeskedgyél hát, bősüld meg hát a' te édes Mennyei Atyádat, mert ezt bizony igen meg kívánnya tőled, keresed hát mindenben kedvét, mint az ő Attyának mindenben kedveskedő fia: Erre inditon. 1. Az ő szerelme, és Atyai jó téteménye. 2. Az engedetlen fiac ellen valo Atyai ostroma.

1. Nagy vigasztalásodra vagyon eza' nagy lelki méltóság: hogy te Istennec fiának mondatol. 2. Ez, hogy ha színtén halogattya is a' te nyomoruságodban az ő kegyelmét, de ugyan valaha meg halgat. 3. Hogy minden szükségdre gondot visel, oltalmaz minden gonosztól. 4. Hogy jövőendőben bé-állat amaz örökségben.

Rom. 8. 17.

CON-

2. U/m Hortat:

3. U/m Consolat.

CONCIO.

De secunda petitione.

In quaestionem Catechetica

CXXIII.

TEXTUS, *Matt. 6. 10.*

Partitio.

Két kiváltképpen való dolgokat ad előnkben ebben a' szent leczkében az Evangelista.

1. A' kérést, ebben a' tizckelyben: jöjjön-el.

11. A' kért, és kívánt dolgot ebben a' tizckelyben: *a' te országod.*

Quaestio.

1. Hányféle az Istennek országa?

R. Háromféle. 1. *Regnum potentia;* mellyben mind a' hivec, mind a' hitetlenec vadnac. *Plal. 2. 8.* 2. *Regnum gratia;* mellyben tsac egyedül a' hivec lakoznac. *Matt. 6. 33. 1 Cor. 15. 24.* 3. *Regnum gloria;* *Rom. 14. 17. Luc. 22. 16. 1 Cor. 6. 9.* Ennec a' kegyelemnec és ditsőségnec országának el-jövetelit, hozzánk való közelítését, kérjúc a' Mi. Atyánkban. 1. Hogy amaz mi országlo-Királyunc a' Christus jöjjön-el mi hozzánk az ő minden idvezítő kegyelmével. 2. Hogy az ő országát küllyeb küllyeb terjesztze az Evangelium által. 3. Hogy az ő Anyaszentegyházát ellenségit meg rontsa,

és azoc ellen oltalmazza az ő Anyaszentegyházát, és végre 4. azt meg ditsóitse. *Ioh. 14. 5.*

11. *Miért mondatic országnac az Istennek Anyaszent egyháza?*

Quaestio.

R. Mert ama *requisitumoc*, mellyec az országhoz tartoznac, ebben mind fel-találtatnac. 1. Mert ebben a' Király, a' Christus. 2. A' Polgároca' ditsőségnec országában az Angyaloc, a' boldog lelkec; itt penig a' hivec kicigazán meg tértec, és külső színnel a' Hypócritac. 3. A' törvény: az Isten törvénye, és az Evangelium. 4. A' privilegiomoc, a' Christus jostéteményi, az el-választás, el-hivattatás, meg-igazulás, ujja' szűletés, meg szenteltetés, &c. 5. Ennec ellenségi, az ördög, Anti Christus, e' világ fia, és a' Hypocritac. 6. Ennec határa az egész világ, mert ez nem szorittatott tsac egy nemzetséghez, (mint az ő törvényben) nem egy országhoz; hanem loc országokra ki-terjedet. *Matt. 28. 18. 20.* 7. Ennec *duratioja*, állandósága öröcké-valo, mert el-végezven a' Király Christus ez földön való országát, *1 Cor. 15. 24.* fel-vilzi magával az égben az ő Anyaszentegyházát. *Luc. 1. 33. Ioh. 4. 14. 13*

TA.

TANVSAG.

Ki beszélhetetlen nagy kívánsággal kell kívánni az Istennek országát. De miért?

Ratio. I. Az ő gyönyörűsége, és kegyelme Királyáért: a' Christusért.

Ratio. II. Az ő lakosáért, kiknek társaságod öröm vigaság.

Ratio. III. A' békeségért, *Matth.* 16. 18. és a-maz boldogságért, *Apoc.* 21. & 22. melyet sem nem látot, fül nem hallot, &c.

Ratio. IV. Az ő állandóságáért, mert nem léfzen vege. *Luc.* 1. 33.

1. Usus Redarg. Oh melly igen vétkeznec tehát, a' ki ebből a' kegyelemnek országából ki kívánkoznac a' Bál, &c. országában, mint Jeroboam. 1. *Reg.* 12. 28. 2. A' ki sem Christus országa, sem őrdögé, és az Anti-Christusé nem akarnac lenni, hanem a' kettő között tébolyognac, mint a' Laodiceabéli Angyal. *Apoc.* 3. 16. 2. *Cor.* 6. 15. 16. 3. Kic ez világhoz ragaszkodnac, és a' menyországot nem kívánnac, arra nem igyekeznec. *Col.* 3. 1. *Matth.* 6. vers. 20.

2. Usus Hortat. Távoztasd el hát az Anti-Christus országát, utáld meg e' világot, kívánnac az egeket, és a' kegyelemnek országát, de miképpen jön te hozzád az Istennek országa? 1. Az Evangeliom prédikállá-

sával

sával, melly által meg világódotol, és az Istent meg isméri. 2. Az igaz meg téréssel, melly által közelítez Istenhez. 3. A' megaditsóitetéssel, melly által edgyűt léfzel Istennel. Erre inditsanaca' felső okoc.

2. *Medit.*

3. *Medit.*

CONCIO.

De tertia petitione Orationis Dominica.

In quaestione Catechetica CXXIV.

TEXTUS. Matth. 6. 10.

KEt kíváltképpen valo dol-

Partitio:

gokat ad előnaben ebben a' szent leczkében az Evangeliom.

I. A' kérésnec modgyát ebben a' tzik-kelyben: *legyen meg.*

II. A' kívánt dolgot, ebben a' tzik-kelyben: *a' te akaratod.*

I. *Mit kell érteni az Istennek akaratján?*
Rz. 1. Ertetnec az Istennek szentséges parantsolati, mellyeket ő felsége a' Sz. írásban parantsol. 1. *Thess.* 4. 3. 2. Az Istennek elvégezet Decretoma. *Matth.* 26. 7. 24.

Quaestio.

II. Hány

Quaestio.

11. Many dolgokat kívánunk ebben a
könyörgésben?

R. Három dolgokat kíválképpen:

1. Azt kívánnyc ebben: hogy ő fel-
sége rendellye minden tsélekedetinket,
az ő ki-jelentet akarattya szerint, és ne
bottsásson minket szájunkra, ne hadgyon
bennünket járni a' mi akaratunc szerint,
(mert a' mi akaratunc tsac a' gonoszra
volna hajlando) hanem az ő akarattya
s' parantsolattya szerint. 2. Hogy az
ő el-végetet tanátsa, decretoma tellye-
sedgyéc-bé; nem ugy a' mint mi akar-
nanc, hanem a' mint ő felsége el-végete.
Matt. 26. 24. 3. Hogy a' mi nyomor-
uságinkban, és Istentől botsáttatot tsá-
pásokban, ne zugolodgyunc; hanem
bizzuc magunkat az ő szent akarattyára.
Iob. 1. 21.

Quaestio.

111. Miképpen teszszűc hozzá ezt:
Miképpen Mennyeekben?

R. Mert a' Mennyeekben, a' szent Ana-
gyaloc, és boldog lellec, az ő akarattját
tökélleteffen, hiven, örömmel tseleke-
szic: azért mi-is azt kérjűc Istentől itt,
hogy ő felsége engedgye, minékünk is
azt: hogy mi-is szintén ugy: (mint az
Istennec Angyali az égben) &c. itt ez
földön tehelsűc az ő akarattját, és kö-
vethelsűc ebben a' mennyei Szenteknek
nyomdokát.

TANUL

TANVSAG.

A' Keresztyén léleknek mindenben
kell magát bizni az Istennec el-végetet
akarattyára.

1. Mert az Isten mindeneket javokra
fordit a' hiveknek, és még a' siralmas
nyomoruságokat is idvességekre, és jó-
vendóbéli vinafztalásokra fordittya,
mint a' Josephnec, a' Jobnac, a' Dávid-
nac, mert mint a' méhec, hogy a' keferű
füvekből édesléget szinac magoknac,
igy a' hivec, &c.

11. Mert az ő szent akarattyanac fen-
kiellene nem álhat, *Esa. 46. 10. Rom. 9.*
19. sőt kic ellene akartak is állani, meg-
büntettettec, mint Akáb, Pharaho, &c.

111. A' példák is erre mutatnac, pél-
da a' Job, *Iob. 1. 21.* Idvezitő Urunc. *Matt.*
26. 24. Az Eli Pap, *1. Sam. 3. 18.* Dávid.
2. Sam. 15. 25. 26.

1. Vétkeznec ez ellen, a' kicnem a'
Mennyei Urnac akarattját követic, ha-
nem a' fajtalan testnec indulatin men-
nec-el. 2. A' kic a' nyomoruságok-
ban zugolodnac, mint ama' munkásoc,
Matt. 20. 11. nem nyugosnac-meg az
ő el-végetet akarattyanac, mint ha azt
az ember fel bonthatná.

Igyekezűnc hát rajta, hogy az ő aka-
rattját követhelsűc el, mint a' mennyei

D d

Szen.

▲

Ratio.

Ratio.

Ratio.

1. Usus
Redarg.

2. Usus
Horat.

Szentec; de mivel magunktól erre e.
légtelenec vagyunc, azért kérjúc a' mi
Mesterünket a' Szent Lélec Ur Istent, vi-
lágosítsa elménket akaratumkat hajto-
gassa, az ő utában igazgassa, hogy e' Be-
rint járván ez életben, ez élet után me-
hefsűnc. bé a' boldogságban.

CONCIO.

De quarta petitione Orationis
Dominica.

In quaestionem Catechetica

CXXV.

TEXTUS. Matt. 6. 11.

Partitio.

KEt, vagy három dolgoe
vadnac e izent letzkéken.

I. A' könyörgésnek formája, ebben
a' tzikelyben: *add meg, &c.*

II A' kívánt dolog, ebben a' tzikely-
ben: *Mi kenyereinket.*

III. Ideje mind a' könyörgésnek,
mind az Isten áldásának, ebben a' tzik-
kelyben: *Ma*; mellyel azt kérjúc I-
stentől: hogy ne halassza az ő áldását
hozsza időre; hanem siessen meg adni
az áldást

Quaestio.

I. *Mit kérűnc a' kenyereket nevezeti
alatt?*

R. 1.

R. 1. Mindennemű eledelünket:
2. Italunkat. 3. Ruházatunkat. 4.
Tiszteltetés állapotunkat. 5. Testünk-
ben jó egészséget. 6. Országunkban bé-
kelséget, és minden külső tsapálóknae
fegyvernek, dög halálnac, drágaságnac
elstávoztatását; egy szoval minden mi
testi és külső szükségünket kérjúc, (*per
synchodchem parit: pro toto*) mivel a' ke-
nyér mind ezeknek feje, és hogy annál
soha job tápláló eszköze nem lehet a' mi
testjeinknek.

II. *Miért nem mondya Uranc: ad-
gyad ennékem, hanem így szol:
adgyad minékűnc?*

R. Azt jelenti ezzel, hogy az Isten az
ő áldását nem tsac magának adgya az
embernek, a' ki azt kéri; hanem a' mi
selebarátinknak-is, és a' szegényeknek,
azért úgy kérjúc az áldást Istentől, hogy
a' szegényeknek-is jutassunc abból.

III. *Miért mondya mindennapinnac
a' kenyere? &c?*

R. 1. Mert mindennap szükségűnkö-
dűnc a' nélkül, azért mindennap kell a-
zért könyörögnűnc. 2. Ezzel meg-
mutattya, hogy nekűnc nem kell gaz-
dagságot kérnűnc, hanem tsac annyit,
a' mennyivel napról napra meg érijűnc.
Prov. 30. 8. 9. Matt. 6.

IV. *Miért szoligy: Adgyad?*

D d 2

R. 1.

Quaestio.

Quaestio.

Quaestio.

R. 1. Ezzel azt mutattya meg: hogy a' kenyér, &c. nem a' mi szorgalmatoságunk által adatic, hanem az Istennek áldásából. *Prov.* 10. 21. *Psal.* 104. 28. 2. Azt jelenti meg ezzel, hogy nekünk nem tsac kenyeret kell kéraúnc, hanem azt is kell kérnünk: hogy az Isten azt a' mi gyomrunkban meg áldgya, mert a' nélkül a' kenyér, olyan mint a' kő; ugyan is honnan vagyon az: hogy a' földnek szegényi tsac a' szegény kenyértől is e-géségessebbeca a' a' földi Uraknál: kica' földnek sirjával élne, az Isten áldásából, &c.

TANVSAG.

- A** A' Keresztény embernek, nem tsac a' lelki jokat: hanem még a' testieket is kell kérni mindennapon Istentől.
- Ratio.** I. Mert Isten maga parantsolta, hogy kérjúc. *Mat.* 7. 7. & 6. 33. *Psal.* 50. *Mat.* 6. 7. 9.
- Ratio.** II. Mert nem tsac parantsolta Isten, hanem ugyan szép ígéretek is kötött melléje a' könyörgésnek. *Mat.* 7. 7. 8. *Iob.* 16. 23. *Psal.* 34. & 50.
- Ratio.** III. Mert mind ezec nélkül szüköl-ködünk, mint a' koldus: kinec semmi nints, hanem alamisna nélkül szüköl-ködic.

Fed,

Feddetne, kic nem könyörögne az Isten áldásaért; hanem mint a' diszno, ki nem néz a' fára a' honnan hul a' mak, hanem tsac a' földre: így a' hálá adatlán ember, nem emeli szemeit az égbe, &c.

Kérjetez hát, és el vesztez; mert a' kuldus a' ki nem kér, nem adatic semmi néki; de a' ki az ő sebeit ki terjeszti mutogattya az emberek előtt, alamisnát, és irgalmaságot nyer: így te is, &c. De miképpen? 1. Lelkieket egy átallyában, mert azoc idvőségesez; de a' testieket *Conditio*val, ha az Isten ditsőségével, törvényével, és a' te idvőségeddel nem ellenkezik. 2. Hittel, kételkedés nélkül. *Iac.* 1. 5. 3. A' szívnek töredelmességével, alázatossággal. 4. Az Úr Jesus Christus nevében. *Iob.* 16. 23.

CONCIO.

De quinta petitione Orationis Dominica.

In quaestione Catecheticam CXXVI.

TEXTUS, Matt. 6. 12.

Dd3

Két

1. *Ufus Redarg:*

2. *Ufus Horat:*

*hogy mond
az Istennek
nevében
meg áldgya nekünk*

Partitio.

KEt kíváltképpen való dol-
goc vadnac ebben a' szent leczké-
ben.

1. A' bűnnec botsánattyáért való kö-
nyörgés.

11. A' bűn botsánatnac modgya, eb-
ben a' trickelyben: *Miképpen*, &c.

Quaestio.

1. *Mit akar ezzel jeleníteni: Botsá-
ság meg, &c?*

Rz. 1. A' mi nyávalyságunkat, hog-
migezföldön bujdosunc, soha bűn nél-
kül nem vagyunc; hanem mindenkor
vagyon bűnűnc, a' mellyért könyörög-
nűnc kell. 2. Ezzel emlekeztet ben-
nűnkét a' mi adóságunkra, hogy mi a-
dósác vagyunc ama' 10000 talentom-
mal, *Matt. 18. 24. 27.* mert meg a' te-
remtéskor adósá tőn bennőnkét az Iste-
n, mikor azt mondá: a' melly orá-
ban éjendesz ama' gyűmölsből, halál-
nac halálával halves meg; mi pedig azt
által hágtuc, azért örök halállal tarto-
zunc. Mivel azért magunktól ezt meg
nem fizethettyuc, annac meg engedését
kérjuc a' Mi-Atyánkban.

Quaestio.

11. *Miben áll a' bűn botsánat?*

Rz. Mind a' bűnec, s' mind a' bűntes-
tésnec meg engedésében, mert noha az
Isten ez életben soe ostorokkal lanyar-
gatty a' hiveket; de a' mi a' bűntetést,
az ó-

an örök halált nézi: azt ő felsége el-
gedte, nem külömben, mint amaz édes
Atya, *Luc. 15.* az ő tékozló fiánac minden
bűnét meg engede, sőt főbbic ruhájá-
ban öltözteté: így nekűnc, &c.

11. *Misodás bűnéc botsátsá-
nac meg a' hiveknek?*

Rz. A' Pápiác azt hazudgyac, a' Chris-
tus áldozattya által, tsac az eredendő
bűn botsáttatic meg, a' tselekedendő
penig elég tétellel és jo tselekedettel
kell elstörteni. De mi azt taníttyc:
hogy mind az eredendő, s' mind a' tsele-
kedendő bűn a' Christus áldozattyaért,
és elég tételiért meg botsáttatic. 1. *Iob.*
2. 1 *Cor. 6. 11. 12.* &c.

TANVSAG.

1. A' Keresztén ember nec minden-
nap kell könyörögni bűnec botsánattyá-
ért.

11. Tsac egyedül Istennec kell a' bűn
botsánatért könyörögni.

SECVNDA PARS.

**Miképpen mi is meg bo-
tsátunc.**

Miképpen kell ezt érteni?

Rz. *Non per adequationem; sed per similitu-
dinem, & proportionem:* nem úgy mint

D d 4

ha mi

Quaestio.

▲

▲

Quaestio.

ha mi szintén úgy megengedhetnéne felebarátunknac, mint az Isten nekünk, mert mi olyan mértékben soha a mi felebarátunknac meg nem borsáthatunc; hanem tsak követnünk kell ebben tehetségünk szerint az ő felsége nyomdokát. Illyet olvasunc, *Luc. 6. 36. Dent. Legyetecszentec*, miképpen én Jehova szent vagyok.

TANVSAG.

Innen.

Senkinec magános személyec nem kell kívánni a' borsízu állást; sőt modgya sints benne senkinec hogy felebarátján borsízuat alhasson.

Ratio.

I. Mert mi minnyájan egyenlőc vagyunc egy máshoz, a mi fő Biránc peánig, ki megállya a' mi borsízuunkat: az Isten; ki mind ez életben, s' mind az ítéletkor borsízuat áll, és megbünteti, a' ki mit érdemel.

Ratio.

II. Mert édes Idvezítőnc sem maga borsízuat senkin nem állott; hanem hadta az ő Mennyei szent Attyára, *1. Pet. 2. 23. Luc. 9. 54. 55.* Sőt tanítványinac sem engedte meg a' borsízu állást. *Luc. 9. 55.*

Ratio.

III. Mert a' méltatlan borsúság szentvédésc Istentől borsáttatnac az emberre, mint Semei a' Dávidra, &c.

I V.

IV. Mert kic Istenre nem hadtác a' borsízu-állást, hanem magoc állottac borsízuat, meg büntettettec: mint a' Kain, Akáb, Joáb példái mutattyac.

Oh melly igen vétkeznec, igen vétkeznec hát az ellen ama' ördögi gyűlöséggel meg rakodot emberec, kic az ő felebaráttyokon kívánni a' borsízu-állást, de vagy észében ez illyen ember, hogy bizony valamikor könnyőrozé könyörgéssel, mindenkör atkot, büntetést kér a' maga fejere, mind addig, mig felebaráttyánac meg nem enged. De azt mondod: Lám a' Dávid átkozodéc Doség ellen. *Psal. 109. 6. &c.* Ez. Megterhetetlen ellensége vala az, az Anyasentegyháznac, de felebarátod ellen nem szabad.

Ha az Isten ennyi bűnünket borsáttya, engedi meg nekünk, menyivel inkább mi engedgyunc meg a' mi felebarátunknac, kic nem vétettec nekünk annyit, menyit mi napónkint Isten ellen vétunc, né kövessuc ama' gonosz szolgát: kic az ő szolga társait a' kevés adóságért fojrogattya vala; holott az ő Ura ő neki tíz ezer talentomot engedét vala el, *Matt. 18. 29. &c.* hanem inkább kövessuc a' mi Istenünket ebben. Erre penig inditsanac a' felső példác és okoc, melyeket a' tanuságban meg hallanc.

D d 5

CON-

Ratio.

1. U/uo
Redarg.

Object.

2. U/uo
Horat.

CONCIO.

De sexta petitione Orationis

Dominica.

In quaestionem Catechetica

CXXVII.

TEXTUS. *Matt. 6. 13.*

Partitio.

KEt kiválképpen való dolgokat ad előnkben idévezetőncében a' szent leczkében.

I. Tanít bennünket a' jövőendő és követhetendő kifizeteteknek el-távoztatásáért való könyörgésre, hogy a' melly kifizetec reánk követhetnének, azokat ő felsége távoztassa, és azokban ne vigyen bé, &c.

II. Tanít bennünket a' jelen való kifizetec ellen való könyörgésre, hogy a' melly kifizetetekben immár belé estünk, és a' mellyben az ő felesége maga kezei bé vittének bennünket, hogy azokból ő felsége szabadítsa meg, és vigyen ki belőle. Az első részből lássunk ilyen kérdéseket.

Quaestio.

1. *Misoda Késérgetet kell itt értenünk?*

Rz. 1. Néha az Ur Isten maga késérti meg az embert mint Abrahámost, képtelen

telen dolgot parantsolván neki. *Heb. 11. 17.* az Izraél fiait, elejekben vetvén Izornyú nehézségeket, szorongatófokat, veszedelmeket, ellenségét, &c. *Exod. 16. 4.* Ezechiást, ideig magának hagyván, *2. Cron. 32. 31.* De ez (*tentatio probationis, non seductionis*) vétecs nélkül való, mert az Isten effélécc által próbálja meg hittekben, engedelmeségben, békeségestűrésekben, és ez illyec által mutatja ki az emberec előtt is az ő hűveinek hiteket, melly a' próbákban mutatódik meg.

2. Néha az ember késérgeti az Istent ő felségét, de mikor? 1. Ackor, mikor az ember a' kegyelem alatt lévén, a' testi bátorságban a' bűnben el árad, és lelki ismértei ellen által hágya az Istennek parantsolattját. 2. Mikor az ember az ő életére és egészségére rendeltetett eszközöket meg utálja, és önnön magának szabad akarat szerint nyavalyát, veszedelmet keres; erről mondá Urunk: Ne kifizetted a' te Uradat, &c. *Matt. 4. 3.* Mikor az ember a' nyomorúságban kételenkedic, és nem bizhattya magát az Istenre, hanem ő felségének a' szabadításban időt és modot akar szabni. Így késérgette Istent az Izraél fiai a' pusztában, *1. Cor. 10. 9.*

3. Ké-

3. Késértetie az ember leg keserve-
sebben, az ő leg főb ellenségető a' Sá-
tántól; ez otsmány szemtelen lélecké-
sértte meg Urunkat. 1. Kétségben esé-
fel, el-akarván ő felségével hitetni, hogy
ő felsége nem Istennek fia. *Mat. 4. 3.* 2.
A' maga veszedelmére, és elrontására.
* 6. 3. Káromkodással, hogy tudni il-
lic az Isten imádaná az ördögöt. *Mat. 4.*
9. Ez késértte Jobot szörnyű nyavalyá-
val, *Iob. 2.* Jotua fő Papot: job keze
felől véle ellenkezvén, *Zachar. 3. 1. 2.* A'
szent Pétert meg rostálván, *Luc. 22.* a'
szent Pált soc időkig ösztönözvén, tsap-
dokván. Ez ejté ki Adámot farkából;
ez ejté Noét részegségben, Lothot fer-
telmességben, Abrahámot gyarlóság-
ban, Dávidot kevelységben, parázna-
ságban, Aront, Salamont bálványozás-
ban; és ki győzné elől számlálni, menyi
soc febeket ejtet ez, még a' Szenteknek
lelkeken is: némellyeket pedig hitet
nem lévén, ugyan veszedelemben ejtet:
mint Kaint, Judást, &c. Szörnyű gonosb
ellenség ez: mert némellyeket maga-
kifirt, *1. Pet. 5. 8.* némellyeket heted ma-
gával, mint a' szegény Magdalénát, *Mat.*
12. 45. némellyeket legioval, *Marc. 5. 9.*
Alnoc ellenség, mert kinec kinecter-
mészetit keresi, tanulja ki, és a' kinec
mire láttya hajlandóságát azzal késértti,
és a'

és a' lelki hartzban is a' melly bástya a'
leg-erőtelenebb, leg.romlottabb, azt o-
stromolja.

4. Kifirtetie az ember, az ördögnek
első fő kapitányától, e' tsalárd világ-
tól: a' ki kérkézre hartzol a' keresztyén
lélekkal. 1. Késértti az embert job kéz
felől a' gazdagsággal, jó egészséggel, jó-
állapattal, hitrel, nével, tisztességgel:
mint Boldisárt, és amaz Epulot, *Luc. 16.*
erről mondgya szent Pál: hogy a' kie
meg akarnagazdagulni, sockifirtetek:
ben esnek. *1. Tim. 6.* 2. Bal-kéz felől:
a' soc nyomorusággal, betegséggel, sze-
génységgel, gyalázattal: mellyeknek
tüze ugyan meg főzi a' hiveket; ezzel o-
stromlá a' Lá'árt, az Illyést, és az Isten-
nek e' mai napon soc nyomoruságot
szenvedő hiveit ezzel tsapdosla.

5. Kifirtetie az ember, a' Sátánnac
másodí fő kapitányától, a' tennen ma-
gad testétől: melly az ördögnek kim-
je, ki a' mi lelkünknek romladozott kő-
falait, bástyáit meg kimli, és jól tudgya,
és a' mi lelkünket bérullja az ördög-
nek, e' világnac, és ezeknek a' két ellen-
séginknek kaput nyit ellenünk, veszedel-
mesb ellenség ez az ördögnek, mert no-
ha annac ezer mestersege van a' sziv o-
stromlásban, (a' melly a' mi lelkünk-
nek leg belsőbb felleg vára, mellynek
külső

külső és belső bástyái, kerítési vadnac; a belső: az értelem, akarat; a külső, az öt érzékenység: látás, hallás, tapasztalás, &c.) mind az által, soha a mi lelkünkhez nem férne, ha a' test ezeknek a' külső belső bástyáknak al ajtóit meg nem nyitná az ördögnéc, és ő véle nem tanátskoznék. *Lac. 1. 14.*

6. Kísértetec az ember belsőképpen, a' gonosz lelki ismerettől: (mert kettő a' belső kísértet. 1. A' gonosz kívánság. 2. A' gonosz lelki ismeret) melly a' bűnnec általa az Istennek kárhoztató törvénytől meg sebesítettéc, úgy annyira, hogy ha ez kísértetec Isten az ő szent lelkével meg nem gyógyznék, és a' mi lelkünket meg nem segitenék az égből, kétségben kellenék esni a' bűnös léleknek, mint a' Judás, &c. példája mutatya.

Quaestio. 11. Miért bosszítja Isten még a' szentesek is efféle kísértetekben, és rettenetes esetekben?

Rz. 1. Hogy a' hivesz alázatóságra tántassanac, és meg ismerjék, hogy az ő állásoc Isten kegyelmében vagyon. 2. Hogy az Isteni szolgálatban, könyörgésben, &c. szorgalmatosbac legyenec, és őrizzék magokat az ördögnec tsalárd-sági ellen, mert ez ilyen kísértetec merő lelki ösztönöz, és sarkantyuc, kic a' gyak-
rab-

rabban való könyörgésre ingattyac az szenteket. 3. Hogy az egyéb hivesz, ezeknek példájával, a' kísértet ellen bátorittassanac, mikor a' testnek erőtlenségéből hasonló vétekben esnek, mint a' szent Péternec mondgya Urunc: *Luc. 22.* te meg, térvén, erősíts meg a' te atyádsáit.

TANVSAGOK.

A' kísértetekben az Iste maga kezével ejti-bé az embert. *1. Ne vigy minket.*

Elette igen szükséges a' kerelstyén léleknek szüntelen imádkozni a' kísértetec ellen, hogy a' kic még abban nem estenec, azokra ne következzék, a' kic pedig már belé estenec, azoc meg-izabandulhassanac.

1. Mert Urunc maga parantsollya. *in textu. Matt. 26. 41.*

Ratio.

11. Mert mi erőtlenc vagyunc, a' mi ellenséginc erősséc.

Ratio.

111. Mert te tsac magad vagy, de a' te ellenségid sokan vadnac; külső, belsőképpen ostromlatol.

Ratio.

IV. Mert a' kísértet veszedelmes, és annac keferű mérge olly rettenetes, hog' azt a' nyelv voltaképpen ki nem beszélheti, de te effelő akar sz tanulni, kérd meg a' szent Jobot, szent Pétert, sz. Pált, meg tanitnac téged. Olly rettenetes,

Ratio.

és ve-

és veszedelmes még is ez: hogy ha ebben az Istennek keze nem tartaná a hiveket, ha itta' Pástor, és a' kormánytartó a' Christus nem volna, ha Istennek erejével hit által a' hívek nem őriztetnének, míg sem álhatna a' keresztyén lélec, hanem el-veszne, kétségben elne.

1. Vfus Vétkezne az olyan ember, a' kic látván felebaráttjokat kísértetekben forogni, tsudállyá az, és szívükben meg jegyzé, így gondolkodván: ez ember valami nagy vétet tselekedet, azért ostromollya az őrdög. **2.** De azért ostromollya inkább, hogy az nem övé, hanem a' Christusé; a' kic pedig övéi, azokat nem bántja, hanem békefényben tartja: lám nem tsapdosá addig a' szent Pált, míg Saulus vala; hanem az után kezdé ostromlani őtet, hogy Paulus lön, és az őrdög utáról, a' Christus utára tere, azért ugy gondolkodgyál te ki ilyen vagy, hogy ha soha nem ostromol téged az őrdög, vagy egyképpen vagy másképpen, nem ellenséged hát az őrdög, jaj pedig annac, a' kine az őrdög nem ellensége, és így boldog sem lehet ama boldogsággal: **Iac. 1. 12.** könyörögj tehát inkább, ne tsudálkozzál.

2. Ufus Vigyázzat azért, és imádkozzat: **Horat:** melyre inditsanac a' felső okoc.

De

De mivel kell magát vizsgáztatni a' kísértetekben forgo léleknec 1. Ha meg gondollya, hogy nem ok nélkül szenvediazt, hanem méltán meg érdemliazt, a' bűnökért: melyekkel életében az ő Istenét kisértette, bolyontotta. 2. Hogy az nem vak szerentséből esic: hanem Istenből bolyantatic, **Mat. 6. 13. Iob 2. 6. Luc. 21. 31.** de még a' hitetlenekreis Isten engedelmeiből mehet. 3. **Cron. 18. 20. 21. 3.** Ha meg gondold mind a' te kötelességedet, s' mind penig a' te fejedet a' Christus, Christus vitéze vagy te, azért a' kísértet a' lelki vitézségnek része, tartozol vitézkedni a' Christus zászlója alatt, mert még keresztségedben is arra esküdtél meg, mit felb hát, ha ilyen erő Királyod, Pástorod, és kormányosod vagy. 4. Ha meg gondold, hogy még a' próbáknac, nyomoruságoknac, kísérteteknac, leg-belső mélységiben is, azoknac leg-sűrűb szélveszel, habjai között is, azoknac leg hévségebb tűz-kementréjében is a' Christus melletted áll, és veled vagy. **Dan. 3. 24. 25. Mat. 8. 24. Apoc. 12. 7. Esz. 49. 15. 16.** 5. Ha meg gondold a' Szenteket, kic abban forgottac, **Job 1. 6. 4. Dávid, Psal. 6. 4. & 77. &c. Péter, Luc 21. szent Pál, 2 Cor. 12. Josua, Zac. 3. a' Christus, Mat. 4. & 17. 46. ki a' birodalomokon, és a' hatalmaságokon, k. s. az**

E e

őrdög

3. Ufus
Consolat.

ördögön diadalmat vett a' keresztfá-
tal, Col. 2. 15. Heb. 2. 18. és a' ki a' te nyo-
morúságotat, kifizettedet meg kofol-
ván, Heb. 4. 15. tud rajtad könyörölni. 6.
Ha meg-gondolod, hogy ez kevés ideig
fog tartani, Esa. 54. 7. és ha meg gondo-
lod abból való meg-szabadulásod felől
való szép ígéreteket, 1. Cor. 10. 14. Rom. 16.
20. és azoknac gyönyörűséges ki-menc-
teleket. Iac. 5. 11. & 1. 12. Luc. 22. 31. 2. Cor.
12. 8-9.

SECUNDA PARS.

SEXTÆ PETITIONIS.

Quæstio. 1. Mit ér a' gonoszom?

R. 1. A' Sátánt, ki mind a' maga ter-
mézetiben gonosz, (mert hazugságnac
Attya, Job. 8.) mind az embereket go-
noszságban és veszedelemben igyekszik
bé-meríteni. 2. A' bünt, mely gonosz
azért, mert az Isten törvényivel ellenke-
zik. 3. Minden lelki és testi nyomorúsá-
got, melyet a' bűn hoz az emberre, és a'
testnec rontására vagyon, ez okáért go-
nosznac mondatik. Amos. 3. 6.

*Quæstio. 11. Hányképpen szabadis. meg a' go-
nosztól?*

R. Jollehet az Isten szabadításánac
ezer utai és modgyai vadnac, mind az áto-
tal ez háromban kíváltképpen bé foglal-
catic. 1. Meg-szabadis nyilván, és lát-
ható

ható segítségével, mikor a' gonosznac és
nyomorúságnac melységéből ki-ragado-
gya, meg-szabadittya az embert, mint
Jobot, Dávidot, Jofephét, &c. 2. Mod-
gya ez: mikor a' terhet mindenestül fo-
gván el nem veszi, de erőt ad a' hiveknec
hogy el-viselhessék, mint a' szent Pálrol,
noha el nem vévé a' tsapdoso Sátánt,
mind az által az ő erejével és kegyelem-
nec jelen való létélivel vigasztalá, meg-
erősíté, hogy azt el-viselhesse, és az ő c-
rótelenységében mutatá meg Isten az ő
hatalmát. 3. Modgya ez: mikor az I-
sten az ő hivat a' jelen való, avagy kö-
vetkezendő gonoszból ki menti a' halál
által, és e' világból ki-ragadgya, és az ő
nyugodalmas ágyas-házokban bé küldi.
Esa. 26. 20. - Eregy el azzen en népe miny

TANVSAG.

Olly gyarló, erőtelen, és meg-rom-
lott a' mi természetűnc, hogy mi a' ma-
gunc erejéből, tsacegy szempillantásig
sem maradhatunc meg, a' kifizeteknek
hévséges tűz-kementzéiben, és azoknac
szélveszel és borungo erős habjai kőzött.
Ez tudomány fundáltatic ebben a' triz-
kelyben: Szabadis-meg: mellyben azt
teszi fel Urunc, hogy mi a' magunc ere-
jével, se meg nem állhatunc abban, se
meg nem szabadulhatunc belőle.

E e 2

I. Mert

Ratio.

1. Mert nyilván tanította Urunc, hogy ő nála nélkül semmit nem tselekedhet, tunc, *Iob. 15. 5.* hanem a' lelec segiti a' mi erőtelenségünket, *Rom. 8. 26.*

Ratio.

II. Meg-tettzic ez a' hasonlatossá-gokból: vallyon a' szőlő vesző élheté magától, ha a' szőlő tőkéből nem szíjja magához a' nedvességet; vallyon a' ten-geri habokban meg-maradhaté magá-ban a' hajo, ha az ő vas matskáját a' ten-ger fenekéhez nem kaptsollya, *Matt. 8. 24.* vallyon az erős szélvészben és árvi-zekben, meg állé a' ház a' fővényen, ha ama erős kősziklán nem fundáltatic; *Matt. 7. 24. 25.*

Ratio.

III. Meg-tettzica példákbol, kitso-da erejéből álla, meg a' kifiztetben szent Pál? az Istennek kegyelme tartá meg; *2. Cor. 12. 9.* ki erejével szabadula meg ebből a' szent Péter? *Luc. 22.* a' Christus imádsága tartá meg; kitsoda tartá meg Jobot? az Isten, mert nem adá lelkét kezébe az ördögnek, de hogy ezt is hozzá tegyem, noha Idvezítő Urunc a' maga Isteni erejével meg-tarthatta má-gát a' kifiztetben, de olly szörnyű a' ki-fiztetnec az ő mérge, hogy még önnön magais Urunc, emberi természetire nézve, béverte ama nagy lelki tusakodásban az Istennek Angyalától a' vigasztalást, és bátoritást. *Luc. 22. 43. Matt. 26. 41.*

Továb-

Továbbá, ez tudományt edgyessen e-rőssític a' felsőb tanuságnac három utol-so okai. (*recense.*)

Ertvén azért immár hogy a' kisérte-tekben az Istennek ereje forog fen, te is az Istennek kegyelme által kébüty hartzhoz, fogj fegyvert, és vitézkedgyél a' jo vitézséggel melyben két dolgot tseleked-gyél. 1. öltöz fegyverben, ved fel ama hat rendbéli fegyvereket. *Sphe. 6. 14. 15. 16.* 1. fegyver az igaz mondásnac, és az Istennek igaz ismértetnec, az religi-nac, vallásnac széles bogláros öve, ezzel a' régi vitézec ágyékokot szoktac vala fel szorítani, meg erősiteni, mellyen mint erős fundamentomon ugy állot a' vitéznec minden dereka. Így az igaz valláson mellynec fundaméntoma a' Chri-stus, kel nekünk minden lelki vitézsé-günker épitenűnc.

2. Az igalságnac mély vasa, melly nem egyéb: hanem a' jo lelki ismértet, ki a' szívben vagyon, és a' bent életre valo buzgo igyekezet, mint a' vitéz ki pán-czél derékban öltöztic, halálos seb azon nem esic, így a' kinec szívében jo lelki ismértet, e' szertint életre valo igyekezet vagyon, azon a' Baránnac fegyvere, ha-lálos sebet nem ejthet soha, az az fel-eo melt kézzel a' bűnre, annál inkább abban poenitentia tartatlanul valo meg átal-kodásra nem juthat. **E e 3. 3. A.**

Ufuo

Hortat:

1. *Arma.*
Spiritua-
lia.

3. A' békeség Evangéliománac szára, melly ama' lelki indulat, mellyel készíszec vagyunc a' Christus Evangélioma mellett minden kissebseget, sőt hallált iszénvedni. *Matt. 21. 13.* és ama' lelki háborukban kefergő lelkeket meg vizsgálto, meg-elevenítő szép Evangéliomi ígéretec: minéműec vadnac. *Esa. 17. 18. Exec. 18. 6. 33. Matt. 11. 28. 29. Psal. 34. 6. &c.*

4. A' Hít nec paísa, mellyet mindenek nec felette parantsol az Apostol, *Eph. 6. 16.* mert ám bár gyengéc, ám bár felelmes lelki vitézec legyünk is természetünkben, de mivel a' hittel edgyút elválhatatlanképpen felöltözzüca' Christust, minden jósteteményivel edgyút, és mint egy vas matskával hozzánk kaptsollyuca' Christust, az ő szent halálát, meg-feszítését, fel támadását, elég-tételit, érdemét, azért tsac lehetetlen dolog hogy a' Christustól bennünket elszakasszon a' Sátán, tsac lehetetlen, hogy a' Christussal edgyút mi is győzedelmessé ne lehessünk, mellyben bé oltattunc a' hit által, *Iob. 15. 4. 5.* azért ezt a' fegyvert mészec ne hadgyuc magunktól, mert ezzel oltyc meg, mind lelkünk ismeretiben gyulladot tűzünket, s' mind penig a' Sátánnac szívünkben bé-lőt tűzes nyilait.

5. Az

5. Az idvesség fűsaka, a' melly az idvesség felől valo boldog reménség, mellyel mint lelki fűsackal oltalmazuc fejünket, *b. s.* idvességünket, hogy a' Sátán idvőségünc felől valo várakozásunkat, a' kísértetek nec mérgével elmenkből ki ne űsse, ezt penig fundálni kell az Isten ígéretinec meg változtatlanságán, *Psal. 34. 10. 1 Cor. 10. 14.* ezért hit emberi reménség nec felette Abraham, *Rom. 4. 18. 21. Job. Dávid, Psal. 37. 39.* Azért kettőt kell reménleműnc. 1. A' győzedelmet, melly mi belénc Bárma, a' mi fejünk nec a' Christussal (kiben bé oltatunc) ereje által, ki így biztattya gyenge hitű tanítványit: *Confidite, ego vici mundum. Iob. 16. 33.* 2. A' győzelem után a' jutalmat, a' koronát. *Rom. 8. 17. Apoc. 2. 7.*

6. Az Isten nec ígéje, *arma offensiva*, mellyel nem tsac oltalmazhattyc magunkat, hanem ugyan árthatunk is a' Sátánnac véle, mert miképpen ez lelki fegyver a' lélek nec rejtekin által hat, a' szív nec belső indulatit meg-itili, hattya, így a' Sátánt ennek lelki ereje meg hattyá, és öröc gyalázatban ejti. *Matt. 4.* rejtse el hát (mint ama' szűz Mária Urunc szavait) ez Isten nec ígét a' te szívedben, hogy onnan ki ne vájhassa ama horgas orru madár, az ördög.

E c 4

De

Heb. 4. 13.

De nem elég tsac ez fegyverrel har-
szolnod, hanem a' hadi mesterséget is
meg kell tanulnod, melly nélkül még a'
fegyveres vitéz is meg tsalattatja a' had-
ban.

1. Hadi mesterség az éjjeli, nappali
fáradhatatlan strásálás, vigyázás, 1. Pet.
5. 8. vigyáz azért magadra, mert a' mi-
kor aluszol étraka, akkor állja meg a' lo-
poa' házat. Matt. 24. 43.

2. Mesterség a' lelki okosság, mert
vigyázhat a' vitéz, de ha okossága nem
lélezen, ugylár mint a' Mádiánitác, Jud.
7. 19. ezt commendállia Urunc, Matt. 10.
16. azért azon mesterkedgyűnc, hogy a'
mi fejűnkől a' Christustól, sem az ór-
dóg, sem ez világ, &c. miüket el ne szar-
kasszon, mert ő tőle vagyon a' mi éle-
tűnc, mint a' kigyó. 1. Mindenekné
felette fejét oltalmazza. 2. Hogy ta-
vaszszal ki őltözik ki-bujic az ő bőriből.
3. Ha meg sebesítetté, mentén vizet ke-
res, és azzal mossa magát, így te ha rom-
lottságodból vétkezel, keressed meg az
Isten igéjének gyógyító forrásit, és a'
mellet mossa magad a' töredelmes po-
nitentia tartásnac, szivedből szemedre
áradó könyhullatásnac vizével.

3. Mesterség, a' szomszédságbéli se-
gítésgnec kérése, azért tudván a' te nagy
erőtleneségedet minden órában botsáld
fel,

fel, küld fel az égben a' te könyörgése-
det, mint lelki követet, a' ki kérjen, és
hozzon magával mennyieierőt, praefidi-
umot, kívül belőlerősítsen meg téged,
belől a' szent Léleknek vigasztalo, báto-
rito, meg erősítő, meg világosító, meg-
szentelő tirkos ereje; kívül penig az Le-
gio Angyali seregeknek foksága, suppli-
cálhat; Eph. 6. 16. mondgy a' tanítvá-
nyokkal: *Domine adauge nobis fidem Luc.*
17. 5. A' Dáviddal: siels az én szabadu-
lásomra, *Psal 70. 1. 2.* ama' két tanítvá-
nyokkal: maragy Uram velűnc. *Luc. 24.*
Ama' meg-keleredet Anyával: hiszeg
Uram, de légy segítséggel az én bihetet-
lenségemnek. *Marc. 9.* Meg ne szűn-
nyél hát a' könyörgésben, mint a' Mo-
ses, ki valameddig az ő keyeit az égben
emelheté, mind addig győzedelmet vón
Josue az Amalekon; így valameddig az
imádkozás, és arra való buzgo hajlan-
doság meg nem szűnic lelkűnkben,
mind addig mi leszűnc a' győzedelme-
sec, ne tsűggyegye el hát, mert maga ígér-
te a' te meg-szabadulásodat. *Pf. 50. 15, &c.*

I D E A.

De conclusione Orationis
Dominica.

Ecs

Iñ

In quaestiones Catechetica

CXXVIII. CXXIX.

TEXTUS. *Matt. 6. 13.*

Partitio.

KEt dolgokat ad előnkben
ebben a' szent letzkében az Evang.

1. Három indito erőtségeket számlál
elől, a' mellyec minket a' könyördésre,
ez listent pedig a' meg halgatásra indit-
tyác.

11. A' mindennapi könyörgésnek u-
tollo bé rekesztését adgya előnkben,
ebben a' tzielkelyben: *Mind Öröcké,*
Amen.

Questio.

Mit jelent az Amen?

R. 1. Valamelly dologban az egész
népnek meg egyezését. *Deut. 27. a' 15.*
ad finem. 2. A' könyörgőnek kívánsá-
gát, ezt érttyűc a' Mi Atyánkban.

TANVSAG.

▲

Valakic ezzel a' mindennapi imádsággal
szivből könyörögnec, de azoknac
könyörgéseket az listen meh halgattya.
Ennec ugyan itt, 13. három okait ad-
gya.

Ratio.

1. Mert övé az ország, *b. e. ó a' mi or-
száglo Királyunc,* mi pedig nékie orszá-
ga és népe vagyunc, azért illic a' Király-
nac az ő népét meg halgatni.

11. Mert

11. Mert övé a' hatalom, *b. e. hatal-*
mas Ur ó, ki meg adhattya valamit ké-
rűnc.

Ratio.

111. Mert övé a' ditsőség, *b. e. ha meg*
halgat minket az Ur, ezt a' maga ditső-
ségeért tselekeszi, mert mi osztán ditső-
itenit fogjuc azért az ő nevét. *Psal. 50.*

Ratio.

Könyöröggjűnc hát mindennapon bi-
zodalmassan. Erre inditson, 1. Az I-
sten parantsolatnya *Matt. 7. 7. Psal. 50.*

Ussu

Hortat:

2. Az ő meg változhatatlan igére-
ts. *Iob. 16. Matt. 7. Psal. 34.*

Psal. 50. Amen.

Matt. 21. 16.

*A kistiny, és tsetszopo gyermekek-
nee szájoc által végezdel a' te di-
tisretedet.*

C A

CATENA SALVTIS.

IDEÆ V.

IN CAPITA XXVI.

XXVII. XXVIII. XXIX. XXX.

Medullæ Amefii. Lib. 1.

IDEA. I.

*De Resipiscentia quæ fit in ipsa
Vocatione.*

In caput XXVI. Medullæ
Amefii. lib. 1.

TEXTUS. Marc. 1. 15.

Summa. **S**umma szerint inti Idvezi-
ró Urunka' Galileabélieket, a' meg-
térése.

Partitio. Két dolgot adattatnac előnkben ebben a'
szent lezékében.

I. Kétrős intési Urunknac, mikor azt
mondgya: 1. Térjetez-meg 2. Hid-
gyetez az Evangeliomnac.

II. Azon kétrős intésinek okai; ezek-
ben: Bé től az idő, &c.

Quæstio. Másoda idő: emleget Urunk a' szent
lezékében?

Rz. A'

Rz. A' Christus Messiásnac megjelo-
nésének, és el-jövetelinec idejét.

Hát másoda országot emleget?

Quæstio.

Rz. Nem ama' hatalomnac országot;
mellyben edgyút vadnan a' hitetlenec,
a' hiveckel e' világon: Nem is ama' di-
tsóségnek országot: mellyben lakoznac
a' boldogult lelkek, és az Angyaloc; ha-
nem *proxime* ama' kegyelemnek orszá-
gát: mellyben az igaz hivec bé-hivat-
tatnac, és bé-állattatnac az Evangeliom-
által.

TANVSAG.

Az igaz-meg-térés nélkül senki Isten-
ben nem hihet. Mert a' meg-térést, az i-
gaz hittel egyben kóti Urunk ez mi fel-
vett lezékénben.

I. Mert mind a' meg-térés, s' mint a'
hit edgyút adattatnac, és ajándékozta-
nac a' hivatalban. A' melly hivatalban
három dologoc vadnac: 1. Az el hivo,
az Isten. 2. Az el hivattatott, az ember.
3. Ez kettőt össze kapcsoló *copula*, a'
hit.

Ez hitágazat, mellyet itt tanítunc, az
Istenre magára nézve *Vocation*ac b. e. hi-
vatalnac, az emberre nézve *Resipiscentia*-
nac, b. e. meg-téréstec, az Istennek és
embernek egyben kapcsoltatására nézve
Fides nec, b. e. hit nec mondati. Ugyan-

is mig

Ex The-
19.

Ratio.

Ex The-
19.

is maig az ember a' bűnben él, távol va-
gyon Istenről; hanem akkor, mikor I-
sten ki-hija az embert a' bűnből, ez vi-
lágból, őszve kaptsollya a' hitet Isten-
t az emberrel.

Ratio.
Ex Tb. 31.

II. Mert a' meg-térés, gyűmöltse a'
hitet; *Gal. 2. 20. Iac. 2. 18.* a' gyűmöltse
penig edgyűt szokott lenni az ő fájával.

Ratio.
Ex Tb. 6.

III. Mert mind a' meg-térés, s' mind
a' hit, egy élő kut főből, tudni illic az el-
választásból fornic ki. A' hitről lásd:
Act. 13. 48. A' meg-téréőről: *Eph. 1. 4.*

Ratio.
Ex Tb. 30.

IV. Mert *utraque habens idem subje-*
ctum, h. e. mind a' meg-térés, s' mind a'
hit egy fészekben, egy helyben lakoznac,
melly az embernek szíve. *1. Reg. 8. 7. 48.*
Rom. 10. 9. Phil. 2. 13.

De az emendat:

Object:
Ex Tb. 34

1. A' meg-térést hamarab meg ismér-
heti az ember, hogy nem a' hitet magá-
ban, azért meg előzi a' hitet, &c. Tzac
a' szegény bűnősnec bátortalanságától
tettzic. Mert mind addig is nem meri
el-hinnia a' bűnös, hogy ő hozzá az Isten
meg-engeszteltet, valameddig a' bűnt
el nem hadgya, a' melly őtet Istenről el-
szakasztotta volt. *3/a. 59. 2.* Hanem a'
bűnt el-hagyván: úgy kezdi joeban
jobban érzeni magában a' hitet, &c.

Object:

Ex Tb. 31.

2. Látnéha a' bűntől valo meg ret-
tenés, és azon valo gyöttrődés meg előzi
a' hi-

a' hitet, mert ama' 3000. emberekis: *Act.*
2. 37. elsőben a' bűntől meg rettentenec,
az után hittene. *3.* Az olyan bűn-
től valo meg rettenés, mikor az Isten-
törvényénec menydörgése meg dob-
banta az ember szívét, tsac mint egy
el késíti az embert a' hitre; de a' bűn-
nec valóságos el-hagyására, és a' gyű-
möltsözésre nézve, következik a' hitu-
tán. *supra ratione secunda.*

Vilgáld meg hát, ha meg-tértél? ha
ki-hivotté téged az Isten a' bűnből, a'
Christushoz? Ennec penig ezec a' jelei.

1. A' bűnön valo bándodás, és szív
fajdalom; melly minden bánatnál ne-
hezeb, mert az első szűlőteknec halálo-
kon valo keserves áránkozáshoz hason-
littatic, *Zach. 12. 10. 11.*

2. A' bűnnec valóságos gyűlölése, a'
melly úgy léfzen igaz: ha nem tsac egy
bűn ellen, hanem minden meg-ismért
bűn ellen vagon. 2. Ha állandó lesi,
félben hagyás nélkül. 3. Ha őszve bé-
kélheterlen lesi, a' bűnnel valo meg bé-
kélés nélkül.

3. A' bűnnec el-távoztatására, és a' jo
életre valo nagy kívánczóság, és serény
s' állandó igyekezet.

Ha ezec meg-vadnac benned, bizony
nagy vigasztalásod vagon, mert téged
oh szegény bűnös, kit a' bűn el szakasztot
volt

1. U/mo
Inveit:
Ex Tb. 32.

Conf. A-
mel. pag.
68.

2. V/mo
Consolat:

Ex Thef.
18.

volt Istentől, (és az ördöghöz s' ez világhoz ragasztot volt) imé mostan a hit és meg térés, Istennel egygyesítet, Istenhez tsatolt, Christusbán bé oltot. Ezért mondatol már: Christusbán lenni. 2. Cor. 5. 17. A' Christust fel öltözni. Gal. 3. 17. Christus házánac. Heb. 3. 8. Christus templománac. 2. Cor. 6. 16. Christus jegyesénec. Eph. 5. 23. Christusbán oltot szóló vefelszónec. Job. 15. 5. Christus tagjánac. 1. Cor. 12. 12. A' Christus, és a' szent Háromság te hozzád mennec, és nálad lakoznac. Eph. 3. 17. Ez a' kedves vendég maragdyon velunc, &c. Amen.

I D E A II.

De Justificatione.

In caput XXVII. Med:
Amessii.

TEXTUS. Rom. 4. 3. 4. 5.

Stopus.

FEl-tett czéllyá az Apostol-nac e' szent letzkében ez: hogy meg mutassa azt: hogy a' szegény bűnös nem o tselekedetből, hanem hitből igazul. Imeg Isten előtt. Ennek fundamento-mát pedig fel-vetette: *sup. cap. 1. 30.*

Partitio.

Két részei vadnac e' szent letzkénec. Az elsőben bé foglaltatic, a' hitből való meg igazulás.

A' má-

A' másodikban, ugyan azon hitből való meg igazulás, három erősegeccel próbáltatic.

1. Az ábrahám példájából: Ábrahám noha soe jot tselekedet; de még is nem a' jo tselekedetért, hanem hit által igazult-meg. *Y. 3.*

2. A' képtelen delogból: Mert a' ki jo-tselekedetből akarna meg igazulni, annac ama jutalom: az örök élet, nem ingyen: hanem adótságból adattatnéc; ez pedig képtelen dolog: *Y. 4.* mert a' tellyes irás, teli torockal kiáltya: hogy az örök élet nem adótságból, hanem kegyelemből adatic.

3. Mert nem a' jo. tselekedet, nem is a' törvény munkálkodoit; hanem a' hitet mondgya meg igazittatni, a' ki hiszen. *Y. 5. &c.*

1. *Mitoda volt az Ábrahám hiti, mellyért meg igazult?*

R. Lásd-meg: Gen. 15. à *Y. 1. ad 6. & Rom. 4. à v. 14. ad 22.* Hitte azokat Ábrahám. De kiválképpen a' hit, melly őtet meg-igazította, nem egyéb volt: hanem a' mellyel ő hitt amaz el jövőendő magban, a' Messiásban: (ki Ábrahám magvánac mondatéc, és ki felől az mondgya vala Isten: *In semine tuo benedicentur gentes*) Ebben hitt ő, és ezt ragatta-meg hiti vel, szintén ugy: mintha

ff

már

Argumentum ab exemplo,

Argumentum ab absurdo

Quaestio.

már jelen volt volna. *Iohau. 8. 56. Gen. 22. vers. 18.*

Quaestio. 11. *Kissodác azoc, a' k' nem munkálkodnac, vers. 5?*

Rz. A' hivec, de nem úgy értfd, mint ha a' hiveknek hitec, (mellyel a' Christust meg fogjác) hivalkodo, avagy nem munkálkodo volna, mert a' jo. tselekedet nélkül meg holt állat a' hit, *Iac. 2. 20.* hanem ezzel a' jo. tselekedeteknek érdemét rekeszti ki az Apostol.

Quaestio. 111. *Mitoda a' meg igazulás?*

Ex Th. 6.

Rz. Az Istennec olly kegyelmes szava: melly (a' Christushnac hittet meg fogott érdeméért) a' bűntől fel szabadítja, a' bűntől, és kárhozattól, és igaznac itéli az örök életre.

Wol. pag.
169.

De tanításnac okaért, két ágai vadnac a' meg-igazulásnac. 1. A' bűnnec bűtsánattya. 2. Christus igazságánac nékűnc tulajdonitása.

Wol. pag.
270.

1. A' bűn-bűtsánattal, a' bűntől, és a' bűnnec örökké valo büntetésitől, a' kárhozattól szabadulunc meg. A' Christus igazságával pedig, az örök életet nyerjuc meg. *Rom. 5. 9. & 5. 17.*

Wol. pag.
139.

2. A' bűn-bűtsánattal, a' törvény által hágásánac büntetésétől, avagy átkától szabadulunc meg. *Deut. 27. 26.* A' Christus igazságával pedig, a' törvény bétöltésénec jutalmával, az örök élettel,

tel, (mellyet a' törvényhez valo tökéletes engedelmeségnek conditioja alatt ígért vala Isten, *Lev. 18. 5*) ajándékozta: tunc meg. Mert a' törvény minket kötelez vala. 1. A' büntetésre. 2. Az engedelmeségre. A' büntetésre: mert átkozotnac kiáltya, a' kic azt bé nem töltic. Az engedelmeségre, mert tsac azoknac ígér örök életet, kic azt bétöltic. *Lev. 18. 5.*

3. A' bűn bűtsánat adatic leg közelebb, a' Christus szenvedésért, és haláláért, (melly szenvedésbéli engedelmeségnek mondati) *Heb. 9. 22. 1. Ioh. 1. 7.* A' Christus igazsága nékűnc tulajdonitatic leg közelebb az ő tökéletes engedelmeségeért, mellyel bétöltötte mi éretűnc a' törvényt. *Rom. 5. 19.* (melly tselekedetbéli engedelmeségnek mondati) Ez utolsobol mind az által, az első ki nem rekesztetic, mert ezec valósággal nem különböznec egymástól; hanem tanuságnac okaért az elme azért különbözteti így meg ezeket: mert a' Christushnac mind a' büntetésért, s mind peng az örök életért eleget kellett tenni.

4. A' bűn-bűtsánattal meg is, a' bűnt vetkezűc le magunkrol, a' Christus igazságával pedig, a' Christus igazságánac fényes ruháját öltözzűc fel. Ama' Iosua példájával: *Zach. 3. 4. 5.*

Ff 2

I V.

Wolleb.
Hung p.
152.

Wolleb.
Hung p.
270.

Wol. pag.
138.

Ibid. pag.
139.

pag. 272.

Quaestio.

IV. Miképpen mondatis a' bit meg-
igazítani?

Rz. Nem magában; hanem a' menyiben meg ragadgya a' Christus elég-tétel, s' érdemét. Mint a' vas matska nem mondatic magában meg-tartani a' hajot, hanem a' menyiben a' tenger fővenyt meg ragadgya, mintha azért így szollanác: A' hit igazítja meg az embert, az az: a' Christusnac hittal megfogot érdeme, &c.

TANVSAG.

Δ
Ex Thez: 6. & 7.

Noha a' Christus igasága valósággal mi belénc nem öntetic; de annac nekünk való tulajdonításának, olly nagy ereje és hathatosága vagyon: hogy az a' hiveket a' bűnből, kárhozatból meg szabadítja, és az örök életben béállatya. Avagy így:

örök életet ado ereje, és hathatosága vagyon, a' Christusnac nekünk tulajdonítottatott igaságának; itt vagyon fundamentoma ennek: mert az Isten tulajdonítá ezt az Abrahámnac, és meg igazulá Abrahám általa; így a' szent Pál is: Phil. 3. 9. Rom. 4. 6.

Ratio.
Ex Tb. 11.

I. Mert ha az Adámnac engedetlen-ségének annyi ereje volt: hogy uoha mi nem ettünk Adámmal a' meg-tiltot gyűmölcsben magunc személye szerint; de

mi vel

mi vel az ő ágyékában voltunc, az az engedetlenség nekünk tulajdonítottatott, azért meg-kellet halnunc; Rom 5. 12. 14. ha azért az (bűn lévén) annyira ki-hatott reánk, menyivel inkább a' Christus igasága &c.

II. Mert a' Christus tsac azért, hogy a' mi bűnünk neki tulajdonítottat, bűnec neveztetéc, 2. Cor. 5. 21. menyivel inkább (a' Christus igasága nekünk tulajdonítottatván) mi igaságnac neveztetetűnc. 1. Cor. 1. 30. 2. Cor. 5. 21. Mondatott hordozni a' mi bűnünket, 1. Pet. 1. 24. menyivel inkább mondatunc mi hordozni az ő igaságát. Esa. 53. 4.

III. Mert a' mi bűneinc, noha valósággal nem voltac a' Christusban öntetve, Esa. 53. 9. 2. Cor. 5. 21. de mint hogy ő nekic tulajdonítottac, azért a' bűnec büntetést, a' halált ő felségének kellett el-szenvedni, (mert a' mi bűneinc öltéc meg őtet) azért az ő nekünk tulajdonítottatott igasága minket is meg-elevenít.

Ha a' Christus igaságának illyen nagy ereje, és hathatosága vagyon.

Eszedben vehed már innét, melly igen nagy méltóságos, és véghetetlen légyen a' Christus elég-tétele, érdeme, melly meg-tettzic:

Ff 3

I. A'

Ratio.
Ex Tb. 8.
cap. 20.

Ratio.
Ex 1h. 7.
cap. 20.

I. Vfus
Inform:

Ex Thes.
18. 19. c.
20.

1. A' személyec méltóságából, a' ki eleget tett: Mert nem ember, s' nem is Angyal tett eleget a' mi bűneinkért; hanem maga a' nagy méltóságos és véghe- tetlen Isten. *Ad 20. 28.* Ugyan is miért vala a' mi bűnűnc olyan nagy? ezért, mert nagy és véghe- tetlen Isten ellen tse- lekedtrűc azt. Így a' Christus elég tété- le is azért olyan nagy és véghe- tetlen, mert ama' véghe- tetlen Isten maga szen- vedet, és tett eleget a' bűnért.

2. Az áldozatnac nagy voltából, mert nem harmot áldozot meg a' bű- nért, hanem önnön magát. *1. Pet 1. 18. 19.*

3. Az Elég tétel nec modgyából, mert olyan végire mehetetlen módon vitte azt végben, hogy az Isten igazságá- nac meg-sértődése nélkül vitte azt vég- ben, mikor az emberi természetben (a' ki vétkezet volt) szenvedet; azonban, igaz Isten is volt, hogy az Isten véghe- tetlen haragját el-vehesse, az öröcké va- lo büntetést el-szenvedhesse, &c.

2. *U/m*
Inveit: Vigáld meg azért, ha meg-igazultál-
expansib. é? melyet így tudhatz meg:

Infl.
Ex Thes. 26.
1. Hiszedé bűnöd bocsánattyát? hi-
szedé hogy a' Christus te éretted meg-
holt, melly ő halálával bűnödöt el ver-
te, adóságotat meg fizette, az örök ha-
láltól (mellyel te tartoztál) meg-
mentet,

2. Hoz-

2. Hozzá merzé nyulni a' te lelked-
nec kezével a' Christus igazságához? az
az: el hiszedé, hogy a' Christus igazsá-
ga immár tiéd, és néked tulajdonittat, mint ha te tseleketted volna azokat,

3. Erzedé a' szent Lélek nec olyan *Ex Th. 9.*
titkos bizonyság tételit? melly sugallya
néked, hogy a' Christus te éretted meg-
holt. *Rom 8 16. & 5. 5.*

4. Erzedé a' meg-szenteltetés nec ke-
gyelmét benned, mert a' meg-igazulás
azzal egyben köttetet. *1. Cor. 6. 11.*

Ha immár ezt érzed magadban, bi-
zony nagy vigasztalásod lehet, mert a'
Christus igazsága által nagy lelki hábo-
rubol menekedtél meg. *Roman. 5. 1. 10.*
Nagy rabságból szabadultál meg; *Eph.*
1. 6. 7. Nagy adóságodtól menekedtél-
meg. *Esa. 38. 17.*

3. *U/m*
Consolat:
Ex Th. 22.

I D E A III.

De Adoptione.

In caput XXVIII.

TEXTUS. *Jos. 1. 11. 12.*

KEt kiváltképpen valo dol- *Partitio.*
gokat ad itt előnkben az Evangy.

1. Az Sido nemzetségnec nagy halá-
adatlanságot. *2. 11.*

11. Az hivek nec nagy lelki méltosá-
gokat. *2. 12.* Ff 4 1. Mi-

Quaestio.
Ex Tb. 1.

1. *Missoda a' fiuvá valo fogadtatás?*
R. Az Istennek olly kegyelmes szava:
mellyel a' hiveket, a' Christusért (kit
már a' meg igazító hit által magokhoz
kaptsolta) örökös fiaivá fogadgya.

Quaestio.

11. *Hány rendbéli fiait vadmá a' I-*
stennec:

R. 1. Természet szerint valo, a' Chri-
stus. 2. A' teremtfénec, és gondvisel-
fénec fia: a' hives, és a' hitetlenec, &c.
3. A' megváltásnac, és fogadót fiaság-
nac fia: egyedül a' hives.

TANVSAG.

▲ Felette igen nagy méltóságoc vagyón
azoknac: a' kic az Ur Jesus Christusban
hisznec. 9. 12.

Ratio.
Ex Thez.
17. 18.

1. Meg tette ez: azokbol a' méltó-
ságos titulusokbol, és nevezetekből: a'
mellyekkel az irás nevezi a' hiveket,
mert azoc hivattatnac Isten fiainac. *in*
textu 1. *Iob.* 3. 1. Isten tselédénec és háza
népénec. *Gal.* 6. 10. Istennek városánac,
és ama' mennyei Jerusalemnec fiainac,
és lakosinac. *Hebr.* 12. 22. 23. *Gal.* 4. 26.
Mennyei Polgároknac, és örökösökne,
Phil. 3. 20. *Rom.* 8. 17.

Ratio.
Ex Ib. 12.

11. Mert a' hives a' fiuvá valo fogat-
tatásban, a' Christusnac az Isten fiánac
vér-atyafiai: és társai lesznec. *Rom.* 8. 17.
Heb. 2. 11. 12. 13. 17. 18. *Matt.* 12. 50.

111.

111. Mert ez által egyesülünca' sz.
Léleccel is, ki ezt a' lelki méltóságot
meg petséli, s' erőssíti (az ő titkos bi-
zonyosság-tételével) bennűnc. A' mel-
lyert ugyan fiaságnac lelkénec monda-
tic. *Rom.* 8. 15. 16. *Gal.* 4. 5. 6. 7.

Ratio.
Ex Tb. 32.

IV. Mert ez által a' Christus, nem-
tsac magát, hanem az ő velűnc közölhe-
tő méltóságát: is minékűnc adgya, s' ve-
lűnc közli; tudni illic: az ő Királyi,
Papi, és Prophetai tisztit. A' honnét Im-
már az ő Királyi és Papi méltóságánac
reánc ki-hatott lelki ereje által, miis Ki-
rályoknac, Papoknac mondatunc, mi-
dön a' bűnt öldököllyűc, tagainkat meg
áldozzuc, a' bűnön uralkodunc, &c. *A-*
pocal. 1. 6. *1 Pet.* 2. 5.

Ratio.
Ex Thez
26.

Vizgáld meg azért, ha vagyóné rébed
ebben a' lelki méltóságban? mellyet il-
lyen jelekből vehetz elzedben:

1. *Ussu*
Invenit:

1. Jel; A' fiui bizodalommal valo
buzgoságos könyörgés; melly a' szent
Lélec munkája. *Zach.* 12. 10. *Rom.* 8. 15. 16.

Vide ad
hac Conf.
James.
p. 71. 72.

2. Az Isten parantsolattyához valo
engedelmesség, és Isteni félelem; mert
a' jo fiu bűntűlli, féli az ő Attyát, és mind
az ollyan dolgokat igyekezie tseleked-
ni, a' mellyben az ő Attya gyönyörköd-
dic. *Mal.* 1. 6. *1 Pet.* 14. 15. 17.

3. A' mi számunkra rendeltetet örök
életnec reménsége, mert a' hives azt, fi-

FF5

ui re-

2. *Usum*
Hortat:

Motiv.

3. *Usum*
Consolat.
Ex Thef.
25.
Ex Thef.
16.

ni reménsséggel várják. *Roman.* 8. v. 17.
Ha immár Istennek fiává lettél, Chri-
stusnac atyafiává ez méltóságban, igye-
kezzél hát hasonlóvá lenni ő véle a' Bent
élet által. *1. Pet.* 1. 15. és egyéb jó tseleke-
detben. *Phil.* 2. 15. *Matt.* 5. 45. *1. Iob.* 3. 10.
Luc. 6. 35. mert nem illic a' bűnben való
heverés, ama' te méltóságos nevedhez:
a' mellyet az első okban meg hallál.

Nagy vigasztalásod lehet már innét,
mert ez méltóság által meg szabadultál
az ördögtől, bűntől, törvénytől. 2.
Mert mindenkor (mint fíu) szabadon
mehetz az Atyához. *Rom.* 5. 2. 3. 3. Mert
immár örökös fíu lévén: fíui jussal vár-
hatop az örök életet. *Iohan.* 8. 35. *Rom.* 8.
vets. 17.

I D E A IV.

De Sanctificatione.

In caput XXI X.

TEXTUS. *Ezech.* 36. 26.

Partitio.

KEt dolgokat ad előnkben
ebben a' szent lelkében a' Proph.

1. Azt jelenti-meg: mitsoda gonoszt
vegyen ki mi belőlünk az Istennek meg-
szentelő kegyelme, *b. e.* a' kőszívet.

11. Azt jelenti-meg: mitsoda jó
nyom bé mi belénc azon meg szentelő
kegyelme, *b. e.* új szívet, lelket.

1. Mía

I Mit ért a' kőszíven?

Rz. Amaz isten igejénec magvát ma-
gában bé nem vehető. és annac semmi
gyümölsét nem teremő ujjá. születet-
len részt: ki kőszíklához hasonlittat.
Matt. 13.

11 Mit ért az újszíven?

Rz. Az Istennek meg szentelő és ujjá
szülő kegyelmér.

T A N V S A G.

Az Istennek meg szentelő kegyelme,
valóságos alteratiót, *b. e.* meg változást
szerez a' hiveknek szíveken, mezt ez ki-
veszi ő belőlő a' kő szívet, és hus szívet
plántál beléjé.

1. Mert a' szentség kegyelme, a' hi-
veken el rontya az ő embert, az új em-
bert penig meg építi, le-vetkezteti a' hi-
veket a' külső emberből, és fel-öltözteti
őket a' belső új emberben, és az Istennek
szép ábrázattyában, mellyet a' bűn meg-
motskolt vala.

11. Mert a' szentség kegyelme min-
den külső, belső tagokat meg hat, és
meg-változtat, a' gonoszról a' jóra, meg
hattyá az elmét, azt meg világosítván:
a' szívet, az akaratot, a' jó engedelmes-
ségre hajtván: a' külső tagokat, a' bűn-
től el fogván: *1. Thef.* 5. 13. *Deut.* 30. v. 6.
Jer. 4.

Quaestio.

Quaestio.

△
Ex Thess.
4. 7.

Ratio.
Ex Thess.
5. 30.

Ratio.
Ex Thess.
11. 10.

Ratio. III. Mert a' szentség nem egy szem-
Ex Thes. pillanásban tétetic tökéletlenség; ha-
 2. 1 6. nem jobban jobban garaditsunkint ö-
 regbedic a' hivekben, és színtén úgy ne-
 velkedic; mint a' csemete öreg fává, s'
 a' gyermek öreg emberré, úgy annyira
 hogy némely ember, a' ki a' szentséget
 kisebb mértékben vette, ahhoz képest; a'
 ki azt nagyobb mértékben vette, tsac me-
 ró gyermeknek mondatic; sőt ugyan a-
 zon egy ember, néha gyermeknek, néha
 pedig (abban öregbedvén) öreg em-
 bernek mondatic, a' szent életben, *Heb.*
 5. 13. 14. *Eph.* 4. melly dolog valóságos
 változást rekeszt bé magában.

Ratio. IV. Mert a' megfőszentelő kegyelem,
Conf. A- a' bűnös embert, ki az előtt vad olaj-fa
me/ pag- ág volta' Christusban: ama' szelid olaj-
 73. fában, szőlő-tőkében oltya bé, *Rom.* 11.
Cor. 6. 5. *Ioh.* 15. melly Christusban valo
 bé oltatásban, a' keresztyén lélec el vál-
 toztattya s' el hadgya a' bűnnec vadisá-
 gát, és a' Christus szőlő-tőkéből, szen-
 tséget, lelki nedvességet szív, és vészen
 magánac. *Ioh.* 15. 4. *Ioh.* 1. 16. *Eph.* 12. 3.

1. *U/uo* Visgáld meg azért, ha vagyónérésed
Invest: a' meg-főszentelő kegyelemben? mellyet
 innen vebetz eszedben:

Ex Thes. 1. Ha meg holtál a' bűnnec, és öl-
 18. dóklód azt,

Ex Thes. 2. Ha fel-támadtál a' jo és szent élet-
 24. re. *Rom.* 12. 2. 3. Ha

3. Ha lelki hartz vagyon benned, a' *Ex Thes.*
 test, és lélec között. *Gal.* 5. 31.

4. Ha érzed külső belső tagaidnac, *Ex Thes.*
 a' bűnről a' jora valo fordulását, és el-
 távozását. 10.

öldököllyed hát benned a' bűnt. Fr-
 re inditsanac. 2. *U/uo*

1. Mert a' te bűneid öltéc, és feszítet-
 téc-meg a' te édes meg-váltodat, és a' te
 bűneidért kellett meg hálnia' Christus-
 nac. *Horiat:*
 Mot: 1.

2. Mert ha te meg nem ölöd a' bűnt, Mot: 2.
 meg-öl a' bűn téged.

3. Mert a' szent életből lehetz bizo- Mot: 3.
 nyos, el választásod, el-hivattatásod, *Conf. A-*
 meg igazulásod, meg-ditsóittetésed fe- *mes. 75o*
 lől: mellyec úgy egyben vadnac ezzel
 kéttetve, mint eggyic lántz szem a' má,
 sickal. 1. *Cor.* 6. 11. *Rom.* 8.

4. Mert ez: el kerülhetetlen uttya
 az örök életnek. *Heb.* 12. 14

Ha a' szentség kegyelmét meg-érzet- 3. *V/us*
 ted, bizonyosan vigasztalhad magad, *Consolat:*
 és ez által magadra ízabhad a' Christus *Conf. A-*
 idvezítő kegyelmét: az ő szent halálát, *mes. pag-*
 megfeszítését, el-temettetését, fel tá-
 madását, mellynec lelki ereje, te read ki
 hatott; úgy annyira: hogy a' Christus
 halálánac lelki ereje által, te-is meg-
 holtál a' bűnnec, &c. az ő fel-támadásá-
 nac

73. 74.

nac lelki ereje által, te is fel-támadtál a bűnből, a szent életre, és végre meg-iditsőítettél, &c.

I D E A V.

De Glorificatione.

In caput XXX.

TEXTUS. 2. Tim. I. 12.

Pardtio. **K**ét dolgot ad előnkben ez szent írtékben az Apostol.

I. Panaszolkodik az Apostol, az Evangéliomi igazság mellett való szenvedésről.

II. Biztattyá magát, a' jövődébéli meg-iditsőítetésnek bizonyos voltával.

Quaestio. Vallyon inkább bizonyos leberé mindenkor egy aránt a' keresztyén lélec az ő idvességé felől?

Ex Tbes. **R.** I. Jollehet (*certitudine objecti*) a' mi idvességünk mindenkor kélsen vagon, és a' mi számunkra meg-változhatatlan képpen meg-perséltetett; de (*certitudine subiecti*) az idvességnek ben-nünk való meg-érzése nints mindenkor jelen. Mert a' mint hogy a' hit, és a' jó lelki ísméret két féle: erős, és badgyati, tündöklő, és el-nyomattatott. Így az

idves-

idvességnek is bizonyos volta, néha inkább meg-éreztetett; néha pedig, vagy az értelemnek gyengesége miatt, vagy az elmének külömb külömb-féle meg-háborodási miatt, vagy amaz erős-kifirtetec, probác miatt, vagy a' hiveknek olly vétekben való esésec miatt: melly a' lelki ísméretet gyötri, és meg-sebesíti, mig azoc (a' Szent Lélec által, és igaz pönitentia-tartás által) gyogyulni nem térne, annyira el-nyomattatic: hogy tsac ugy légyen az emberben: mint a' szikra a' hamuban; a' Nap az őtet bé-burító felyhőben, a' szőlő-tőke a' télben.

2. Ha szintén a' lelki háborukban forgo ember, nem érzi is ideig ezeket; de ebből nem következik az hitnek nem létele; mert ezec a' hitnek nem állatýára, hanem tsac annac jól létére és gyümölsé-re tartoznac. Elég a' lelki háborukkan ad *essentiam fidei*: az hitnek állatýára, a' valóságára: a' Christnst szivedben te meg-váltodnac válaftani, és ő hozzá tellyes szível ragaszkodni.

T A N V S A G.

A' Keresztyén léleknek, nem kell semmit kételkedni az ő idvességében,

mint

Med. 125.
mes. pag.

125.
Thes. 198

Ex Thes.
18.

Vide ad
hac Conf.
Ames. 63.

Δ

mint ha abban végig meg nem állana, vagy hogy Isten azt meg málolná.

Ratio.
Ex Th. 14. I. Mert hazudni nem tudó Isten ígérte, *Heb. 6. 18.*

Ratio.
Ibid. Tb. II. Mert nagyobb hitelnek okáért, ígérteit kettős pertsécekel, külsővel, és belsővel erősítette meg. A' külső, a' Sacramentumoc. A' belső pedig, mellyet ugyan a' mi szívünkben bé nyomot, és fel-mettzet; a' Szent Léleknek kegyelme, s' bennűnc való munkája, mellyet nagyobb hitelnek okáért, mint egy zálogul hrgyott a' mi szívünkben. *Eph. 1. 13.*

Ratio.
Ibid. Tb. III. Mert ezekkel sem eléged meg Isten; hanem nagyobb erősítésnek okáért, meg is eskűtt önnön magára; az eskűvés pedig minden ver-sengésnek vége. *Heb. 6. 17.*

Ratio.
Con. pag. 82. IV. Mert a' hiveknek Pásztoroc, Kormányosoc, Királyoc, értecs esedező fő Papjoc, fejec, (kiben ugyan bé-oltattac) a' Christus; azért semmi nyomoruság el nem baka-szthattya őket. *Rom. 8. 28. 1. Pet. 5.*

1. Usm.
In v. 1. Vígáld meg azért, ha bizonyos vagyé ezekről? Ezt pedig ilyen je-lekből vehed eszedben.

I. A

1. A' lelki ismeret okoskodásából, és tenítésából.

2. A' bennűnc lakozó szent Léleknek bizonyosságából. *Rom. 8. 16.*

3. A' hitből, és a' meg-térésből, *Ex Th. 16. 17.* mert bár tudgyais az ember az idve-ségnek meg változhatatlanságát az I-stennec frigyéből; de mind addig is nem lehet bizonyos a' maga idvesége felől, valameddig magában a' hitet, és a' meg-térést meg nem érzi. Ez az I-stennec Abrahámmal kötött frigyét, (ezt tudni illic: *Lélek tenéked Istened*) mind addig sem meri az ember magára szabni: valameddig azon frigynem-lic részit (ezt tudni illic: *De te is járj én usaimban*) magában meg nem érzi.

Azért Kereszttyén lélec, akar mitso-da nyomoruságnac, próbáknac, ké-érteteknek, és szomorú változásoknac mélységiben, sötét völgyeiben, és ör-vényiben vettessél is bé, de tsac ezzel a' benned egyfzer meg-éreztetet idve-ségednek meg változhatatlanságával vi-sa-szta-ld magadat; mellyben erősítsen-meg minnyájan bennűnket a' mi Istenűnc, Fiáért a' Je-sus Christusért,

Amen.

Gg

Rom.

2. *Usm.*
Consolat:

Rom. 8. 29. 30.

Mert a kiket öröktől fogva
tudott, azokat el-va-
lotta, &c. A' kiket pen-
el-va-lasztot, azokat el-
hijta, és a' kiket el-hivot,
azokat meg-is igazította,
a' kiket meg igazított, azo-
kat meg-is dítőítette.

V E G E.

ORATIONES
PUBLICÆ.

Sumptibus

GENEROSI DOMINI

SIGISMUNDI CASSAI
Excussæ.

ORATIO COMMUNIS.

Eörök mindenható felsé-
ges Vr Isten, ki a' Szentekkel
és a' Szent Angyalokkal, a'
szép fényes egetnek tündöklő vilá-
gosságában lakozol. Alázatos fízi-
béli töredelmességgel kérünk tége-
det, könyörűly mi rajtunk, és ne ve-
el minket te előled a' mi sok bűnein-
kért, és gonosz tselekedetinkért; de

Gg 2

térj

érj hozzánk oh mi Szent Atyánk a te nagy irgalmaságodért, és gerjezd-fel sziveinkben ama' Mennyei fényeséget: ki a mi elménknek feterés homályát meg-világosítsa, meg hideget lelkünk-isméretit fel-gerjesztse, és a gonoszra futo testi indulatinkat meg-fojtsa.

Emeld-fel oh Vr Isten te hozzád a mi lelkeinket, és a te szent ujaiddal szentséges akaratodat mész-fel a mi sziveinkben, hogy légyen a mi szívünk az élő Istennek keze által irattartott jegyző tábla: mellyben meg-öriztessék amaz örökké meg-maradandó örökségnek kintse, és záloga.

Oh kegyes és irgalmas Atya Vr Isten! légy minékünk a mi nyomorúságinkban vigasztalónk, izomorkísértetünkben erős diadalmunk, és halálunk oráján lelkeinknek gyönyörűséges befogado hajléka.

Oh Istennek örökké-valo Fia Vr
Iesus

Iesus Christus! ki ez világnac feterés kódeiben úgy mint reggeli hajnal tsillagnak világa a mi szemeink előtt fényeskedel, meg-világosítván minden embereket, a kik jönec ez világra. Serkents-fel a bűnnek édes álmaiban szunnyadozó lelkeinket, és virazd-fel a tudatlanságnak feterét északajától el-burított elménkben, az igaz értelemnek homály nélkül való világát.

Oh kedves vendég, drága zálog, vigasztalo Szent Lélek Vr Isten! jövel száll-bé sziveinknek belső rejtekében, és a mi tisztátalan az mi sziveinkben, tisztíts-ki, gyomlald-ki, felséges Vr Isten.

Szent Lélek Vr Isten, élterő és ujjá szülő szent szeretetnek tüze, ki megvilágosítod a vakokat, édes Attyok vagy az árváknak, gondviselője az özvegyeknek, meg-keleredet sziveknek vigasztaloja, erőteleneknek erőf-
G g 3 sége,

sége, és a vezedelemben forgoknak
egyedül való hűséges reménye, ki a
meg-tőredezer nadat el nem törde-
led, és a fűstől gőmetset el nem oltod,
az el-eszteket fel emeled, és a nyomo-
ruság alatt nyögőknek gondgyát vi-
seled.

Tekints kegyelmessen a mi nyo-
moruságinkra, latogals-meg romlott
erőteleniségünkben, gyógyíts meg
betegségünkben, enyhíts kínainkat
nyavalyánkban, és eleveníts meg
minket halálunkban. Nyujts olly
orvosságot minékünk, oh te igaz Sa-
maritanus Vr Iesus Christus! mellyel
a' mi meg-avult teteminknek sebei
meg-gyógyullyanak, az őrdőgi tsa-
paloknak rajtunk meg-mérgeledett
fekélyei tisztullyanak, bűneink miatt
fel-háborodot lelkünk-isméreti pe-
niglen tsendesedgyék.

Nevellyed Vr Isten a töredelmé-
ségnek izivünkben bé-oltott indula-
tit,

tit, és lágyítsd-meg a mi kősziklánál
és vasnál keményeb sziveinket.

Indíts siralmat oh Vram mi ben-
nünk! hogy Izent Péterkint sirathas-
suc gyakran bűneinket, a mi életünk-
nek napjaiban, és holtunk után, me-
helessünk bé a boldogságban, melly-
ben te a Izent Angyalokkal, és min-
den valasztot hiveckel tündöklő vilá-
gosságban él és uralkodol, mind ő-
rökkön örökké, Amen.

ORATIO COMMUNIS.

E örök mindenható felséges Vr I-
sten, ki minden te utaidban ezer
izig való irgalmalságu Isten vagy, ki
a töredelmes sziveket meg nem utá-
lod, és nem engeded: hogy a te hoz-
zad folyamodtak vigasztalás nélkül
maradgyanac.

Mi nyavalyás meg-romlott bűnös
emberek, kik a te szolgálatodra en-
gedet drága időket az őrdőgnek

munkáiban, és ez világnak szem fény
velző gyönyörűségében költöttük-
el.

Töredelmes szível lélekkel esede-
zünk Mennyei felséges színed előtt,
ne szálly pörben, és ítéletben mi ve-
lünk, és ne hadgy-el minket, à mi sok
bűneinkért, és gonosz tselekedetink-
ért, mert ha ezt miveled Vr Isten,
csak egy élő ember sem igazulhat-
meg te előtted.

Könyörűly-meg sőt inkább mi raj-
tunk, oh mi kegyelmes Atyánk, és az
te szent Fiadnak oldalából ki-áradot
drága vernek érdemével moid-el bű-
neinknek rutságát, ártatlanságával
fedezged véteinknek fertelmét,
hogy soha azok sem ez életben, sem à
más életben à te szemeid eleiben ne
kerülhessenek.

Légy kegyelmes Vr Isten à te A-
nyaszent-egyhazadnak, és az egész
föld szegületin el széledet választott
fere-

feregednek, oltalmazza őket az ör-
dőtől, és ez világról, és à te kitsiny
feregednek el-törülésére igyekező An-
ti-Christusnak dühösködésétől, és ke-
gyetlenségétől.

Engedgy szabados és örvenderes
folyást ez egész világon a' te E vange-
liomodnak, és terjesztzed külyyebb
szent országodat a' népekre-is, kik
téged nem ismértenek; azoknak meg-
térésekre, kik örök el-választásod sze-
rint à te országodra tartoznak.

Emlkezzél-meg Vr Isten mi ro-
lunk-is ez mai napon, és mivel hogy
csak hijában való reggeli fel-kelésünk
mennyei szent áldásod nélkül, annak
okaért szenteld-meg, minden külső
belső munkáinkat, és áld meg ki-me-
netelünket és bé-menetelünket.

Ald-meg továbbra Vr Isten ez mi
meg-romlott hazánkat, és abban lé-
vő keresztyén gyülekezeteket, bozsu
ideiglen való békeséggel, és támasz

azokban Istenfélő, keresztyén Patro-
nusokat, Patronákat, igaz lelki tani-
tokat, tégedet szerető és jó szo-foga-
do kösséggel egyetemben, oltalmaz-
zad keresztyén Fejedelminket, Kirá-
lyunkat, minden ő ellenségi ellen,
adgy ő néki szerentsés hoszu időket,
jó egészséget, hogy minden dolgaink
és tselekedetink, legyen a te szent ne-
vednek ditséretire, tisztességére, és
lelkünknek örök idvelségére bol-
dagságára.

Légy kegyelmes Vr Isten mind a-
zokhoz, kik téged félnek, és ne vedet
segítségül hívják, vigasztald meg azo-
kat, a kik vagy testekben, vagy lel-
kekben betegek, és vigasztalás nél-
kül szűkölködnek.

Bátoríts meg azokat, a kik hábc-
ruságot szenvednek, vagy az Evan-
geliom igasága miatt, vagy a' gonosz
lelki ismérer miatt, mivel a te igéd
ellen vétkeztenek.

Emle-

Emlekezzél meg Vram minden
te igaz hivedről is, valakik ez egész
földnek színén el-oszlattatván: a po-
gányoknak, és ama' vér-szopo ke-
gyetlen ellenségeknek fanyaru igájá-
ban nyögnek és foházkodnak.

Erősíts meg Vr Isten minden erő-
teleneket, batorítsad az félelmes szí-
vűeket, vigasztald meg kegyessen az
meg-álélt lelkűeket, kik szívbeli bá-
nattyok miatt el-farattak, meg-töröt-
tek, és el-bágyattak, izomoruság-
gal, keferűséggel, és nyomoruságok-
kal el-nyomattattak.

Nyujts segítséget, a' kemény kiser-
tetekben kefergő szíveknek, és adgy
könnyedséget az el-lankat, el-törö-
t, és nehéz betegségben fetrengő
yomorultaknak.

Légy segítséggel az gyermek-szű-
őknek, és mindeneknek, valakik az
ő búkségekben a te legedelmedet ki-
vánnak, a szegényeket és szűkölkö-
döket

őket tartsad, és táplállyad Vn Isten,
az hatalmasoktól el-nyomorítottakat
a' te kezeiddel gyámolítsad.

Adgyad azt-is, hogy az uton-já-
rok, és kik tengeren evezvén, igaz
ügyökben fáradoznak, bátorsággal
meg-térhessenek az ő nyugodalmok-
nak helyére.

Gerjeiz kegyes poenitentia-tartást
a' bűnösökben, hozd az igaz utra az
el-tévedteket, téríts-meg az bűnben
meg-átalkodott hitetleneket, és vi-
lágosítsd-meg az te igaz ilméreted-
nek fénlő világával.

Tekints kegyes szemeiddel az ör-
dőg próbájában esteekre, hogy őket
szent lelkeddel erősítsed, gyógyi-
tsad, és meg-vigasztallyad.

Halgasd-meg a' szegény foglyokat,
rabokat, kik a' pogányok fogsága-
ban el-epttenek, hogy őket alkal-
matos időben meg-szabadítsad.

Végezetre engedgyed oh mi V-
runk

runk Istenünk, hogy tisztünkben, és
hivatalunkban mind végiglen álhata-
tosan meg-maradván: ez életnek
háboru szél veszei között, te hozzád
idvetségnek rév helyéhez tántoro-
dás nélkül által juthassunk, és te ve-
led egyetemben élhessünk, és örven-
dezhessünk, mind örökkön örökké,
AMÉN.

ORATIO MATUTINA.

Eőrk felséges mindenható Isten,
ki vagy minden hozzád esede-
zőknek kegyes meg-halgatoja, és a'
keferedet sziveknek egygyetlen egy
meg-vigasztaloja, nagy halakat a-
dunk te szent felségednek, hogy min-
ket ez el-múlt ézaka mindenféle ve-
szedelemtől meg-oltalmaztál, és a' te
Angyaliddal mint erős bástyával az
erdőnek minden ostromlást ellen-
őrnnyúl vettél, és védelmeztél. Ez
után peniglen, hogy a' mi bűneink-
nek

nek letérségében el ne veszfzünk, az
éjjeli mély alombul, a halálnak ábrá-
zattyábul szép tsendessen fel-ferken-
tettél, hogy időnk és alkalmatosa-
gunk lehessen, az idvelseges poeni-
tencia tartására.

Kérünk tégedet oh mi Mennyei sz.
Atyánk: hogy miképpen az halál-
nak árnyékábul fel-ferkentettél ben-
nünket: így ébrezd-fel lelkünket is
a bűnnek almából, és világosítsd-
meg a te fényességeddel.

Teremts mi bennünk olly világos-
ságot, hogy a bűnnek és halálnak ál-
mában soha el ne aludgyunk. Igaz-
gald minden szonkat, izandékunkat,
tselekedetünket a te szent nevednek
ditsiretíre; mert mi mind magunkat,
mind házunk népét, marháinkat, és
minden dolgainkat te szent felséged-
nek ajánlyuk és szentellyük.

Tsak te egyedül tudod Vt Istent: ha
nem e^z mai napé akar mellyikünknek
is az

is az utolsó napja, mellyet nem a vég-
re engedél, hogy akar ki is közzü-
lünk játékban, hivalkodásban, és
obzodásban foglallya önnön magát,
hanem hogy ki ki bűneiből meg ter-
jen, és tenéked hiven szolgállyon.

Oh mit nem tselekednének az kár-
hozot lelkek, ha tsak egy napot en-
gednél-is nékiek az ő meg térésekre.

Te azért igazságnak el-enyészhe-
tetlen napja, és homályosság nélkül
valo világozság, ki meg-világosítod
elménket, vigasztalod ez siralomnak
völgyén bujdosó fiaidat, és leányi-
dat, ved-el a mi szivünknek vakságot,
és tudatlanságát, világosíts meg ér-
telmünket, ronts-el bennünk a bűn-
nek letérségét, a tudatlanságnak ho-
mályát, hogy meg-értvén mindenka-
ben a te szent akaratodat, annak ele-
get tegyünk, és mint világozságnak
fiaihoz illik: jámbor tőkélletes élet-
ben járjunk, és a világon a belső fe-
térésé-

tétséget, a más világon pedig az örök ké való külső tetétséget el-tavoztassuk.

O mi kegyelmes Atyánk, tekintsd irgalmas szemekkel mi reánk, a mely kegyes és irgalmas szemekkel tekintettel vala a szent Péterre, minek utánna meg-tagador volt; a' bűnös Áz-szonyi állatra, a Dávidra, a Zacheusra, és a keresztfán függő tolvajra, és több hozzád esedező bűnös fiadra és leányidra. A' te szent nevednek dicsiretired, és dicsőségére vezérellyed a mi állapotunkat, és adgyad minékünk a szent Léleknek ajándékát, hogy valamiket te kedvelsz, azt voltaképpen elzünkben vehessük, gerjedezve kívánnjuk, okossan keressük, igazan meg-ismérjük, és úgy véghez vihessük, a mint te kívánod, és idvelséges a mi lelkünknek.

Mutasd oly utat minékünk oh mi édes Istenünk, a melly en bátorságot

la

an járhatunk, mind jó s-mind gonosz erentséink között, úgy hogy jó szentséinkben fel ne fuvalkodgyunk, te tenéked hálát adgyunk, háborúáginkban el ne nyomattassunk, hanem tsendes lelki-ilmérettel szenvedgyúk a mit reánk borsátasz.

Adgyad édes Istenünk, hogy te éretted meg-utálhassuk ezt a mulando világot, te benned pedig és a te parátsolatidban mindenek felett gyönyörködgyék lelkünk, és tégedet mindenek felett szívünk szerint szeretessünk.

Gyakran buzgosággal emeld-fel oh Vr Isten sziveinket felségedhez, adgy töredelmességet sziveinknek, és bú vizet szemünknek, hogy szent Péter-ként sirathassuk gyakran bűneinket.

Adgyad édes Atyánk, hogy rettegjünk te előtted, kétségben esés nélkül, reménségünk nagy legyen te

Hh

ben-

bened, vakmerő bizakodás nélkül
adgy tiszta és bened bizo szivet fel-
fuvalkodás nélkül.

Adgy mi édes Iesusunk vigyázo
szivet, mellyet túled el ne vonnyon
semmi hivolkodo gondolat, adgy al-
hatatost, mellyet el ne nyomjon sem-
mi gonosz indulat; adgy győzhetet-
lent, mellyet semmi haboruság el ne
fárasztson; adgy tiszta és igaz szivet,
mellyet meg ne rutitson semmi go-
noliz kívánság.

Engedgy minékünk olly értelmet,
melly tégedet meg ismérjen; olly
szorgalmatosságot; melly csak téged
keressen; olly böltsétséget, mely té-
ged meg tanuljon; olly életet, mely
előtted kedves legyen.

Adgyad hogy az idveséges poeni-
tentia, és igaz eleven hit által része-
sülhessünk könnyaidban, szent halá-
lodban, érdemedben; és végre bold-
ogságodbanis; kiélsz és uralkodol,
mául fogván mind örökkön örök: A.

ORATIO COMMUNIS.

MEnnek és földnek hatalmas Iste-
ne, ki vagy minden hozzád fo-
yamodoknak kegyelmes gyámola;
Ite szent felségednek bűnösiai le-
nyí, és a te meződnék juhái; aláza-
toslan könyörgünk te szent felséged-
nek, hogy ne szállj pörben és ítélet-
ben mi velünk szegény bűnös fiaid-
dal. Ne nézzed Vr Isten a mi sok
külömb külömb-féle gonosz bűnein-
ket, haládatlanságinkat, és egy más
között való egyenetlenséginket; ha-
nem inkább emlekezzél meg a' te régi
ígéretedről, és fogadásodról, a' hol
azt mondottad: Elek én Isten, nem
akarom a' bűnös embernek veszedel-
mét; hanem inkább hogy meg-térjen
és éllyen; valamikor a' bűnös ember
te hozzád fel kiált, meg halgatod, és
az ő bűnéről többé meg nem emle-
kezel.

Annak-okaért szent Fiadnak ártat-

H h 2

lansá-

lanságával fedezd-el minden mi bűneinknek, és fogyatkozásinknak fok-ságát.

Ismérted-meg Vram Isten, nap-ról napra, jobban jobban velünk, hogy noha nagy ideig bűneinknek érdeme érint, mind hadakkal, mind vér-ontással és fegyverrel, mind dög-halállal, mind drágasággal, mind tűzzel, s-mind félelemmel, és bujdo-sással, mind rabsággal, és egyéb-féle nyomoruságokkal fanyargattál ben-nünket.

De mind-azon-által a' te mi hoz-zánk való szerelmedet, és jó kedve-det nem tőrted színtén le, és nem fe-letkeztél-el rólunk tellyességgel, ama-te beszédednek igazsága szerint, a' hol azt mondottad: El-feletkezhetik az édes Anyja az ő magzattyá-rul, úgy hogy ne könyörüllyön az ő meghének gyümölcse; de ha az-el-feletkeznek-is, én mind-azon-által soha

te ro

terolad el nem feletkezem, imé az én tenyeremre irtalak tégedet, és min-denkoron szemeim előtt vagy enné-kem.

Te felszegednek Vr Isten el-bittú: hogy kezében vadnak mind a' Fejedelmeknek, Királyoknak, és egyéb embereknek-is szívei, mint a' vizek-nek folyási, oda hajthatod könnyen valahová akarod. Annak-okáért, minden ellenünk meg keményedtek szívüket és bándekokat, hajts hoz-zánk való engedelmesfégre, és egy-gyességre, hogy békességben, és tsendességben, félelem és rettege-s-nélkül szolgálhasunk szent felszeged-nek, életünknek minden ideiben.

Adgy egygységet Vr Isten, adgy békességet, adgy igaz Isteni felelmet, Isteni és atyafiui szeretetet mi kö-zinkben.

Felleges mindenható Isten, azt mondottad minékünk: hogy ha a' te

Hh3

paran-

parantsolatid szerint járunk, a² te áldásid menybűl mi reánk alá szállanak.

Töríts-meg azért Vram Isten minket, és szent Lelkednek általa szállj bennünket ujonnan, hogy mi ellen mondgyunk a Satannak az ő országnak, a bűnnek, a halálnak, a mi testünknek gonosz kívánságainak.

Könyörűly Vr Isten minden rendbeli nyomorultakon, az uton és vizen jároknak szánd-meg az ő nyomorúságokat, és a te szent Angyalid által őrizzed és oltalmazza őket.

A szegény özvegyeknek, árváknak legy kegyelmes gondviselő Istenek, a szegény koroknak, betegeknek ad-meg elebbeni jó egészségeket, a szegény rabokat szabadíts-meg a pogányok fogságából, a kétségbenesendőket szabadíts meg a Sátántul, és a gonosz lelki-ismérettül.

Lám azt-is fogadtad Vram: hogy ha segítségül hívunk tégedet a² mi
nya-

nyavalyáinkban meg-halgacz minket, és ha szintén az ár-vizek fejük felett haladnának-is, el nem borítottunk, sem a veszedelmeknek tűzétől meg nem égettetünk.

Tamadgy fel ez okáért mellettünk mi jó Istenünk, è te szép ígèreted, és illyetén fogadásid szerint; hogy eképpen vegyék ezekben mindenek: hogy nem aluszol és nem szunnyadozol; hanem nyilván állanak a te szemeid a mi reánk való vigyázásra, és oltalomra. Es legyen tuttokra mindeneknek az-is: hogy a kiket akarsz azokat a veszedelemnek közepette-is meg-tarthatod, minden sérelem, és bántás nélkül; a mint Danielt meg-őrizéd az eh oroszlánoknak közepetek, az Izraelt az Iordánnak és veres tengernek fenekén úgy vezérled: hogy száraz lábbal méne által, a Pharahót penig a tengernek mélységében buriád; a² három iffiakat is az

égő kementzében úgy meg-tartád :
hogy még csak a hajok szála sem per-
felődék-meg, az ellenséget pedig a
kik belé vetették vala meg-emészté;
és ki a kegyetlen Elephántokat-is úgy
meg-zabolázád : hogy a te népeid-
nek semmit nem árthatának.

Igy mostan-is minden reánk töre-
kődő Elephántoknak, és kegyetlen
vad Oroszlánoknak mérges szándé-
kokat zabolázd és tartoztasd-meg Vn
Isten. Oszlasd-el minden ellenünk
való tanácsokat, és végezéseket a kép-
pen : a mint a szél el-hinti, és tétová-
oszlattya a port, és az apro polyvát.

Hogy ekképpen meg-örvendez-
tetvén mi fejenként a gyülekezetnek
helyére nagy örömmel, és vig ortzá-
val tégedet ditsirheisünk, siurul siu-
ra, nemzetségről nemzetségre.

Igy tégy mi velünk, oh mi kegyel-
mes Atyánk Istenünk, a te áldot bent
Fiádért, a mi Vrunk Iesus Christus-
ért,

ért, kite veled és a szent Lélekkel él,
és uralkodik, mind örökkön örök-
ké, AMEN.

ORATIO COMMUNIS.

Eörök mindenható Isten, minden
irgalmatságnak és kegyelemnek
Attya, ki a bánatos szíveknek, és meg-
keleeredteknek indulattyokat meg-
nem utalod, mi nyavalyás és boldog-
talan bűnös emberek, kiknek gonos-
sági felyűl halatták a tenger fővényé-
nek számat, nagy lelki bizodalom-
mal és áhíratósággal járulunk te hoz-
zád. Méltok nem vagyunk, jollehet
kegyelmes Atyánk : hogy csak az
égre-is fel-emellyük szemeinket; sőt
méltobbak volnánk arra : hogy mi
ellenünk minden teremtet általid fel-
támadnának, és a te gyalázatotért
rajtunk erős böszt állanának. Mert
meg-utálván felségedet, a te ellensé-
gednek, a bűnnek, az ördögnek, és é
világ-

világnak szolgáltunk, maga igen jol
tudtuk: hogy te nem csak vigalztal-
lálnak; hanem boszu-állásnak-is l-
stene légy, ki még az Atyáknac bú-
nóket-is a fiakban, harmad és negyed
iziglen meg-latogatom.

Tudgyuk hogy az igaz-is csak alig
szabadulhat-meg a te igaz ítélő szé-
ked előtt: sőt ha irgalmaságodat
meg-vonszod: csak egy élő ember
sem igazulhat-meg te előtted.

Vétkeztünk Vram az ég ellen és
te ellened; méltók nem vagyunk,
hogy fiad, sőt hogy csak szolgaid, és
szolgáloid-is lehessünk, holott a te
szolgálatodra engedet üdőt, lelkünk
kárhozattyára, és te boszuságodra té-
ritettük.

Mentül nagyobb, és tsudálatosb
volt penig a mi hozzánk valo jo vol-
tod, és nagy túrhető kegyelmességed,
ki bennünket vártál, és izúntelen hi-
tál a mi életünknek meg-jobbítására,
annál

annál iszanyub volt a mi háládatlan
zivűnknek keménysége. Mert jol
tudván a te akaratodat, és a mi köte-
lességünket, nem csak ki nem térünk
gonofzságinkbol; de sőt inkább el-
bizakodván, naponként bűneinket
izaporítottuk.

Im hol azért meg-vallyuk felséged
előtt gonofzságinkat: Mi vagyunk
Vram ama gyümölsttelen fak: kik a
te kertedben haszontalan foglaltunk
helyt; sőt ártalmas gyümölsőt te-
remtettünk, és annak-okáért meg-
érdemlyük: hogy a te haragodnak
éles fejléje többül ki vágjon ben-
nünket.

Mi vagyunk Vram ama' haszonta-
lan szolgák: sőt amaz álnok és tékoz-
lo szolgák: kik tudván a te akarato-
dat bé nem tellyesítettük, és annak-o-
kaért méltok volnánk reá, hogy ke-
zeinket és lábainkat őszve kötözvé:
a kárhozatra vetnél. Mert ugyan-is
ha a

ha à Mennyei Angyalt tsak hirtelen
séggel, és tsak szándékával tött go-
nofzságért az égből le-vertted, és ő-
rök tűzre ítélted, és ha à mi első szü-
leinket az egy alma kostolásért halál-
ra ítélted minden maradékival ed-
gyút, és è világi nyavalyákat, beteg-
séget, munkákat az egy vétékért e-
relztetted az egész emberi nemzet-
ségre. Mit érdemlenénk tehát mi:
kik számtalanszor vétkeztünk te elle-
ned. Menyin vadnak oh kegyelmes
Vr Isten: kik örök kárhozatra ver-
tettének, noha annyit nem vétkezte-
nek, mint mi: De mivel hogy irgal-
maságnak Istene vagy te, ki à bűnő-
sőknek veszedelmin nem órúlsz; ha-
nem à te hozzád térőknek örömeft
meg-kegyelmesz, kétségben nem e-
sünk.

A' te szerelmes fiad igérte miné-
künk: hogy à ki bűnnel meg-terhel-
tetet, ha te hozzád folyamik, minden
gonofzságából ki-tisztittatik.

Tekints azért irgalmas Istenünk,
à te Christufodat, à mi édes közben-
járónkat, ki mi érettünk à magas ke-
relztán magát meg-áldozta, hogy a'
kik à bűnben meg-holtunk vala, is-
mét ő benne fel-tamadnánk.

Emlkezzél-meg rola, mely nagy-
ban esék ő nékie à mi váltságunk, en-
nek azért drága érdeméért könyörűly
mi rajtunk.

Ne utály-meg Vram minket, mert
te kezded munkái vagyunk, el ne vés
előled, mert vagy jok, vagy gonofok
vagyunk, ugyan tsak tieid vagyunk;
ha te el-vetz bennünket, és előled ki-
kergetz, hová legyünk, és kihez haj-
tsuk fejünket.

Fogadgy hozzád inkább oh kegyel-
mes Istenünk, kik nagy örömeft hoz-
zad meg-térünk. Ha undok fertel-
messék vagyunk, te meg tisztithatz
minket; ha vakok vagyunk, meg-
világosithatz; ha betegek vagyunk,
meg-

meg gyógyíthatz; ha meg-holtunk
volna is, fel-támaszthatz bennünket.
Mivel hogy nagyobb a te irgalmassá-
god a mi gonofságinknál, nagyobb a
te jó-voltod a mi vétkeinknél; nem
tselekedhetünk mi annyigonofságot,
kinél többet le nem moshatna a' te
hozzád térőkben szent Fiadnac drá-
galátos vére. Azért Vram noha té-
kozlo fiak voltunk eddig, noha sok
kintsedet, reánk bizott javaidat go-
noszul el-vesztegettük, e világ és az
ördög rabságában élvén: de a te Sz.
lelked által meg-ismérvén bűneinket:
hozzád térünk, előtted le-borulván:
alázatos szível kegyelmet kérünk ö-
rök halált érdemlett lelkeinknek.

Ne tarts azért számon Vram go-
noszságinkra, tekintsd meg a te Sz.
Fiadnac drágalátos vére hullását; ki-
nek oldalabul ki-folyt piros vérben,
(mint régen Pharahot a veres ren-
gerben) öld-meg a mi bűneinket,
hogy

hogy azokrul meg-izabadulván, tel-
jes életünknek rendiben szent ne-
vedet dicsőíthessük, és fel-magasztal-
hassuk, mind örökkön örökké, Amen.

ORATIO VESPERTINA.

Eörök mindenható Atya Vr Isten, ez
estvének idején elődben járulván,
kezeinket iziveinkel edgyütt te hoz-
zád fel-emeljük, és halálat adunk
te szent felségednek, hogy minket ez
mai napon testünkben és lelkünkben
meg-öríztél, hirtelen haláltul, vélet-
len nyavalyatul, az ördögtől, és min-
den lelki és testi veszedelmektől.

Meg vallyuk Vram hogy sokkép-
ben vétkeztünk ez mai napon te elle-
ned, és a te színed előtt; ki mindene-
ket jól latz, olly felelem és rettegés
kül viseljük magunkat, mint ha in-
nen nem-is láttad volna a mi sokfé-
gonofságinkat.

De oh felséges Vr Isten, noha bű-
nösök

nősek vagyunk, ugyan tsak te hozzád folyamodunk, bűnnel megterheltezt sziveinknek halalos sebeit, imé szent felséged eleiben terjesztjük. Mert kívüled sem életet, sem könnyebséget nem találunk, téged ismerünk, téged vallunk, az Vr Iesus Christus által kegyelmes Atyáknak, te nálad vagy on az irgalmasság, és a' kegyelemnek ki-merithetetlen kútfeje. Könyörülly azért Vram mi rájunkt, és vigasztald meg a te ítéleted előtt bűnünk miatt rettegő sziveinket, gerjeszt bennünk hozzád folyamodó buzgóságot, és benned való tökéletes bizodalmat.

Ne hadgy minket oh minden kegyelemnek élő kútfeje Szent Vr Isten, a mi veszedelmünknek piatzán, életünknek egész napján híválkodunk, vigy bé a te választot szőlődben, világ kezdetitől fogván bé-fogadot munkálkodo szolgáidnak sergében.

Mu

Munkánk után semmit nem érdemlünk magunk láttjuk és megvaltjuk; de a te irgalmasságnak reánk áradását bizonyos hittel várjuk.

Ne hadgy-el minket Vr Isten ennyi kifizetünknek habjai között, őriz meg veszedelemtől, kárvallástul, éjjeli rettegéstől, minden háznak népevel, és keresztyéni gyülekezetünknek minden tagjaival egyetemben. Gyomlály-ki közzülünk minden botrányoztató vélekedéseket, tiltats-ki sziveinkből minden te törvényeddel ellenkező gonosz gondolatokat, melyeket az ördög, a mi láthatatlan de fáradohatatlan ellenségünk a mi sziveinkben a te Szent Lelked által plantatott Mennyei mag közzé tsuda álnoksággal igyekezik hinteni. Vétkeinknek számát Vram mi nem tudgyuk, terhes voltát érezzük, és halalos sebeinknek fájdalma a mi sziveinket meg-keserítette.

li

Ne

Ne hadgy minket oh mi Szent A-
tyánk a mi bűneinknek busítása miar-
kéttségben esnünk, de a te nagy irgal-
magságod szerint könyörűly mi raj-
tunk; tarts meg testünket egésze-
ben, lelkünket te read való vigyázal-
ban. Oh mi meg válto Istenünk,
ki a' gyarló testnek nyugalomára
rendelted az éjelt, világosíts meg a
te fényességeddel a mi lelkünket, és
nyugosd meg testünket; mert ugyan
is a sok vezedelmes és lelkünket fá-
rasztó kísértetink közöt, nints egyéb-
bút nyugalomunk, hanem tsak te
benned Vr Isten. Botsájd el Vram
a te szent Lelkednek ajándékát a' m-
sziveinkben, ki minket ez reánk kö-
verkezendő érzakának serétségében
is vigasztaljon, és bátorítsón: hóg
a te Izárnyaid alatt meg nyugodván
az holnapi napnak világoságát
helsük egészségben, mellyben Sze-
felségedet örvendetés hala-adással

ma

magasztalhasfuk, lelkünket a te ke-
zedből vett ajándékidal vigasztal-
hasfuk, és az ördögnek, ez vilagnak
kísérteti ellen bátorithasfuk.

Igy tselekedgyel mi velünk oh mi
Szent Atyánk, a' te Szent Fiadnak az
Iesus Christusnak érdemeért, kinek
te veled, és a Sz. Lélekkel, lé-

gyen ditsótság, mind
örökkön örökké,

AMEN.

V E G E.

*Comtus esse Michael
Gulisti in Iam Jena
30. ab Johanne On. Aug.
in. 1725. 7. 25. 12.*

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Ne hadgy minket oh mi Szent Atyánk a mi bűneinknek büfítása miatt kétségben esnünk, de a te nagy irgalmaságod szerint könyörűly mi raktunk; tarts meg testünket egészségesben, lelkünket te read való vigyázásban. Oh mi meg való Istenünk, ki a' gyarló testnek nyugodalmára rendelted az éjelt, világosíts meg a te fényességeddel a mi lelkünket, és nyugosd meg testünket; mert ugyan is a sok vezedelmes és lelkünket fárasztó kísértetink között, nints egyébűt nyugodalmunk, hanem csak te benned Vt Isten. Botsájd el Vram a te szent Lelkednek ajándékát a' m sziveinkben, ki minket ez reánk kőverkezendő északának ferétségében is vigasztaljon, és bátorítsón: hog a te Izárnyaid alatt meg nyugodván az holnapi napnak világosságát helysük egészségben, mellyben Sze felségedet örvendetés hálá-adással

ma

magasztalhatjuk, lelkünket a te kedvedből vett ajándékidal vigasztalhatjuk, és az ördögnek, ez vilagnak kísérteti ellen bátoríthatjuk.

Igy tselekedgyél mi velünk oh mi Szent Atyánk, a' te Szent Fiadnak az Iesus Christusnak érdemeért, kinek te veled, és a Sz. Lélekkel, légyen dicsőség, mind

örökkön örökké,

AMEN.

V E G E.

*Emtus est Michael
Gulstni in Lany Jena
30. Jah. Johanne. On. Anst.
in. April. 7. 1726. 12.*

de hamas mulik es
ig^o per es hivelen
~~szel~~ ~~velottan~~
szel^o szel^o nem elis ottige
mestertovise, kysztige
Laj hivelen ut tartanak
valas en ke is lavelin
tul homjit Urant ilmet
tavi fiam

rai ha az vilagmet
ig, tul el muli
tatt. es aram

